

Vatra veche

Vatra veche

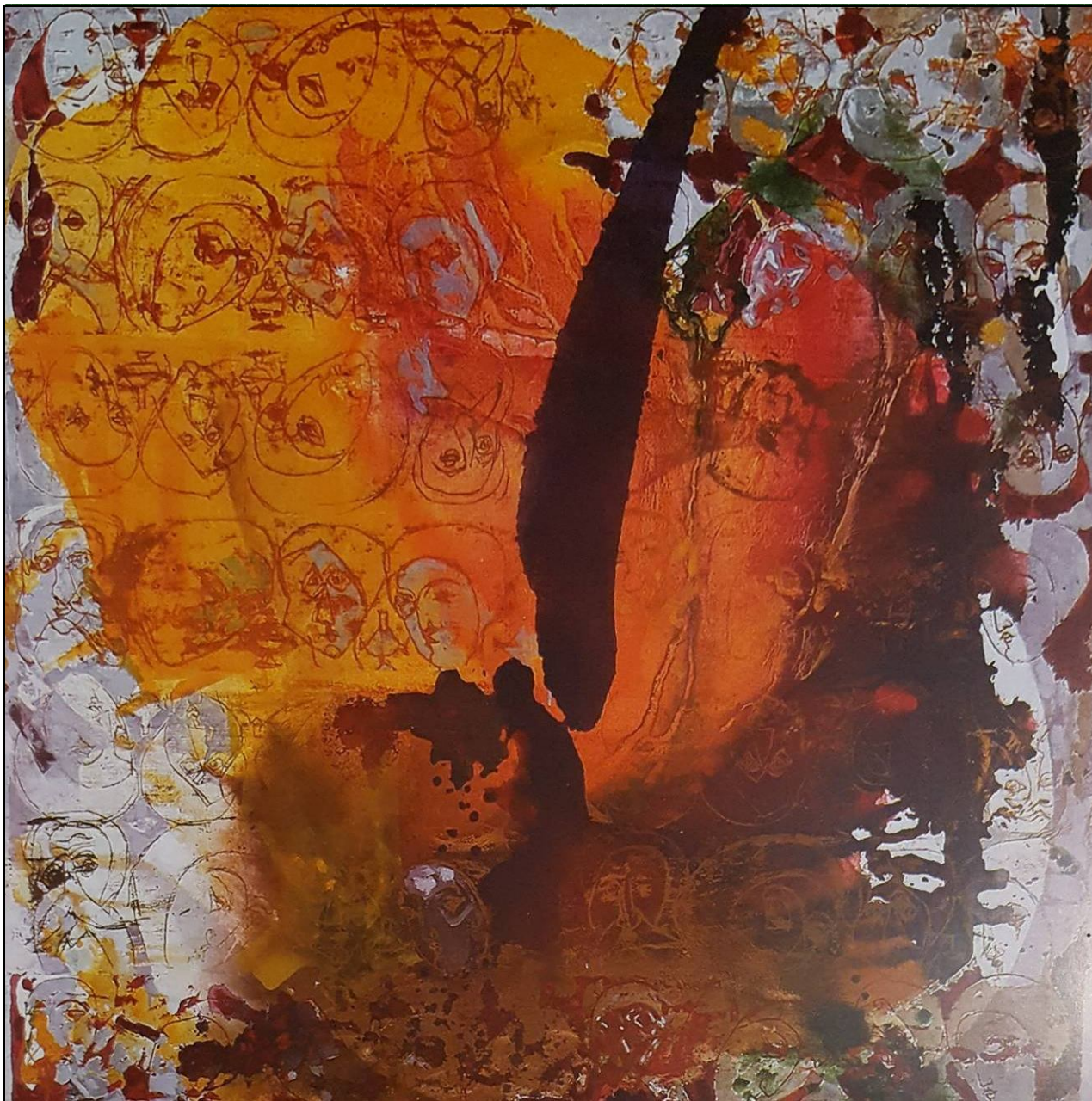
10

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul IX, nr. 10 (106) octombrie 2017 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc

VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Florina Breazu, „Noi”, ulei pe pânză, 2014

Vatra veche dialog cu Irina Margareta Nistor

SUMAR

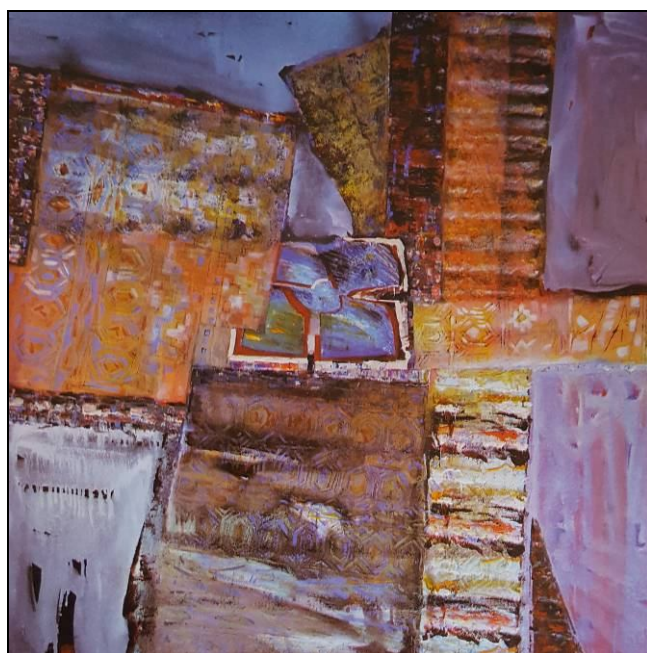
Vatra veche dialog cu Irina Margareta Nistor, de Ileana Costea/3
La aniversare. Mihail Diaconescu - 80/5
Scrisoare deschisă. Domnului profesor, cu dragoste, de Stelian Gomboș/8
Mihail Diaconescu, tendința actuală..., de R. Subțirelu/13
Vatra veche dialog cu Dorin Popa, de Simona Ioana Cucuian. Prezentare N. Băciut/14
Versuri regăsite, de A.I. Brumaru/16
Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/17
Cronica literară. Poezie. Roman cu sertare (Cornelia Maria Savu), de Gh. Patza/18
Imperiul luminii (Darie Ducan), de Ioan Marcoș/19
Un poet al metaforelor (George Baciu), de Virgil Șerbu Cisteianu/21
Țintind spre stele (Ana Maria Panait), de Marin Iancu/22
Arcă spre autocunoaștere (Valeriu Valegvi), de Daniel Luca/23
Neconținutul cântec (Mihaela Roșca), de Gheorghe Cutieru/24
Vedeniile călătorilor (Victoria Fătu nalațiu), de Mircea Daroși/26
Chiriaș într-o revoltă, de Răzvan Ducan/26
Cronica literară – cartea de proză. Operetă cântată fals (Dumitru Popescu), de Ionel Popa/27
Domoleni (Gheorghe C. Moldoveanu), de Virginia Chiriac/30
O lume posibilă (Hedi S. Simon), de Mihail Batog Bujeniță/32
Zile de trecere (Cornel galben), de Decebal Alexandru Seul/33
Chiar sub papuc, bărbatul e cocoș (Ion Dincă), de George Corbu/33
Cronica literară. Critică și istorie literară. Prin labirintul criticii literare (Ion Tudor), de Livia Fumurescu/34
Astra și Astra Sabesiensis, de Luminița Cornea/35
Omagiul lui Augustin Scripcan, de Livia Ciupercă/37
Cronică literară. Publicistică. La frontiera dintre satiră... (Ion Țița Călin), de Diana Dobriță Bîlea/39
Despre sindromul scenaritei... (Dumitru Hurubă), de Iulian Chivu/40
Dicționarul de luși (Răzvan Ducan), de Darie Ducan/41
Poeme de Traian Vasilescu/42
Documentele continuității. Transilvania, starea noastră de veghe, de Ioan-Aurel Pop/43
Convorbiri duhovnicești cu Î.P. S. Ioan, de Luminița Cornea/44
Darul meu de nuntă, poem de Enea Gela/45
Vasile Militaru, de Mircea Daroși/46
Miorița. Domnul de rouă, de Cristina Sava/47
Victor Ravini sau gâlceava mioritologului cu lumea, de Mihail Posada/49
Scrisoare deschisă, de Alecu Ivan Ghilia/51
Portret în mișcare. Literatura lui Iuliu Ionaș, de Gheorghe Cutieru/52
Proza. Otrăvurile sorții, de Iuliu Ionaș/53
Poeme de Ruța Rodica Rita/55
Marginalii. Anatomia unui fals (Hadassa Ben-Itto), de Eugen Mera/56
Semnal. Folclorul contemporan, de Dumitru Hurubă/57
Starea prozei. Linia din care picură întuneric, de Ștefania Oprescu/58
Îți iau gâtul, de Emanoil Toma/59
Întâlniri în spațiul virtual. Cristian Pătrășconiu, de Veronica Pavel Lerner/60
Poeme de Cătălin Varga/62
Parisul meu. Zi de vacanță, de Horea Porumb/63
Dilemele și tragediile unei epoci (Nikos Kazantzakis), de Silvia Urdea/64
Când pleacă toamna, poem de George Filip/66
Starea prozei. Mântuitorii, de Gheorghe Neagu/67
Poeme de Petru Solonaru/68
Biblioteca Babel. Jesús de Matias Batalla, de Elisabeta Boțan/61
Biblioteca Babel. Liliya Gazizova, de Valeriu Butulescu/70
Poeme de Claudia Voiculescu/71
Starea prozei. Libertatea de a fi singur, de Nicolae Suciu/72
Dicționar de scriitori brașoveni: Mihaela Malea Stroe, Laurențiu Ciprian Tudor/74
Proiect literar, la Centenar. Nevoia de simboluri, de Nicolae Băciut/75
Prima casă, de Nicolae Băciut/76
Lumea lui Larco, de Vasile Larco/77
De la un clasic citire: Constantin Tănase/77
Epigrame de Păstorel Teodoreanu/78
Nicolae Măteș, Delicii epigram(at)ice/78
Muzica. Suita Only in Canada, de Milena Munteanu/79
Literatură și film. Caruselul somnului, de Alexandru Jurcan/80
Festivalul de Literatură “Romulus Guga”/ 82
Romulus Guga, omagiat la Răstolița, de Răzvan Ducan/82
Curier/83
Crochiu. Florina Breazu/86
Panoramic cultural/87

Florina Breazu, “Când, cum, de ce?”, ulei pe pânză, 2012

Florina Breazu, “Fuga”, ulei pe pânză, 2013

Florina Breazu, “Memorie III”, ulei pe pânză, 2009

Număr ilustrat cu lucrări de Florina Breazu

Vatra veche dialog

Irina Margareta Nistor

„Lăsați-mi-o pe Irina. Că dacă nu mă arunc pe geam.”

(I)

Trăind în SUA din 1973, am aflat despre fenomenul de distribuire de casete piratate cu filme din lumea de vest în anii '80 în România, abia în 2016, când la Los Angeles s-a dat pe canalul de televiziune public PBS documentarul de lung metraj "Chuck Norris vs. Communism". Am scris cu această ocazie articole despre documentar. Eroina principală era traducătoarea simultană a videourilor, Irina Margareta Nistor. Mi-am dat seama însă cât de legendară e IMN și vocea ei pentru românii care au trăit în țară în cumplitii ani '80, abia când a venit în California în primăvara lui 2017, la prezentarea documentarului cu ocazia festivalului anual de filme din Europa de Sud Est, SEEFest. Sala a trebuit schimbată cu una mai mare, cererea de participare depășind cu mult capacitatea celei inițial alese de Viitorul Român Society (VRS). Iar discuțiile cu IMN ce au urmat vizionării au fost emoționante, impresionante. "Irina, pentru noi sunteți o legendă." "Irina, vă mulțumim, ne-ați făcut viața mai ușor de suportat." Am invitat-o pe IMN la casa-galerie I.C.ART, să îi iau un interviu. Artistul american Jerry W. McDaniel, autor al mai multor afișe de filme (cu Rex Harrison, Maggie Smith, Catherine Deneuve, etc.) a așteptat-o cu o surpriză: un afiș pe care îl făcuse special pentru ea. Irina mi s-a dezvăluit în toată complexitatea ei: traducător de filme înainte de '89 și cunoscut critic și comentator radio - TV de filme după acea dată, o adevărată enciclopedie a cinematografului, dar o enciclopedie foarte deșteaptă, cu mult haz, antren și charismă.

*

- Documentarul de lung metraj "Chuck Norris vs. Communism" e povestea filmelor traduse de tine pe video casete piratate de Zamfir. Ce simți despre filmul acesta?

- Cred că filmul este bine venit, căci oferă ocazia ca oamenii să înțeleagă mai bine lucrurile care s-au întâmplat în România în anii '80. Mă bucur foarte tare că regizoarea Ilinca Călugăreanu a mers pe linia umorului, în loc să facă filmul cu încrâncenare, ceea ce ar fi fost în contra firii mele. Consider că pe alocuri filmul e exagerat și stânjenitor în complimente. De exemplu, când spune cineva că am o „voce de înger”. E de fapt răgușită, dar pasionată și pasională. Mă duc cât pot de des la cât mai multe dintre proiecțiile filmului, căci vreau să văd în ce țară, în ce oraș se râde și când, în general să văd reacțiile publicului. În România, de exemplu, am constatat că la Timișoara publicul a fost mai entuziasmat, a venit cu flori, a plâns, au urmat lungi discuții în parc, după vizionare. La Râmnicu Vâlcea reacția a fost mult mai neutră. Se putea clar vedea că la Timișoara fusese o sămânță de revoltă. E un oraș așezat mai aproape de lumea de vest. Râmnicu Vâlcea e mai la est. Pe cei de la Timișoara i-am întrebat cine se ocupa acolo de răspândirea casetelor video. Și am rămas „bouche-bée” când mi-au spus „în cor” că era Șeful Miliției. Și la Râmnicu Vâlcea a fost o scenă interesantă. O doamnă a venit cu copiii ei. Și unul, după ce a văzut

filmul, a întrebat-o: Cum pe vremuri televiziunea era alb-negru? Pentru generația de azi televiziunea e color, dar pe vremea noastră nu era. Îmi amintesc că, mică fiind, când mama m-a dus prima dată la o piesă de teatru, am strigat tare: E în culori!...

- Da, știu, căci și pe mine m-a impresionat când am văzut prima dată televiziune în culori. Eram într-o excursie cu colegii mei de la arhitectură, în 1971, și am rămas tot grupul cu gura căscată vreo ½ de ora să vedem programul color de pe un aparat în fața unei vitrine din magazinul GUM la Moscova. Cum ai început să lucrezi la Televiziunea Română?

- Am intrat la Facultatea de Litere în anul 1976. În vacanță, imediat după, m-am dus cu mama la Mamaia Sat, la mare. În ziua aceea era frig și nimeni nu intra în apă. Acolo, o prietenă de-a mamei, știind că sunt pasionată de film, mi-a făcut cunoștință cu cunoscutul critic de film D. I. Suchianu. Eu aveam 18 ani și el 81. Întoarsă la București, unde locuiam, am început să merg cu el la Cinematecă, mi-a făcut rost de un abonament, ceea ce era un mare privilegiu atunci. Tot el m-a luat și la Cinema Studio, unde lumea se ținea Clubul Criticii, doar pentru membrii Uniunii Cineaștilor.

Într-o iarnă, fiind fără D. I. Suchianu, administratorul cinematografului n-a vrut să mă primească la vizionari. M-a găsit în față ușa Ion Popescu Gopo, președintele Uniunii Cineaștilor, și a fost impresionat că așteptasem în zăpadă, poate, poate îmi dă și mie drumul să văd filmele. Gopo a dat pricaz să fiu primită de atunci înainte, chiar dacă sunt singură. I-am rămas profund recunoscătoare, pentru că am văzut pelicule rare, de la Woody Allen la Roman Polanski sau Andrzej Wajda.

În vara lui 1980, Tudor Caranfil, tatăl lui Nae Caranfil, care știa despre mine tot de la Suchianu că aș putea traduce filme la prima vedere, m-a solicitat pentru că, fiind vacanță, n-a găsit pe altcineva pentru comisia de cenzură. Și așa, ca în cazul cântărețelor de operă, când diva se îmbolnăvește, e aleasă repede alta, hazardul a făcut să fiu eu acolo. Caranfil m-a sunat și m-a întrebat dacă pot să merg la TV într-un sfert de oră, că are nevoie urgent de o traducere simultană. Așa am început să traduc →

La Disneyland

ILEANA COSTEA

pentru Televiziune, cu 5 ani înainte de a ajunge la Zamfir. Primul film în TV a fost unul complicat, al fraților Ritz, din anii '30. În film, erau mulți comici care vorbeau repede și oarecum stălcit în engleză. Un tur de forță pentru a fi tradus simultan mai ales de cineva fără multă experiență, ca mine. Doar că mergând des la Cinematecă știam, văzusem, auzisem cum fac alții traduceri simultane, și m-am descurcat onorabil. Așa mi-am început eu cariera de traducător simultan.

Din 1981, am început și să subtitrez, primul fiind un episod din Dallas la 26 martie 1981, de ziua mea. (Eu cred în legea sincronității a lui Jung!)

- Citisem undeva că pe motanul tău îl cheamă Ritz și mă gândeam că numele îi vine de la elegantul hotel Ritz.

- Nu, vine de la primul film pe care l-am tradus simultan la Televiziunea Română. O prietenă de-a mamei, chiar a glumit odată. A spus: "Irinel, dacă tot nu poți sta la Ritz, stă Ritz-ul la tine în casă."

- Ai lucrat la secția de cenzură a Televiziunii Naționale Române.

- Secția se chema de Programare Filme și exista o comisie de cenzură, căreia nu i se spunea așa, pe șleau. Oricum totul era... vizionat și cenzurat, de la știri, la reportaje și emisiuni de umor.

- Descrie-mi puțin cum era lucrul la televiziune.

- Traduceam multe ore stând nemișcată în fața ecranului. Șefii, și erau mai mulți, mai ieșeau, ba să vadă un jurnal, ba o emisiune economică. În general, lumea nu are răbdare, dar tu, ca traducător, trebuie să stai pe loc. Și mie îmi și place. Sunt sedentară.

- Cum se face că ai rămas să lucrezi la televiziune după terminarea facultății? Știu din proprie experiență (am terminat facultatea în România, la Institutul de Arhitectură "Ion Mincu" în 1972) că fiecare absolvent era repartizat undeva. Unde ai fost repartizată?

- Am fost repartizată într-un sat în județul Neamț, la Piatra Șoimului - Poeni. E un sat cu o poveste. Pe vremea lui Ștefan cel Mare se numea Calul - Iapa, pentru că Domnitorul își ținea caii și iepele pe două maluri ale unei ape, ca să nu se înmulțească mereu, ci programat! Doar că în

continuare, și în zilele noastre, nu se putea ajunge nici măcar cu vreo mașină de teren, vreun Gaz sau ARO de atunci, ci doar călare! Eu n-am ajuns niciodată acolo.

- Mi se pare frumos că și când spui despre lucruri obișnuite vorbești "cinematografic", inserând elemente vizuale... Și cum de ai putut rămâne la televiziune?

- Cei de la televiziune aveau nevoie de mine și vroiau să mă țină. După repartizare, ar fi trebuit obligatoriu să mă prezint la locul de muncă și să stau acolo trei ani. Director de program la televiziune era atunci extraordinarul teleast Tudor Vornicu. Și el le tot telefona celor cu repartitia spunându-le „Lăsați-mi-o pe Irina. Că dacă nu, mă arunc pe geam.” Vornicu era foarte dramatic și extrem de popular! Cu ajutorul insistențelor lui am rămas la București și, după 3 ani, am reușit să îmi iau negația și m-au putut angaja oficial la televiziune. Și a fost o mare minune că m-au angajat și ținut, căci nu eram nici membră de partid și nici origine sănătoasă nu aveam; proveneam dintr-o familie de intelectuali... La televiziune, am subtitrat peste 500 de pelicule. Apoi am devenit redactor și realizator al emisiunilor "Video-Ghid", "Serialul Serielerelor" și "Ecranul", "Perpetuum Mobile", "Lexicon cinematografic", "Universul desenului animat" și "De la benzi desenate la fotograme animate" și Film Puzzle.

- Deci când ai început să lucrezi la Zamfir aveai deja multă experiență de traducător simultan.

- Da și nu numai de la televiziune. Cum acolo nu eram angajată cu normă întreagă inițial, am mai lucrat și în alte părți. Am tradus la Cinematecă o vreme. Apoi la Casa Scânteii, unde se vizionau filme de 35 mm pe sub mână pentru șefi. Nu erau ei șefi mari, erau șefi intermediari, dar tot

**La Mara Chindrish,
Pasadena(SUA)**

Irina Margareta Nistor și Ileana Costea

șefi erau. Am mai tradus și pentru sindicat, la Casa Studenților, la Arhiva Națională de Filme... Primeam bani de la televiziune și de la celelalte colaborări de traduceri ale mele. La Arhivă, la Jilava, nu-mi dădeau niciun ban, dar mă duceam că asta era încă o ocazie pentru mine să văd filme. De exemplu: **Nașul lui Coppola** (pe care în 2006 aveam să-l cunosc la București!). Și filmele mă purtau în largul lumii unde aș fi dorit enorm să călătoresc și nu era nicio speranță. Eram sigură că va dura cât Evul Mediu comunismul, deci câteva sute de ani. Așa zicea bunicul. Și deci cât voi trăi voi fi blocată în România. Simțeam că trebuie să îmi folosesc timpul într-un fel pe placul meu, convinsă că altă scăpare nu am.

- Cu traducerea filmelor ilegale pe casete video pe care ai făcut-o ani de zile pentru Zamfir te consideri disidentă?

- Nu, eu nu am fost și nu mă consider disidentă. Pentru mine filmele erau rațiunea mea de a trăi.

- Dar nu îți era frică să nu te ia Securitatea, să te aresteze?

- Ba da, exista o teamă, nu chiar o frică, pentru că nu cunosc sentimentul, dar dorința de a vedea filme depășea orice logică. Și era un securist oficial la TV. Îl chema Orzan. Mă tot gândeam că într-o zi o să mă oprească și mă îngrozea ideea că nu voi mai putea vedea filme. Nu se puneau problema să mă toarne, ci doar să mă oprească. El știa deja. Toți știau. Optimismul pe care îl am în sânge (mama spunea că o sa mor într-o criză de optimism) și l-am avut întotdeauna, m-a făcut să cred că n-o să mă oprească Securitatea, că și ei vor să vadă filme traduse și o să pot continua să văd la rândul meu. Dar, sigur, mă gândeam mereu ce mă voi face dacă taie lumina și n-o să mai pot vedea filme?!

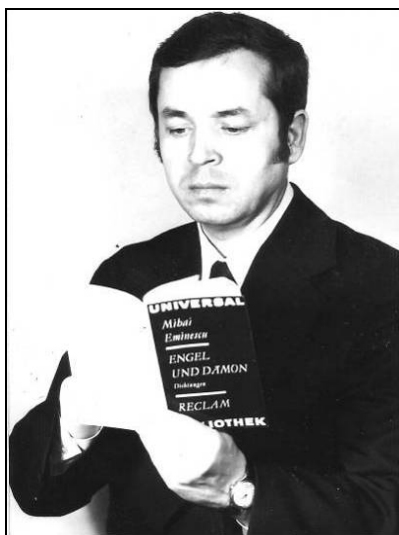
LA ANIVERSARE MIHAIL DIACONESCU - 80

La 8 noiembrie, romancierul, istoricul literar și esteticianul Mihail Diaconescu, autorul epopeii naționale *Sacrificiul*, împlinește 80 de ani.

Aniversarea aceasta este o mare sărbătoare a culturii române. De-a lungul timpului, diverse publicații și numeroși scriitori, teoreticieni și istorici contemporani au subliniat în cele opt volume monografice și în miile de articole, eseuri și exegeze care i-au fost dedicate, importanța decisivă a vastei opere diaconesciene pentru evoluția culturii române contemporane.

Ținem să subliniem în mod deosebit faptul că revista *Vatra veche* este una dintre publicațiile care au făcut din difuzarea artei literare și a ideilor lui Mihail Diaconescu o preocupare constantă, afirmată pe mai mulți ani. De altfel, el a elogiat adeseori în public nobila misiune a revistei *Vatra veche* în viața literaturii și culturii române de azi.

Nu întâmplător despre Mihail Diaconescu s-a spus că este un „*titan al culturii*” (Acad. dr. Irineu Popa, eminent teolog specializat în hristologie și în istoria Bisericii Universale, Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei); „*Magul de la Vulturești*” (Prof. univ. dr. N. Georgescu, reputat savant eminescolog, critic și istoric literar, filolog de mare autoritate); „*Cel mai de seamă scriitor al spiritualității românești începător al scrisului nostru viitor*” (Preot acad. prof. univ. dr. Dumitru Stăniloae); „*O personalitate de anvergură hasdeană*” (Theodor Codreanu, critic și istoric literar, sociolog și politolog); „*Un moralist enciclopedic*” (Rodica Lăzărescu, critic literar, eseist, redactor-șef al revistei *Pro Saeculum*); „*Un senior al culturii*” (Acad. Gh. Păun, Ion Pătrașcu, Marian Nencescu); „*Un mare boier al artei cuvântului*” (Sergiu I. Nicolaescu, critic și istoric literar, redactor șef al revistei *Argeș*); „*Un scriitor contemporan de lege veche românească, un sfetnic înțelept și ascultat al neamului său străvechi*” (Prof. univ. dr. Ion Dodu Bălan, esesit, critic și istoric literar); unul dintre acei „*străluciți teololgi și oameni de cultură din a doua*

jumătate a secolului al XX-lea” (Preot acad. prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, teolog și istoric bisericesc de imens prestigiu); un romancier „*care se însoțește pretutindeni cu istoriograful erudit și cu gânditorul politic*” (Artur Silvestri, critic și istoric literar); comparat adeseori „*cu Cantemir, Eminescu, Hasdeu, Iorga, Blaga, Crainic, Enescu, Noica și Mircea Eliade*” (Preot prof. univ. dr. Dumitru Radu, teolog și filosof al culturii); a cărui operă „*nu e doar dramă, ci și apoteoză luminoasă, izvor de tărie și neuitare*” (Ioan Adam, eminent critic și istoric literar); creator al unei opere în care „*apare evident faptul că interpătrunderea dintre teologie, metafizică, logică și epistemologie e unul dintre aspectele cele mai importante ale gândirii sale de tip dialectico-speculativ*” (Acad. Alexandru Surdu, logician, istoric al filosofiei române și universale, filosof al culturii); motiv pentru care „*fenomenologia narativă creată de Mihail Diaconescu se compune într-un vast ecran de cunoaștere și misionarism pentru întregul popor*” (Prof. univ. dr. Ilie Bădescu, sociolog, filosof al culturii, eseist).

„*Toate aceste calități de excepție ni-l recomandă pe Mihail Diaconescu ca pe unul din prozatorii cei mai importanți ai literaturii noastre de azi și realizatorul unui nou tip de roman istoric, explorând zone inedite într-un stil și cu mijloace absolut proprii și originale*” (Prof. univ. dr. Ion Rotaru, teoretician, critic și istoric literar).

„*Metoda fenomenologiei narrative care îl individualizează pe Mihail Diaconescu prin raportare la întreaga evoluție a literaturii române, reprezintă o analiză și un efort de*

semnificare epică a acumulărilor, tensiunilor politice, naționale, internaționale, culturale, spirituale – care agită și direcționează epoca și care, până la urmă, își decid specificul” (Aureliu Goci, critic și istoric literar, eseist).

„*Bogăția de idei, de fapte și de evocări din romanele lui Mihail Diaconescu este întregită de amploarea expresivității, a calității estetice a cărților sale. Ele constituie o bogăție a culturii române*” (Prof. univ. dr. Gh. Bulgăr, lingvist specializat în stilistică și în gramatica descriptivă și istorică a limbii române).

„*Este șansa unor națiuni dacă spirite lucide produc reprezentări care se dovedesc a nu fi doar corecte, dar și benefice pentru o cultură și astfel, pentru conștiința de sine a unei națiuni.*”

Consider că prin opera sa, Mihail Diaconescu atinge o astfel de performanță, construcțiile sale epice sunt contribuții constructive la ceea ce ei numesc denumirea conștiinței de sine a unei națiuni. A națiunii române, dar nu numai; și alte națiuni pot obține o mai bună înțelegere a specificității lor, a impactului lor în evoluția Europei.” (General (r) prof. univ. dr. Lucian Culda, sociolog, filosof al culturii, politolog).

„*Între autorii de romane istorice de la noi (...) Mihail Diaconescu tinde să facă, într-un fel, o figură aparte. Profesionist al genului, prin constanță, productivitate și amploare (...) prozatorul apare la fel de solid și în construirea epică a universurilor sale românești. Adept al acribiei și exhaustivității documentare (...) Mihail Diaconescu se dovedește de fiecare dată un constructor avizat, metodic și profund al epocilor în care poposește, fie că e vorba de istoria noastră îndepărtată, de frământatul Ev Mediu și de romanticele și dătătoarele de speranță vremi ale veacului al nouăsprezecelea*” (Horia Bădescu, poet, estetician, eseist, diplomat în serviciul Ministerului de Externe al României).

„*Romanul diaconescian e vizionar și evocator; e un roman care construiește o irealitate mai reală decât realul (...). Remarcabil este și faptul că în plin anamnesis istoric autorul creează aproape în totalitate în cuprinsul mimesisului (...).*→

REDAȚIA

Fenomenologia spiritualității românești a lui Mihail Diaconescu, în paginile romanelor, se află la ea acasă. Desigur, spiritualitatea românească e un dat istoric și are o existență obiectivă, însă meritul scriitorului este de a fi găsit o interpretare epico-estetică bazată pe o dialectică a contrariilor și o dezvăluire a semnificațiilor esențiale, acestea constituind dimensiunea metafizică a impunerii lor în conștiința noastră” (Prof. univ. dr. Valeriu Filimon, savant comparatist, estetician, teoretician, critic și istoric literar).

„Din tematica atât de variată a romanului de inspirație istorică, Mihail Diaconescu a ales subiectele cele mai dificile: restituirea vieții și chipurilor **interioare** ale unor oameni de cultură (...) Mihail Diaconescu a trecut cu o exemplară siguranță acest examen extrem de dificil” (Virgil Cândea, istoric medievist, eseist).

„Pentru cei mai mulți dintre noi, numele lui Mihail Diaconescu a devenit sinonim cu romanul istoric contemporan” (Mircea Popa, critic și istoric literar, eseist, savant filolog și comparatist).

„Marea Unire și-a aflat în Mihail Diaconescu un evocator la nivelul mării ei însemnătăți” (Florin Constantiniu, istoric).

„Noica scria undeva despre **modelul Cantemir** în cultura română, concept sub care îi așeza pe Cantemir, Hasdeu, Iorga, Enescu ori Mircea Eliade. Cred că într-o asemenea tovarășie ar trebui adus azi și Mihail Diaconescu (...). Pentru astfel de dreaptă așezare, pledează, probează, depun mărturie vie, întreaga-i viață și activitate” (Marin Diaconu, istoric de mare autoritate al filosofiei românești, eseist, filosof al culturii).

„Creșterea numerică a studiilor și comentariilor dedicate operei lui Mihail Diaconescu este din ce în ce mai puternică. El este perceput ca una dintre personalitățile tutelare ale culturii noastre. Câteva generații de intelectuali din România de azi s-au format suflându-se citind această operă. Modul cum aceste generații își reprezintă dimensiunea spirituală a existenței noastre istorice este definitiv marcat de opera scriitorului, savantului și esteticianului Mihail Diaconescu (...).

A fi contemporan cu Mihail Diaconescu este o mare șansă, dar

mai ales un motiv de profundă bucurie (...).

Cei ce admiră și iubesc opera lui Mihail Diaconescu - și cercul acestora se mărește de la o generație la alta - găsesc în ea înalte repere valorice la care ne raportăm în variate moduri. Opera aceasta aparține tezaurului de valori spirituale nemuritoare ale poporului român.

Valoarea exponențială și patrimonială a acestei opere este un bun sublim al nostru, al tuturor. Ea ne reprezintă în timp și în lume.” (Ilie Barangă, bibliograf și biblioteconomist, eseist, critic literar).

Proza „domnului Mihail Diaconescu se citește și se recitește cu bucuria că am descoperit marile adevăruri ale existenței noastre și că ne-am înțeles sufletul prins în mângâina unor întrebări, cărora autorul le găsește răspuns” (Livia Fumurescu, eseist, critic și istoric literar).

„Mihail Diaconescu a știut în chip fericit să surprindă, să analizeze și să integreze organic în peripețiile politice ale romanului, trăsăturile definitorii și practicile care nu au încetat să se impună în diplomația timpurilor moderne.

S-a spus odată că scriitorul este înzestrat cu un al șaselea simț. Aserțiunea are un sâmbure de adevăr, în măsura în care puterea de intuiție a creatorului autentic îl face să vadă ce alții nu pricep decât cu greu sau deloc” (Ambasador prof. univ. dr. Valentin Lipatti, personalitate ilustră a diplomației românești, istoric literar, savant comparatist).

Mihail Diaconescu

Sacrificiul Roman

Editura Magic Print

Eroism și jefire peste puterile lumii găsim mai peste tot în romanele lui Mihail Diaconescu (...). Sunt un eroism și o tărie de jefă sub care toate puterile lumii cad și se spulberă” (Aurel Ion Brumar, filosof al culturii, eseist, critic și istoric literar).

„Tradiționalismul și modernitatea romanelor lui Mihail Diaconescu, fondate pe utilizarea originală a unor variate serii de simboluri comunicante au impus o realitate estetică uimitoare și revelatoare, unică în literatura română și europeană. Reliefând aceste simboluri pătrundem în miezul de foc al artei epice diaconesciene.

Tradiționalistă prin valorile pe care le afirmă, modernă prin mijloacele estetice utilizate, proza lui Mihail Diaconescu are o ținută paradoxală, insolită, fascinantă.

Simbolurile comunicante susțin această ținută conferind **fenomenologiei epice a spiritului românesc** atributele originalității și ale celei mai rafinate arte literare” (Monica Dușan, critic și istoric literar, eseist, folclorist, etnograf, muzeograf, romancieră).

„Așa cum Constantin Noica și Lucian Blaga au creat instrumente filosofice pentru cercetarea spiritului românesc, Mihail Diaconescu consideră că romanul istoric, impunând un raport special între realitate și ficțiune, este o modalitate exemplară pentru acest proiect de supremă miză. Căci, la toți marii scriitori români revine ca o obsesie preocuparea pentru spiritul național, pentru tradiție, pentru istorie” (Dr. Monica Joița, eseist, istoric literar, directoarea a →

Mihail Diaconescu

Magnus Cantus Roman

Editura Muzicală

Institutului Cultural Român de la Venetia-Italia).

„Opera domnului Mihail Diaconescu a impus o problemă aparte, o concepție asupra timpului și locului în care trăim, dar îndeosebi asupra datoriei morale a creatorilor de cultură față de țara aceasta și față de poporul român. În fond, el este un scriitor erudit și un artist rafinat întregit de un moralist (...).

Prin îmbinarea vocației epice cu erudiția științifică și rafinamentul interpretărilor psihologice și simbolice, creația literară a domnului Mihail Diaconescu se integrează strălucitei tradiții impuse în cultura noastră pe personalități ca Dimitrie Cantemir, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Luican Blaga, Nicolae Iorga, Nichifor Crainic, Mircea Eliade, Constantin Noica și alții.

Tocmai prin raportare la aceste spirite tutelare înțelegem mai bine originalitatea, puterea de cuprindere, dimensiunea spirituală și valoarea estetică a creației lui Mihail Diaconescu. El este teoretician al acestei tradiții în care crede, pe care o elogiază și pe care o ilustrează în variate moduri, cu propria sa creație.

Sfânta Tradiție a Bisericii noastre Ortodoxe și tradițiile specifice ale culturii în care ne înscriem au în Mihail Diaconescu un apologet neobosit” (Preot prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, eminent savant teolog specializat în exegeza Vechiului Testament, istoric bisericesc, creatorul Școlii Științifice Românești de Studii Ebraice, senior editor al publicației *Telegraful Român* - Sibiu).

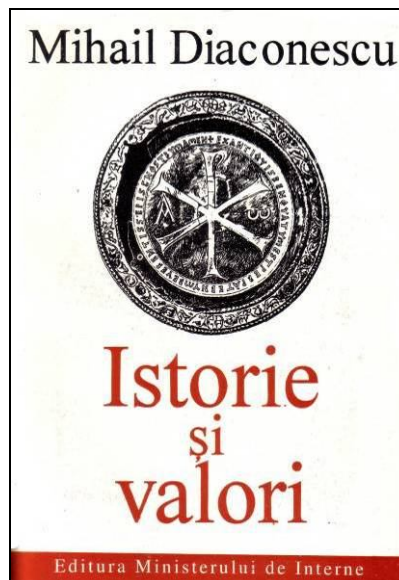
„Tradiționalistul Mihail Diaconescu a adaptat în mod original, dar a și negat, aruncându-le ca pe niște lucruri nefolositoare, vechi reguli literare, modificând astfel integral modul nostru de a ne raporta la istoria transfigurată epic. El ilustrează acel tip de creator cu o puternică vocație spirituală, specific culturii noastre, zămislit în condițiile aparte ale spațiului și timpului în care durează neamul românesc. E vorba de îmbinarea dintre erudiție și artă, dintre preocupările pentru rigoare ale cercetătorului și forța plâsmuitoare a romancierului, dintre situarea științifică fermă și trăirea sentimentală, aptă să susțină descoperirea lumii sub laturile ei estetice. De aceea, a fost comparat cu Cantemir, Eminescu, Hasdeu, Iorga, Blaga,

Crainic, Enescu, Noica și Mircea Eliade. De aceea creația lui romanescă nu poate fi evaluată fără apelul consecvent la opera istorică și teoretico-estetică pe care a realizat-o. Și tot de aceea nu numai vasta operă pe care a realizat-o atrage abundența și varietatea de interpretări critice, simbolice, arhetipale sau cu conținut teologic, ci și personalitatea scriitorului percepută ca unul dintre reperaile cele mai importante ale culturii noastre de azi și de mâine” (Preot prof. univ. dr. Dumitru Radu, teolog ortodox de mare autoritate, specializat în misterio-logie, eseist și filosof al culturii).

„Mihail Diaconescu rămâne în continuare cel mai comentat romancier din cultura română contemporană (...).

Faptul că scriitorul Mihail Diaconescu este întregit de un filosof al istoriei, foarte atent la documentele de arhivă și la datele descoperite pe teren sau în biblioteci, de un estetician care a creat un amplu sistem speculativ dedicat vastei probleme a frumosului, dar și de un sociolog cu o puternică vocație analitică și teoretică apare cu forța celei mai clare evidențe. În acest sens, relația dintre datele istorice (documentare), ficțional, funcțional, structură și formă în roman este admirabil realităț” (Colonel (r) conf. univ. dr. Aurel V. David, istoric, sociolog și politolog).

Sute de alte citate asemănătoare ar putea fi amintite în continuare, pentru a arăta locul pe care personalitatea și opera lui Mihail Diaconescu îl dețin în istoria literaturii și culturii române și europene.

nescu îl dețin în istoria literaturii și culturii române și europene.

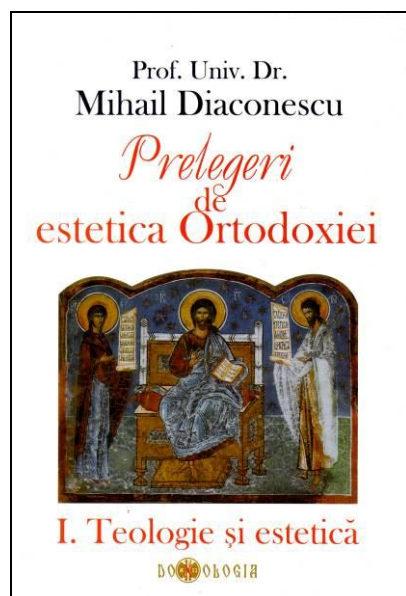
Opera lui a fost și este comentată de critici și istorici literari, filosofi, teologi, psihologi, politologi, filologi clasicști, sociologi, istorici, lingviști specializați în stilistică, savanți comparațiști, preoți, monahi și ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, muzicologi, critici de artă, teoreticieni ai actului militar, diplomați aflați în serviciul relațiilor externe ale României, logicieni, ziariști, esteticieni, pedagogi, personalități de mare prestigiu în diverse domenii ale științelor umaniste și ale vieții noastre publice.

Mii de exegeze, variate ca tematică, perspective teoretice și țeluri demonstrative au fost dedicate până acum operei de romancier, nuvelist, estetician, critic și istoric literar, muzicolog, critic de artă plastică, filosof al culturii, jurnalist, universitar de mare prestigiu, savant comparatist Mihail Diaconescu.

Bibliografia exegezilor dedicate operei lui Mihail Diaconescu se amplifică de la o zi la alta.

Din punctul de vedere al celor ce realizează *Vatra Veche*, scriitorul Mihail Diaconescu este, în primul rând, un colaborator activ al redacției noastre, o personalitate care ilustrează prin creația sa, principiile doctrinare și atitudinile practice ale revistei.

La a 80-a aniversare a zilei de naștere, redacția, colaboratorii și publicul revistei *Vatra Veche* îi doresc scriitorului Mihail Diaconescu sănătate, putere de lucru în realizarea proiectelor de lucru la care lucrează asociate cu tradiționala urare românească *La mulți ani!*

Scrisoare deschisă

Domnului profesor, cu dragoste

Cu multă bucurie știm și (re)cunoaștem că în fiecare an la data de 8 noiembrie e ales prilej de îndoită sărbătoare (atât ziua de naștere cât și cea onomastică), mai ales pentru domnia voastră, însă, de data aceasta, permiteți-mi să mă împărtășesc și eu de această bucurie și încununare, acum la ceas aniversar și jubiliar, deoarece împliniți și înmănușiați o frumoasă și bogată vârstă, rotundă, cea de 80 de ani, frumoși, plini, rodnici și consistenți!...

Recunosc și mărturisesc faptul că eu, personal, vă cunosc de relativ puțină vreme, dar de la bun început am fost plăcut impresionat de dumneavoastră, datorită caracterului, onoarei, demnității, blândeții, înțelepciunii și spiritului de om serios, onest și muncitor, perseverent și tenace, care vă caracterizează!...

De aceea, am apreciat și admir în continuare aceste calități, pe care le aveți, le cultivați și le împărtășiți și altora, cu toată abnegația, dragostea și generozitatea!...

Totodată, vă apreciez toată munca, osteneala și sudoarea depusă în câmpul activității științifice, de cercetare, scriitoricești, publice, civice, publicistice, editoriale, culturale ori spirituale și mai cu seamă în cea organizatorică, fiind un bun inițiator, fondator, coordonator și organizator al multor activități, societăți și acțiuni culturale, de anvergură națională și internațională, în ținuturile binecuvântate ale Țării Românești și nu numai (Oltenia, Argeșul plaiurilor dumneavoastră natale, Râmnicul, într-un cuvânt, Muntenia toată și Dobrogea străbună) – unde colaborați și cooperați atât de frumos, de bine și de eficient cu toată preoțimea și intelectualitatea zonei și care, din aceste motive, vă stimează, vă respectă și vă prețuiește atât de mult, dimpreună cu noi toți!...

Prin urmare, cugetând eu acum, în acest ceas sărbătorec, omagial și aniversar, la activitatea și la personalitatea domniei voastre foarte complexă și foarte completă, mă gândesc la darul omului providențial cu care v-a înzestrat Creatorul și Stăpânul nostru al tuturor – Domnul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus

Hristos – pe Care dumneavoastră îl cinșiți cu toată sinceritatea, dragostea și abnegația!...

M-aș bucura să știu, Mult Stimat Domnule Profesor, că atât contemporanii cât și posteritatea vă vor acorda, totdeauna, cinstea, recunoștința și prețuirea cuvenite pentru tot ce ați făcut, pentru ceea ce sunteți și însemnați (sau ar trebui să însemnați) dumneavoastră în conștiința și în memoria noastră colectivă, care, mă rog lui Dumnezeu să nu fie alterată și o spun aceasta cu mare înfrigurare, fiindcă, din păcate, noi cam avem „darul” acesta de a ne uita binefăcătorii și înaintașii noștri dar încerc, totuși, să-mi fac un act de încurajare și de optimism și să cred că ori de câte ori va fi pomenit numele **Mihail Diaconescu** va fi pronunțat cu venerație și respect pentru tot binele pe care dumneavoastră l-ați făcut atâtor oameni și care fapte, fiți sigur, că sunt consemnate de către Dumnezeu în Împărăția Sa cea cerească și veșnică de care, ne rugăm Lui, să aveți parte!...

Așadar, fiți încredințat, Mult Stimat Domnule Profesor, că sunt foarte mulți oameni de rând, din țară noastră și din diaspora românească, credincioși ori slujitori ai altarelor, care se roagă Bunului Dumnezeu, să vă dăruiască multă liniște și pace în suflet, multă bucurie sufletească și să vă răsplătească pentru faptul că i-ați făcut pe ei sau pe copiii lor oameni, cu spirit, suflet și simțământ românesc, cu școală autentică, cu carte românească de învățătură, cu biblioteci și cu studii înalte, încheiate, în aceste locuri, fapt ce nu poate fi uitat de și în istoria sau geografia acestor locuri – marcate de prezența și activitatea dumneavoastră atât de bogată și de

prodigioasă și care s-a desfășurat, și încă se desfășoară, pe parcursul atâtor ani; rugăciuni cărora mă alătur și eu, dorindu-vă, încă o dată să ne trăiți întru mulți, folositori și roditori ani, alături de familie, de colegi sau colaboratori și de toți cei dragi ai dumneavoastră!...

Mihail Diaconescu – un promotor al spiritualității românești autentice

Cu alte cuvinte, așadar, doresc să recunosc și să dezvălui adevărul că am apreciat întotdeauna bogata și diversă activitate a Domnului Mihail Diaconescu, aceea de profesor universitar, scriitor, publicist și om deosebit de activ al cetății, puterea sa de muncă, deosebita sa capacitate de: asimilare și concentrare, sintetizare, promovare și redare a datelor, informațiilor, citatelor și evenimentelor istorice și nu numai, a activităților și acțiunilor culturale și spirituale pe care le inițiază, supraveghează și organizează, cu multă seriozitate și avizată competență, cărțile pe care le-a scris și le scrie **Domnul Profesor Mihail Diaconescu**, precum și toată activitatea sa culturală și spirituală, caracterul și cultura foarte vastă și solidă de care dispune, de asemenea (și) dragostea domniei sale pentru cultura, arta și spiritualitatea noastră autentică!... Sunt de-a dreptul impresionat de capacitatea și puterea domniei sale de muncă susținută, pe care o desfășoară și acum, constatând din aceasta că are această atitudine, mereu pozitivă și optimistă, față de viață, față de semenii și cunoștinții lui ce nu sunt puțini și care, dacă sunt sinceri, îl apreciază și îl admiră mult, fiindu-i cât se poate de recunoscători, așa cum încerc să-i fiu și eu acum, când scriu aceste rânduri, cu o nedisimulată emoție!...

Prin urmare, **Domnul Profesor Universitar Dr. Mihail Diaconescu** s-a născut la 08 noiembrie 1937, în localitatea Priboieni, comuna Vulturești, județul Argeș, și este romancier, critic, estetician, teolog ortodox și istoric literar. Este fiul Aureliei (născută Mărfu) și al lui Aurelian Diaconescu, preot și învățător. A absolvit Liceul „Gheorghe Șincai” din București și Facultatea de Filologie a Universității din București →

Dr. STELIAN GOMBOȘ

(1960), obținând în anul 1972 titlul de doctor în filologie la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, cu teza *Gib I. Mihăescu*, publicată în anul 1973. După absolvire, an care a coincis și cu debutul său în revista „Gazeta literară” cu un articol despre Gala Galaction, este numit profesor de limbile română și latină, logică și psihologie la Liceul „St. O. Iosif” din localitatea Rupea, județul Brașov. În anul 1965, a fost muzeograf la Muzeul Regional de Istorie și redactor la secția culturală a cotidianului *Drum nou*, din municipiul Brașov.

În anul 1963, debutează editorial cu romanul *Visele au contururi precise*. În intervalul anilor 1965-1985, este cadru didactic la Institutul Pedagogic din municipiul Pitești, unde va participa la editarea revistei *Argeș*, al cărei redactor-șef va fi din anul 1966 până în anul 1969. Este, de asemenea, cofondator al revistelor *Astra* (1966) și *Noua revistă română* (1966). A funcționat, între anii 1985 și 1995, ca cercetător științific principal la Institutul de Istorie și Teorie Literară „George Călinescu” din București.

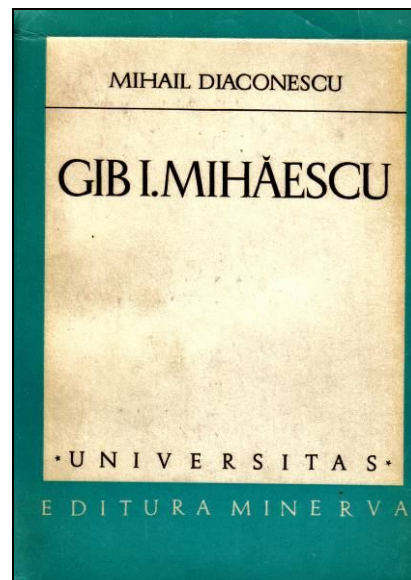
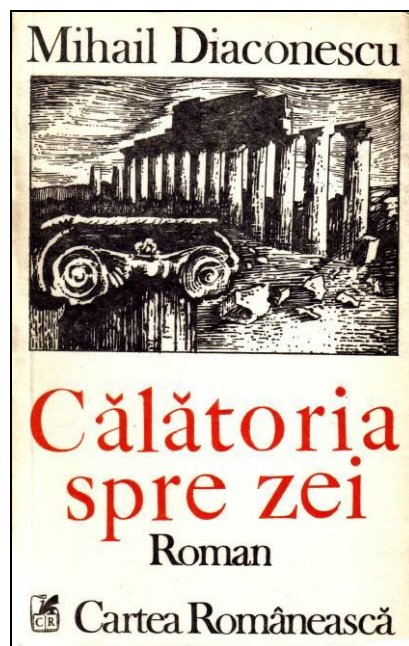
Primul roman, *Visele au contururi precise* (1963), se ocupă de lumea contemporană, ca și cel din anul 1980, *Umbrele nopții*, înfățișând, moralizator, drama unui sculptor român exilat în Occident. Toate celelalte romane, de la *Culorile sângelui* (1973) până la *Sacrificiul* (1988), au fost concepute ca părți constitutive ale unei „fenomenologii narative a spiritului românesc”; ele ilustrează o „literatură cu program”, teoretizată în diverse studii și articole.

Scriitorul urmează și o altă filieră, ortodoxist-mistică și tradiționalistă, de tipul Nae Ionescu, Lucian Blaga, Mircea Vulcănescu, Nichifor Crainic, Ion G. Coman, Dumitru Stăniloae etc., vorbind despre „misiunea românească” și caracterul „tragic, eroic și sublim” al istoriei românilor. Dacă în ceea ce privește eseistica autorul poate fi așezat alături de Paul Anghel sau Edgar Papu, romanele pe care le-a scris sunt discutabile, iar încercarea de a da o *Istorie a literaturii daco-romane* (1999) este în cel mai bun caz un gest de curaj, ținând de un uluitor spirit al documentării. Ceea ce depășește ca limită documentarului în *Istoria...* sa îi este însă permis romancierului, care poate mixa realul cu imaginarul,

pentru a prezenta epoci diferite, de la vechii traci la secolul al XX-lea, într-o încercare de a reconstitui spiritul fiecărui timp. Abordând o tematică istorică, autorul recurge la stilul realist clasic, vizitând fie și o realitate imaginată, cu unele infuzii romantice și accente retorice.

Culorile sângelui e o carte dedicată pictorului „oficial” din vremea lui Constantin Brâncoveanu, Părvu Mutu, zugravul de biserici care, la început de veac XVIII, s-a impus artist aproape inaderent la cruda ambianță istorică. Renașterea și umanismul românesc prebrâncovenesc sunt urmărite și în *Adevărul retorului Lucaci* (1977), unde personajul principal este un „profesor” din vremea Moveștilor. În *Marele cântec* (1980), probabil cel mai bun roman al lui Diaconescu, eroul este muzicianul și savantul Ioan Căianu-Valachus, pentru puțină vreme episcop romano-catolic în Transilvania.

Epoca lui Burebista este văzută prin ochii lui Arhidamos, protagonistul romanului *Călătoria spre zei* (1982), ambasador al dacilor la Roma lui Iulius Cezar. Principele Grigore Alexandru Ghica al X-lea apare într-o carte despre vremurile romantismului (*Speranța*, 1984), după care prozatorul se întoarce la epoca sa predilectă, cea străromână, acum personajul principal fiind astronomul și teologul Dionysus Exiguus, „discipol” la „schola” unei mănăstiri tomitane (*Depărtarea și timpul*, 1986).

În fine, *Sacrificiul* aduce în prim-plan pe luptătorii ardeleni pentru Marea Unire, totul fiind prezentat, ca și în celelalte cărți, pe fondul dilematic al naturii umane. În aceste contexte, cele mai reușite pasaje literare se dovedesc, după Dumitru Micu, descrierile de caracterial, recompuse în spiritul caracteristic al fiecăreia dintre epocile „reactualizate”.

În maniera lui Radu Theodoru, Paul Anghel, Vasile Știrbu, Eugen Uricaru, autorul mânuiește dezinvolt instrumentarul naratologic al realismului tradițional. Realizează astfel un „mozaic de romane, înglobând, în ceea ce s-ar fi vrut un tot unitar, dacii, Reforma, Renașterea, „barocul” ardelen, vremea lui Brâncoveanu, romantismul prepașoptist, epoca Unirii, chiar dacă îi lipsește totuși acestui conglomerat un factor literar „incitator” (Marian Popa).

O lucrare serioasă și bine documentată este *Prelegeri de estetica Ortodoxiei* (1995-1996, respectiv ediția a doua în anul 2009), în două volume intitulate *Teologie și estetică* și *Ipostazele artei*. O altă carte, *Biserici și mănăstiri ortodoxe* (1988), ilustrează aceleași teze despre perspective multi, inter și transdisciplinare: teologie dogmatică, istoria artelor, culturii și civilizației, poetică, părinții Bisericii. Volumul, *Farmecul dialecticii și fenomenologia narativă* (2001), conține în mare toate teoriile lui Diaconescu despre roman și natura specifică a epicului.

În anul 1996, Universitatea din municipiul Oradea, județul Bihor, i-a acordat *Domnului Profesor Mihail Diaconescu* titlul de *Doctor* →

honoris causa pentru întreaga sa operă literară și științifică. În anul 2005, a primit titlul de cetățean de onoare al municipiului Brad din județul Hunedoara „pentru prestigioasa sa activitate literară, publicistică, filosofică și didactică”. În anul 2007, a primit titlul de cetățean de onoare al comunei Vulturești din județul Argeș și titlul de cetățean de onoare al județului Argeș „pentru întreaga activitate depusă”. Este membru titular al Uniunii Scriitorilor din România. O parte din proza sa a fost tradusă în limbile germană, franceză, engleză, rusă. Mihail Diaconescu face parte din Comitetul Științific European al Societății *Ad Fontes. Alle Fonti Dell'Unita D'Europa*.

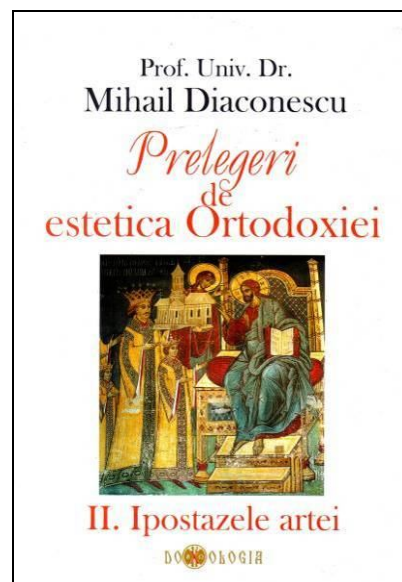
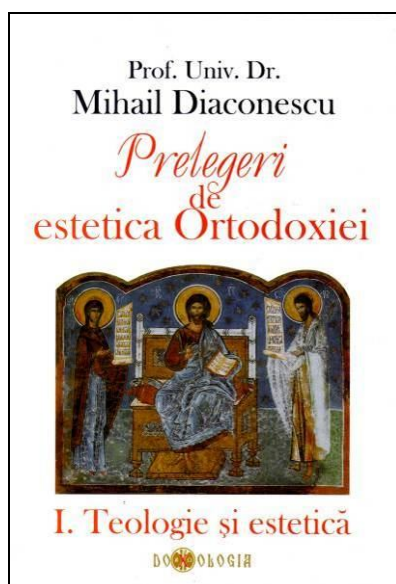
Tratatul *Prelegeri de estetica Ortodoxiei* (vol. I, *Teologie și estetică*; vol. II, *Ipostazele artei*) - pe care l-a publicat în anul 1996, la Editura „Porto Franco” din Galați, iar ediția a doua, în anul 2009, la Editura „Doxologia” a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei din Iași - este o lucrare realizată pe o largă bază interdisciplinară. Prefața *Terra mirabilis* la albumul de artă *Bisericii și mănăstiri ortodoxe. Orthodox churches and monasteries. Romania* (1998) este o ilustrare a tezelor și demonstrațiilor cuprinse în lucrarea extraordinară „*Prelegeri de estetica Ortodoxiei*”. Tratatul *Istoria literaturii dacoromane* (1999) este o sinteză științifică cu caracter fundamental, unică în cultura română și europeană. El constituie o noutate într-un domeniu de strictă actualitate datorită prezentării scriitorilor dacoromani de valoare universală din secolele I-VI - Aethicus Histricus, Sfântul Ioan Cassian, Sfântul Niceta de Remesiana, Sfântul Dionisie Smeritul și Areopagitul, Leontius Byzantinus, Ioan Maxentius și alții. Volumul *Antologie de literatură dacoromană*. Texte comentate publicat în anul 2003 la Casa de Producție și Editură Corifeu este o completare necesară la tratatul *Istoria literaturii daco - romane*. Volumul *Farmecul dialecticii și fenomenologia narativă* (2001) conține teoriile Domnului Mihail Diaconescu despre roman, natura specifică a epicului și „*fenomenologia narativă a spiritului românesc*”. Ca scenarist și regizor de filme documentare, Mihail Diaconescu a realizat serialul *Dobrogea creștină. Harta spirituală* în 13 episoade a câte 30 de minute fiecare.

Opera istorică, literară și publicistică

Visele au contururi precise, București, 1963, *Culorile sângelui*, București, 1973, *Gib I. Mihăescu*, București, 1973, *Adevărul retorului Lucaci*, București, 1977, *Umbrele nopții*, București, 1980, *Marele cântec*, București, 1980, *Călătoria spre zei*, București, 1982, *Speranța* București, 1984, *Depărtarea și timpul*, București, 1986, *Sacrificiul*, București, 1988, *Biserici și mănăstiri ortodoxe*, București, 1988, *Istorie și valori*, București, 1994, *Prelegeri de estetica ortodoxiei*, I-II, Galați, 1996, *Istoria literaturii daco-romane*, București, 1999, *Farmecul dialecticii și fenomenologia narativă*, București, 2001.

Premiul Academiei Române, 2011

Domnul Prof. Univ. Dr. Mihail Diaconescu a fost distins cu premiul Academiei Române "Mircea Florian", secțiunea filosofie, pentru tratatul său "*Prelegeri de estetica Ortodoxiei*", (vol. I - *Teologie și estetică*; vol. II - *Ipostazele artei*), publicat la Editura „Doxologia” a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, din municipiul Iași, în 2009, bucurându-se de Prefața - Studiu a Domnului Acad. Prof. Univ. Dr. Alexandru Surdu. Pe 15 decembrie 2011, într-o atmosferă de mare solemnitate, s-a desfășurat ceremonia de acordare a premiilor Academiei Române pentru realizări deosebite în domeniile științei, filosofiei și artei.

Ceremonia s-a desfășurat în Aula Magna, în prezența membrilor titulari, a membrilor corespondenți, a membrilor de onoare ai Academiei Române și a unor invitați.

Academia Română a considerat acest tratat o contribuție de o excepțională valoare la evoluția culturii române și europene, o demonstrație riguroasă a faptului că gândirea speculativă este activă în filosofia contemporană. Calitatea de apologet activ al Ortodoxiei este evidentă în tot ceea ce **Domnul Profesor Mihail Diaconescu** a scris, dar mai ales în sinteza *Istoria literaturii dacoromane* și în tratatul de estetică premiat de Academia Română. Reamintim aici faptul că numeroase capitole din "*Prelegeri de estetica Ortodoxiei*" au fost prezentate inițial la Facultatea de Litere și la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din municipiul Pitești.

Ulterior, aceste capitole au fost completate cu noi prelegeri rostite de **Domnul Profesor Mihail Diaconescu** la Facultatea de Sociologie, Psihologie și Pedagogie a Universității din București, la Facultatea de Limba Română și la Facultatea de Limbi Străine a Universității *Spiru Haret* din București, precum și la Facultatea de Sociologie și Psihologie a Universității *Hyperion*, tot din București. În tratat au fost incluse și unele prelegeri ținute la Secția Romanistică a Institutului de Romanistică al Universității *Humboldt din Berlin*, unde **Domnul Profesor Mihail Diaconescu** a avut cursuri și a condus seminarii pentru studenți și doctoranzi. Prin ideile și →

demonstrațiile pe care le conțin, aceste cursuri sunt o noutate în domeniul vast al teoriilor despre frumos și despre variatele sale încorporări.

Comparat adeseori cu *Prelegerile de estetică* ale lui Hegel, cu *Estetica* lui Nicolai Hartmann, cu *Estetica* lui Benedetto Croce și cu *Estetica* lui Tudor Vianu, tratatul Domnului Profesor Mihail Diaconescu se caracterizează prin abordările sale interdisciplinare și transdisciplinare, dar mai ales prin consecvența cugetării speculative, care îl străbate.

Principiile oferite de teologia dogmatică ortodoxă, teologia liturgică ortodoxă, patrologia ortodoxă (sunt utilizate operele Areopagitului, ale Sfântului Maxim Mărturisitorul, îndeosebi *Ambigua*, și ale altor mari dascăli ai credinței creștine), de variatele teorii despre frumos, de istoria artei românești și europene, de logica formală, îndeosebi de preocupările pentru axiomatică, pentru definiții și pentru noțiunile de maximă generalitate (*genera generalissima*, indefinisibilele), dar și de filosofia vieții, așa cum a fost ea practică de trăiriștii români - Nae Ionescu, Mircea Eliade, Dumitru Stăniloae (în opera sa de filosof al culturii), Nichifor Crainic, Mircea Vulcănescu, Vasile Băncilă, Constantin Noica, Traian Brăileanu (care este și unul dintre cei mai importanți sociologi din istoria culturii noastre), Virgil Bogdan, Petre Țuțea, Octav Onicescu (unul dintre marii matematicieni ai epocii sale), Arșavir Acterian și alții - au constituit puncte de plecare ferme pentru acaparantele și riguroasele abordări teoretice întreprinse de **Domnul Profesor Mihail Diaconescu** în monumentală lucrare, intitulată *Prelegeri de estetica Ortodoxiei*.

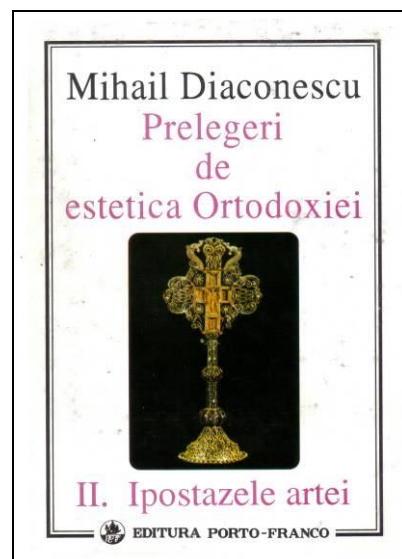
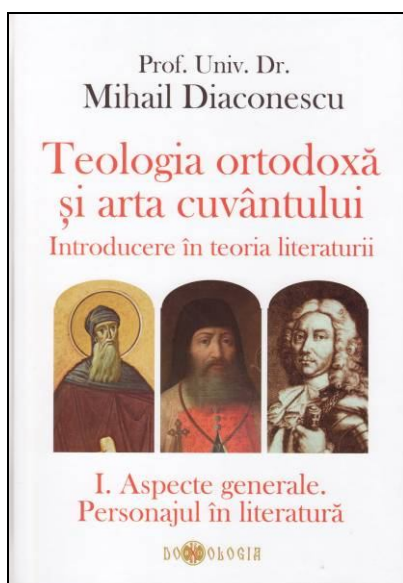
Noutatea, originalitatea profundă și forța de impact a acestor *Prelegeri* demonstrează cu prisosință faptul că gândirea speculativă este singura aptă să ne introducă în străvechea și fundamentală problemă a transcendenței, dar și în variatele ipostaze ale frumosului, așa cum sunt ele gândite și percepute în zilele noastre.

Premiul pentru filosofie acordat de Academia Română **Domnului Profesor Mihail Diaconescu** încununează o creație teoretică fundamentală, una dintre cele mai importante realizate în istoria esteticii românești și europene...

Mihail Diaconescu - un apologet al Ortodoxiei și un promotor al spiritualității românești autentice

În altă ordine de idei, păstrând același registru omagial, monografic și bio-bibliografic la adresa activității, operei și personalității Domnului Prof. Univ. Dr. Mihail Diaconescu, vom semnală faptul că una dintre cele mai incitante cărți apărute în ultimul timp în librăriile noastre este cea semnată de domnul Ilie Barangă și intitulată *Noi contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu*, Editura „Magic Print”, Onești - Bacău, 2009. Este un volum masiv de 765 pagini, rezultat al unei activități de cercetare desfășurată stăruitor și sistematic pe parcursul mai multor ani petrecuți de autor în biblioteci.

Domnul Ilie Barangă s-a impus ca bibliograf, biblioteconomist, profesor, istoric literar, lexicograf și publicist. A predat cursuri de limba română (gramatică descriptivă) la Facultatea de Învățământ Pedagogic a Universității din municipiul Pitești. A publicat articole, studii, comunicări științifice și eseuri de biblioteconomie, istorie literară și istoria presei în reviste precum *Tribuna* (Cluj-Napoca), *Argeș* (Pitești), *Calende* (Pitești), *Buletinul Societății de Științe Filologice* (București), *Buletinul Științific al Facultății de Învățământ Pedagogic* (Pitești), *Sud* (Giurgiu), *Săgetătorul* (Pitești), *Curierul zilei* (Pitești) și altele.

Este autorul volumelor *Publicații periodice în Argeș între 1875-1900* (1971), *Fenomenul literar și social cultural în presa argeșeană veche* (1990), *Dicționarul presei argeșene* (2003) și altele.

Cu mai bine de un sfert de secol în urmă, domnul Ilie Barangă a publicat o lucrare intitulată *Contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu*, apărută în anul 1983 în Colecția *Universitas*, editată de Institutul de Învățământ Superior Pitești. Noul volum este deci o reluare a unor preocupări științifice mai vechi.

În paginile noului volum, sunt adunate peste 2.000 de titluri ale unor exegeze asupra vastei creații a **Domnului Profesor Mihail Diaconescu**. Sunt exegeze prezente în volume monografice (despre opera lui Mihail Diaconescu au apărut până acum șase ample volume monografice), în dicționare publicate în țară și în străinătate, în cronici, recenzii, articole, studii, eseuri, comunicări științifice, prefețe, lucrări de licență, dizertații la masterat, teze de doctorat, cursuri universitare, capitole din volume de critică sau din lucrări științifice de sinteză, mențiuni.

Pe bună dreptate, Domnul Ion Stoica - Directorul Bibliotecii Universitare din București, o autoritate în domeniul biblioteconomiei, a afirmat, în prefața *Bibliografia ca operă* (pag. 5-11), care însoțește masivul volum semnat de Profesorul Ilie Barangă, că lucrarea pe care o semnalăm aici are o valoare științifică exemplară. În mod deosebit ea este revelatoare pentru relația indestructibilă dintre biblioteconomie și bibliografie. →

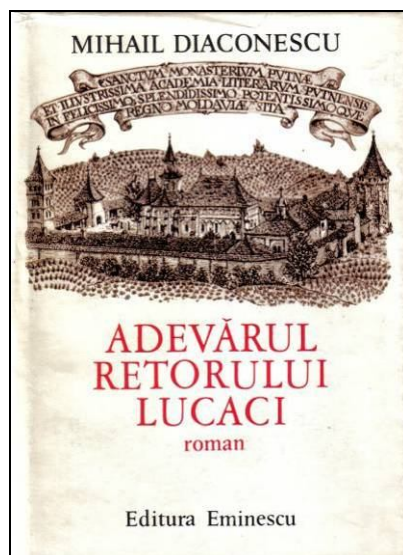
Domnul Ion Stoica scrie: "Lucra-rea domnului Ilie Barangă Noi contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihaïl Diaconescu face parte din acea zonă generoasă a bibliografiei în care se întâlnesc toate virtuțile domeniului. Ilie Barangă a înțeles demult și bine misiunea incontestabilă a bibliografului, aceea de a rămâne un Cicerone al cercetării, împreună în gând și faptă, competență, zel bibliografic, acribie, consecvență afectivă și, pe deasupra, conștiința nevoii de a construi sinteze".

În lumea literară și științifică, respectiv în cele mai variate cercuri intelectuale, romancierul, istoricul și criticul literar, filosoful culturii, esteticianul și criticul de artă Mihaïl Diaconescu este perceput ca unul dintre cei mai activi apologeti ai Ortodoxiei. Parcurgând "noile contribuții bibliografice" ale domnului Ilie Barangă, se poate ușor constata faptul că volumele semnate de **Domnul Profesor Mihaïl Diaconescu** au fost comentate de-a lungul anilor de un mare număr de teologi, monahi, preoți și înalți ierarhi ai Bisericii noastre. Printre ei se numără Patriarhul de fericită amintire Teoctist, Mitropolitul Antonie Plămădeală, IPS Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, IPS Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, IPS Andrei Andreicuț, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, PS Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaiilor, Pr. Acad. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Radu, Pr. Acad. Prof. Univ. Dr. Dumitru Popescu, Pr. Prof. Univ. Dr. Gheorghe I. Drăguliu, Pr. Conf. Univ. Dr. Ioan Stancu, Pr. Prof. Vasile Boholțeanu, Pr. Prof. Univ. Dr. Gheorghe Bogdan, Pr. Dr. Valentin Bogdan, Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, Arhidiacon Dr. Sebastian Barbu Bucur, Pr. Nicolae Crângașu, Ieromonah Cristofor Dancu, Pr. Iosif Zoica, Pr. Ion Ionașcu, Pr. Ion Marin Mălinaș, Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile Nichita, Pr. Dorel Octavian Rusu, Pr. Dumitru Sandu, Pr. Cornel Paiu, Arhidiacon Dr. Teodor Savu, Pr. Sabin Vodă, Pr. Florin Croitoru, Stelian Gomboș și mulți alții.

Eruditele comentarii, interpretări și analize dedicate de acești teologi personalității și operei lui **Mihaïl Diaconescu** au apărut în reviste eclesiastice precum: *Biserica Ortodoxă*

Română și Glasul Bisericii (București), *Studii Teologice și Ortodoxia* (București), *Lumina Lumii* (Râmnicu Vâlcea), *Telegraful Român* (Sibiu), *Mitropolia Olteniei* (Craiova), *Altarul Banatului* (Timișoara), *Mitropolia Moldovei și Bucovinei* (Iași), *Argeșul Ortodox* (Pitești), *Călăuza Ortodoxă* (Galați), *Cronica Episcopiei Hușilor* (Huși), *Credința Străbună* (Alba Iulia), *Renașterea* (Cluj-Napoca), *Legea Românească* (Oradea), *Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic* (Oradea), almanahul *Viitorul*, editat de Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală și Meridională (Paris), *Almanahul Parohiei ortodoxe române din Viena*, *Buletinul Științific, seria "Teologie Ortodoxă"* (Pitești), *Vestitorul Ortodoxiei* (București), dar și în publicații laice precum *Cotidianul* (București), *Steaua* (Cluj Napoca; unde părintele acad. Dumitru Popescu a semnat unul dintre cele mai ample și mai importante comentarii dedicate operei lui Mihaïl Diaconescu), *Argeș* (Pitești), *Vatra* (Târgu-Mureș) și în multe altele.

Într-adevăr, noua și masiva lucrare a profesorului Ilie Barangă este revelatoare pentru amploarea excepțională a receptării de care opera scriitorului Mihaïl Diaconescu se bucură în cele mai variate cercuri ale publicului lector, dar mai ales pentru dimensiunea ei teologică ortodoxă. Ilie Barangă ne dovedește astfel, încă o dată, că tocmai datorită dimensiunii ei teologice ortodoxe vasta operă a scriitorului, istoricului și esteticianului Mihaïl Diaconescu marchează profund și definitiv evoluția culturii române și europene...

Portret de Gh. Adoc

*

În altă ordine de idei, **Domnului Prof. Univ. Dr. Mihaïl Diaconescu**, (pe care ținem să-l felicităm pentru această lucrare „*Prelegeri de estetica Ortodoxiei*”, ediția a doua, Editura „Doxologia” a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 2009, cu o Prefață – Studiu, semnată de Domnul Acad. Prof. Univ. Dr. Alexandru Surdu – și pe care o recomandăm tuturor cu toată căldura), îi dorim să ne mai hrănească mințile și sufletele și cu alte lucrări ziditoare și folositoare nouă și urmașilor noștri, arătându-ne prin toate acestea dragostea sa față de valorile perene ale Bisericii și neamului Românesc, precum și tinerețea spirituală cu care l-a înzestrat Dumnezeu – Cel în Treime Slăvit și Lăudat, pe devotatul și iubitul Său fiu – autentic slujitor!...

Cu alte cuvinte, acum, în încheierea acestor modeste dar sincere rânduri, scrise cu toată prețuirea, recunoștința și admirația, la acest mărit praznic și ceas aniversar – al zilei dumneavoastră de naștere, doresc să vă urez, încă odată, Mult Stimate Domnule Profesor, să aveți parte de multă putere de muncă în continuare, de multe realizări și sporite împliniri sufletești, însoțite de un sincer și călduros „**La Mulți, Binecuvântați și Fericți Ani!**”

Să vă bucurați de realizările și împlinirile de până acum, să le cultivați și să le înmulțiți, pe mai departe, îndeosebi pe cele de ordin cultural, spiritual, românesc și cărturăresc!...

Dumnezeu să vă binecuvânteze, să vă ajute și să vă poarte, permanent, de grijă! Amin!...

București – Noiembrie 2017

MIHAIL DIACONESCU

TENDINȚA SPIRITUALĂ ÎN CULTURA ROMÂNĂ DE AZI (III)

- Spuneți că tendința spiritualistă în artă se afirmă în zilele noastre tot mai puternic și că ea este ilustrată de un mare număr de personalități importante din diverse domenii ale creației. Faptul că multe dintre temele evidențiate de Părintele Dumitru Stăniloae sunt preluate de numeroși teologi din țară și din străinătate este firesc.

Eu aș dori să aduceți însă în discuție alți autori, opere și idei din diverse domenii teoretice și aplicative. Presupun că, la fel ca în cazul gândirismului, aceste domenii sunt de o mare diversitate.

- Sunt, într-adevăr, de o mare diversitate. Nu le putem analiza aici și acum pe larg. Voi aminti totuși de scrierile teologice și filosofice, sau, dacă vreți, filosofice și teologice ale Părintelui profesor George Remete, autorul unor scrieri care lucrează temeinic în mințile și sufletele lectorilor săi.

Subliniez în mod deosebit faptul că în galeria marilor personalități creatoare care în zilele noastre dau amploare și strălucire tendinței spiritualiste în cultură, Părintele prof. univ. dr. George Remete, teolog ortodox, filosof, poet și traducător de imens prestigiu, are un loc cu totul aparte. El este un reper sigur pentru toți cei ce cred în destinul luminos al culturii române.

- Vă rog să-mi vorbiți despre Părintele profesor George Remete!

- Părintele George Remete vine în cultură din lumea străveche a satelor românești de pe lângă Sibiu (este născut în 1954 în Poiana Sibiului din județul Sibiu). E absolut strălucit al Institutului Teologic Universitar din București (aici a obținut și doctoratul în 1999) el a urmat timp de doi ani cursuri de specializare la München, între 1980-1982.

Precum Nichifor Crainic, care între 1920-1922 a fost prezent la cursuri de specializare la Facultatea de Teologie Catolică și la cea de Filosofie a Universității din Viena, sau ca Părintele Dumitru Stăniloae, care, după ce a rămas la Atena (în anii 1927-1928), a urmat studii de specializare la München și Berlin

(1928-1929), Părintele George Remete s-a familiarizat cu teologia catolică și luterană de limba germană. El citează, evidențiază și explică această teologie de limba germană în mod constant în lucrările sale.

Opera Părintelui George Remete este ferm ancorată în scrierile Sfinților Părinți și Scriitorii bisericești, în cele ale Părinților filocalici și în contribuțiile unor teologi ortodocși din diverse epoci.

El nu se abate de la scrierile Sfântului Maxim Mărturisitorul (îndeosebi de la *Ambigua*), Sfântului Ioan Damaschin (îndeosebi de la *Dogmatica*), Sfântului Vasile cel Mare, Sfântului Grigorie de Nyssa, Fericitului Augustin, ale lui Clement Alexandrinul, ale Sfântului Macarie Egipteanul, Sfântului Atanasie cel Mare, Sfântului Antonie cel Mare, Fericitului Ieronim, Sfântului Simeon Noul Teolog, Sfântului Grigorie Palamas și ale altor mari doctrinari ai Bisericii noastre Ortodoxe.

În același timp, el se referă în mod constant la Părintele Dumitru Stăniloae, pe care, de fapt, îl continuă prin temele abordate și prin modul de a le trata, dar și la teologi precum Olivier Clément, Chr. Yanarras, Vladimir Lossky, Panayotis Nellas, arhimandrit Sofronie Sacharov, Hierotheos Vlachos, Andrei Scrima, Paul Evdochimov, Justin Popovici, Al. Kalomiros, I. Zizioulas și la mulți alții.

Părintele George Remete îi citează și îi comentează, de asemenea, pe Toma d'Aquino, Nicolaus Cusa-

nus, Ioan al Crucii, René Descartes, G. W. Hegel, Soeren Kirkegaard, Hans Urs von Balthasar, Martin Heidegger, Yves Kongar, Joseph Ratzinger (Papa Benedict al XVI-lea, care în lucrările sale, mai ales în cele de hristologie și eclesiologie, a prezentat credința catolică apelând la demonstrații și termeni teologici tradiționali, dar și existențiali sau împrumutați din filosofia personalistă), Paul Tillich și pe mulți alți cugetători apuseni – teologi catolici sau luterani, filosofi, oameni de știință, antropologi, epistemologi.

Orizontul științific al Părintelui George Remete este enciclopedic. El este ancorat însă ferm și constant în teologia dogmatică, teologia liturgică, teologia apologetică și teologia filocalică ortodoxă.

Lucrări ale Părintelui George Remete precum *Aspecte ontologice ale Răscumpărării* (1984), *Cinstirea Sfințelor Moaște* (1985), *Sfințele Taine în contextul dialogului ortodox – luteran* (1999), *Perspective noi în teologia sacramentală luterană. Evaluare ortodoxă* (1999), *Învățătura creștină, expresie autentică a iubirii religioase exprimate în dogma Sfintei Treimi și în dogma Întrupării* (2002), *Cunoașterea prin tăcere* (2003), *Spiritualitate și consumism. A fi și/sau a avea* (2005), *Suferința umană și iubirea divină. Conditio historica a ființei* (2005) sunt reprezentative pentru evoluția actuală a teologiei ortodoxe românești și a teologiei creștine, în general.

Părintele George Remete este și un reputat traducător a unor autori ca Rabindranath Tagore (*Ofrandă lirică*, 1995; Ediția a II-a, 2009), Max Picard (*Fuga de Dumnezeu*, 1998) și Wolfhardt Pannenberg (*Teologie sistematică*, 1999).

Un loc aparte în șirul acestor transpuneri în limba română are lucrarea lui Wolfhardt Pannenberg *Teologie sistematică*.

Pannenberg și Jurgen Moltmann (un mare antropolog în lucrarea sa *Omul – Mensch*, 1971) au continuat în spirit lucrările unor teologi de prestigiu din lumea protestantă precum Karl Barth, Rudolf Bultmann și Paul Tillich actualizând probleme fundamentale ale hristologiei, pneumatologiei, antropologiei și eclesiologiei creștine.

R. SUBȚIRELU

Vatra veche dialog

DORIN POPA
„Vedeam în presă un miracol”

(I)

Îl descopăr peste timp, pe Dorin Popa. I-am urmărit, într-o oarecare măsură activitatea, poate nu îndeajuns, după destule lucruri care ne leagă din anii studenției noastre, el student la Iași, eu la Cluj-Napoca.

Eram curios atunci când am primit acest interviu, cum privește el spre trecut – „în anger” sau cu nostalgie.

În plus, fenomenul presei culturale studențești e unul din care am făcut parte patru ani – 1978-1982, ca redactor, apoi ca secretar general de redacție (succedându-l pe Emil Hurezeanu) la revista studențească de cultură clujeană *Echinoux*.

Am fost împreună cu Dorin Popa în acea tabără „de instruire” de la Izvorul Mureșului unde, ca să-l citez „doar studentul care a reprezentat atunci *Echinoux* clujean a susținut, împreună cu mine, la mesele rotunde organizate acolo, caracterul cultural al revistelor noastre”. Eu eram „studentul” invocat de Dorin Popa, fără a fi fost „omologul” (redactor-șef adjunct) lui, ci secretar general de redacție.

Presa studențească a acelor ani merită o recuperare și o restituire, fără complexe și prejudecăți, fiindcă, în întreaga ei diversitate, a avut și oaze de distincție ideologică, între toate, fără urmă de orgolii, meritul, la Cluj, fiind în primul rând al „triumvirilor”: Ion Pop, Marian Papahagi și Ion Vartic, dascăli ai Filologiei clujene care i-

au dat atâta strălucire *Echinoux*ului.

„Dialogul” de față, nerealizat „față la față”, are destule întrebări la care ar putea răspunde, ca într-o anchetă, mulți dintre cei trecuți prin experiența presei studențești.

Spuneam cândva că, de fapt, eu nu am terminat Facultatea de Filologie, ci Facultatea „Echinoux”, regăsind și la Dorin Popa o poziționare similară: „*Dialogul* a fost adevărata mea facultate”.

Câteva dintre publicațiile studențești, între care se detașau *Echinoux*-ul clujean, *Dialog* și *Opinia studențească* de la Iași (unde se „retrăgea” adesea și N. Steinhardt, publicând texte, într-un soi de solidaritate cu tinerii scriitori), au făcut notă discordantă față de corurile ideologice.

De remarcat, ceea ce ori nu s-a văzut, ori s-a trecut cu vederea, că *Echinoux* era singura publicație din țară care nu avea pe frontispiciu binecunoscuta lozincă „Proletari din toate țările, uniți-vă”.

Realizările presei studențești au avut ca artizani mulți dintre universitarii tineri, care au transformat revistele în adevărate școli de presă – fabrica de ziariști ai regimului funcționând la București, „faimoasa” facultate „Ștefan Gheorghiu”.

O abordare academică a fenomenului presei studențești din anii de până în decembrie 1989, inclusiv prin teze de doctorat, este binevenită, iar ea va putea pune mai bine în valoare o contribuție greu de ignorat. Totul depinde însă, pe de o parte, de documentele vremii cercetate, ori de memoria celor care fac o astfel de evaluare, de cât mai vor ei să (se) știe din acele vremi despre ei, mai ales că drumurile multor „comorienți” de altădată s-au despărțit, mergând până la adversități înfoiate.

Nici „revoluționarii” presei studențești din anii comunismului nu stau departe de un alt adevăr al schimbării de macaz: „Ce pușini am fost și ce mulți am rămas”.

Contribuțiile pot fi evaluate și din amintiri, dar mai ales din documente.

Acest interviu e o pagină la dosarul presei studențești de ieri și de azi.

NICOLAE BĂCIUȚ

-Despre Festivalurile Naționale ale Artei Studențești, desfășurate în comunism, ce îmi puteți spune? Cât de „supape” și cât de „spumoase” erau ele la acea vreme pentru studenți?

-Nu prea multe. Se numea FACS – Festivalul Artei și Creației Studențești. Când am luat Premiul I, la Craiova, la FACS, în 1983, nu am fost prezent, ci doar am trimis poeziile prin Casa Studenților din Iași (prin Centrul universitar, probabil). Înainte, acest premiu fusese câștigat, în ani diferiți, de către Mircea Cărtărescu, Florin Iaru și Ion Mureșan.

În acel an, 1983, la „Eseu”, premiul I a fost dobândit de către Sorin Antohi, noi doi fiind singurii din Moldova, se spunea, care am obținut locul I în scurta istorie a acestor premii.

-Cum funcționa sistemul U.A.S.C.R (Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România)? Care este istoria ei (a Uniunii) reală în calitate de editor principal al revistelor studențești (*Opinia studențească*, *Alma Mater* – *Dialog*, *Viața studențească*, *Amfiteatru*, *Convingeri comuniste*, *Universitatea comunistă* ș.a.)?

-Nu știu, nu am fost prins deloc în sistem, nu mă interesa decât revista *Dialog* a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Mai urmăream revista *Echinoux* a universității clujene, *Forumul studențesc* de la Timișoara, unde îi cunoșteam pe Ioan T. Morar, Marcel Tolcea și Mircea Mihăieș (dacă nu îl cunoșteam pe Mircea de la cenacluri... nu îmi amintesc foarte limpede) și *Opinia studențească* (doar atât timp cât la conducerea ei s-a aflat prietenul Liviu Antonesei, până a fost înlăturat).

Ca student, am fost o singură dată într-o tabără „de instruire” la Izvorul Mureșului, când aveam calitatea de redactor-șef adjunct al revistei *Dialog*. Acolo, împreună cu omologul meu de la revista *Echinoux* a Universității din Cluj-Napoca, am susținut, în toate întâlnirile și dezbaterile din tabără, caracterul cultural al revistelor studențești. Erau studenți de la publicații din toată țara, din Timișoara, București, Baia-Mare, Sibiu, Cluj-Napoca. Tabăra nu era numai pentru studenții care scriau în revistele de atunci, ci, mai ales, pentru studenții din toate centrele →

SIMONA-IOANA CUCUIAN

universitare care aveau diverse responsabilități, fie sociale, fie sportive, fie politice sau culturale. Noi, cei din presă, eram o minoritate. Cred că existau, în 1980, 14 publicații studentești.

Țin minte că doar studentul care a reprezentat atunci *Echinoux* clujean a susținut, împreună cu mine, la mesele rotunde organizate acolo, caracterul cultural al revistelor noastre. Ceilalți marșau la propunerile de implicare – politică, bineînțeles! -, la politica unui singur partid venite dinspre diriguitorii taberei. Păreau să nu realizeze capcana care li se întindea prin acel cuvânt fatidic "implicare". În anul următor, când trebuia să "înaitez" în instruire, tot la Izvorul Mureșului, cu președinții (studenți) pe facultate și cu redactorii-șefi ai revistelor studentești, nu m-am mai dus, mă oripila ideea ședințelor non-stop!

-Cunoașteți care erau ierarhiile / criteriile ascunse pe traseul publicație (revistă/ziar) – tipografie - cenzori?

-Am publicat poezii în *Echinoux*, *Opinia studentească*, *Dialog* și *Amfiteatru* (doar când am luat Premiul I, în 1983).

Cu cenzura nu mă pot lăuda că m-am luptat.

În anii '80, cam știai ce nu se poate publica. Cenzura o simțea de la grădiniță. Aș fi dorit să pot scrie despre Lech Walesa și despre Vaclav Havel, dar era imposibil.

Până în 1990, nu am văzut scris nicăieri în România numele lui Walesa: l-am auzit la Europa Liberă, l-am pronunțat în discuțiile cu prietenii, în special cu Liviu Antonesei, dar nu l-am văzut niciodată scris.

Eram nevoiți să scriem despre viața studentească comunistă, despre "realizările" politico-economice ale statului. Am scris realizări cu ghilimele, deoarece chiar în 1979-1980 în România începea să nu se mai găsească mai nimic, în special alimente.

Cenzura o simțea pe stradă, la film, în amfiteatre, la TV, la radio, peste tot, nu era nevoie să o simți în mod special la o revistă. Trăiai, continuu, în cenzură.

Apoi, experimentai auto-cenzura. Cred că acesta a și fost motivul pentru care, oficial, prin anii '70, s-a renunțat la Direcția Cenzurii.

Cenzura plutea peste toată viața noastră. Nu îți puteai nici măcar imagina că poți scrie orice. Știai asta

din liceu, din familie, de la TV, de la radio.

De revista *Dialog*, în perioada în care am fost acolo, răspundea un domn de la *Scânteia*, Manole Corcaci, care nu mi-a făcut nici cea mai mică observație, niciodată. Dimpotrivă, mă ruga să duc revista direct în tipografie, numai cu semnătura mea și cu ștampilele bun de tipar, BT, ale publicației. Spunea că va vedea textele direct în tipografie. Știu că redactorii de dinaintea mea mergeau, pentru cenzură, la Casa Pătrată, sediul primului secretar al PCR Iași, unde se găsea și biroul cenzorului, dar eu nu am fost nevoit să merg. Dl. Corcaci mă asigura că va citi revista direct în tipografie. Nu știu dacă o citea, deși l-am întâlnit de câteva ori și în tipografie. De fapt, nu l-am întâlnit decât în tipografie.

Articolele propuse de redactori și colaboratori se adunau într-o mapă, în redacție. Apoi, după discutarea lor în redacție, mapa era păstrată de dl. Alexandru Călinescu. În final, mapa cu textele reținute spre publicare o duceam în tipografie. Ședințele noastre de redacție erau conduse de către dl. Alexandru Călinescu, atât în perioada în care am fost redactor-șef, cât și înainte, în vremea mandatelor lui Sorin Pîrvu (care era lector universitar, la fel ca dl. Călinescu) și Cezar Coțovanu, dar și mai târziu, în mandatul lui Sorin Antohi. Am amintiri din casa dlui Călinescu în care discutam, în doi, macheta

Nicolae Băciuș și Dorin Popa, în Tabăra de la Izvorul Mureșului

Dorin Popa și Nicolae Băciuș, la Cluj-Napoca, ascultând "Europa Liberă"

revistei și paginarea atentă a tuturor materialelor, după care plecam înspre tipografie numai cu semnătura mea pe pagini. Nu pot însă preciza, acum, dacă de fiecare dată procedam la fel: amintirile din decembrie 1989, din aceeași casă a dlui Călinescu, se amestecă cu cele din studentie.

-Ce au însemnat anii studenției pentru dumneavoastră?

-Cred că anii studenției m-au schimbat aproape total.

Ca elev, în Câmpulung-Moldovenesc și Iași, vedeam în presă un miracol, privind mai mult către interbelic decât înspre ceea ce apărea în România cu numele de presă.

La Câmpulung, făcusem o gazetă de perete care se numea *Excelsior*. Apoi, elev în Iași fiind, am scos câteva numere ale unei gazete șapirografiate, o gazetă vorbită, la stația de amplificare a liceului, în pauza mare. Textele citite în pauze deveneau apoi, prin șapirografiere, revista noastră, căreia, din păcate, i-am uitat numele.

Auzisem, încă înainte de a fi student, de *Echinoux* clujean.

Un fost coleg de liceu, student la Filosofie în anul al III-lea, Camil Cezar Coțovanu, mi-a spus, când eram student al Universității „Al.I. Cuza”, în anul I, că, dacă sunt interesat, pot merge în redacția revistei *Dialog*. Cezar era, deja, membru PCR și urma să devină chiar redactor-șef. Mi se părea o minune, chiar o minune că pot participa la ședințele redacției, nu aș fi lipsit niciodată. De fapt, *Dialogul* a fost adevărata mea facultate, cele mai plăcute amintiri de acolo le am.

VERSURI REGĂSITE (1970-1971)

TIMPUL CUVINTELOR

Stau singur sub roțile de vânt
care spulberă cuvinte ca
frunzele.

Nu știu ce timp să aleg
pentru potrivirea începutului cu
lucrurile.

Cuvintele alunecă încet peste
lucruri
fără să se rostească, precum în
rugăciunea
din casele în care moare cineva.
Lucrurile se usucă atunci
nenuntite
urcând într-o lume abstractă
și atât de goală că frica-i
neînțeleasă.

ENNEADA II

Cum se poate trăi fără timp
în bucurie deplină fără cuvânt.
Ziua și noaptea de atâta tăcere
se surpă și aripile mari
ale memoriei.
Dar am văzut în întinsa pustie
un început tainic
furișat din stranii arcane
nins, ciudat, inegal.

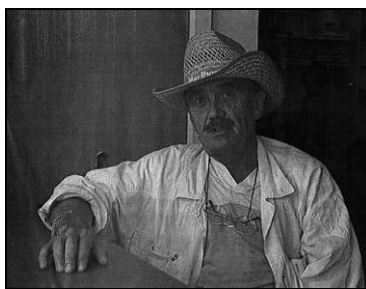
ENNEADA I

Dacă este cuvânt să fiu eu
să fiu însumi
numai înlăturând dintre lucruri
ce nu este lucru
și dreapta care implică
identitatea.
Ea ține încordată ființa ca pentru
tăcere
plăcere mai scumpă decât însuși
păcatul
în sunetul de stingere a
cuvintelor.

TU CE AȘTEPȚI

Atât de ascunse sunt umbrele
noastre în lucruri
neschimbătoare
că nimeni după ele
nu mai trage un clopot.

Mai greu ne apasă de aceea
marea depărtare a marginii
moliciunea de dincolo de forme.
Tu ce aștepți ca un cheag de aur!

4 RÂNDURI

S-a schimbat ceva în miezul
pământului
Limitele prea multe nu se mai
ating
E undeva un clopot cu limba
albastră
De care toate frânghiile se frâng.

SÂNGELE MEU

Stăm tulburați de patimă și de
pustiu
în această noapte înaltă.
Fum lunecă pe coapsa ta neagră
Limba clopotului picură
singurătate.

Sângele meu bate într-o fereastră
prea subțire asemenea cu lumina.
E atâta eternitate pe pământ
că trupul tău nicicum nu-l pot
ajunge.

NUMAI

Numai ochiul meu rătăcitor
asemeni unei stele negre
se va apropia de tine aducând
o pasăre tremurătoare.

Muzici înalte voi aprinde-n
pustiu.

Atât de singur sunt și-i atâta
moarte.

Ea îmi închide vorba într-o sferă
ori într-un trup, al tău, prea viu.

ROZAVLEA

Din multele feluri ale haosului
s-au desfăcut mai întâi șerpii
certitudinii ale începutului lumii.
Ei au închipuit apoi primele
coapse
urcând cu mărul în gură
punând femei peste femei
turn de coapse în bătaia vântului
purtător de semințe.

O, acest Turn Babel

făcut din cuvinte-femei
turn neînțeles în limbile lumii.
El coboară în noi
mai ales atunci când ni se face
frică
noaptea în Rozavlea.

AȘTEPTÂND

Așteptând la această înaltă
marginie
vom privi fumul albastru
asemeni morții
acoperind șoldul femeii.

Eu am să te ating cu o trestie
gânditoare și sânii tăi vor cădea
ca niște păsări rotindu-se.

ATÂT DE PIERDUT

Atât de pierdut
încât nimeni nu pătinea mai tare
cum nu mai putea sorbi
sucul cel iute și feminin
care-l lăsa într-o sacră scădere.

Cum nu mai putea să lanseze
cheagul de sânge sfânt
într-o aleasă tăcere.

FEREASTRĂ

Evei

Oglinzile acoperite cu podoabe
spre a nu se vedea
coapsa ta tulbure
ca o carte netăiată încă.
Numai apele se căznesc
să tragă o linie clară
pentru două coloane ale
memoriei.

RÂNDURI DE AUTOBIOGRAFIE

Sunt ca o apă-n care
ard doar pietrele la fund.
Ele ard atât de fierbinte încât se
cufundă
în pieptul râului făcându-i răni
adânci.

De fapt sunt ca o apă din care nu
bea nimeni.

Nici un pescar n-a încercat să-mi
taie liniștea în două
cu luntrea lui ascuțită
în care șed ostenite viața și
moartea.

Moartea care seamănă atât de
mult
cu un ochi de pește.

A.I.BRUMARU

AMURGUL IUBIRII

(XLV)

"Democratizarea intimității"

(Giddens) înseamnă "comunicare emoțională, cu ceilalți și cu sinele, într-un context de egalitate interpersonală", adică o comunicare care *mizează* pe diferențe, în loc să le excludă. Problema azi nu privește atât polaritatea de gen între bărbați și femei, cât comunicarea în condițiile acestor diferențe și menținerea ordinii sociale, respectiv a puterii în limitele unei combinatoriei conservatoare. Trebuie să putem comunica în continuare - e tot ce mai rămâne din tot sensul iubirii-pasiune. Însă "politica unei comunicări transgen" și "acceptarea diferențelor de gen" intervin în comunicare acum, când nu numai alteritatea, ci chiar și diferențele tind să dispară.

Chiar și fără asemenea altitudini etico-filosofice, evidența temei comunicării în iubire este factologic netă. Tripleta ce definește iubirea odată cu debutul iubirii-pasiune - sentimentalitatea, sexualitatea și dorința - este, în totalitatea formelor ei diferențiate, comunicare, discurs verbal¹, dar și limbaj corporal, transmitere de imagini, fantezme, dar și de gesturi. Este un exemplu banal faptul că publicitatea modernă a propus anunțuri matrimoniale - sau erotice - destul de repede în evoluția ei comunicativă. Acum, comunicarea generalizată din societățile occidentale ne asaltează cu înscenări sexuale, corpuri rafinat prezentate, cu mărturisiri "nerușinate" în mass-media, sex la telefon, sex pe internet, costumul de neopren cu electrozi², teledildoul... Prezentul iubirii este deja, pentru generațiile tinere (între 20 și 35 de ani), în comunicare, adică pe internet: 75% dintre internați accesează și site-uri pornografice.

Există dorința de a lega prietenii pe web sau a trăi povești de iubire virtuale. Internetul, în care Lisa Palac, editoarea lui *Future sex*, vede înainte de toate o mașină de flirtat și o bursă a contactelor, va deveni locul viitor al intimității. Limbajul pe *chat* e mai direct, fără înflorituri retoric-sentimentale și fără ipocrizii. Cuplul de internați inventează scenarii erotice sau pornografice care evoluează interactiv. Pe internet ai identitatea pe care ți-o declari sau asumi. Totuși psihosociologii internetului cred că majoritatea răspund corect la întrebarea de gen - femeie sau bărbat? - pe internet. Ceea ce devine evanescent când se comunică fanteziile erotice este corpul. În acest sens, comunicarea nu face decât să ne izoleze și decorporalizeze. Se crede că această "eliberare de corp" va conduce la o mai mare intimitate. Dar, după cum s-a văzut mai sus, corpurile par să fie încă separate în așteptarea unor tehnologii care să le pună în comunicare (desigur senzual-sexuală). E adevărat însă că, deocamdată, pare să conteze mesajul, nu persoana - apropo de multele povești despre încurcăturile sentimental-erotic-apetitive pe care le produce internetul. "Fața celuilalt" (Levinas) se transformă tot mai mult într-o imagine (Lucas D. întrona): medierea electronică ne oferă o mai mare libertate în a negocia categoriile conform cărora eul și-l însușește pe celălalt. Unul dintre internați spunea într-un interviu că pe internet poți fi oricine dorești să fii, oricine ești capabil să fii; ceilalți nu-ți văd corpul, nu-ți aud accentul; ceea ce ei văd sunt numai cuvintele tale, "ceea ce îi lași să vadă". Când comunicarea e mediată electronic, dar și în alte ocazii de comunicare, corpul are numai identitatea unei presupunerii.

Mijloacele electronice de comunicare nu permit identificarea nedorită. N-are importanță cine e celălalt, important e să fie surprinzător atunci când îi scrii pe *chat*.

Am putea fi ispițiți de ideea că se revine la căutarea platonice a "sufletului-pereche" dacă n-ar fi mai degrabă vorba aici despre comunicare generalizată, în care iubirea își vedește esența ei relaționară pură.

Mai mult chiar, comunicarea electronică anonimă sau mascată pare să țină de ceea ce în dorință este fantasmatic, de imaginar, fiind o

manieră de a semnifica... Totuși trebuie să admitem, urmând anumiți psihosociologi ai internetului, că există o despărțire grijuie între cele două domenii: pe de o parte sexualitatea, multiplicitatea corpurilor și preferințelor de pe internet, iar pe de alta, cele din propria cameră. Dorința, cel puțin sensul ei de transgresare și de fantasmă, pare să persiste, dacă nu să chiar revină odată cu generalizarea comunicării.

Dacă așa stau lucrurile, întrebarea-cheie pentru destinul iubirii în Occident nu este: Cum de este posibilă iubirea fără sexualitate, chiar fără corp?, pentru că esența iubirii-pasiune era chiar aceea de comunicare, de relație care, după modelul relației de comunicare cu Absolutul, pune între paranteze corporalitatea (sexualitatea). Vom avea în vedere mai degrabă reversul: Cum de este posibilă sexualitatea fără iubirea-pasiune sau fără iubire în general? Cum se face că, în absența unei comunicări mediatore de alteritate, de diferență subiectivă individuală, relațiile intime, sexualitatea care presupune contact corporal intim nu sînt resimțite ca o violentare și nu sunt respinse?

Odată cu descrierea actualei dezordini amoroase pare deja să existe un răspuns la această întrebare: explicația ar fi corporeismul, impunerea corpului. Afirmarea corporeismului în timpul nostru a părut să facă din corp înlocuitorul sufletului și deci o ultimă instanță a metafizicii. Asta cu atât mai mult cu cât în spatele corpului se află viața, un fel de principiu metafizic pentru politica și etica celei de a doua modernității, pentru că este ultimul (deocamdată) avatar posibil al dialecticii sacru-profan.³

AUREL CODOBAN

1. Folclorul, de altfel, spunea: "Urâtul din ce-i făcut?" /Din omul care-i tăcut. /Dragostea din ce-i făcută? /Din omul cu vorbă multă. /Zice una, zice alta, /Și dragostea, iaca, -i gata".

2. Paul Virilio invocă cercetări din Japonia pentru a construi un costum "senzitiv" cu ajutorul căruia poți simți corpul celuilalt partener de la distanță. Devine astfel posibilă dragostea la distanță, telesexul, cibersexualitatea, tehnofilia, adică a face dragoste cu o mașină, ca în *Noua Evă* a lui Villiers de Plisle Adam.

3. M. Eliade, *Le Sacre et le Profane*, Paris, Gallimard, 1965, cap. IV, "Existence humaine et vie sanctifiée".

ROMAN CU SERTARE

Volumul cu titlul de mai sus (Ed. Vinea, București, 2005, 54 p.) reprezintă cea de-a șasea carte de versuri a Cornелиei Maria Savu, apărută după 17 ani de tăcere. Înainte de Revoluția din 1989 publicase următoarele: „Totem în alb” (Ed. Albatros, 1973), „Uraniu, forme și oameni de zăpadă” (Ed. Eminescu, 1978), „Emblema” (Ed. Eminescu, 1980), „Aventuri fără anestezie” (Ed. Eminescu, 1983), „Semne de viață” (1987).

Cornelia Maria Savu și-a motivat îndelungata absență din poezie susținând că și-a propus o lungă pauză pentru vremuri neprielnice publicării poeziei. E un adevăr căruia i se pot aduce unele amendamente.

Poeta a părăsit orașul natal Vatra Dornei, precum și învățământul, ea fiind profesoară de limba engleză până în anul 1990, imediat după Revoluție, în București, unde avea mulți prieteni, dar unde locuia și tatăl său de mai mulți ani.

Poeta a ocupat funcții de redactor la Editura Ion Creangă, redactor, editor senior și șef departament cultură la cotidianul „Curierul național”, apoi a lucrat la revista „Cultura”, până la plecarea definitivă în marea trecere, ce s-a petrecut la 22 noiembrie 2014.

Toate aceste funcții acaparatoare erau puțin propice poeziei, dacă nu creației în sine, atunci publicării.

Cornelia Maria Savu și-a înnoit mereu arta poetică.

După un debut publicistic excepțional, salutat cu entuziasm de Nicolae Balotă în prefața cărții „Totem în alb”, eveniment petrecut la vârsta de 19 ani, având drept caracteristici culorile luminoase și haloul romantic, precum și muzicalitatea versului, a urmat o carte ludică preponderent muzicală, cu tendințe de încifrare.

În volumele următoare dinamismul poetic devine tot mai grav, mai lucid și responsabil, mai dens și mai dramatic, cu nuanțe tragice.

Pe aceeași linie, dar în deplină maturizare estetică și ontologică, se înscrie volumul „Roman cu sertare”, în cadrul căruia coexistă

experimentul, împreună cu modernismul clasic al cărților anterioare. E un titlu surprinzător pentru un volum de poezii, ce implică atât singurătatea tragică a omului, cât și dorința irepresibilă de comunicare, de socializare.

Cele treizeci și cinci de poeme sunt structurate în două cicluri, primul având un mai puternic accent social, o mai mare implicare în societate a autoarei, iar cel de-al doilea reprezentând o încercare de cristalizare a unei biografii subiective.

Sub aspect estetic, cele două cicluri sunt sensibil diferite unul de altul, ca și sub aspect ontologic, fiecare ocupându-se de tronsoane autonome ale duratei trăite.

Primul ciclu se intitulează „O monada închisă în lift”. Ce este o monadă? O femeie cu spiritul tulburat, exaltată, nestăpânită, o bacantă furioasă. Dacă monada ar fi autoarea, ce reprezintă liftul? Un spațiu închis, în care ai putea fi pedepsit să viețuiești. Un lift mai mare e însăși societatea, spațiu închis al regulilor sociale, al legilor de conviețuire, din care e greu, dacă nu chiar imposibil, să evadezi. Principiile au „clinchet de vechi porțelanuri”, poetul având „sănătoase deprinderi”, între unele și altele existând anxietate, dar și stări euforice. Schimbările politice nu se pot face „fără schimbarea modurilor în muzică” („ademenirea și ceața”). E „o fărâmițare bolnăvicioasă a spaimei/ ca-n romanele cu sertare.” Femeia citise mult (Hesse, Handke), fusese troțkistă (făcuse politică, n.n.).

„dar numai în felu-i aparte și-aproape/ se măritase în glumă cu un brutar”/ (bărbat fără cultură, n.n.); „acum poartă rochii lungi sigur/ libercentiste” (devine conformistă, n.n.), „i se face rău amintindu-și cambodgia” (aventurile de odinioară, n.n.) și „are orgasm când se privește-n oglindă” (autoironie, n.n.) (poemul „delfica”).

Într-un alt poem („pe covorul roșu”) e o metaforă ce personifică neocomunismul: „liniștea noastră, a tuturor/ un roșu covor (și adânc/ de să-ți poți lua câmpii în voie)”; „mittel europa și coana liberty pot/ în voie de-acum să-l jupoaie/ până la os pe stilist/ (ah cum se-ncăpățânează el/ să producă libri valachiei).” Ironia se îngemănează cu tragismul cotidian: „tot mai mult în poemele mele/ sunt sindicul străduței întortocheate/ dintr-un oraș cuprins de ciumă.”

Cinci poeme poartă titlul „alonzanfan”. E o expresie inventată de Cornelia Maria Savu după îndemnul imnului Franței („allons enfants”), o chemare cu sens ironic și tragic, totodată: „viață liniștită la adăpstul unei blănițe de șoarece/ (cu gâtul tăiat de lama/ așezată între slănină și cașcaval”. (I), căci „moartea-și așează căruțele/ în cerc/ se pregătește de viață lungă” (V).

Despre spaime și moarte e vorba și în poemul „șapte sute treizeci de pași”: „spaima din literaturile mari/ ne zvâcnește aurită sub tâmples”; „ne-ngroapă-n picioare de-a valma/ sub gorganul aceleiași spaime”.

În spirit postmodernist, →

GHEORGHE C. PATZA

defilează prin poeme numele proprii, fiecare cu semnificația lui: piter, andrei (Bitov), pușkin.

Există și „o moarte onorifică”: „și chiar literatura era suportabilă/ când celălalt rămânea încă eu...”

Într-un „autoportret la persoana a doua”, „cinci cărți cu poezii/ subțiri, ascuțite le-ai vrut/ din straniul oțet al damaschinilor/ dar câte comori aiurite n-au fost/ dezgropate de-atunci cu lingura/ boantă și ruginită.”

În poemul „pământ de la Ierusalim”, „patru bulgări de pământ bun/ într-o mică pungă de plastic/ (seamănă cu plămâni gemenilor/ îmbrățișați într-o singură moarte)/ căci „eliptice sunt căile Domnului/ între nu și da/ între da și nu”.

Cu o tristețe iremediabilă, se încheie poemul „la capătul frunzelor curajoase”: „doar moartea/ doar moartea rafinează/ imaginile poezii”, ceea ce va să însemne că poemul e mereu perfectibil, câtă vreme poetul viețuiește, iar imaginea poemului se petrifică în forma finală.

Un titlu invers primului, „ceafa și ademenirea”, încheie ciclul „O menadă închisă în lift”: „nimic interzis în noaptea motivă și calpă/ (ceata bocitoarelor se-mpiedică/ prin limbaje formale) - / pe tavă mi-au pus cheile încăperii secrete/ mi-au desfăcut capacul/ lăzii de zestre în care/ bătrâna și coasa-i scârbavnică/ prefăcute erau în cărbuș de aur-/ astfel m-au vrut/ o menadă închisă în lift”. Astfel se încheie, prin moarte, destinul unei femei, al poetei cu spiritul tulburat...

Cel de-al doilea ciclu se intitulează „Ingeborg și Paul” și conține nouă poeme, fără titlu, numerotate de la unu la nouă și un epilog, notat cu numărul zece, un fel de rezumat al celorlalte, cu accent pe ideile poetice de bază.

Referindu-ne la ilustrații, câte una la începutul fiecărui ciclu, realizate de Mihai Zgondoiu, care a conceput și coperta cărții, constatăm că prima exprimă gândurile răvășite ale femeii închise în lift, iar cea de-a doua conține un text cu corecturi și două cranii, unul masculin și al doilea feminin (se precizează în scris) și par să corespundă între ele.

În fapt, poeta se inspiră în acest ciclu din corespondența între Ingeborg Bachman și Paul Celan, tulburător șir de scrisori între doi

oameni ce se credeau îndrăgostiți de literatură. După cum se știe, relația lor s-a încheiat în mod tragic, prin sinuciderea lui Paul Celan.

Acest al doilea ciclu constituie o încercare de cristalizare a unei biografii subiective, o meditație asupra condiției tragice a artistului, poeta trezindu-se „din rufele somnului/ în prima dimineață după moarte”. S-a întâmplat într-o pararealitate, cum i s-a menit de către corespondentul său ce i-a spus „să nu trăiești ușor, să nu scrii ușor, să nu mori ușor. Dumnezeu este indescifrabil.”

Textele tragice ale celui de-al doilea ciclu au uneori semne de punctuație, ce marchează, de regulă, spaima de moarte sau însăși extincția: „când amesteci poezia cu moartea/ scoți la vânzare bunurile mântuirii și nebunia-i monedă de schimb...”(9)

Există o soartă ce nu poate fi modificată sau evitată: „înainte de naștere pe noi ne-au scâldat apele morții”.(2)

„doamna O (moartea, n.n.) e vârful triumphiului pe care-l îmbrăcăm/ în rochie otrăvită/ în fiecare dimineață”.(4)

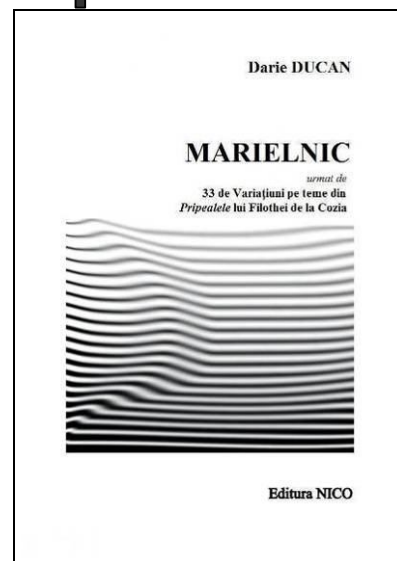
Ce poate să facă poeta? „iei creierul în palme, obiectul perfect în care-și descarcă Dumnezeu mânia și scrii...”(6) Ce știi despre oameni? „despre oameni știm că se nasc,/ le este frică și mor”.(7)

Atmosfera este terifiantă, moartea plutește pretutindeni: „ne culcăm în poeme ca-n odaia cu ierburi aromatice atârinate de grindă, puterea putrezește în brațele femeii, bărbatul adulmecă mirosul de pânză jilavă a morții: ne-am culcat în scrisul nostru ca-ntr-un sicriu de plop, ușor, pornit în derivă pe raul amniotic”(8)

Cu acest ultim vers se încheie și al zecelea poem, „epilog...”

Să ne oprim, în final, asupra semnificației titlului celui de-al șaselea volum al Corneliiei Maria Savu, „Roman cu sertare”; prin „roman” înțelegem, în speță, o amplă narațiune în versuri privind implicarea poetei în viața socială și o biografie subiectivă, scrisă cu multă artă și cu o tristețe pe care nu i-o cunoșteam din celelalte cărți, o adevărată istorie tragică a individului, iar sertarele reprezintă singurătatea poetei, cu spaima și angoasele sale, având mereu în fundal spectrul morții.

Imperiul luminii

Poezia lui Darie Ducan (în **MARIELNIC**, Ed. Nico, ed. a II-a, 2016) e una tăioasă, de asperități grave, în relief accidentat, contestând convenții, căi acceptate; o punere în rost din “colțul negativist”, al unei percepții filtrate de locuri comune, originală prin nonconformism și deschidere interioară.

O strategie așa-zicând a osmozei preceda structurarea de țesuturi noi, într-un câmp de sensuri dominat de imagini intense, deseori șocante, clamând o aură proprie.

“Negativismul” afișat încă din 2013, în “manifestul” omonim, rămâne și în volumul prezent parte din acordul tonal al poemelor. Iată câteva declamări pe această linie: “Pe blogul meu negativist se face ziuă” (p. 9); sau: “Ia-mă, Dumnezeule mare, la colț, ca un autodenunț, injectează-mi sânge stilistic în grafologi, fluidizează cuirele tipice din lemn greu, rotunde, ale birourilor vechi” (*Colt negativist*). Fracturări voite de planuri (“Eseu de coasa pe o câmpie sterlină” - 18), “nu”-uri repetate (Nu acadele făcute din presarea zăpezii./ nu felii de tort”) sunt urmate de optiuni “neortodoxe”, crispări de sens (“o bicicletă medicinală/ cu care să înconșori de trei ori biserică răni”), ori încheieri în turnură ermetică: “Și apoi retragerea în/limitroful legendei, în sate cu academia de lup” (p.20).

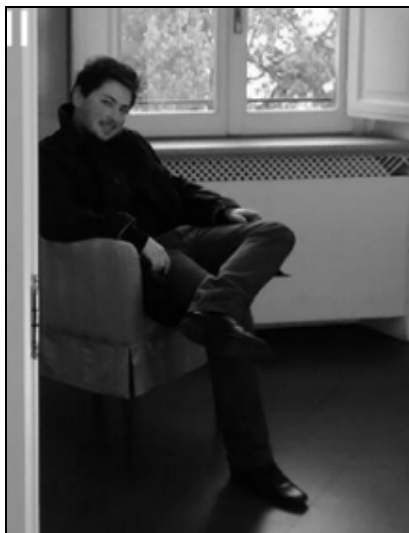
Fronța “negativistă” e și în apelul la vocabile “tabu” (ce ispitesc o →

IOAN MARCOȘ

bună parte a poeziei tinere autohtone) - o flexare de mușchi, încercare a limitelor (propriei, sau ale audienței): “sperma”, “coit”, “pederasta” etc. Poetul nu rămâne însă blocat aici, ci marșează spre altceva, urmând cu energie sporită calea entităților “pozitive”. Un bun exemplu de atare tranziție este poemul “*Ia-mă, Lumină, și du-mă...*”. Joaca aleatorie, de “mic copil, capsoman pus pe rele”, “de-a trântora, de-a lata./ de-a cerșita și de-a Ce Mai Vrei” precede o plonjare în profunzimi: “peste exact această vindecare / a sufletului apei când o bei”. Pasul următor ne revelă negativul ca renunțare, ca nouă plinătate: “Du-mă în negtiv, am acolo hambarele pline cu măduva” și : “Du-mă în negativ, să-mi faci optimismul bine/ și cruciulița de argint... să crească” (49). S-ar putea vorbi de un daimonism, o neliniște a căutării, a testării aparențelor, dincolo de care opusul, angelicul iluminează calea. Procesul trecerii îl atestă notații surpriză, marcând contrastul de planuri în fond complementare: “M-am simțit tare bine și ni-a plăcut pâinea neagră când/ tu lângă mine,// ca pe o pernă, ai pus capul pe o afină și nu ai zdrobit-o cu/ frăgezimea ta”(13). Asceza și starea de grație se condiționează între ele, într-o dinamică a ascensiunii sufletești: “Am privit aerul și am zidit rugăciuni pe oscioarele lui moi, de/ peste”. Alchimia purificării implică o ierarhie simbolică a elementelor: “S-a izolat, s-a făcut insule în noi mercurul.../ argintul viu”. Vizualul se estompează, betonul frust cedează imediatetea, sublimat în evanescența auditivului, în absolut : “Din muzica aceasta/ serială aud,// în momentele adânci ale himei homeopatice, zeul Ariel” (*M-am simțit tare bine...*).

Năzuința spre inefabil e atestată în invocari-marturisiri sugestive: “Umblăm pe o baie de aburi.../ ca un matrix creștin”; “se simt frondele sufletești, bubele vindecate,/ se simte/ această pădure de ienupăr aproape”. Ca în final, opacitatea realului să ajungă la transparența însăși: “Noi, bulz de lumină” (*Rugăciune*).

Cale divină, lumina e văzută în felurite, subtile ipostaze: în “pacea din frunza spanacului” (fotosinteza), în “această desime”, “la înălțimea necomplicată a ierbii”, în “prim fir de iarbă” ce “ia soarele/ și îl face.../ o firmă de mediere în fericit” (*Fii*

fericit...). O mai putem înțelege și ca lumină iradiind peste “lucruri concrete”, tărâmul văzutei, “lumina sfidător de exactă a celor de care nici nu vrem s-auzim” (52).

O apologie a vegetalului ca mesaj al luminii răzbate din poemele volumului, elevate la o simbolistică a schimbării dar și a perenității, “suferința care te vindecă deasupra aromelor florii”.

Un duh heraclitean girează “legea bobului”, a creșterii umilei “cereale” din sămânță în rod: “Suprasalică lege a bobului de mei./ Suprasalică lege a bobului de orz.../A bumbacului și a inului de pe noi”. Cu final răsturnat, în arhetipal: “Suprasalică lege de a te preceda umbra” (*Rit*).

Interferența regnurilor animează tărâmul corespondențelor infinite. Spațiul neîngrădit al posibilelor e asimilat regresivului în copilărie: “Eram copil în lumină... și nu eram nimeni să mă treacă/ spre răsăd de mult temător de mină downloadată”. Percepția feerică are ceva din vraja unor notații (“Copii eram...”) eminesciene : “Culegeam Brusturele afund, frunzele mari, crescute sub lume./ Mari ca palmele/ bunicului meu”. Fabulația distorsionează proporțiile: “Uneori mă prindea ploaia și îmi făceam cort din/ câte una” (o frunză). Depărtarea are rezonanțe exotice, eliberatoare: “Așteptam soarele cu blândețe, cappadocia departe a sevelor ei/ de sârmă/ și transfigurată de ploaia de legume fierte nicio teamă nu mai/ era a mea”. Jocul de-a imposibilul posibil ne apropie o realitate transfigurată, condiția vârstei mici fiind o poartă magică spre *dincolo*: “puteam dosi

străveziul sub haină, eram mic, mă putea înfia o/ frunză, o buruiiană,/ pierdeam în micul meu secanta, cuțitul de pâine,-al luminii” (*Joc*).

Reîntoarcerea la vârsta aurorală, a începutului, încheie cercul devenirii: “Încă de mic ar trebui pe lângă a ști să se joace cu melcii să știe/ depăși temerile de om în fața lor. Să îi atingă cu sfială, cu toată înnorarea,// ca și când ar sta să explodeze o lumină din ei, de concentrația/ unei bombe atomice”(14). Sămânța, melcul, copilul sunt simboluri ale luminii, retragere din materialitate în hieratic, diafan, potențial. Paradoxal, divinul survine ca moderator, în termenii umanului: “Dumnezeu are grijă ca în albul dantelei să/ strecoare și câteva/ fire de praf, în preajma acelei icoane să se poată trai” (*Încă de mic...*).

În alt loc, e invocat “Dumnezeu al suferinței și al arșitei” (35). Și, în ecou: “Ești suferință, Doamne, cu mari livezi în aerul comprimat” (36). Maica și Fiul sunt mediere sacrală: “Tu, Maică, a Celui făcut din vânt și fermecare.../ basical, monodic, cer (2/2) în cer” (46).

Tonalitatea psalmică alternează fronda juvenila (“Ghifuiturile! Cazierule! Espresso-Lungule!) cu ruga: “Ajuta-mă așa cum ajuți laptele să se prindă!/ Lasă-mă să mă prind de Tine// și să urc în țării.” (50). Interogației repetate îi urmează sugestia unei ascensiuni: “Cine e, Doamne, între noi serafim?/ Cine e, Doamne, Zugravul?/ Cade pe noi cârticica de șpan/ și de argint aprins devine praful.” (*Cine?*).

“Variațiunile” din final sunt (33 de) stanțe lirice “mariene” dominate de fervoare și colorit imaginativ: “În pântecul Tău, ca în apă/ se uită cerbii, se pierd” (v1); “Marie, floare barocă” (v5); “Cetele îngerești se coboară în jurul ochiului Tău care Vede” (v19).

Persistă ecouri discrete din *Cântarea cântărilor*: “Veniți să O cântăm,/ Căci Ea preeste/ Cea fără patimă și toată Duh” (v25). Lexical inventiv, degajat, cu termeni IT (emoticoane, link, formular pdf) ori preluați din științe, din muzică, poetul păstrează viu duhul laudei, orația imnică.

Încercarea lui Darie Ducan în poezia sacră are, în spiritul libertății prin care se distinge, aura secantei în absolut. Dacă nu serafim, desigur el este Zugravul.

UN POET AL METAFORELOR

Familiarizat, într-o oarecare măsură cu poezia lui George Baciu prin lecturarea unor volume anterioare, precum și din lectura poemelor publicate în revista „Gând Românesc”, mi-a fost ușor să constat că întreaga sa operă poetică este un ciclu rotund, cu rost autonom care se leagă, susține și luminează reciproc, ca părțile unei sonatine. Cititorul reține cu ușurință și pătrunde ușor arhitectura fină și clară a acestui ultim volum care evocă o viață trăită de autor.

Cu mine la o vorbă, volum împărțit în două capitole, primul fiind dedicat soției, iar cel de al doilea capitol *Cântecele inimii*, de o fragedă frumusețe, ne arată un poet de o remarcabilă analiză a vieții cotidiene; un poet care cântă și descântă femeia, stând cu sine la „o vorbă” „*Pe pervazul dimineții*” când ploaia udă primăvara pe săni, și în creșetul ploii până la glezne, tandru îi amintește iubitei cuvintele romancierului Marin Preda: *dacă dragoste nu e, nimic nu e.*

Poetul se dovedește un mare „mănuitor” al metaforei, gândirea poetului din acest volum este prin excelență metaforică, metafora, prin analogiile reale sau posibile pe care le stabilește în lucruri și fenomene - care se înfățișează conștiinței noastre, în mod fragmentar disimulând unitatea din care fac parte - îl fac pe cititor să participe la viața Totului, care nu este indistințione haotică, ci solidaritate organică a părților reîntregite, în unitatea lor originară, ceea ce ne face să afirmăm în acest sens că limbajul folosit de poet în acest volum nu este numai unul poetic, ci și unul metaforic: *Nu închide ochii așa de repede/ fiindcă ai să spargi între pleoape cerul/ ce stă între noi,/ la fiecare apus de dragoste.// Nu lăcrima așa, că se udă păsările pe glas/ și nu mai pot chema vântul/ să le sărute zborurile.// Nici nu zâmbi când gândul meu/ pășeste desculț pe sănii tăi zvelți/ și emotive/ ca două stele ciupite de obraz/ dimineața pe nemâncate. (Nu închide ochii, p.16)*

Metafora din această poezie este ca un fir al Ariadnei care ne petrece prin labirintul fenomenal, către Ființa însăși a lumii. Distingem, după părerea noastră, două tipuri de metafore în poezia lui George Baciu: metaforele plasticizante, care

corespund într-un sens miturilor semnificative și metaforele revelatorii care corespund miturilor trans-semnificative. Scriind despre metaforele plasticizante Lucian Blaga ne spune că acestea se produc în cadrul limbajului prin apropierea unui fapt de altul, mai mult sau mai puțin asemănător, ambele fapte fiind de domeniul lumii date, închipuite, trăite sau gândite: „*pământul aleargă gol prin păduri*” (pag. 17); „*spargi între pleoape cerul*” (p.16); „*roua se pieptăna cu iarba pe genunchi*” (p.26), etc.

Metafora plasticizantă urmărește finalitatea estetică.

Spre deosebire de metafora plasticizantă, metafora revelatorie scoate la iveală ceva ascuns despre faptele care le vizează, exemplu această poezie în care poetul încearcă revelarea unui „*mister*” prin mijloace prin care ni le pune la îndemână lumea concretă, experiența sensibilă și lumea imaginară, în care umbra o ține pe iubită de mână.: „*Am vrut să te iubesc altfel.// Și-am scris despre tine,/ un poem, o strofă, un vers...// Le șopteam dimineața, înaintea de răsărit, în genunchi, pe marginea dintre mine și tine.// Le auzeam respirând, sub cerul mov și leneș, măsurând ora cu fața ovală înfășurată pe gâtul aerului/ ce se fărâma între noi.// Aș fi vrut să te iubesc altfel.// Și-am scris despre tine, un poem, o strofă, un vers...// Până să ți le spun, pământul coborâse în buzunarul inimii, lăsând doar umbra să te mai țină de mână. (Am vrut să te iubesc, 39 p).*

În această poezie, metafora îmbogățește însăși semnificația faptului la care se referă (*am vrut să te iubesc*) și care înainte de a fi atins de harul metaforelor are o înfățișare de taină (aș fi vrut...).

În poezia lui George Baciu metafora are o funcție gnoseologică. Ea înfățișează conștiința omului - așa cum spune și Hölderlin - „*ca poet, șederea sa pe pământ*”.

Poezia lui ne indică existența unor realități tainice, ne invită să le descifrăm, dar în același timp ne arată că niciodată nu le vom putea descifra pe de-a-ntregul, că ele sunt mai presus de posibilitățile noastre de cunoaștere.

În acest sens, suprema cunoaștere este cunoașterea limitelor cunoașterii, dar în fața acestor limite, poetul nu se

resemnează, ci încearcă prin planurile sale artistice, să opună Demiurgului lumile paralele, „*cosmogoidele*” plăsmuite de imaginația lui creatoare.

Mai iartă-mă, iubito, înc-o dată, Știu că te mint, dar asta-i firea mea, Hai să trăim destinul laolaltă, Că lumea-i o crâșmă de mahala.// Nu mă-ntreba nimica despre mine/ C-am să te mint un pic ca să mă crezi, Mai bine lasă toamna să suspine/ În ochii tăi și castanii, și verzi.// Am să te mint cu rele și cu bine, Că fără tine nu-mi găsesc un rost, Am să te mint, o să mă ierți, știi bine, Dar te iubesc tăcut și pe de rost.// Mai iartă-mă, iubito, înc-o dată/ Cu sânul tău obraznic și gelos, Mai iartă-mă de toate câteodată/ Că dacă mint, o să te mint frumos ” (Iartă-mă, p.90).

În cel de al doilea ciclu din volum, intitulat „*Cântecele inimii*”, poetul menționează aceeași densitate metaforică și în același timp vie, plină de căldură sufletească pe care o degajă cuvintele: „*Ceartă-mă când luna cade-n somn/ și zarea își îmbracă-n rouă trupul, ceartă-mă în vise când te-adorm/ și nu mai pot să-ți simt pe ochi sărutul.*” (*Ceartă-mă*, p.87).

Și aici extensiunea lexicului utilizată de poet definește realitatea estetică a creației sale. Chemate și ordonate de o forță metaforică ieșită din comun, cuvintele se unesc în sinteze pregnante, relevându-și nebănuite afinități. Efortul poetului nu e centrifugal, urmărind varietate, ci profund centripet. El dă expresie unui univers liric adânc.

Poeziile din acest volum, sunt (aproape) în exclusivitate dedicate iubirii. Întâlnim emoții trăite la cote înalte care se produc în conștiința poetului atunci când declară că: „*Eu →*

VIRGIL ȘERBU CISTEANU

o iubeam ca pe o pasăre albastră,
născută-n lehzia pleoapelor nopții,
sub felinarul răzimat lângă fereastră/
ca un amant lovit de somn sub tâmpla
porții.// Dinspre cuvinte curge o
fântână, /mai inundând vremea
atârnată-n trup,/ pe ninsoarea
plânsului de mână/ mi-a scris
psalmul dinainte să o-ntrup.”(Eu o
iubeam, p. 7).

Putem vorbi cu drept cuvânt despre importanța elementului oniric în poezia lui George Baciu. Credem că el ține de structura cea mai dinăuntru a spiritului său, de acel primordial impuls stilistic în care gândirea se dezvoltă în scheme limpezi, muzicalitatea lină și uneori melancolică, are prelungiri dincolo de hotarele cuvântului.

Multe din poeziile lui de dragoste ne aduc aminte de Eminescu, Blaga, Stănescu, Minulescu, Esenin și nu în cele din urmă de un Baudelaire din „Florile răului”. La Baciu, însă, nu întâlnim inspirativ din acești mari poeți decât un „viciat” puternic impregnat cu „otrăvile” dragostei, el având o originalitate inconfundabilă. Poezia sa ne invită într-un cosmos intim. *Versurile* - lui George Baciu - nu sunt, cum crede lumea, sentimente...ele sunt experiențe ca să mă folosesc de o sintagmă a marelui poet afectiv Rilke. Poezia lui ne oferă tocmai asemenea date ale unei experiențe bogate de viață, sau mai precis, colcluziile care se degajă din ea. Dar le oferă nu sub forma unor sentințe sau maxime, ci, prin sensibilitatea unui poet cu o puternică voce în lirica românească.

Florina Breazu

TINTIND SPRE STELE...

Mai deunăzi, Ana Maria Panait, o fostă elevă din clasele gimnaziale, acum în al doilea an de liceu, îmi face surpriza de a îmi trimite o carte, îndemnându-mă să mă alătur emoțiilor sale și să mă bucur de această reușită ca de o izbândă personală, după cum îmi mărturisește și într-o măgulitoare dedicație, „că elevul este oglinda profesorului”. De pe prima copertă, lăsată pradă meditației, Ana Maria Panait ne privește cu ochi pătrunzători și melancolici, mimând cu candoare gravitatea ușor stângace a tinerei aflate în ipostaza primilor pași în marea aventură a scrisului. Intitulat *Privește-mă. Fereastra sufletului tău* (București, Editura Delfin, 2017), acest frumos volum cuprinde mai multe tipuri de texte, poezii și povestiri, dar și fragmente de jurnal și impresii asupra a tot felul de întâmplări, pagini cu valoare de document confesiv, înfățișând la un loc gesturi, gânduri și expresii, pe care, tot mai curioasă, tână autoare încearcă să și le apropie, pentru a le putea percepe, la nivelul ei de cuprindere, tot mai mult semnificațiile. Îndrăznind să viseze și să se smulgă din captivitatea impusă de statutul său de elevă, Ana Maria Panait aspiră la un alt tip de relație cu lumea ce o înconjoară, interpretând-o prin astfel de compoziții care, în ansamblu, dincolo de stângăciile vârstei ar putea exprima bucuria pe care i-o oferă această cochetărie cu

literatura. „Visează, imaginează-ți, creează, iubește, trăiește, muncește, fii drept, spune adevărul, ajută și nu uita să crezi” ar fi doar câteva dintre principiile de care, dincolo de ușorul teribilism prin care sunt enunțate, autoarea își dorește să fie călăuzită în zborul său spre astre.

Se cuvine să mai adăugăm aici și alte laturi ale personalității tinerei autoare.

Ana Maria Panait este o fire inteligentă și veselă, cu sințul umorului, fermecătoare și expansivă, știe să râdă și să cânte, chiar cu mult talent, exprimându-și cât mai firesc cu puțință bucuria de a fi în preajma cărților și, în aceeași măsură, a prietenilor, într-o vreme în care destul de mulți colegi de-ai ei sunt încă tot mai acaparați de telefoanele mobile și de mai nou frecventatul Whatsapp.

Prin structura sa, volumul de față este, în fond, o carte amalgam, un fel de caiet cu de toate, în care, folosit parcă pe ascuns la clasă, Ana Maria Panait notează ceea ce-i trece prin minte, construindu-și, în acest fel, un spațiu al ei, în care simte nevoia de a se refugia când îi este dor să fie mai mult în tovărășia gândurilor sale. Curiozitatea autoarei noastre pare aici de-a dreptul nelimitată, orizonturile prefigurându-i-se de acum a fi ale unui spirit scotocitor.

Diferite ca orientare tematică, univers de imagini și modalitate expresivă, cele câteva povestioare reușesc să îmbine registre diverse, scenele spectaculoase din punct de vedere narativ și imagistic derulându-se cu suficientă naturalețe.

În povestioara *O altfel de călătorie*, de exemplu, una dintre cele mai captivante și dense emoțional, realitatea este surprinsă printr-un filtru duos, acumulând chiar unele nuanțe tragice.

În afara dramei personale a personajului, adevăratul reper mobilizator al narațiunii, cu totul esențial în structura textului, îl reprezintă salonul de spital. Încercând să deschidă calea spre o dezbatere etică a cărei ecuație rămâne familia, autoarea aduce în discuție destinul unui personaj care, aflat la o anumită vârstă biologică și spirituală, trăiește durerea de a se vedea părăsit de cei dragi în ultimele sale clipe de viață.

Evenimentele încorporate în materia epică a textului pun în lumină →

MARIN IANCU

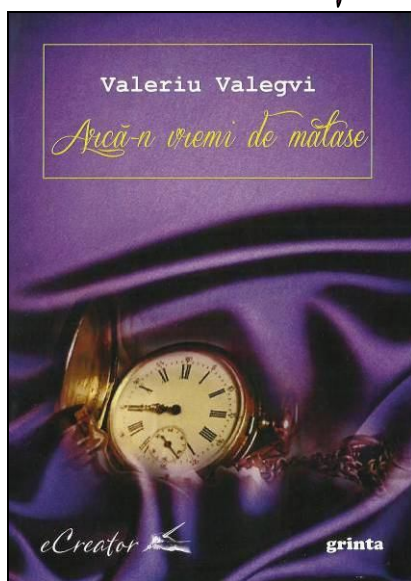
experiența sufletească a personajului principal, capabil de a privi spre cei din jur, pe patul de moarte, cu demnitate și cu o prea largă înțelegere. În acest context, construite cu abilitate, dialogurile dintre fostul aviator și ocazionala vizitatoare reprezintă o formă dinamică de deschidere spre fondul de bunătate și înțelegere al celui destinat să-și trăiască acum o dramă de tipul ironia sorții. Descrierile din final converg spre crearea unei legături intense dintre sufletul devastat de durere al fetei și imaginea dezolantă a spațiului pustiu: „Când am ajuns în dreptul salonului, am găsit ușa închisă, așa cum nu era de obicei. Am bătut în ușă, dar nu a răspuns nimeni. Nu știu de ce, dar au început să-mi transpire palmele și parcă mă sufocam. Am apăsât pe clanță și ușa s-a deschis, ferestrele erau larg deschise și s-a făcut curent, iar ușa s-a trântit cu zgomot în urma mea. Patul era gol și foarte bine aranjat, de parcă nu stătuse nimeni acolo niciodată. Pe noptiera din dreapta patului ardea o lumânare tip candelă. Punga cu covrigi mi-a căzut din mână, iar sticla cu ceai mi-a alunecat pe pantof (...). Plângeam fără să-mi dau seama, dar lacrimile erau reci sau cel puțin așa mi se părea mie. Cu o voce tristă, asistenta s-a uitat la mine și mi-a spus: Să știi că a murit fericit și m-a rugat să-ți transmit că-ți mulțumește!” Asigurând textului o anumită vibrație sau tensiune, cele câteva detalii tehnice deschid calea cititorului spre o lectură activă, cu posibilitatea de a realiza intuitiv legătura între evenimente și personaje. Dintre celelate povestiri, cu scenariu copilărești, construite cu suficientă decență, s-ar putea distinge și textele *O mașină parcată strâmb* și *După zece ani și ....*. Ceea ce ar merita de asemenea un plus de atenție ar fi și maniera ludică, esența volumului stând într-un ton sprintar-ironic, sugubă, atât de potrivit de altfel cu fronda ușor naivă a vârstei.

Interesante ni se par și cele câteva reflecții și judecăți, construite fără timiditate, alături de unele fragmente de jurnal, un fel de a bate câmpii, dar cu siguranță semn al unei atracții pentru eternul din domeniul special al sensibilității, factorul care, întreținut în timp, ar putea să dea un plus de substanță căutărilor cărturărești ale autoarei. Vibrația și semnele speciale

ale unei rezonanțe se simt și în poeziile pe care autoarea le plasează printre celelalte texte ale volumului său. Previzibile și inegale calitativ, depășind însă stângăciile și inocența unor imagini, câteva dintre ele chiar impecabile ca prozodie, poeziile Anei Maria Panait lasă să se întrevadă pe alocuri o anume propensiune discretă spre meditație, dar și un entuziasm al ornației artistice.

Fără a insista asupra celor câteva firești note disonante ale volumului, rămâne cert că, dăruită cu sensibilitate și cu inteligență artistică, Ana Maria Panait surprinde, înainte de toate, prin bucuria și iscusința de a-și exprima prin scris emoțiile și neliniștile. Deși poate să pară mult prea de vreme să ne pronunțăm, e posibil ca, în acest context, să avem totuși suficiente motive să vedem în volumul *Privește-mă* începutul unor manifestări cu mult mai promițătoare și spectaculoase pe drumul la întâlnirea cu muzele.

Arcă spre autocunoaștere

Recentul volum de versuri semnat Valeriu Valegvi, *Arcă-n vremi de mătase* (Editura Grinta, colecția eCreator, Cluj-Napoca, 2017) este structurat în patru părți, această delimitare ținând de tema propusă dezbaterii poetice.

Astfel, în prima parte, **Să vezi și să auzi**, tema o reprezintă simțurile; poetul pornește în lume bazat pe propriile simțuri spre a o descoperi ori spre a o simți, mai bine zis.

Omul, un animal totuși („datele statistice susțin că maimuțele / ne calcă pe urme”), e încredințat că deține suficiente mijloace în dotare spre a se descurca cu brio în întreprinderea propusă („cusurgiu și plin de planuri entuziaste / continui să-ți admiri umbrele dintre degete / alegerea lor fără nicio țință”), dar constată destul de repede că totul este o simplă iluzie („mai bine infuzii de iluzii / (...) / decât o vânătoare de lei”).

Totul rămâne un mister: viața, moartea, timpul („morții sunt aproape de suflet / viii departe pe o ramură de cais / ce te-ai mai trage / de mustăți cu timpul”; „să tăinuie pariul cu moartea / fiecare pe drumul lui până la acordul final / Doamne prefă-mă într-un câmp de maci / sub soarele vuind ca marea”). Există aici, așadar, două modalități de a supune timpul și a învinge moartea: purtarea înaintașilor în suflet și viața după moarte (reîntrupare – în plante, în cazul de față).

Soluția fiind găsită, aceasta trebuie ținută sub tăcere pentru ca fiecare ins luat în parte să o poată (re)descoperi cu propriile simțuri („cine are de ascuns, ceva / să tacă! / tăcerea-i din piatra cea mai de preț”).

Totul pe fondul luptei interioare între înălțare și cădere spre vulg („Decât o întoarcere în Eden / mai bine o baie de vulg”).

Cea de a doua parte, **Mă aștepti cu șoimul de serviciu pe umărul drept**, autorul ia în discuție iubirea.

Tot o necunoscută, atât în ceea ce privește ființa iubită, cât și sentimentul în sine („o să te cunosc din ce în ce mai bine / convingătoare însoțitoare / până-ntr-o zi și după ce nu / se va mai auzi ecoul ființei tale”).

Dacă la Vali Orțan vânătorul este bărbatul, la Valeriu Valegvi acest rol este luat de femeie („Acolo în vecinătatea inimii / mă aștepti / cu șoimul de serviciu pe umărul drept”).

Și iubirea familială este prezentă, atât cea față de mamă („mamei i s-a pus o vorbă bună desigur / acolo sus / în virtutea credinței asumate / dar o mai vreau aici pe pământ / cu starea ei copilăroasă cu tot / o mai vreau pentru destulă vreme / cu colecția ei de erori fără acareturi / de tot răsul aici pe pământ”), cât și cea față de fiică („suntem deopotrivă siguri / că mâine ne vom risipi / în răsărituri în asfințituri / precum două zbateri de →

DANIEL LUCA

aripi / ale aceluiași înger și totuși / ne vom mai recunoaște?”). Teama despărțirii de persoanele dragi răzbate la intensitate maximă.

În cea de a treia parte, **Doar așa s-or mai domoli bemolii mei**, tema e recrutarea ajutoarelor. Necuvântătoarele se bucură aici de atenția convenită: pisicile („cum ar fi cum n-ar fi / să ți le apropii de suflet”), ciocănitorea, graurii, buha, calul („calul meu s-a tot micșorat / iar de la o vreme / l-am pierdut printre pulpele mării”).

Atmosfera este apăsătoare, plumburie, bacoviană, construirea unei arce impunându-se cu necesitate („Din bacoviene impulsuri / o arcă în vremi de mătase / construiești de zor”), iar linia de demarcație dintre real și imaginar devine insesizabilă („Nu poți lua ochii de pe ecranul lucrurilor obișnuite”; „doar ochii tăi dau frâu liber imaginației”).

Sufletul este tema ce face obiectul celei de a patra părți, **Sufletul se-amurgește**. O fi având 21 de grame, însă greutatea sa e invers proporțională cu complexitatea și devine puntea de legătură a omului cu Dumnezeu („Doamne / dă-i numelui meu / grandoarea unui bob de grâu astfel să dospească-n taina / lumii”).

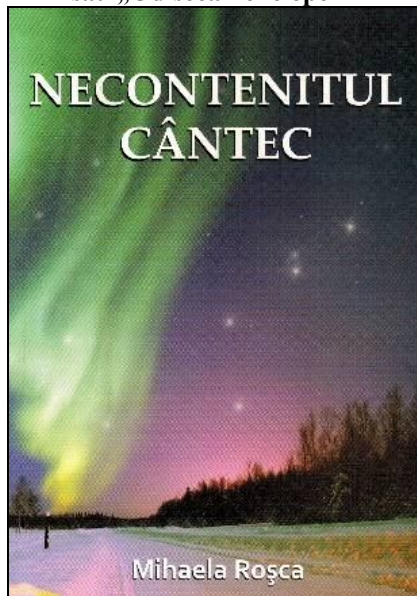
Și totuși, un suflet are nevoie de un alt suflet spre a-și afla împlinirea („sufletul tău cum lumina / scaldându-se în aura semenilor”).

Cele patru părți ale volumului, deși par independente, se întrepătrund. Simțurile, iubirea, ajutoarele necuvântătoare, sufletul reprezintă în fapt încercările la care este supus eul poetic pe drumul inițiativ al autocunoașterii, al descoperirii ori chiar al creării propriiei lumi. Tocmai de aceea, arca este construită cu și din cuvinte spre a putea naviga lin pe apele tulburi ale vremurilor „fragilizatoare” ce-i stau în față.

Florina Breazu, „Dacă ar fi”

Neconținutul cântec sau „Odiseea Penelopei”

Lucrurile cu adevărat importante se produc în noi înșine, de la prima percepție complexă până la gândirea unui paradox, de la prima reprezentare generală până la fantasma unei lumi de negăsit, iar lucrurile acestea sunt nume.

Correspondențe, simetrii, asemănări, diferențe, abstracțiuni ce înnobilează concretul cel mai familiar, transformă lumea subiectivă a cuiva într-o lume nouă, un cosmos în expansiune, care cere, dacă nu cunoașterea, cel puțin sesizarea pripită ca o emoție, marcând surpriza, uimirea...

Ca o picătură într-o mare este omul, ca un fir de praf cosmic, ca o monadă. Cum e cu puțință să străbată totul existenței dintr-o dată și să-l redea spre mirare celorlalți doar prin cel mai fragil dintre instrumentele omului: limbajul? Cum e posibil ca vibrația unui om să coloreze afectiv întreg cosmosul?

Înfiorarea pe care o produce în suflet un text sau un discurs, sau, uneori, o imagine fragmentară echivalează adesea cu aceea produsă de un fenomen cosmic colosal...

Sub specia mythos-ului, poezia continuă să producă fascinație, iar ca rezonanță, purificare sufletească, pentru că ea este una din artele ce poate fi înțeleasă ca „limitație ce nu limitează” (C. Noica), toposul ei fiind dincolo de limitele demonstrației, chiar dacă uneori uzează de ea.

Între poietica formală și aceea mitică, poeta alege pe ultima, având intuiția că ambiguitatea nu este un accident, ci condiția suficientă care asigură nemurirea unei limbi în forma limbajului viu, concret, „pipăbil cu mâna” minții, parafrazănd pe Nichita Stănescu.

Iar pentru aceasta, limbii nu-i sunt necesare milioane de nume noi, ci o combinatorică potențată afectiv, o inteligență lingvistică ridicată la rang de demiurg estetic de trăirile lirice ale cuiva.

Cuvântul este expresia nimicniciei sau măreției omului, fiindcă, imaterial fiind, spațializează și temporalizează axiologic și estetic, arătând ceea ce în mod propriu nu poate fi arătat.

Talentul ostensiv al poetului face ca lucrurile umile și obișnuite ale lumii sale să devină bucuria unei zile însorite sau tulburarea unei nopți înstelate, chiar și pentru sufletele celor deprinși mai mult cu lumea „umbrelor”.

Poezia este, între altele, mijloc de umanizare a omului și a lumii sale. Dar...

Ca și cunoașterea, ca și actul moral, poezia este ea însăși, doar de dragul ei însăși.

„Neconținutul cântec”, volumul de debut al poetei Mihaela Roșca denotă un stil propriu evident și o perspectivă holistă asupra existenței.

„Reverii lirice” apărute dintr-o „tulburătoare ispită” depășesc spontaneitatea reveriei prin construcția riguroasă a textului, apelând la mijloace stilistice și retorice consonante teme centrale: „cunoașterea de sine”.

Poeta creează un spațiu intersubiectiv grandios în tentativa de a obține o definiție „lirică” a omului: „neconținutul cântec al Universului”...

Existența fiecăruia este o carte, fie scrisă, fie nescrisă, fie știută, fie neștiută. A crede în posibilitatea de realizare a ei constituie suportul descrierii neîncetate a reveriei ce însoțește ca un „joc secund” manifestarea vieții. Fiindcă reveria se desfășoară cu o viteză uimitoare, asemenea limbajului intern, poeta surprinde și redă fragmente vremelnice ale unor fenomene, de altfel, episoade, printr-o densitate de imagini sinestezice și metafore amplificante care redau „maiestuosul”. →

GHEORGHE CUTIERU

Poemul „Tăcere” (p.17) creează o imagine de început de zi, ca și cum ar fi un început de lume: „Răcoarea-i de argint/și cântecele zorilor bat în ferestre./Plutesc pe mirese de albi ghiociei.../Tăcere-i pretutindeni.../Apele mai dorm./molatic susurând un vis.../miroase a primăvară/ a verde vânt de iarbă/ miroase a muguri.../sunt zori cum n-au mai fost...”

„Verdele vânt” reamintește sufletului cunoscător de poezie opera unui mare poet spaniol Federico Garcia Lorca și totodată întâmplarea ca doi oameni diferiți să producă aceeași imagine poetică.

Poemul „Dincolo de timp” începe cu un oximoron: „sunt caldă ninsoare” în tentativa de autodefinire lirică. Poeta coordonează imagini perceptiv temporale și spațiale și reprezentări care trimit „dincolo de timp”..., unele la limita iluziei sau oniricului, înspre o lume pe de-a-ntregul animată de prezența umană care empatizează, se identifică și se detașează printr-un fel de transsubstanțiere magică: „sunt duhul văzduhului”, obținând o fericită asociere „duh-văzduh”.

Versul „sunt nefinița fulgilor de nea” amplifică ambiguitatea inițială printr-o expansiune a eului liric la dimensiunea unui cosmos, ilustrând colosalul.

Într-un alt poem (Căutare/p.22), în dorința de-o imensă intensitate față de celălalt, iubitul sugerat iar nu invocat, poeta antropomorfizează timpul „palid și rece” cu care se contopește în amforă, o amforă „aruncată-n ocean”, o metaforă a vieții, în fond, pentru că ultimul refugiu existențial este speranța că va „ajunge cândva” într-o frumoasă cetate de țărni, nimic altceva decât toposul odiseei..., de astă dată a trecerii de la uitare la neuitare, pentru că sufletul înlăcrimat are puțința fascinatorie de a produce un sentiment de cristal... reamintindu-l aici pe Odisseas Elitis.

Într-un prea grăbit excurs intertextual voi aminti poemul „Lacrimi”, fără să cred că este o impietate să asociez aceste versuri de o tensiune lirică înaltă acelor de demult datorite de poeta Ana Blandiana prin volumul „Octombrie Noiembrie Decembrie: ”Lacrimi de aur... lacrimi de frunze/plânte

octombrie.../dorul se scurge încet pe poteci/pe geamăul pietrelor reci.../.

În poemul „Așteptare” găsim o imagine de-o expresivitate uluitoare, pentru că ea sugerează așteptarea absolută a unui Unic așteptat, o așteptare a unei Penelope contemporane: „visele mele au plecat/în întâmpinarea ta.../cu brațele-ncărcate/de roșii trandafiri...”

Poemul „Noapte de februarie” (p.34) nu este o reminiscență liceeană când se citea Macedonski, ci o trimitere la „Mitul lui Er”, ori la cântecele noastre de demult în care Cerul nu era decât un altfel de Pământ!

Poemul „Despărțire” evocă mirabila putere a reamintirii pentru că restul despărțirii nu este singurătatea ci evocarea iubirii ca act imperfect în condiția umană, semnat de un simbol al nunții: „floarea albă”.

Forța creatoare a poetei atinge o limită superioară în poemul „Aprilie ieșean”, care ilustrează o mutație deopotrivă socială și culturală, prin conversiunea „Zburătorului” romantic în „Zburătoarea” care coboară pe razele de lună spre a se încălzi cu iubirea pentru un om, prin ascunderea de sine, strop cu strop, în celălalt, fără ca acesta să știe, pentru că, odată cu zorii, ea revine la sine și la toposul ei de pe Lună.

Probând o intertextualitate nedefinită „lectorul în fabula” (Umberto Eco) poate căuta o „frumoasă fără corp”, ori o ființă nevisată nici măcar de Antoine de Saint Exupery.

În „Neconținutul cântec” (p.44) lectorul poate găsi expresia lirică a

multor evenimente familiare, marcate uneori explicit, dar amplificate prin asocieri și definiții surprinzătoare, interesante din perspectiva retorică: „Neliniște” (p.37)...”Fiindcă, auzi tu, călăuză a albului deșert,/în pietre peste care ai trecut în zbor/e-o sărbătoare /ce n-o poți atinge: izvorul”.

Poemul „Carte” poate fi interpretat ca „ars poetica”, deoarece reprezintă demersul creator ca năzuință de adunare a tainelor în slove, fiindcă slovele care dau trup gândului pot strălumi miezul adânc al lucrurilor, dacă sunt bine „potrivite”, cum spunea Tudor Arghezi.

O fenomenologie a creației artistice „sui-generis” sugerează poemul „Singurătate”(p.50) pe care îl transcriu subiectiv: pe nisipul plajei semnele pașilor marchează o limită între staticul uscatului și dinamica mării.

Artistul cu puteri exorcizante își ascunde tristețea într-o scoică, dar scoica revine la țărni și este lăsată să se cuibărească în suflet, apoi este smulșă, lăsând perla tristeții în suflet, ca un poem.

Există în poezia doamnei Mihaela Roșca tentația coincidenței contrariilor nu numai în creația imaginii, dar și a ritmului, alternând versuri lungi cu versuri scurte în același poem sau în poeme succesive.

Distihurile din finalul volumului amplifică uimirea lectorului atent la contrapunctul metaforei („Singurătate”: „Peisaj amar de stepă picurând/secundele umblatului meu gând”).

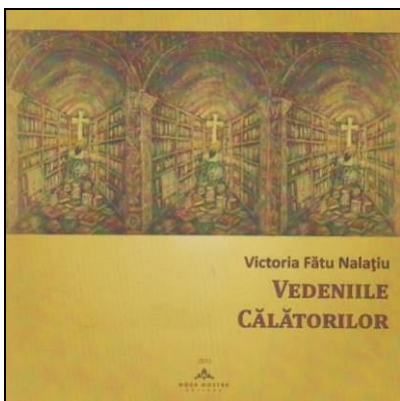
Ultimele poeme: „Credință”, „Căutare” și „Neconținutul cântec” ne lasă să credem într-o continuare a „epifaniei” lirice, deoarece reverberațiile acestui volum indică un spațiu psihic de o mare sensibilitate.

Când imaginează un labirint, când deschide o odisee fantastică, când cântă o doină, când un descântec, ori un cântec de leagăn, când definește sporind semnificația, când compară ori ornează cu metonimie, sinecdocă și metaforă, când rezonează elegiac, apoi ca un recel, o vibrație neașteptată, sufletul poetei consonează cu manifestările universului perceptibil și inovează prin „transsubstanțiere lirică” lumi fabuloase crescute din cel mai firesc orizont familiar: natura.

Florina Breazu, „Pomul vieții”

Vedeniile călătorilor

Înainte de a fi o artistă a culorii, Victoria Fătu Nalațiu și-a pus în valoare puterea de creație în domeniul poeziei. O poezie modernă, inteligentă, meditativă, cu rezonanțe filozofice și puternice reflecții existențiale. Cele opt volume de versuri și alte trei de proză scurtă, dar și o piesă de teatru, publicate în ultima vreme, sunt o dovadă că avem de-a face cu un scriitor complex, a cărui maturitate estetică evoluează lucid, având un regim compozițional autentic.

Volumul de poezii pe care îl am în atenție se intitulează „Vedeniile călătorilor”, apărut la Editura „Nosa Nostra”, într-o grafică de excepție, purtând și haina culorilor, fiind însoțit de câteva tablouri ale autoarei, care fac parte din ciclul „Semne spirituale” (Răstignire, Potir, Slujba de Înviere, Viziuni, Carte și parastas), semn al pasiunii sale pentru arta picturii despre care spune : „Dorința chemărilor/ mă trimite/ într-o lume sălbatică a culorilor”. Această carte cuprinde poezia picturii sau pictura poeziei, în care autoarea devine un profet al neliniștii de a fi. Prin poezia „Un gând pentru cititor”, așezată la începutul volumului, Victoria Fătu Nalațiu ne dezvăluie conceptul său despre cultură și artă, despre frumos, căruia îi dă valoare și sens : „Bibliotecile adâncesc fântânile în salba curcubeului./Privind curcubeul, m-am împrietenit cu frumosul / cu dorul nebunatic al frumuseților răpitoare,/ care mă opresc mereu din însământarea luminii/ și-mi scaldă ochii și mâinile în culorile macilor”

În general, scrie o poezie în stil modern, cu versuri inegale ca mărime, cu fraze lungi, în care verbul dă vigoare mesajului. Nu lipsește însă, nici versul clasic, cu rimă aproape perfectă, cu muzicalitate, uneori, cu nuanțe folclorice și cu o aleasă încărcătură de sensibilitate, pornită din meandrele sufletului său : „Pe aripa somnului,/

pravilele dorului/ se deschideau mereu/ în numele meu./ Aleea îl ascundea,/ Copacul îl ocrotea/ Cu dor mă fericea/ numele-mi striga” (Din pravilele dorului).

Titlul volumului este o metaforă cu valențe simbolice care ne trimite cu gândul la drumul existențial al omului de artă, văzut ca un călător în timp și spațiu. Construcția versurilor este savantă și bogată în metafore, care dau culoare și farmec poeziei. Rostul poetului este bine conturat în sintagma : „Poetul șlefuieste din greu cristalele lumii” : Poetul, când miroase a dragoste, /Trăiește în grădinile imaginației,/ înflorind prin măreția divină./ Atunci devine mlădios, mănos și tandru/ și așterne misteru-n lumină. (Poetul) . În poezia „Risipitorii”, el apare într-o altă viziune a autoarei : „Risipitorii cei mari sunt poeții ! / Ei, amețiți de muzica sferelor,/ beau apa neliniștii,/ care deschide minele adâncului, / fiorii negrați ai amăgirii. (Risipitorii).

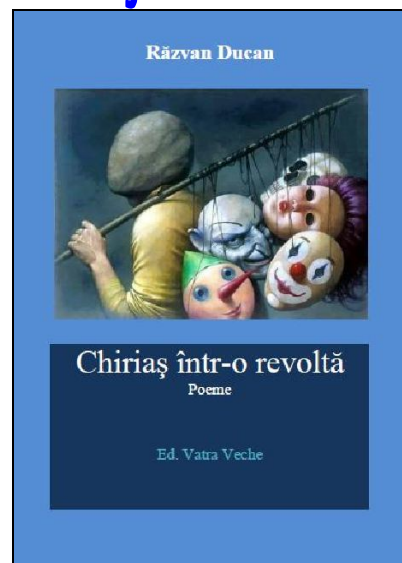
Tematica poeziei Victoriei Fătu Nalațiu este dată de neliniștile și căutările existențiale. Pe aceste idei este clădită lirica sa. Semnificative sunt titlurile : Fericirea supremă, Nădejdea frumuseții, Înselat de revelații, Urmărește punctul de fugă, Dreptarul îngerului. Nu lipsesc nici poemele în care este zugrăvit pictorul și arta picturii, o preocupare notorie a vieții sale, despre care vorbește în poeziile : Îmblânzitorul de culori, Tabloul ce cântă, Tabloul durerii, idei de trezire, Frământări vulcanice, etc. Fiecare poem se încheie cu o concluzie, o maximă pilduitoare în care se oglindește ideea de bază a creației sale care, la sfârșitul fiecărui capitol este pusă în structura numită „Retălmăcirii”. Edificatoare sunt sintezele : „În lumea sălbatică a culorilor, stelele se lovesc de suflet, Tabloul cântă plânsul luminii, Culorile vorbesc limba neștiută a întrebărilor, Sevele luminii se tescuiesc în neant prin valorile cunoașterii, Cristalizarea fapturii se întâlnește pe drumul căutărilor”

În acest volum sunt înserate și câteva exerciții de haiku, care au devenit astăzi o adevărată curiozitate literară: „Vedenii surde- / Fierăstrăul ucide/ codrul cântând” , sau „Nuferi albi/ ucenicesc în noroi- / deasupra apei”.

Lirica Victoriei Fătu Nalațiu este un triumf al căutărilor sale în descoperirea frumosului, al sensului existențial, al bucuriei și binelui, al încrederii în nobila misiune a artei pe care o promovează cu mult succes.

MIRCEA DAROȘI

Chiriaș într-o revoltă

Orice societate (sau chiar împrejurare) prea cuminte nu are viitor. Îi este sortită pieirea mult mai devreme decât alte societăți (sau împrejurări) care știu să-și gestioneze oportunitățile și combustia. Îi lipsesc contestatarii, cei care pot restarta, prin spargerea inerției stagnante, germenii înnoirii. Artiștii, în sensul larg al cuvântului sunt, din această perspectivă, primii abonați, iar dintre aceștia poeții ocupă un loc de frunte, dacă nu primul loc. În toată fibra ființei mele, eu m-am simțit și mă simt poet, deși am probat, zic eu, și alte calități în spectrul mai larg al literaturii și cel al presei scrise. Un poet nu-i cade bine să ne căsătorească pe veci cu o revoltă. Nu poate fi fidel pentru toată viața într-o astfel de căsnicie. El trebuie să fie **Chiriaș într-o revoltă**, fiindcă atunci când acesta nu-l mai încapă, sau îi rămâne mică, să se poate lesne muta în alta după măsura sufletului său ”nemângâiet”. Așa și eu, din revoltă în revoltă, îmi plătesc chiria cu neliniști. Sunt neliniști de fond, nu de formă. Sunt neliniști care îmi umple ființa. O parte din preaplin sunt în această carte. Sper să ajute la liniștea voastră. Și spun: „*Praștie din cap în picioare,/ fac jumping cu propriul gând,/ sunt plastic în intransigența/ de a fi elastic până la mormânt.// Meșteresc mânere la cuvinte/ și propozițiilor le dau câte-o boltă,/ sunt virgulă și niciodată punct,/ sunt chiriaș într-o revoltă.*” (**Chiriaș într-o revoltă**).

RĂZVAN DUCAN

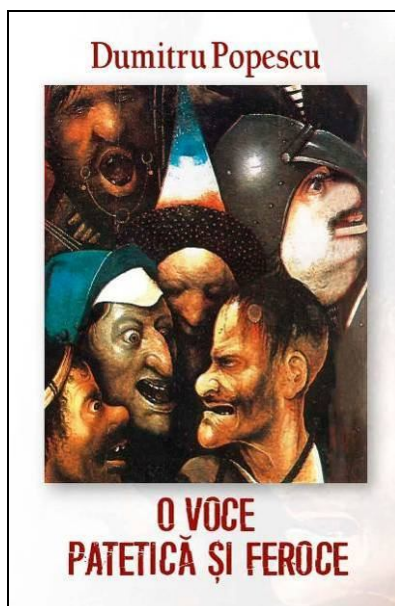
Cronica literară – cartea de proză

OPERETĂ CÂNTATĂ FALS

“-*Vasăzică, ce avem noi aici?*” (p.16)

Cartea (Dumitru Popescu, **O voce patetică și feroce**, Ed. Rao, București, 2017) este o autobiografie ficționalizată. Cerând cititorului să considere o iluzie eventualele asemănări cu realitatea, autorul, fost “mahăr” în timpul domniei lui Ceaușescu, neagă că el a fost unul care prin elaborarea teoriei “sociologiei estetice”, a “proiecției estetice a viitorului” a contribuit la proliferarea **răului** în societatea românească, pe a cărui cruce poporul a fost silit s-o poarte.

Nicolae Codrin, ministru în “epoca de aur”, după evenimentele din decembrie ’89 și-a pierdut rangul și a fost condamnat. După tri ani de Jilava este eliberat pe caz de boală, dar “*suferința*” lui continuă, fiind atacat mereu în gazete, marginalizat profesional și în viața publică, etichetat de fiecare dată “nomenclaturistul”. În aceste condiții între el și soție, Dana, își face loc înstrăinarea, ca până la urmă “*tovarășa de viață*” să-l părăsească trecând în barca unui bărbat de succes din lumea nouă, care îi va oferi, crede ea, confortul și buna stare pierdute. Nichi își înțelege soția și nici un moment nu se comportă ca un bărbat gelos, ci ca un cavaler, cum se consideră, acceptă divorțul. Repede dezamăgită, nu atât de bărbatul ales, cât mai ales de faptul că noul soț nu-i permite să manevreze banii după bunul ei plac și nu acceptă să treacă peste statutul lui de stăpân, ea fiind doar un obiect de lux în proprietatea lui, dezamăgită, după cum spuneam, Dana se reîntoarce la fostul soț, fără nicio tresărire, spunându-i că de fapt totdeauna numai pe el l-a iubit și prin divorț și timpul petrecut alături de Ică nu a făcut decât “o experiență de viață” adăugând: “*fiecare e cel mai bun pentru celălalt*”. În toată povestea asta Dana este cinică, iar fostul soț cade în plasa unui romantism adolescentin: “*Nichi simțea cum viața i se umple la loc, cum locuința se reanimă, se trezește la viață*” (p.267). Această trezire va fi de scurtă durată, idila fiind spulberată de arestarea preventivă a lui Nichi: vechiul dosar se redeschide.

După detenție, până la urmă, Nicolae Codrin reușește să publice câteva studii de socio-psihologie despre **ură** și să fie angajat profesor de sociologie la o universitate particulară înființată de un fost “tovarăș” în regimul trecut.

În analiza relației din interiorul cuplului, autorul orientează tot mai mult discuțiile spre condițiile groaznice în care Nichi și-a executat cei trei ani de condamnare politică. Relatarea (cap.1 și 18) este realistă, dar niciunde nu se suflă o vorbă despre închisorile comuniste, pentru narator [Trebuie să facem mențiunea că dincolo de folosirea stilului indirect liber scriitorul, involuntar sau voit, nu face distincție clară între autor/narator/protagonist] ele parcă nici n-ar fi existat pe timpul lui Ceaușescu, iar condamnări politice au fost doar pe vremea lui Dej. În optica lui Nicolae Codrin în epoca postdecembristă sun reluate vechile metode ale comunismului impus cu forța de sovieticii “*eliberatori*”. Dovadă grăitoare e arestarea și condamnarea lui politică. El și ceilalți tovarăși de guvern (premierul, secretarul, generalul), acum colegi de celulă, sunt niște “*ființe zdrobite, pe care călăul disimulat continuă să-i zdrobească din umbră cu un harapnic și un baros, sângerându-le și mărunțându-le oasele, creștându-le pielea de sus până jos*” (p.9). Și continuă naratorul: “*toate astea făceau ca povara morală [sic!] a lui Nicolae Codrin să devină și mai apăsătoare [...]. Boala – o cruntă infecție contractată în acest centru al*

morbidității penitenciare [...] îi dăduse lovitura de grație. (p.9) Personalul (ofițeri, gardien, funcționari) care lucrează în penitenciar sunt, în viziunea naratorului, persoane “*dubioase*”. Această calitate dubioasă fiind sugerată, de exemplu, prin portretul “*doamnei*” – *șefă* a unui birou din închisoare: “*era tinerică dar vajnică și totodată lipsită de pudoare[...]. Stimata doamnă funcționară, cu chipul ei măsliniu și părul aspru, negru corb, chicoti [la o replică a deținutului Nicolae Codrin aflat în fața ei pentru întocmirea actelor de transfer la spital pentru operație]. Rujul de pe buze i se cam mâncase, dar gura ei rămăsese frumoasă, fragedă, de femeie încă tânără și cu aplomb. Dar după ce termină de chicotit, își făcu autocritica una probabil la nivelul funcției*” (p.17). În situația dată malițiozitatea nu-l prinde pe narator/personaj, mai degrabă poate fi acuzat de discriminare ...

În această parte a romanului pe care o numim “*povestea cuplului*” apar tri personaje episodice menite să confirme adevărurile doctrinei susținută de Nichi. Unul este Ică, amicul de formație muzicală al lui Soni, fratele Danei, compozitor de muzică electronică. După ’89 Ică lucrase o vreme în corpul de control al guvernului, apoi s-a lansat în afaceri. Întrucât făcuse agronomia s-a apucat de agricultură devenind patronul unui mare complex agro-industrial și are în plan și o fabrică de îngrășăminte. Acest Ică nu este altul decât bărbatul pentru care Dana își părăsește soțul. Nichi frecventează și “*România profundă*” pe ai cărei reprezentanți îi face susținător ai ideilor sale și, mai mult, îi face competenți în toate problemele care frământă societate postcomunistă. Unul dintre aceștia este vecinul de palier, instalatorul Naste Apetrei. Aria lui de cocompetență este organizarea, administrația și dirijarea societății. “*Pe vremuri [...]* îndeplinise tot felul de îndatoriri obștești cu entuziasm” (p.38). Acum este un anticomunist și are drept model societatea americană. Un alt reprezentat al României profunde a lui Nichi este țaranul Pandele Dimie. Acesta a rămas fidel “*nucleului tare comunist*”. Înainte fusese “*brigadierșef pe vremea Colectivei*”. →

IONEL POPA

E nemulțumit de “degringolada” în care au adus țara actualii guvernanți (p.39-42; 276-278).

După toate aceste preparative, folosind tehnica *penei*, povestea cuplului este ruptă în nouă și introdusă partea eseistică, “*curat*” ideologico-politică. Calupul celor șase capitole (cap. 11-16) ale eseului – o treime din cele 286 de pagini ale romanului – este cam prea multă, încât zdruncină unitatea romanului, iar “dezbateră” de probleme ajunge la pragul logoreei doctinare.

În una din zile, Nichi întâlnește în “părculețul” din apropierea blocului în care locuiește pe Paul Maglavit, principalul său profesor de sociologie din anii studenției. În discuțiile cu îndrăgitul său profesor, Nichi îi mărturisește că și-a propus să cerceteze tema urii (“ura la români”). În urma dialogului, cei doi au convenit să scrie împreună cartea. De reținut pentru observațiile noaste ulterioare explicitările naratorului pornind de la vorbele profesorului: după spusa profesorului cartea va avea “un caracter hibrid: mai puțină cercetare și mai multă memorialistică, ceva statistică sociologică, în măsura în care aceasta există, baza constituind-o însă observația proprie. Perimetrul istoric va fi, bineînțeles România, începând din anii '30 și până în prezent” (p.112).

Eseul îmbracă forma unui dialog, Nichi punând profesorului întrebări despre interbelic și despre regimul comunist al lui Dej, iar profesorul îi cere să facă analiza regimului lui Ceaușescu. Dubla teză a dialogului e, pe de o parte, comparația dintre epoca lui Dej și cea a lui Ceaușescu, iar pe de altă parte, între comunismul național ceaușesc și societatea postcomunistă. Tot eseul e construit de așa manieră încât să-și atingă scopul, nu altul decât elogierea domniei lui Ceaușescu. Cei doi interlocutori sunt anti UE și acuzatori ai regimului postcomunist care a făcut din România un stat mafiot și au dat țara străinilor de neam.

<Recenziile> “Pseudotratat de sociologie” și “Tupeul nomenclaturii” ale opoziției consideră cartea-eseu o monstră de “recudescentă comunistă”, “îmbâcsit de mentalitatea marxistă” (p.204-207).

Epoca lui Ceaușescu e considerată de cei doi “foști” epoca cea mai înfloritoare din istoria țării, o epocă “constructivă”. Atunci s-a înfăptuit

“*industrializarea și mecanizarea agriculturii*”, s-au ridicat “*construcții edilitare*”, dar fără ca cei doi să spună ceva despre calitatea și eficiența mărețelor înfăptuirii; sub conducerea marelui conducător s-a dezvoltat învățământul, cultura, ocrotirea sănătății, dar autorii cărții-eseu nu suflă o vorbă despre ideologizarea lor, despre “Tezele din Iulie”; cei doi mai susțin că Ceaușescu a construit o diplomatie românească de anvergură internațională pusă în slujba țării, dar nimic despre SECU și despre conjunctura politică internațională din acei ani. Ceaușescu e considerat “*exponentul idealului nostru istoric*”, că el “*aparține istoriei*”, că a fost “*locomotiva istoriei*” (p.170). Nici mai mult, nici mai puțin cei doi apologeți susțin că domnia lui Ceaușescu a fost o necesitate istorică (p. 154,157,158), dar nu spun niciun cuvânt despre activitatea “eroului” înainte de a accede la putere. În toate aceste alegații într-adevăr vocea e una “*patetică*”. După anii glorioși ai “*Epocii de aur*” “*complotiștii prosovietici*”, printr-un puci de inspirație gorbaciovistă, “*Geniul din Carpați*” a fost nu doar înlăturat de la cârma țării, ci și împușcat în urma unui proces mascaradă, dar nu se spune nimic despre starea din “*lagărul comunist*” din anii nouăzeci, nici despre situația generală internațională din acei ani. Cuvinte de dezaprobare, nu de critică, au numai pentru ultimii cinci-zece ani de domnie. Motivele acestei atitudini: Ceaușescu a rămas cu obsesia industrializării, s-a ambiționat să plătească integral datoria externă și faptul că doctrina comunistă nu limita numărul de mandate, lucru care generează dictatura și se dă exemplu Uniunii Sovietice, a Chinei.

Vocea cu care sunt atacați autorii și beneficiarii complotului este una “*feroce*”.

De parcă cei doi n-au debitat destulă pseudofilosofie și pseudoso-

ciologie, romancierul mai atribuie personajului său îndrăgit încă un microeseu pe tema comunicării. Eseistul-filosof, plecând de la înstrăinarea din interiorul cuplului, trece problema prin toate regnurile ajungând la comunicarea în Cosmos. În urma acestui excurs, descoperă că motorul vieții e permanenta luptă-comunicare între materie/spirit, natură/cultură, trup/suflet, bărbat/femeie.

Unele observații și critici la adresa contemporaneității sunt întemeiate, numai că adevărurile când sunt rostite de “*o voce patetică și feroce*” ca cea a lui Nicolae Codrin sunt greu de crezut. Cele două eseuri sunt dezamăgitoare. Autorul ținând să ilustreze și buna prestație științifică și didactică a lui Codrin și relația lui prietenească cu studenții (tinerii) “*produce*” o lecție-seminar pe tema “*Șanse egale*” (cap.19). În lecția-seminar studenții propun măsuri care să ducă la eradicarea răului și la asigurarea șanselor egale. Discuțiile nu fac altceva decât să schițeze o “*utopie programată*”. Lecția-seminar este de o prestație științifică și didactică cel mult medie.

Cu capitolul 17, narațiunea se reîntoarce la povestea cuplului, reîntoarcerea Danei la fostul soț. Revenirea ei se face în trepte. Prima vizită o face sub pretextul de a-i spune că i-a citit cartea și că este de acord cu ideile ei. În timpul discuțiilor, la un moment dat, Dana îi reproșează lui Nichi că i-a povestit atât de puțin despre cei trei ani de Jilava. Nichi îi vorbește despre condițiile groaznice din închisoare și îi relatează o serie de întâmplări îngrozitoare cu deținuții de acolo. Impresionată, Dana îi cere, aproape strigând: “*Oprește-te Nichi, oprește-te! Ce-mi spui voi visa noaptea*” (p.223). Trecuse de miezul nopții. Dana își cere “*iertare*”: “*-Nu trebuia să-ți cer recurs la amintiri. Dar astfel te cunosc totuși mai bine și adaugă cu o voce mai coborâtă, te iubesc mai mult. Să ne culcăm. E trecut de miezul nopții.*” (p.224) Strategia Danei e străvezie. Cu îngăduință putem sugera că scena este echivalentul lecției de filosofie ținută Elei, în patul conjugal, de Ștefan (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*).

Următoarea vizită și-o motivează prin dorința (nevoia) de a-l felicita de ziua numelui. Acum, în pandant →

Florina Breazu, “Memoria timpului”

cu cele povestite de Nichi despre cele trăite și văzute în detenție, Dana își povestește aventura mariajului cu Ică. Și de data asta rămâne peste noapte la fostul soț, acum amant. A treia vizită, ultima, are loc în momentul “*exploziei primăverii*”. Ajunsă în apartament, Dana intră direct în subiect: “am ceva important să-ți spun [...] a survenit ceva... [...] am desfăcut căsătoria” (p.263). Dana s-a întors cu “bagaje cu tot” la fostul soț.

La finalul poveștii, ne-am definitivat imaginea cuplului. Dana e cinică, fără conștiința greșelilor. Revenită acasă “mărturisește”: “Nu te-am lepădat, Nichi, am făcut altceva, am făcut o experiență de viață. Trebuia să-mi scot niște gărgăuni din cap. Chestia cu Banii... (p.264). Acum promite solemn: “Nu vom fi dependenți de ei [de bani], vom fi deasupra... Asta îmi doresc. Înțelege? Să-i manipulez câți avem, dar fără să-i idolatrizăm, fără să fim dominați de ei” (p.266). Și intelectual și spiritual Dana e mediocră. În prima vizită la familia lui Ică, însoțind pe fratele ei, admiră vila, tablourile Domniței, soția amfitrionului, și este entuziasmată în fața a ceea ce vede în sala cea “*mai spațioasă*”, de fapt o debara, “*un talmăș-balmăș de nedescris. Alături de câteva tablouri interbelice, se înghesuiau tot felul de piese de artizanat din Asia, Africa și America Latină erau construite din cele mai diverse materiale – de la fibre vegetate, carapace de scoici oceanice, aripi de fluturi, pene de papagali, coji de fructe. Pe podea fuseseră așezate obiecte – unele de uz casnic [...]*” (p.82), toate fiind “achiziționate” de Ică în timpul vizitelor guvernamentale prin străinătăți. Dana nu întârzie să-și de “*obolul omagial*” felicitând exuberant “*pe soții Nașu, atât pentru talentul și gustul lor artistic de autori și manageri, cât și pentru extraordinarul lor fler comercial*” (p.83). Nichi o consideră pe Dana o victimă a **răului** când de fapt e o femeie pragmatică, care a profitat de statutul de soție de ministru, iar acum se adaptează la capitalismul românesc.

Analizându-și și caracterizându-și soția (“*[...] în mentalitatea ei călcatul strămb, oricât de gogonat nu prezenta importanță. Nu părea să cunoască psihologia culpabilității. Nu dramatiza propriile trădări, cu atât mai puțin ieșirile din matcă, nu știa ce înseamnă căința. Ca atare,*

greșelile nu erau la ea greșeli, ci mărunte incidente naturale, parte integrantă a normalului atât de larg” - p.19) se autocaracterizează. În discuțiile cu soția are despre el numai păreri bune, convins fiind că faptele lui au fost corecte. Iată câteva din autoaprecieri: “*Eu am fost unul care a contribuit la funcționalitatea [societății multilateral dezvoltate]*” (p.210); “*m-am angajat conștient [În activitatea de politruc] și am două explicații: pe de o parte, convingerea că acel regim, așa cum fusese el exportat în România, evoluase până la a se consacra în întregime poporului român [...]. Firește vedeam și o mulțime de defecte [...], dar șiam că nu există societate perfectă, [iar pe de altă parte] Nevoia de a mă întrebuința plenar. Aveam prea multă energie ca s-o pot consuma numai profesional* (p.210-211); “*Ce știu, e că n-am făcut niciodată rău cu intenție, [...]. Nu, n-am avut acest impuls al răului. Dar fără să-mi dau seama, cine știe... Mai ales când ai o muncă de decizie, nu poți prevedea niciodată, cu precizie, toată gama efectelor*” (p.270). După cum se vede, Nicolae Codrin (alias Dumitru Popescu) refuză să-și pună cenușă în cap, cum au încercat unii, mai mult sau mai puțin sincer, rămânând închis în țarcul ideologiei comuniste.

Fericiti, Nichi și Dana petrec un sfârșit de săptămână la casa de la țară a lui Soni. Dar idila refacerii cuplului este întreruptă de arestarea preventivă a lui Nichi. Se redeschide dosarul evenimentelor din decembrie '89. În “Epilog”, romancierul/naratorul precizează că: “Marele spectacol socio-judiciar, care păruse să dea în fiert toată societatea, s-a prelungit fără final și fără deznodământ” (p.286)

Romanul e construit tradițional prin aglutinarea cronologică a unor secvențe (23 decapitole+epilogul). Întregul eșafodaj narativ are drept fundament comparația între epoca comunistă și cea postcomunistă. Tema și construcția se pretau și la o narațiune la persoana întâia, dar romancierul o evită în ideea că narațiunea la persoana a treia îi va asigura obiectivitatea, relatarea “apropiindu-se pe cât putea de imparțialitatea cronicarului” (p.104) și astfel vor fi camuflate tezismul ideologico-politic și poziția de avocat a național-comunismului lui Ceaușescu.

O voce patetică și feroce conține două romane: unul cel al cuplului și unul politic, concretizat în eseu despre ură. “Povestea cuplului”, cu tentă analitică și psihologică, ne duce cu gândul la romanul lui Camil Petrescu, amintit anterior.

Dar dincolo de prezența cuplului deosebirile sunt majore. În primul rând romanul lui Dumitru Popescu nu are unitatea celui camilpetrescian; în al doilea rând, celui al lui Dumitru Popescu îi lisește tensiunea analizei de conștiință, tensiunea lucidității, tensiunea filosofică a cunoașterii. Narațiunea din *O voce patetică și feroce* e copleșită de vorbăria ideologico-politică, iar vocea autorului/naratorului devine calpă.

Cu toate minusurile ei, partea viabilă a romanului rămâne “povestea cuplului”. Aici întrezărim talentul scriitorului de analist și portretist, puterea lui de observație.

La o lectură mai aplecată a romanului, mai ales a părții eseistice, vom constata că romancierul practică un joc de-a dialectica, spus mai pedestru, dar mai adecvat ficțiunii eseistice, jocul “alba-neagra” practicat altădată prin bălciuri.

Acest joc de-a dialectica e prezent și în alte pagini ale scriitorului, spre exemplu, romanul precedent *Artemis* (Ed. Rao, 2013).

Păcat de talentul (spirit de observație, analiză psihologică, arta portretului, manevrarea dialogului) care s-a iobăgit, din proprie dorință, ideologiei comuniste a lui Ceaușescu închizându-se într-un țarc din care n-a mai putut ieși. Nici n-a vrut acest lucru.

O observație referitoare la numele personajelor, pe care am scăpat s-o menționăm la locul potrivit. Amănunt aproape banal, dar contextul te obligă să-l consideri ilustrativ pentru comunismul național ceaușist: Dana, Codrin, Domnița, Ică, Pandelescu, Dimie, Apetrei, Nichi – scris româneste, sunt nume “curat”... românești.

O voce patetică și feroce e un roman slab; într-o exprimare eufemistică: un roman de debut pomioțor.

Prezentarea elogioasă a autorului pe coperta patru și prin lista “*de același autor*” se induce ideea că Dumitru Popescu ar fi fost o somitate literară în “epoca de aur” și că a rămas și în prezent. Considerăm ideea indusă indecentă.

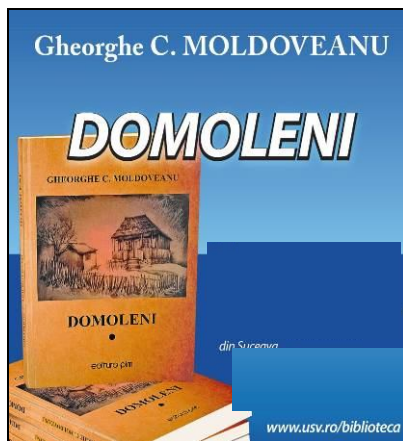
Domoleni

Proza domnului GHEORGHE MOLDOVEANU valorifică filonul unui tradiționalism autohton, specific intelectualității ce-și revendică descendența rurală, dintr-un sentiment de nobilă solidaritate cu oamenii pământului, pe care, efectiv, nu i-a părăsit niciodată. Aflat la vârsta maturității depline, autorul scrie despre sine și despre ai săi, în virtutea unei datorii de conștiință față de lumea din care a descins, dar și din convingerea că fiecare stadiu de dezvoltare individuală înglobează în sine suma experiențelor personale și sociale anterioare. Romanul în două volume **DOMOLENI** (Editura PIM, Iași, 2015-2017) se impune prin autenticitatea personajelor și a evenimentelor, ordonate aleatoriu în nucleul epic al scrierii, căreia îi conferă certe valențe documentare. Trama narativă se articulează din scene de viață aparent comune, cu detalieri ale faptelor ce vizează firescul existențial, investit cu profunde semnificații axiologice, printr-o asamblare în contrapunct a tectonicii tabloului social-politic, din greu încercatul secol al XX-lea.

Sobrietatea tonului, veridicitatea imaginilor și naturalețea registrului stilistic se asociază intenției autorului de a crea o frescă obiectivă a satului românesc tradițional, prins în vârtejul unui timp neiertător cu soarta oamenilor. Narratorul dezvoltă o viziune integratoare asupra evenimentelor, corelând, într-o rețea de interferențe și conexiuni ale planurilor epice, traiectoria destinului particular al familiei Domoleanu, cu parcursul de ansamblu al societății românești. Povestirea în ramă (scena din cimitir, în care Ghiță Domoleanu, *alterego-ul* autorului, se confruntă cu umbrele trecutului, încadrează șirul evenimentelor din viața familiei sale) glisează reperele cronologice între actualitatea imediată, circumscrisă prezentului conjunctural și periplitul neamului Domolenilor din Cîntiștii Vrancei, de-a lungul unei jumătăți de veac, derulat retroactiv, pe fluxul sinuos al memoriei afective.

Caracterul compozit al formulei epice permite transgresarea realității concrete, în subtile conotații metafizice.

Cheia sensurilor întregului concept estetic se concentrează în secvența din primul capitol al romanului, dedicată reculegerii eroului la mormântul parinților săi, de Sărbătoarea Învierii.

Lumina fecundă a primăverii revitalizează suflul stins al locului, rechemând din umbra amintirii "imagini mai clare sau mai încheșate", cu fapte de viață, chipuri cunoscute, destine și legături interumane, imprimate pe „canavaua timpului”. În acest context, discretele analogii cu simbolul jertfei cristice înobilează cu o aură mistică chinul suferințelor îndurate de-o întreagă generație, iar cimitirul, punctul de convergență dintre cele două dimensiuni contrare ale existenței, dezlimitează contingentul, transferând fragmentarul cotidian în eternitate.

Așadar, concepută sub forma unei cronici de familie, scrierea domnului Moldoveanu transcende dincolo de cercul restrâns al particularului relativizant, prin valoarea general-umană a simbolisticii, faptelor de viață și a portretelor ilustrative. Tema fundamentală este teroarea istoriei, care limitează șansele și drepturile firești ale omului, transformând soarta protagoniștilor într-un fel de penitență, acceptată ca pe-o fatalitate.

În ciuda tragismului general și degringoladei colective, natura umană zugrăvită de d-l Moldoveanu este departe de a agoniza "supt vremi", înscriindu-se într-o aură de lumină, prin optimismul funciar și capacitatea de adaptare a personajelor, moștenite "din veacuri îndepărtate", de la strămoșii care "se refugiau în păduri de groaza hoardelor năvălitoare".

Primul volum stă sub semnul favorabil al coeziunii vieții de familie, întemeiate de cei doi protagoniști, Codin și Catrina, pe modelul conservator al valorilor tradiționale. Conform uzanței vremurilor, cu bine cunoscutele restricții de ordin social, tinerii se văd nevoiți la început de drum, "să-și unească sărăciile", ambii având neșansa unui destin similar: "Ea era fata cea mică a lui Ionică Rotaru și trăise după război fără mamă. El era cel mai mic dintre frații din familia rămasă

fără stâlpi (...) părinții plecaseră la cele veșnice când el avea câțiva ani și îl lăseseră în seama fraților mai mari".

Marasmul social, țesut pe firul contorsionat al istoriei, deturbează sensul firesc al vieții eroilor, ajunși, împotriva voinței lor, pe o Golgotă a încercărilor dramatice.

Marcați de efectele nefaste ale triadei malefice (războiul, ocupația militară și dictatura comunistă), oamenii caută soluții pentru resuscitarea stării de normalitate, continuând să lupte, să muncească din răsuputeri și să-și apere bruma de avere, în speranța unor vremuri mai bune.

Scenariul acesta se repetă și în cazul Catrinei, "femeie robustă din fire", rămasă singură cu doi copii, după plecarea lui Codin, pe front. Portretul personajului prinde viață în dinamica uluitoare a activităților curente, specifice satului românesc arhaic: "Săpa, prășea, secera, tăia, ridica, lega, stropia la vie".

Aducerile-aminte sunt focalizate pe scene de viață cu amănunte revelatoare, care pun în evidență personalitatea vivace a femeii, emblematică pentru o lume a încrâncenărilor și a confruntărilor extreme.

Fără a intenționa să-și idealizeze personajul, atenția naratorului se concentrează în jurul figurii materne, percepută ca o chintesență a statorniciei, a devotamentului și a iubirii față de familie.

Referitor la relația celor doi soți, se naște întrebarea dacă iubirea ar putea fi una dintre temele subiacente ale romanului, din moment ce "Nimeni n-a auzit-o (pe Catina) vreodată declarându-și dragostea".

Este evident faptul că lumea aceasta austeră, care exclude retorica expansiunilor sentimentale, nu poate fi abordată clișeistic, din exterior, fără cunoașterea profundă a resurturilor ei intime, legitimate de mediu, educație și cutume tradiționale. Iubirea apare aici ca un legământ de viață și de moarte, mai presus de conveniențele sociale și de accepția comună a termenului. Pagini de-o emoționantă sensibilitate construiesc o rețea argumentativă fără echivoc, în jurul ideii: "Îl iubea".

Scena revenirii lui Codin pe front și a întâlnirii cu femeia lui este de-un dramatism zguduitor. În vorbele îngăimate de Catrina printre lacrimi, răzbate tumultul zbuciumului interior, adunat în atâția ani de suferință: "Prea mult te-am așteptat și numai nădejtile mele te-au adus acasă. De-ai ști cât te-am așteptat! Știi tu, înțelegi cum →

VIRGINIA CHIRIAC

te-am așteptat?” Monologul are încărcătura afectivă și dramatismul tulburător al replicilor unei eroine din tragedia antică. Trăirile personajelor, percepute în profunzimea dimensiunii lor spirituale, relevă frumusețea eternă a acestei lumi, care se poate ridica dincolo de contextul mărginit al vremelniceii trupești.

În al doilea volum, subintitulat sugestiv “Tarasenii”, trama narativă se dezvoltă printre meandrele evenimentelor determinate de intruziunea comunismului, în viața eroilor. Grație alternanțelor de perspectivă, istoria mărunță a destinelor individuale se proiectează în lumina constantelor determinative ale istoriei naționale, realizându-se un echilibru perfect între particular și general, într-o construcție solidă, de-o neasemuită organicitate, cu o arhitectură piramidală a planurilor, care se condiționează reciproc, crescând unul din altul. Structura polifonică a scrierii coagulează într-o sinteză unică, temele tradiționale- istoria, familia, timpul - reformulate din perspectiva unui artist sensibil la vibrațiile pline de înțelesuri ale trecutului.

Asigurându-și o anumită autonomie estetică în raport cu prima parte, “Tarasenii” continuă istoria Domo-lenilor în atmosfera de ambiguitate și neîncredere, generată de aplicarea în forță a “Reformei agrare din 1945”, urmată de colectivizarea populației rurale și, implicit, de anularea dreptului de proprietate asupra pământului, ceea ce a însemnat, în fapt, lichidarea țărănimii, ca entitate socială, cu un statut definitoriu pentru configurația specificului nostru național. Menținându-se în zona maximei obiectivității, naratorul dezvoltă impresiunile abilități psihologice în surprinderea fluxului emoțional ezitant și contradictoriu ce marchează comportamentul eroilor săi, bulversați de bizareria promisiunilor utopice ale noilor stăpâni: “Era prea greu să fie convinși cei cu pământ să renunțe la ce aveau, la pământul pentru care atât se zbatuseră sau pătimiseră. Au fost ușor de convinși cei foarte săraci, cărora li se vântura pe sub nas speranța că vor primi din nou pământ, dacă vor intra în cooperativă. Suprafețele de care dispuneau noii cooperatori erau însă prea mici, așa că o parte din suprafețele expropriate mai înainte au intrat în posesia gospodăriilor colective. Același drum îl luau și o parte din mașinile agricole, luate de la expropriați. Se creia astfel impresia că, odată intrat în colectivă, nu mai e nevoie de munca oamenilor, că pământul se muncește singur.”

Recursul la memorie, cu revenirea în zona de cumpănă a anilor '50, dezvoltă subtilele conotații simbolice, romanul dovedind o extraordinară mobilitate a semnificațiilor.

Este interesantă viziunea autorului asupra istoriei și reprezentarea ei tehnică, ce amintește de celebra jucărie rusească “Matrioșka”, fiind așezate în ramă, într-o ordine a acumulărilor succesive, istoria familiei, a satului, a societății în ansamblu, asimilate unui context politic, impus și controlat de la Kremlin. Este o vreme a stagnării și a rotirii în loc, a bălțirii în apele tulburi ale politicii de import, sursa deturnării în absurd a istoriei românilor. O lume pragmatică, rostuită pe certitudini și adevăruri arhivate de-a lungul timpului de memoria colectivă se confruntă cu o suprarrealitate fantasmagorică, alimentată de sofismele unei filosofii alogene.

Deși s-ar părea că viața locuitorilor din Cîntișești s-ar derula linear, “fără să implice vreun dram de noutate”, în rândul sătenilor se naște un soi de disidență, care întreține focul mocnit al unui război subteran, fără anvergură eroică, din moment ce miza sa țintește eludarea legilor sau păcălirea autorităților.

În lumea aceasta, întoarsă pe dos, statuată pe criteriul falsificării adevărului, la drept vorbind, nimeni nu mai ia în calcul probitatea faptelor, avându-se în vedere că “grija oamenilor este să găsească noi modalități de adaptare, folosindu-i avantajele și ocolind dezavantajele sistemului.

Planul de producție agricolă impus prin carnetul de producție din anii '50, prin care oamenilor li se comunica din primăvară ce produse și cât au de predat la stat (“Să nu ziceți că nu știți!”) intrase în obișnuință și nu prea mai era de luat în seamă.

Așa fusese și cu înscrierea în

Florina Breazu, „Vectori”

gospodăria colectivă, pe care cei mai mulți reușiseră s-o amâne, înscriindu-se în tovărășie. Nimeni nu știa pentru cât timp, important era că, deocamdată, scăpaseră prin amănare. Modalitățile de ocolire erau multiple și numărul lor creștea de la un an la altul. Pe baza statisticii privind produsele agricole, predate de țărani, s-ar fi putut stabili că producțiile erau de învidiat.” Desigur, asistăm la derularea unui scenariu fantezist, tratat cu o oarecare detașare de cîntișeșteni, convinși fiind, la început, că toate aceste “tărășenii”, sunt doar o farsă a sorții, pe care trebuie s-o depășească prin detentă, fără a anticipa însă monstruoșitatea covârșitoare a experimentului social-politic, gândit și pus în practică de ideologii comunismului.

În cel de-al doilea volum, sensurile relatării converg către o parabolă a alienării ființei umane de propriul sistem de valori, sub presiunea coercitivă a regimului totalitar.

În absența unor repere sigure, de înțelegere și de asumare a transformărilor din viața lor, oamenii aceștia nu-și mai găsesc nici locul, nici rostul, parcurgând o criză identitară nefastă, în timp ce relațiile familiale și sociale se înscriu regresiv sub semnul disoluției. În ciuda unei anume prosperități materiale, echilibrul din interiorul căminului întemeiat de Codin și Catrina este subminat progresiv de gravele carențe onitice care macină întreaga societate: escamotarea adevărului, lipsa de loialitate și neîncrederea.

Prin urmare, mai mult decât infidelitățile lui Codin, cauza deteriorării relațiilor dintre cei doi soți pare să aibă rădăcini adânci în fragilitatea reperelor morale din ansamblul sistemului.

Ajunși la capătul unui drum, oamenii trăiesc sentimentul unui imens vid interior, care le răvășește viața, dezgolind-o de sens. Rămăși din nou singură, după plecarea soțului și a copiilor, Catrina își scrutează cu amărăciune sufletul pustiu, constatând cu tristețe, că: “Oriunde se întorcea, același gol, care îi pustia sufletul.” Deodată, timpul nu mai are răbdare cu lumea aceasta și grăbește retragerea ei de pe scena istoriei, într-o “poveste a poveștilor”, unde “Prezentul devine și el amintire, contururile devin pălănice.”

Romanul domnului Moldoveanu, de-o incontestabilă valoare artistică, deschide fereastra “unei lumi de trăiri și gânduri, păreri și nădăjduiri, credințe și simțăminte”, pentru a-i face loc într-o altă “poveste”, cu sensurile tâlcuite de un creator înzestrat cu harul zicerii.

O LUME POSIBILĂ

Am citit în ultimii ani mai multe din scrierile doamnei Hedi Simon, doar din cele încadrate genului proză scurtă și, recunosc, am fost încântat nu numai de frumusețea poveștilor ci și de fluența și coerența frazelor, de construcția subtilă a intrigii, dar și de personaje, unele dintre acelea pe care le îndrăgești și ai tendința de a le transforma în modele. Lucru deloc de neglijat cu atât mai mult cu cât, în general vorbind, noi cititorii cu vechime, rar mai întâlnim în prozele scurte personaje, acestea fiind mai mereu înlocuite de un „eu” inutil supradimensionat.

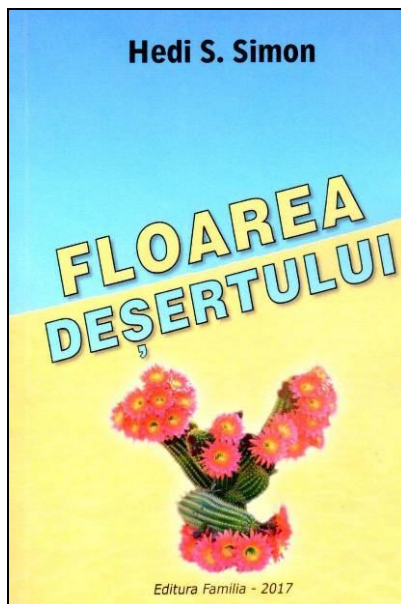
Dar am avut întotdeauna impresia că nu descoperisem substanța intimă a farmecului și ineditul acestor scrieri și că rămâneam totuși la suprafața fenomenului nereușind să intru prea adânc în straturile profunde, acelea care în ultimă instanță definesc nu neapărat scrierea, ci mult mai mult pe creatorul ei.

Că aveam dreptate, dar și că acest fapt, intrarea în profunzimea scrierii, s-a produs doar după ce am citit, cu multă plăcere, ba chiar cu un fel fior, romanul *Floarea Deșertului*, aveam să aflui numai după această lectură.

Mi-am dat seama că Hedi Simon, spre deosebire de marea majoritate a scriitorilor contemporani ne propune o aventură într-o lume fundamental bună, o lume în care personajele, cât se poate de credibile, sunt oameni ca noi dar care pot trăi, surprinzător, în afara intrigilor care presupun trădări, crime, lașități, orori sau imoralitate și cu toate acestea să fie totuși personaje literare pe deplin demne de acest statut. Nu știu câtă ficțiune și nici cât adevăr este în construcția acestui roman însă el merită citit atât pentru calitățile sale literare, cât și pentru ineditul intrigii.

Asta măcar pentru a găsi un răspuns întrebărilor care ne vor măcina pe parcursul lecturii: cum de e posibilă o carte în afara regulilor cu care am fost dresați să gândim, respectiv: moarte, durere, asasinat, urmăririi pline de suspense, gloanțe, torturi și scenarii fioroase, imaginate de tot felul de regizori cu probleme psihice. Fiindcă trebuie să recunoaștem, ne-am format sub influența micilor și marilor ecrane, pline de viziuni, știri și mesaje apocaliptice, dar și sub acea a scrierilor demne de serie-noir, așa cum erau denumite romanele de groază ale anilor antebelici.

Ar însemna asta oare că romanul *Floarea deșertului* e unul din categoria serie-roze ori poate o telenovelă absurdă cu tente moralizatoare? Nicidecum!

Cartea scrisă într-o impecabilă limbă română are toate ingredientele unei scrieri palpitate pline de nerv și ritm, cu personaje, așa cum am spus, credibile în tot ceea ce fac.

Și cum acțiunea nu se petrece nici sub arborii seculari ai vreunui castel din Scoția și nici pe puntea unui yacht care plutește pe apele misterioase din mările sudului, ci exact în zilele noastre, printre oameni cât se poate de obișnuși, devine cu atât mai interesantă tehnica folosită de autoare pentru a menține interesul față de lectură cu atât mai mult cu cât, în principiu, este vorba de o poveste de dragoste. Una cât se poate de simplă, aparent, în care protagoniștii, o tânără Maia și un tânăr Vlad, se întâlnesc într-un cadru cât se poate de normal pentru un locuitor din Israel, pe timpul stagiului militar, se plac, se căsătoresc, au un copil, trec prin întâmplări firești ale vieții, dar nu din acelea care să provoace furii și isterii truate, li se pune încrederea la încercare și reușesc să depășească toate greutățile, ieșind din ele mai întăriți mai apropiați și, foarte important, cu o cunoaștere superioară a sinelui profund.

E o poveste care ar putea părea atât de banală încât nici măcar nu ar merita deschisă cartea. Ei bine, nu este deloc așa! Hedi Simon așează această poveste în mijlocul unei lumi bolnavă de ură și furii, înconjurată de conflicte cu adevărat majore, dar menține atmosfera cărții într-un incredibil paradis al înțelepciunii, încrederii și iubirii, într-o lume cu o aparență insulară în care binele este cu adevărat biruitor.

Dar cum este posibil așa ceva, te poți întreba știind, tu cititorul, că omenirea pare fascinată de războaie, de lupte și de atrocități, iar cele mai simple

relații dintre oameni poartă această amprentă de neșters. Și cum oare se poate construi intriga unui roman fără personajul negativ? Să nu ne grăbim. Avem și un personaj negativ, veșnicul vecin suspicios, băgăreț și intrigant acela care maculează cu propriile frustrări un gest de o infinită tandrețe. Oricine dintre noi îl cunoaște fiindcă, în mod sigur, l-a întâlnit cel puțin o dată în viață. Doar că Hedi Simon are talentul de a-l face ridicol și de a-l elimina din ecuație, chiar dacă delatările lui fetide reverberează peste ani, nedându-i nici un nume și lăsându-l astfel la nivelul unei interpretări formale și, foarte important, resetat prin aceleași acțiuni de calmă înțelepciune a personajelor principale. Autoarea tangentează subiectul doar atât cât să ne spună că ea știe exact cum este viața reală, însă ne dă și cheia succesului în relațiile cu aceste buruieni otrăvite ale societății. Și, poate aici este și misterul inefabil și subtil al scrierii. Toate personajele definite ale cărții sunt oameni care beneficiază de o anumită educație, una a cărei caracteristică principală devine ideea de bază că omul, în esența sa, este o ființă structural bună, iar ceea ce îl abate de la drumul hărăzit prin creație este influența nefastă a societății (grupului) în care se formează ca ființă culturală.

Interesant este și faptul că autoarea strecoară cu multă abilitate în traseul narațiunii și unele mici șarade dând astfel întregului volum o notă interactivă în care cititorul poate încerca, spre propria sa satisfacție, deslușirea lor. Astfel ar fi bine să ne întrebăm de ce Maia este prezentată ca un copil înfiat dar care se bucură de dragostea părinților în exact aceeași măsură ca fratele ei mai mare sau, de ce Vlad este copilul unui cuplu mixt din punct de vedere confesional și etnic. Hedi Simon este prea inteligentă pentru a pune în text fapte fără relevanță și, în acest mod, ne încurajează și pe noi cititorii pentru a ne face, în final, mai atenți cu realitățile înconjurătoare.

Pot spune în concluzie că invitația doamnei Hedi Simon de a ne aventura printr-o lume bună în esență, nu este un exercițiu inutil și nici sortit uitării ei, pentru că ne demonstrează că acest lucru este cât se poate de posibil și că noi suntem de fapt cei vinovați dacă nu putem construi o asemenea lume, merită să răspundem cu entuziasm invitației și să constatăm, la finalul lecturii, că suntem, noi înșine, mai buni sau poate chiar mai înțelepți cu o secundă. Și ce mult contează!

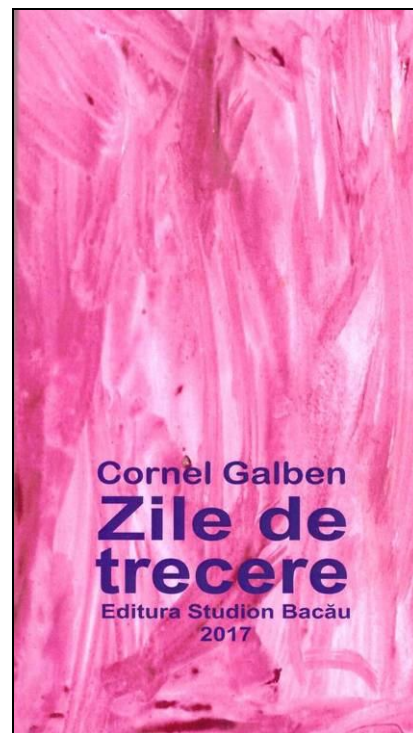
MIHAI BATOG-BUJENIȚĂ

ZILE DE TRECERE

Am în mână cartea domnului Cornel Galben, licențiat în ziarițică, director de editură, scriitor, publicist, mai puțin prozator, critic literar, colaborator în numeroase reviste din țară, membru al U.S.R filiala Bacău, un nume bine cunoscut în Bacău ca literat și prin cărțile sale pe care le voi denumi în finalul scurtei mele treceri în revistă a scrierii tip jurnal ZILE DE TRECERE. O fire de o modestie rară dedicat trup și suflet harului său de condeier neobosit dăruit de Dumnezeu! Principala idee pe care am despris-o din cele 147 de pagini a volumașului ZILE DE TRECERE, apărut în 2017, la Editura Studion Bacău, este lupta cu cuvântul a autorului notată extrem de minuțios pe zile în 2016, pentru nobila-i misiune notând în pagini ceea ce eu nu am mai citit la sumedenia de scriitori colegi, eu însumi fiind scriitor, prin ce sacrificii se scrie o carte pentru acest ideal fiind menționate orele de somn insuficient mai fiecărei nopți deci bine specificat cu orele de culcare și de trezire pentru

fiecare zi în această privință somnul de 3-4 ore predominându-i, în general, pe parcursul întregii scrieri nu numai a acestui jurnal ci prin timpul din zi dăruit citirii unor reviste, sau cărților unor scriitori din Bacău și nu numai. De menționat ar fi participarea lui Cornel Galben la numeroase evenimente religioase sau la cititul cărților de rugăciune activitate ca sulujiitor al credinței în creștismul ortodox ce pe întregul jurnal își dă mâna cu aceea de scriitor. Ar mai fi multe de spus despre cartea ZILE DE TRECERE, însă eu mi-am expus doar câteva păreri despre ea, deoarece așa mi-am și propus. În final, doar câteva titluri de carte din impresionanta bibliografie a lui Cornel Galben. *Enescu etern, Personalități băcăuane*, volumele I II III IV V VI VII. O impresionantă muncă de documentare la cărțile enumerate. Și pentru că mi-am început aceste rânduri succinte n-o las trecută cu vederea o altă carte tip-jurnal intitulată *1000 de pași*, editată în 2016 la Editura Corgal Press. „Carte, cine te-a scris!„O zicere pe deplin justificată pentru domnul Cornel Galben.

DECEBAL ALEXANDRU SEUL

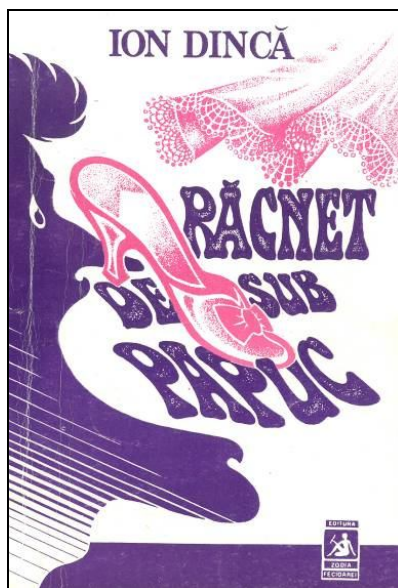
Chiar sub papuc, bărbatul e cocoș

Volumul de proze scurte apărut la editura Zodia Fecioarei, 1998, Pitești, **Răcnet de sub papuc**, al scriitorului argeșean **Ion Dincă**, membru al Asociației Literare „Liviu Rebreanu” din Pitești, e ca o zi de vacanță după un prea lung an de trudă fără rost sau de stat degeaba (și nu chiar, fiindcă la bodega din sat e mai mereu deschis!) în așteptarea ajutorului de șomaj adus de poștașul comunal cu o exactitate fără de cusur.

Autorul, observator fin al firii celor pe lângă care trece cu laserul privirii „citindu-i” până în străfund de suflet ... negânditor, știe să construiască un reavăn comic de situație, portretizându-și personajele cu penița muiată în acid, cu aerul că le înveșmântă în străvezii văluri de pânză de sac, precum hainele împăratului din poveste, lăsându-le adică goale-goluțe sub ochii cititorului furat de sprinteneala frazei.

Toate, dar absolut toate schițele sale ar putea fi reduse, concentrate la epigramă.

Ne-a reținut atenția mai cu seamă proza care dă și titlul volumului, o întregă panoramă de portrete umane raportate la două cupluri din care s-ar spune că iubirea nu și-a luat tălpășița deși îndoiala continuă să stăruie, iar gustul trădării este mereu de veghe.

Cine să rămână dar cel mai tare dintre cei care formează casnica legătură în care musai trebuie să existe învinși și-nvingători! Cel care strigă mai tare? Cel care minte mai frumos? Cel care înșeală cu nonșalanță, părându-i-se chiar firesc, „când îi pică și lui ceva” doar așa, ca să-și dovedească tăria de mascul, stând însă la pândă ca nu cumva și ea?... Cel care tremură la gândul că ar putea fi întâmpinat la întoarcerea (târzie) acasă de dulcea lui consoartă cu un retevei? Cea care ... se îmbrățișează cu umbra ei pe o bancă în parcul public la ceas de noapte, tocmai

când apare și îmbătătoarea aceea de lună, palidă ca iubirea fără chip?...

Autorul știe să creeze comicul de situație, comicul de limbaj, amestecând ironia cu farsa și sugerând totuși dramatismul care se degajă din întreaga mascaradă. Cea cu deghizarea soțului bănuitor în femeie și, „agățarea” „acesteia” de necunoscutul ... cunoscut ieșit la „vânătoare” de păsări de noapte este bună de pus în scenă! Sau de prezentat în tot mai inconsistentele spectacole de revistă ori programe de divertisment de pe micul ecran suprasaturat de stele arșinele rătăcite prin catene...

Proza lui Ion Dincă surprinde lumea noastră cea de după degringolada originalei democrații în care ne-am trezit cu toții după o prea lungă iarnă a nemulțumirilor noastre, unii mai năuciiți ca alții de greul libertății de a nu ști cum se trăiește liber rămânând totuși între oameni om.

Bărbatul vrea să fie el cel cu registrul vocal cel mai sonor, să fie el cocoșul de pe gard care să și cânte mai tare, să și vadă ce mai e prin ograda vecinului. Numai că în sinea lui se teme din cale-afară de ... găscuța lui care nu-i deloc cu mintea scurtă, ba mai are și un papuc foarte convingător de sub care să tot răcnească...învingătorul, pentru că, e bine de știut, chiar sub papuc bărbatul e cocoș!

GEORGE CORBU

PRIN LABIRINTUL CRITICII LITERARE

„Nimic nu este mai prețios în istoria unei culturi naționale decât păstrarea amintirii pioase a celor care au ilustrat-o”

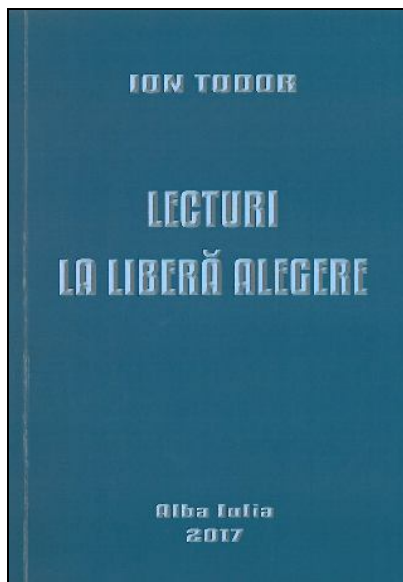
Zoe Dumitrescu Bușulenga

Or, domnul Ion Todor, înțelege acest mare adevăr, prin tot ceea ce face, pătruns de sentimentul datoriei de a deschide noi drumuri ale cunoașterii și ierarhizării valorilor spirituale ale neamului său. Absolvent al Facultății de Filologie - Cluj, dascăl devotat profesiei, apreciat scriitor și om de aleasă cultură, preocupat de descoperirea și de promovarea marilor adevăruri existențiale concentrate în creații literare de mare diversitate, informându-se ritmic în arealul cultural și procesând constructiv bogata lectură în specialitate, ne oferă acum un mozaicat volum, de certă originalitate, în care explorează aspecte interesante, mai mult sau mai puțin cunoscute cititorilor.

Recenta apariție editorială **Lecturi la liberă alegere** (Ed. *Grinta*, 2017), de **Ion Todor** deschide noi modalități de sondare a fenomenului cultural, în general, și a celui literar, în special, în lumina unor solide și inedite informații și argumente.

Titlul cărții sugerează selectarea subiectivă și aleatorie a operelor comentate într-o viziune personală. Nu întâmplător, dar motivant, pe coperta a patra este reprodus un citat sugestiv din scriitoarea Aura Christi, care precizează un mare și incontestabil adevăr: „...scrisul e un mod de a te exprima... pendulând între efortul de a te exprima și încăpățănarea de a înțelege”. Or, autorul acestui volum reușește să ofere cititorului cheia înțelegerii mesajului cărților amintite, valorificând o perspectivă educativ-formativă, alta decât cea didactică, adeseori depășită și formală. Prin directă implicare în viața culturală, prin generoase studii și articole publicate, dar și prin acest volum, scriitorul Ion Todor confirmă afirmația lui Tudor Vianu, care aprecia că cele două ipostaze, de profesor și de cercetător „nu numai că nu se exclud, ci devin complementare”.

Compozițional, volumul se structurează pe patru paliere, care, deopotrivă, trezesc interesul cititorilor: *Eseuri* ; *Recenzii* ; *Scriitori români în diaspora franceză*; *Articole diverse*.

Primul și cel mai extins eseu propune, cu competența filologului, metoda comparatistă, urmărind asemănările și deosebirile dintre romanul „Țăranii” de W. Reymont și „Ion” de L. Rebreanu. Organizarea pe probleme, în șapte structuri metodice, a paralelismelor vizând diferențele și similitudinile de ordin general (*Preliminarii*), dar și particular, cu citate atent selecționate și cu argumente edificatoare (*Dragostea pentru pământ – trășătură comună țăranilor polonezi și români*; *Asemănări și deosebiiri în structura compozițională a celor două romane*. *Personajele*; *Problema intelectualului*; *Atitudinea față de oraș*; *Problema națională*; *Concluzii*), furnizează informații interesante, aprecieri critice inedite, despre aspecte mai mult sau mai puțin cunoscute. Bibliografia studiată de autor pe această temă susține temeinica documentare, în vederea interpretării discursului epic în contextul social-istoric al vremurilor. Ca o concluzie la acest studiu exhaustiv, Ion Todor elimină eventualele speculații privind influența operei poloneze asupra viziunii originale a scriitorului român, precizând că cele două opere „deosebite și ca structură și ca intenții artistice... sunt valoroase prin faptul că fiecare în parte oferă un bogat material factual, reflectă un anume specific național și reprezintă documente autentice ale unei anumite epoci”.

Captivant pentru mulți dintre cititori, eseu *Din nou despre luntrea lui Caron* se constituie într-o ingenioasă investigație a creației nefinalizate a lui Lucian Blaga, publicată postum. Bogata bibliografie consultată, amintită

la sfârșitul articolului, dezvăluie apetența lui Ion Todor pentru subiecte mai puțin familiare marelui public, dar chiar și multor specialiști. Autorul insistă asupra încadrării acestei scrieri în definiția romanului, deconspirând identitatea portretelor, inclusiv a muzelor din viața poetului, sub identități ușor de recunoscut, dar și a dualității personajului principal. Personajele și spațiul geografic descris - „satul românesc tradițional cu misterul și eternitatea sa” - confirmă pe deplin percepția analitică și capacitatea de sinteză a autorului, care argumentează realizarea „unui roman complex, eterogen, liric sau cel puțin de un epic atipic, cu infuzii mitice, cu o arhitectonică ce include poezii și eseuri filozofice și social-politice...cu episoade autonome îmbinând autobiograficul cu ficțiunea...”

Cu convingerea că infuziile expresioniste sunt mai evidente la Bacovia, autorul se apleacă cu acribie asupra acestei teme în eseu *Expresionismul poeziei lui G. Bacovia*, devenit pentru istoricul și criticul literar Ion Todor pretext pentru comentarii privind curentele literare ale vremii, între care se regăsește și originala poezie bacoviană, pendulând între avangardism și postmodernism.

Pentru filologul împătimit, lectura e un act de cunoaștere și, în același timp, de meditație și de interpretare, deschizând nebănuite orizonturi. De aceea, relația între biografia și opera scriitorului se regăsește în articolul *Camil Petrescu între filozofie și poezie*. În ciuda subiectului filozofic dificil, istoricul literar realizează o clasificare metodică a poeziilor filozofice, erotice și a poeziei de război. De altfel, lui Ion Todor îi este proprie nu numai sifisica muncă de documentare, ci și abilitățile de sistematizare, de interpretare și de prezentare logică a comentariului, care plasează eseu în zona dezbaterilor clarificatoare, în lumina reperelor urmărite cu discernământul cititorului-cugetător.

Regăsim aceste atribute proprii cercetătorului și în profesionalismul abordării unor teme pretențioase, precum *Motivul ochiului în poemul „Luceafărul” de Mihai Eminescu sau Despre istorie, pre-istorie și mit în filozofia lui Lucian Blaga*. Cu largul orizont al eruditului, care-și valorifică acumulările livrești de peste ani, →

LIVIA FUMURESCU

autorul readuce în atenția cititorilor viața și poezia nedreptății *Alice Călugăru, o poetă uitată?*

Dacă eseurile se adresează cu precădere cititorului avizat, cele nouă planete, reunite în secvența *Recenzii*, urmăresc să semnaleze apariții editoriale care să trezească oricărui cititor interesul pentru lectura operelor unor scriitori mai mult sau mai puțin cunoscuți, comunicând trăiri general-umane, precum Vasile Remete sau Veturia Răsădean. Alte recenzii insistă asupra valorii literare și istorice a cărții prezentate, în care apar fapte și oameni prinși sub tăvălugul istoriei, precum cea a polivalentului om de cultură și artist dr. Andrei Jurcă din Roșia Montană, autorul volumului de povestiri, asamblate într-un „veritabil poem de viață și de moarte al roșienilor moștenitori ai unui pământ în subsolul căruia se găsea aur, dar și blestemul de a-l aduce la suprafață”. Ca intermediar între creator și cititor, Ion Todor formulează aprecieri pertinente și convingătoare și când prezintă esențialul micro-romanului de familie al lui Ovidiu Iacob, cu „o lume de obiceiuri și tradiții populare ancestrale care reliefează o realitate spirituală adâncă”. Cu un admirabil simț al nuanțelor, este făcută și atractiva prezentare a cărții „Întâmplări sentimentale”, cu subtitlul „Proze de călătorie” de Titu Popescu, „estetician rafinat, care-și alege cu grijă cuvintele”, mânuind abil și subtil ironia și caricaturalul, pendulând prin țările Europei, ale Americii, prin nesfârșitele ținuturi ale Canadei și chiar prin îndepărtata Australie, trecând din trecut în prezentul derutant, iar „în plan fizic de la natural la arhitectonica modernă”, surprinzând cititorul prin asociațiile livrești neașteptate.

Interesantă e și punctarea calităților operei lui Alexandru Zotta, care îndrumă gustul publicului, fiind un „critic adevărat... om de aleasă cultură”, insistându-se pe „demersul critic... de profunzime, logic, coerent”, argumentat cu aspecte din studiile relevante despre Horia Bădescu, Ion Pop, Adi Cusin și alți poeți talentați. Detalii privind literatura aforistică introduc cititorul în comentariul volumului „Panseuri” de Vasile Grozav, cu exemplele atent selectate.

Perfect sincronizat cu actualitatea, Ion Todor înfățișează aspecte interesante din volumul „Jurnal de pelerin” al conf. univ. dr. în istorie V.

Moga, descifrând efectele călătoriei inițiatice, la locurile și obiectivele sfinte, fie ca act cultural de informare, fie de penitență și de iertare a păcatelor. Capitolul se încheie cu prezentarea unui „volum de artă fascinant” – „Copilării, visări” al Luciei Conțan, înfățișat cu reale disponibilități plastice și interpretative.

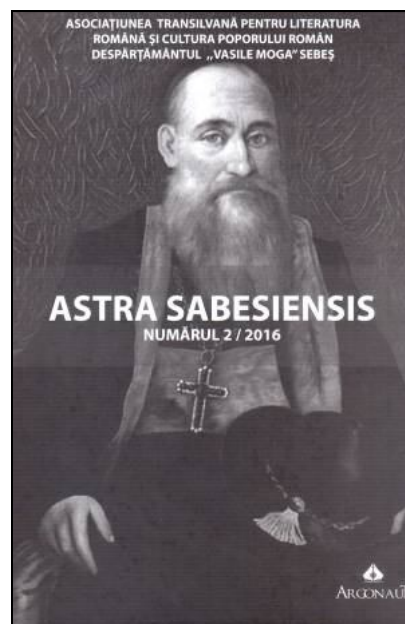
Autorul aplică admirabil metoda cercetării structurale, folosind cu discernământ comentariul livresc, conștient de faptul că misiunea criticului este de a întregi opera explorată, dar și de a clarifica aspecte nebulose, redând-o astfel mai completă cititorului interesat. Prezentările oneste și obiective evită tentația ierarhizării arbitrare, încercând să informeze, dar și să stimuleze preocuparea pentru lectură.

Aceeași mare preocupare pentru investigația analitică profundă, filtrând noutatea informației prin sита profesionistului care știe că „nu e om al cărui scris să nu poată fi interesant pentru persoana lui ori pentru vremea căreia-i aparține” (Nicolae Iorga) o regăsim și în capitolul care grupează cinci „Scriitori români în diaspora franceză”, îmbogățind spiritual și moral peisajul literar.

Este evidentă disponibilitatea lui Ion Todor pentru a explora zone mai puțin cunoscute, dar acum de mare actualitate, încercând să stârnească curiozitatea și interesul semenilor deschși actului de cultură. Așa se explică ultimul capitol al cărții, vizând „Articole diverse”, fie insistând pe rolul lui Andrei Bărseanu în cadrul Asociațiunii *Astra*, fie pe viața și opera lui Corneliu Coposu și a lui Radu Brateș. Nu întâmplător, grupând personalități remarcabile, volumul lui Ion Todor se încheie cu retorica întrebare : „De ce românii n-au un Premiu Nobel pentru literatură?” Răspunsul formulat de autor pe probleme punctuale vizează factori interni și externi care ar justifica „mecanismele sociale de selectare și promovare a valorilor”.

Aprecieri rigurozitate profesionale, cu îndelungată experiență în lectura reflexivă de investigare a operelor literare, împletind într-o formă originală și atrăgătoare, disponibilitatea analitică și de sinteză, centrându-se pe contribuția unor scriitori apreciați la îmbogățirea patrimoniului nostru literar și cultural-istoric.

ASTRA și publicația științifică ASTRA SABESIENSIS

În publicistica românească actuală un loc binemeritat îl ocupă revistele ASTREI – Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român: *Revista română* (Iași), *Astra blăjeană* (Blaj), *Astra clujeană* (Cluj Napoca), *Astra năsăudeană* (Năsăud), *Astra reghineană* (Reghin), *Astra dejeană* (Dej), *Astra Buzăul Ardelean* (Sita Buzăului), *Astra Târnavelor* (Sângeorgiu de Pădure). Între acestea, *ASTRA SABESIENSIS* ocupă un loc cu totul și cu totul remarcabil.

ASTRA SABESIENSIS este o publicație periodică anuală ce apare sub egida *Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, Despărțământul „Vasile Moga”*, din Sebeș Alba, editată printr-un proiect finanțat de Primăria Municipiului Sebeș, la Editura Argonaut, Cluj-Napoca. Deosebirea între această publicație și celelalte publicații astriste este considerabilă. Prin ce? Prin caracterul științific, academic al întregului cuprins, prin demersul și limbajul de ținută universitară, prin colectivul științific de excepție, prin autorii studiilor (la nr. 2/2016 sunt 18 autori, din care unul singur este profesor din preuniversitar, ceilalți fiind universitari ai unor instituții de prestigiu); prin rezumatele în engleză la fiecare material, prin întreaga prezentare și redactare grafică. →

LUMINIȚA CORNEA

Colectivul de redacție e alcătuit din președintele despărțământului Drd. Mihai-Octavian Groza-directorul revistei, Dr. Diana-Maria Daian - redactor șef, Drd. Iuliu-Marius Morariu-secretar de redacție, Drd. Andrei Păvălean, Drd. Oana-Maria Mitu, Drd. Nicolae Dumbrăvescu și Drd. Gabriela Margareta-Nisipeanu. Articolele, adevărate studii științifice, fac cinste acestor tineri dornici de afirmare care au ales *ASTRA* pentru a-și promova activitatea de cercetare.

Se cuvine să facem remarcă deosebit de importantă că *Astra Sabesiensis* este singura revistă științifică a Asociațiunii *ASTRA*, cu o vizibilitate atât internă (fiind inclusă în colecțiile marilor biblioteci universitare din țară), cât și internațională (prezentă în câteva baze de date internaționale, precum și în colecțiile bibliotecilor universitare din Chicago, Glasgow, Berlin, Hamburg, Koln, Leipzig, Hanover, Göttingen, Vechta, Lunenburg, Budapesta etc.). De fiecare dată, varianta tipărită a anuarului *Astra Sabesiensis* este lansată în cadru festiv, cu invitați de prestigiu, prin implicarea organizatorică a primăriei din Sebeș Alba.

Cele două numere (2/2016 și 3/2017) pe care le avem în față cuprind studii referitoare la istoria Primului Război Mondial și a Marii Uniri, devenind prin aceasta singura publicație periodică din mediul științific românesc care dedică două numere consecutive acestui eveniment istoric de importanță primordială. După declarația directorului publicației, Mihai-Octavian Groza, se dorește să se meargă pe aceeași direcție și în anul 2018, cu numărul 4 și cu un supliment dedicat personalităților Marii Uniri.

Deși se referă la același eveniment, studiile sunt variate ca tematică, incluzând perioada de început de secol până la încoronarea familiei regale a României de la Alba Iulia, din 1922. Exemplificăm prin câteva titluri din nr. 2 al publicației prezentate: *Chestiunea Epirului de Nord – o avânt premieră balcanică a Primului Război Mondial* (Emanuil Ineoa); *1915: Opinia publică și imaginea beligeranților în România Vechiului Regat* (Alina-Oana Șmigun); *Imaginea Primului Război Mondial reflectată în cântecele funebre din zona Năsăudului* (Iuliu-Marius Morariu); *„Participarea mea în Primul Război Mon-*

dial”. *Jurnalul inedit al sasului transilvănean Otto Folberth* (Mircea-Gh. Abrudan); *Pe front și în spatele frontului. Serviciul sanitar în monarhia austro-ungară în timpul Primului Război Mondial* (Oana Habor).

Apreciem în mod deosebit din anuarul pe 2016 interesantul studiul „*Pierderile*” lui Ioan Slavici în timpul Primului Război Mondial, scris de cunoscutul profesor universitar Ioan Bolovan, ce ne amintește de cazuri similare ale altor cărturari transilvăneni, cum ar fi cazul scriitorului Romulus Cioflec (1882-1955) a cărui activitate din perioada Primului Război Mondial este insuficient cercetată.

Jurnalele cuprinzând însemnări ale participanților la Primul Război Mondial sunt insistent prezentate în cele două anuare – exemplificăm prin cele din nr. 3 / 2017: *Marele Război în memorialistica generalului sas transilvănean Arthur Arz von Straussenburg* (Mircea-Gheorghe Abrudan); *Un memorialist transilvănean mai puțin cunoscut al Primului Război Mondial: căpitanul Ilie Stricatu* (Mihai-Octavian Groza); *Două perspective inedite asupra Primului Război Mondial: jurnalul lui Gustav Zikeli și însemnările lui Vasile Măgherușan* (Iuliu-Marius Morariu).

Teme mai puțin sau de loc cercetate, cum ar fi, în anuarul pe 2017: *Considerații privind implicarea în realizarea Marii Uniri a studenților teologi români din Transilvania, care au studiat la Cernăuți în perioada 1875-1918* (Mihai Răzvan Neagu); ori *Cadrilaterul în relațiile româno-bulgare - 1913-1916* (Daniel Cain).

Alte studii se axează pe cercetarea presei timpului în legătură cu o anume tematică: *Știri despre familia regală a României în paginile periodicelor arădene „Românul” și „Biserica și școala” în perioada Primului Război Mondial și a Marii*

Uniri (Sebastian-Dragoș Bunghez); *Imaginea frontului în presa ecleziastică din Banat - 1914-1918* (Maria Alexandra Pantea); *„În chestia importului de porumb...”*. *Implicarea deputaților transilvăneni Nicolae Șerban și Teodor Mihali în tranzacțiile privind importul de porumb din Regatul României -1915-1916* (István Koszta); *Acțiuni educative și economice de sprijinire a comunităților din Banat în perioada Primului Război Mondial. Secvențe din istoria Bisericii Ortodoxe Române* (Daniel Aron Alic).

Fiind o publicație ce apare sub egida *ASTREI*, colectivul de redacție acordă atenția cuvenită cercetării contribuției aștrilor și implicării lor în toate momentele Celui Dintâi Război Mondial și realizării Marii Uniri, spre exemplu studiile: *Ancheta ASTREI privind jertfele românilor transilvăneni în Primul Război Mondial. Noi valorificări metodologice* (Ioan Popa); *Protopopiatul Miercurea. „O anchetă” în anul 1915* (Valeria Soroștineanu).

Caracterul științific al tuturor studiilor rezultă și din bogata bibliografie și din notele bibliografice ale lucrărilor consultate în limba română și în limbile maghiară, rusă, germană, franceză, bulgară. Cercetările au fost efectuate, în mare parte, în arhive din Transilvania și din marile centre ale României, dar și din afara țării. Menționăm în această privință însemnarea unui autor: „Documentația în materie m-a purtat în mai toate arhivele militare ale Puterilor Centrale, ale Franței și nordului Italiei, nu neglijând, însă, arhivele noastre din Transilvania” (p. 42 din anuarul pe anul 2017).

Demersul de ținută academică îl aflăm și în textele recenziilor la volume de referință cu tematica aceluiași război mondial. Spațiul nu ne permite să le amintim, dar ar merita cu prisosință.

În concluzie, studiile din publicația *Astra Sabesiensis* (nr.2/ 2016 și nr. 3/ 2017, la care ne-am referit) sunt realizate cu rigoarea unor veritabili profesioniști în domeniul istoric și suntem convingși că va trezi interesul comunității academice, iar materialele publicate vor constitui puncte de reper în elaborarea viitoarelor cercetări dedicate istoriei Primului Război Mondial și Marii Uniri.

Florina Breazu, „Începuturi”

Omagiu lui August Scriban

Obişnuim, adeseori, să-ntoarcem privirea spre trecut, convingşi fiind că acolo vom găsi hrană spirituală, care să ne revigoreze. Şi astfel avem a ne aminti de un lingvist de marcă a perioadei interbelice, un exigent profesor (în primul rând cu sine însuşi), un subtil analist şi comparatist în spaţiul Limbii Române. E vorba de August Scriban, covurluian, prin origine (s-a născut la Galaţi, la 12 noiembrie 1872), dar a profesat, cu succes şi recunoaştere, în Şcoala Ieşeană. Privind retrospectiv, ce aflăm? Licenţiat în Litere şi Filosofie la Universitatea din Bucureşti, în 1897, cu lucrarea *Alfabetul chirilic la români*. A dobândit doctoratul în 1903, la Universitatea din Halle-Germania. Experienţa sa la catedră, de peste patru decenii, s-a concretizat în mai multe studii: *Etimologii* (Iaşi, Institutul de Arte Grafice N.V. Ştefăniu, 1911, 14 p.), *Ortografia românească* (Iaşi, Editura Ionescu, 1912, 40 p.) – cu o apreciazabilă cronică, semnată de profesorul universitar Édouard Bourciez, în „Revue Critique”, precum şi alte texte, publicate în „Revista idealistă” sau „Arhiva” din Iaşi.

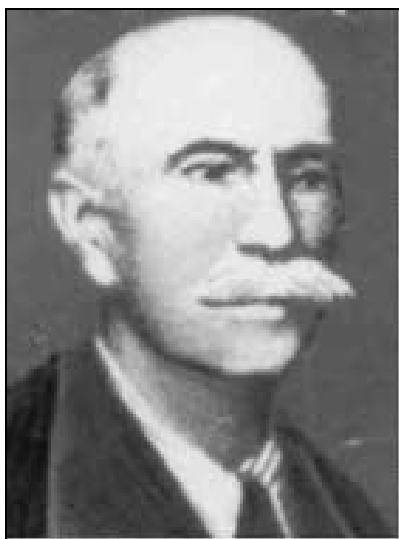
Numele lui August Scriban se pronunţă cu un plus de veneraţie – în primul şi în primul rând – pentru opera sa de o viaţă, *Dicţionarul limbii româneşti*¹. Pentru a înţelege paşii pe care i-a parcurs autorul în finalizarea muncii sale, merită să spicuiem din partea introductivă a impozantei sale lucrări:

Precuvântare. Originea dicţionarului. „Acest dicţionar e rezultatul impresiunii pe care mi-a produs-o dicţionarul lui Larousse (*Petit Larousse illustré*)¹ şi a lui Gazier², de când eram elev al liceului din Galaţi.

Tot contemplând şi admirând aceste dicţionare, mi-am zis că trebuie să aibă şi Românii unul asemenea, şi așa, îndată ce am fost în stare şi am avut linişte, am început să lucrez, ceea ce s-a întâmplat abia în seara de 28 decembrie, după stil nou

¹ Pierre Larousse (1817-1875) – gramatician, pedagog, lexicograf şi editor francez. *Le Petit Larousse illustré* (1905), de Claude Augé

² Augustin Gazier (1844-1922) – istoric. Autorul se referă la *Nouveau dictionnaire classique illustré* (1888)

(15, după stil vechi) a anului 1903, pe strada Salvării (actuala Căpitan [Petre?] Şerdinescu), 7, a oraşului Buzău, unde eram profesor³.

Nimic nu m-ar fi putut abate de la această hotărâre. Eram, dacă mi-e permis să compar cele mici cu cele mari, așa cum zice Lucreţiu despre Epicur: <pe care nici templele zeilor, nici fulgerele, nici bubuitul ameninţător al cerului nu l-a intimidat, ci cu atât mai mult l-a îndărjit înveşmântatul curaj ca să dorească cel dintâi să sfârâme strâmta îngrăditură a naturii>.

Am citat acest pasaj nu ca să mă laud singur comparându-mă cu cei mari, ci pentru ca cei ce vor veni după mine să se umple de acelaşi curaj şi să ia aceeaşi nestrămutată hotărâre de a lucra în folosul patriei şi al omenirii.

Ca să fi putut lua asemenea hotărâre, trebuia ca inima mea să fi fost pregătită în această direcţiune. Acela care mi-a pregătit-o a fost tatăl meu⁴, fost elev al Seminarului din Socola şi al Academiei Mihăilene din Iaşi, doctor în drept din Torino, magistrat, apoi avocat şi profesor de istorie şi economie politică la şcoala comercială din Galaţi. Ştiind latina şi greceasca veche, vorbind curent itali-ana, franceza şi grecească nouă, ştiind puţin şi germana şi ruseasca, simţea o mare plăcere să scormonească prin dicţionare şi să descopere etimologii (de la el ştiu originea grecescului *chichion*). Dar era influenţat de curentul latinist şi nu-i plăcea să

³ Câtă meticolozitate în datarea tuturor evenimentelor!

⁴ Romulus Scriban (1838 – 1912), avocat, profesor, publicist, poet

derive decât din latină, italiană sau grecească, iar pentru ceea ce nu era greco-latin n-avea decât dispreţ (...).

Îmbătăt de gloria imperiului roman, se uita cu milă la statele moderne şi le numea <prefecturi>. Era, cum se vede, imperialist roman şi nu visa decât restabilirea vechii Dacii <de la Tisa pân-la Nistru>, ceea ce s-a întâmplat la opt ani numai de la moartea lui (care a fost la 1921).

Dar pe lângă învăţătura pe care am putut-o lua de la tatăl meu, ceea ce m-a făcut să încep acest dicţionar a fost moştenirea sufletească pe care mi-a transmis-o el: Iubirea fanatică de limba românească, înclinarea spre studiul limbilor străine şi voinţa irezistibilă de a da patriei o lucrare pe care eu o cred folositoare.

Convins de aceasta, am avut răbdarea de a şedea ţintuit la masa de lucru vreo 20 de ani, şi anume: în 10 ani (cât asediul Troei!) am terminat dicţionarul (28 Decembrie stil nou 1913); apoi l-am reluat de la început şi l-am revizuit până la cuvântul *post*, la care ajunseseam în noaptea declarării mobilizării noastre (15/28 august 1916). Atunci, cu gradul de căpitan, am plecat la regimentul meu (al 5-lea de călăraşi), cu care, pe valea Buzăului, am intrat în Transilvania, iar după demobilizarea mea (1 aprilie 1918), am năpădit din nou pe dicţionar terminând revizuirea şi scormonind cu deliciu originile cuvintelor rămase nedescoperite, ceea ce am continuat a face până în ultimul timp. Afară de asta, am mai intercalat în el o mare mulţime de cuvinte de prin cărţi pri de prin locurile cuturejate de mine.

În noiembrie 1913, apropiindu-mă de sfârşitul dicţionarului (nerevizuit), am anunţat lui Iacob Negruzzi că-l pun la dispoziţiunea Academiei dacă vrea să-l publice. Deşi i-am scris o scrisoare personală, el a pus un funcţionar al Academiei să-mi răspundă oficial (nr. 2310, din 3 decembrie 1913) că Academia n-are bani şi că <cel mai natural lucru ar fi să mă adresez ministerului Instrucţiunii>.

N-am mai insistat şi m-am adresat ministerului Instrucţiunii, în mai 1914. Ministrul, prin Casa Şcoalelor, a numit ca recenzent pe Ion Nădejde, care a primit însărcinarea cu adresa nr. 25146, din 7 iunie 1914 şi a răspuns la 17 mai 1915, încheind că →

LIVIA CIUPERCĂ

<lucrarea mea e de foarte mare valoare și că tipărirea ei n-ar trebui să întârzie prea mult>.

După ce mai trecu un an, Casa Școalelor, cu adresa nr. 18556-F, din 18 iunie 1916, îmi răspunse scurt și cuprinzător că <nu poate întreprinde publicarea, deoarece nu dispune de fonduri>! (...).

Astfel, au trecut peste doi ani, pe când hârtia și tiparul n-ar fi costat decât vreo 20-30.000 de lei. Dar oricât ar fi costat, statul trebuia să scoată banii necesari, căci era pentru cultura națională, era o armă de luptă!

Ca să se vadă cât de mult am ținut să termin acest dicționar, citesc acest fapt:

După ce [Alex.] Philipide refuzase a mai lucra la dicționar, iar Ovid Densușianu refuzase și el, Academia se adresase lui Sextil Pușcariu. Dar mai era loc și pentru alții la asemenea lucrare gigantică. În ianuarie 1904, [Grigore] Tocilescu, venind să ție o conferință la Buzău, unde mă aflam eu atunci, profesorii liceului i-au oferit, la cercul didactic, un ospăț care s-a prelungit până la 4 dimineața, când el a plecat la București. Eu, care atunci ajunsesem la literar B, i-am adus manuscrisul și i l-am arătat. Surprins de această descoperire, Tocilescu, care tocmai căuta lucrători pentru dicționarul Academiei, îmi propuse să lucrez la dicționar.

Totuși, am refuzat zâmbind, propunerea lui Tocilescu, cu aceste vorbe: <După cum nu există intelectual Român care să nu-și aibă Larousse-ul lui pe masă, tot așa vreau să nu existe intelectual Român care să nu-și aibă Scribanul lui pe masă! De aceea, iată că termin dicționarul meu, apoi vom vedea!> (Vorba lui Carp, la 1907: <Mai întâi represiune, apoi vom aviza!>).

Toți profesorii au rămas uimiți de indiferența cu care am rămas neclintit. Nimic nu m-ar fi putut abate din drumul meu drept, la capătul căruia vedeam scâpărând fulgerul victoriei⁵.

August Scriban explică apoi „modul cum a lucrat” la acest dicționar. A fost o muncă ordonată, insistentă, captivantă și cuceritoare –

⁵ August Scriban – *Dicționarul limbii românești. Etimologii, înțelesuri simple, citațiuni, arhaisme, neologisme, provincialisme*, Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939, 1448 p.

încă din studenție. În explicarea fiecărui cuvânt s-a slujit atât de formele descoperite în graiul popular, cât și prin preluarea din vastele lucrări de specialitate și dicționare, semnate de figuri reprezentative ale timpului: Lazăr Șăineanu, Frédéric Damé, Heimann Tiktin, Alexandru Cihac, Pierre Larousse, B.P. Hașdeu, Alexandru Lambrior, Moses Gaster, Alexandru Philippide, Gustav Weigand (părintele dialectologiei moderne), Ovid Densușianu, I.A. Candrea, Sextil Pușcariu, George Pascu, Vasile Bogrea.

După multe căutări, aprecieri și refuzuri, va reuși, într-un târziu, să vadă manuscrisul în tipografie. A fost o mare „ușurare” și o uriașă satisfacție. Binemeritată. S-au confirmat aprecierile formulate de filologul francez Édouard Bourciez⁶, care, în recenzia la broșura lui August Scriban, *Ortografia românească*, avea convingerea că „prin felul lui de a vedea – va sfârși, fără îndoială, învingând”. Și a învins!

Important mesajul autorului care își dăruiește munca de un număr de ani importanți din viața sa fiecărui Român care dorește să se cultive și să conștientizeze valoarea limbii noastre. Și, pe drept cuvânt, acest dicționar „nu este numai un instrument de cultură națională și de dezvoltare a conștiinței naționale, ci și o armă de propagandă pentru răspândirea limbii și culturii românești”⁷!

Un țel nobil. *Dicționarul* lui August Scriban a străbătut și străbate timpul de studiu al atâtor generații de elevi, studenți și profesori, de aproape opt decenii, încontinuu.

Și chiar dacă există un DEX al prezentului, refugiul, întru confirmarea unor detalii anume, ne determină să ne refugiem și spre dicționarul lui August Scriban. Cu speranță.

⁶ Édouard Bourciez (1854-1946) – la acel timp, profesor la Universitatea din Bordeaux. În recenzia publicată în „Revue Critique” (Paris, 1912, 75), conchidea: „Tot ceea ce va putea ușura apropierea de această limbă așa de interesantă în sine, dar uneori cam deconcertantă, va fi binevenit. Dl. Scriban are de partea lui logica, și felul lui de a vedea va sfârși, fără îndoială, învingând”.

⁷ August Scriban – *Dicționarul limbii românești. Etimologii, înțelesuri simple, citațiuni, arhaisme, neologisme, provincialisme*, Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939, p. 16

Visul său s-a conturat, cu prisosință. Scria în prefața dicționarului său: „Dorința mea e ca acest dicționar să pătrundă până în ultimul sat românesc, adică de la Tisa până dincolo de Nistru, până la Bug sau chiar până aproape de Nipru (căci și acolo-s Români!), până-n Serbia, până-n Bulgaria și-n toată peninsula Balcanică, până-n Istria și chiar până la România din America”.

Ce dovedește aceasta?

August Scriban nu a fost doar un perseverent cercetător, ci un patriot, un om cu dragoste nețărmurită față de neam, limbă și țară. De aceea – și noi, cei de astăzi, se cuvine să ne amintim măcar, dacă nu întreprindem ceva concret, de cei care – în urmă cu un secol – s-au jertfit cu arma-n mână pentru Unirea cea Mare.

Și continuă autorul: „Doresc ca românimea nemuritoare să aibă această carte ca o oglindă în care să se uite și să rămână uimită când va vedea ce frumoasă e și ca o evanghelie pe care, cu ochii lacrimați de bucurie, i-o trimite un modest apostol și un înverșunat străjer al limbii românești”.

Dacă am fi și noi doar pe un sfert un astfel de „modest apostol” și-un „înverșunat străjer al limbii românești”, cât și câte s-ar putea schimba, în bine, într-această țară ciuntită și răvășită de neprieteni!

Dicționarul lui August Scriban străbate onorant timpul. Iar cei care doresc să asculte șoapta molcomă și concentrată a cercetătorului, este invitat să parcurgă „stradela Manolescu” și Iași, cartierul Păcurari – și, oprindu-se în dreptul unei căsuțe de la nr. 4, în mod cert va retrăi, posibil, o frântură din stările psihice din vara anului 1928, când autorul migălea atât la împodobirea vastei lucrări, cât și la conturarea prefeței explicative⁸.

Profesorul August Scriban odihnește, întru vecie (din 2 august 1950), alături de un alt înaintaș al său, profesorul August Scriban (1836 – 1992), în Cimitirul „Eternitatea” din Iași, Parcela 7/I, rândul 1, locul 2, în vecinătatea lui Grigore Cobălcescu și Gheorghe Ghibănescu.

⁸ August Scriban – *Dicționarul limbii românești. Etimologii, înțelesuri simple, citațiuni, arhaisme, neologisme, provincialisme*, Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939, p. 13-18

Cronică literară. Publicistică

La frontiera dintre satiră și aspirație-utopie

Ion Țița-Călin, unul dintre jurnaliștii tomitani care performează în domeniul său, este o prezență activă, începând cu anul 2008 când a publicat volumul de schițe și povestiri umoristice „*Mucles, dacă nu vrei să dai de dracu'!*”, și pe scena literaturii umoristice. Am putea să credem că vocația satirico-umoristică nu s-a născut neapărat dintr-o genă înscrisă în ADN-ul său, ci mai curând din și prin chinurile transformărilor sociale, politice și economice ale orașului natal, Constanța. Personal, sunt îndreptățită să aleg această variantă, în virtutea lecturării cărților sale.

Un titlu m-a tulburat teribil și cred că a avut același impact asupra oricui l-a aflat: „*Țara în care nu mai e nimic de furat*” (Ed. Dobrogea, Constanța, 2015). Volumul acesta include 36 de „foiletoane, schițe și povestiri satirico-umoristice”, fiecare purtând un titlu incitant, cu substanță și direcțivitate clară: *Biserica fiscală, Leacuri pentru Viața de Apoi, Polițiști cu boli armate, România nu se împarte cu rest, Urgențe cu autoservire, Condamnați fără loc, Școala de pietoni profesioniști, Medicii fantomelor din Bihor* etc.

Discursul este alert, captivant, inteligent, fără omisiuni sau rețineri de la vreun adevăr ce ar putea să-i doară pe mai-marii urbei, ai țării sau ai omenirii întregi și, din acest punct de vedere, chiar insurgent. Totuși, sarcasmul nu e nici atât de tăios, nici atât de rechizitorial încât să pericliteze în vreun fel fondul umoristic. Cititorul are în față o carte a unui autor informat, care înțelege să împărtășească celorlalți, în spiritul său viu, anticonvențional, hazul (de necaz). Sigur că implicarea unui jurnalist într-o zonă satirico-umoristică trebuie să aibă drept finalitate transmiterea unor învățături moralizatoare, dincolo de ceea ce pot oferi speciile tradiționale ale presei scrise.

Prima schiță umoristică, *Anul în care planeta a scăpat de plictis și migrene*, persiflează direcția în care se îndreaptă omenirea. Binele

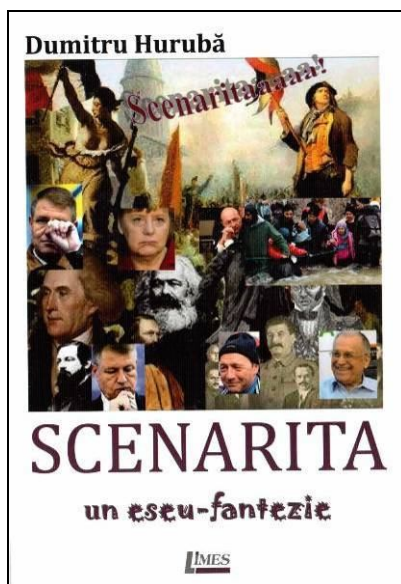
– „fiecare pământean avea elicopter personal, castel în Spania, vilă cu piscină în Sahara și nu rata ocazia de a-și petrece cele patru concedii dintr-un an pe planetele exotice ale galaxiei” – conduce la plictiseală, așa că, dacă tot trebuia să se intre într-o criză, ca în orice epocă, autorul inventează criza... gărzilor de corp, întrucât „cine nu avea gardă de corp era un nimeni, un paria”. Infracții produc și vând clone ale bodyguardilor: „la controlul efectuat la bordul unei nave chinezești, vameșii din portul Constanța au găsit 50 de containere cu clone de gărzi de corp contrafăcute”. Cazinoul din Constanța, lăsat în paragină după '89, devine, în imaginația umoristului, „grija numărul 1 a guvernului, care hotărăște să facă din acesta obiectivul turistic cel mai important din univers. Numai că „la un an de la istorica ședință de guvern”, cazinoul rămâne o ruină „spre care erau îndreptate 9.999.999 de degete metalice din Univers”. Schița *Biserica fiscală* satirizează nu doar lăcomia Bisericii, ci și metodele neortodoxe ale acesteia de a scoate bani de la cetățenii mai mult sau mai puțin credincioși. Statul, nemiareușind să-i convingă pe oameni să plătească taxele și impozitele, este nevoit să recurgă la „actul normativ prin care Fiscul a fost scos de sub puterea laică și dat în grija Bisericii”. Comicul de situație se împletește în mod fericit cu comicul de limbaj: „- Iartă-mă, Prea Înalte! Făceam mătăanii pentru impozitul pe profit – se scuză patronul după ce-și încasă porția de sfântă cafeală”; „- Sodoma și Gomora să vă înghită! – îi strigă mitropolitul. Credeai c-ai să scapi fără plata accizei? [...] Uite că Biserica Fiscală veghează și pedepsește. Cutremură-te, anticristule! Toată marfa se confiscă!” Într-o altă schiță, statuia lui Ovidius cere lui Cezar, printr-o misivă, să fie strămutată la Roma, „nu pentru totdeauna, doar până când cetatea Tomisului va scăpa de Republica Mazăre” – trimitere la primarul omnipotent Radu Mazăre care abia în timpul celui de-al patrulea mandat a fost acuzat de corupție și silit să-și dea demisia. Motivul celebrei statui este frica de a nu dispărea „cu soclu cu tot”, pe fondul decăderii totale a orașului. Teama de poluare i-a determinat pe marțieni să adopte legea care interzice

inventarea roții, ne spune umoristul în schița *Povestea pământeanului care ne-a vizitat pe Marte*. Omul venit în vizită pe Marte, etalându-și ticul verbal „Tit, tit, am pornit!”, înfățișează unui marțian imaginea apocaliptică a pământienilor dependenți fizic și psihic de mașini: „Pe planeta mea natală [pământ, n. n.), copiii se nasc cu volanul în mână în loc de certificat de naștere, Starea Civilă le eliberează permise de conducere [...]. În loc să sug ca toți pruncii din țâța pompei de benzină, am abuzat de sânul mamei”. În asemenea condiții, era normal să apară cărți ca „*Parcarea fără profesor*”, „*Parcarea agresivă*” sau „*capodopera*” „*Descoperirea parcării libere în doi timpi și trei mișcări*”. Umoristului nu putea să-i scape furtul de fier, de cupru, de oțel etc., devenit o plagă încă nevindecată pe obrazul României postdecembriste (*Sufletul Căilor Ferate*). Furtul de toate felurile și la toate nivelurile este susținut de prostia celorlalți: „- Amice, ai spus cuvântul *carte*? Te implor, nu-l mai pronunța că vomit! [...] Ficații mei sunt cuprinși de indignare și revoltă știind că pe lume există asemenea orori [...] în loc să cred în Dumnezeu de mucava al culturii [...], am preferat să mă închin la idoli de cașcaval ai politiciii” (*Țara în care nu mai e nimic de furat*). De asemenea, nu se trece cu vederea peste furtul de benzină din conducta ce leagă rafinăria din vecinătatea orașului cu rezervoarele de carburanți din port sau peste furtul din berea →

Despre sindromul scenaritei geopolitice

Cunoscutul prozator, publicist și om de cultură hunedorean Dumitru Hurubă propunea anul trecut cititorilor săi un *eseu-fantezie* intitulat *Scenarita* (Ed. Limes, Florești, Cluj-Napoca, 2016), care respiră un aplomb sănătos și demn în abordarea metasociologică a cauzelor majore, conturate de analiza globală a dezechilibrelor socio-economice de la intersecția (joncțională sau/și conjunkturală) a două proiecte și provocări ale lumii contemporane, în general, și ale românilor, în special. Umorul inspirat cu care ne-a obișnuit Dumitru Hurubă din *Cronicle TV din vremea zăpăciților de tranziție* (Ed. Călăuza, 2004) și mai ales din *Acolo șezum și...râsem* (Ed. Corvin, 2006), dar și din *Scorpionisme* (Ed. Eubeea, 2011) pare să se atenueze în *Scenarita* sub seriozitatea gravă a problematicei abordate, fără a deveni

totuși atitudine vehementă sau analiză sociologică. În demersul său, apropiat ca metodă celui al editorialiștilor din presa scrisă, Dumitru Hurubă, după cum citează cu onestitate de fiecare dată, merge pe urmele unor analiști de talia lui Erich Fromm – cunoscut celor mai mulți cititori prin *Arta de a*

iubi –, specialist german contemporan în psihologia socială (vezi, de pildă: *Über Methode und Aufgaben einer analytischen Sozialpsychologie; Psychoanalyse & Ethik; Psychoanalyse & Religion*), ale cărui teze sunt în bună parte valabile și în lumea postbelică. De asemenea, mai citează din Karen Horney, specialistă germană în sociologia nevrozelor – redevabilă contraopinentă a lui Freud –, ale cărei lucrări sunt contemporane cu cele ale lui Fromm (vezi, de pildă, *The Neurotic Personality of our Time; Neurosis and Human Growth* etc.). Apoi, alături de alte nume, se fac trimiteri și la filosoful contemporan José Antonio Marina, remarcabil prin lucrări de actualitate (*La educación del talento; Los secretos de la motivación; La inteligencia ejecutiva* etc.), mult mai apropiat de determinările lumii de azi. Și apoi Dumitru Hurubă, asigurat de seriozitatea datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, nu →

IULIAN CHIVU

LA FRONTIERA....

→care curge la duș direct de la fabrică. Așa se face că dușul năzdrăvan al bravului cetățean Gheorghe devine baie comunală, iar oamenii vin și pleacă de aici „curați-curați, pe trei cărări”. Criza economică și politica guvernamentală au stat la baza unei creaturi noi, o „esență a mișcării”, „energia” etc. Folosind, pe rând sau simultan, instrumente de lucru adaptate vremurilor – cuponul de pensie pe care e trecută o sumă minusculă, greu de identificat cu ochii sănătoși, sau factura la curent pe care e înscrisă o sumă colosală de plătit –, medicul oculist face o „epocală descoperire”: șocul fiscal eliberează „o forță necunoscută omenirii”. Astfel, cobaiul uman baba Popescu, „încărcată de formidabila energie” a șocului cu pricina, va suprasatura sistemul energetic național, care va da pe dinafară. Incomensurabilul surplus va fi oferit „de pomană” întregii planete, fizicienii văzându-se nevoiți să introducă noi unități de măsură: „Unitatea de bază se numește *popescu*, iar multiplii: *kilopopescu*, *megapopescu* și *gigapopescu*” (*Doamna Energia*). Luând în răspăr satiric șpaga, mita, ciubucul, bacșișul, șperțul, peșcheșul ori ploconul,

umoristul imaginează o populație terorizată de încercarea unui cetățean de a elimina corupția din țară, un guvern care înființează, din acest motiv, o celulă de criză, polițiști indignați de ordinea prefigurată etc., adică o lume exact pe dos. Până și purtătorul de cuvânt al Raiului, Sfântul Petru, recurge la un comunicat de presă: „De la Inchiziție înapoi, accesul în Rai este permis doar celor ce achită Sfânta Mită pentru iertarea păcatelor și dau ortul popii” (*Un coșmar național*). Nici sistemul medical nu se poate sustrage ochiului neîndurător al jurnalistului umorist: doctorii „au scumpit șpaga”, bolile sunt personificate și puse în situații-limită independent de pacienți, șoferul de pe ambulanță e Tartorul, iar Sfântul Petru, „în halat alb și cu bonetă pe cap în loc de aureolă”, îl înlocuiește pe medic, spitalul poartă numele de „Judecata de Apoi”, în timp ce unul dintre bulevarde se numește chiar „Noua Reformă a Sănătății” (*Judecata de Apoi*); lipsa hemoroizilor îi dă dreptul medicului să considere că bolnavul cu cancer, diabet, cardiopatie ischemică și cu alte boli grave e sănătos tun (*Urgențe cu autoservire*); alți medici consideră util să salveze de la diverse

boli scheleți din cimitir (*Medicii fantomelor din Bihor*); viii trăiesc ca morții, iar morții, ca viii (*Cadavrul viu*). Pe de altă parte, străzile din România impun, în viziunea autorului, o „școală de pietoni profesioniști”, după cum, în zilele noastre, doar câinii mai țin să se cultive, așa cum se întâmplă în cazul cățelușelor drăgălașe ale iubitoarelor de manele Arabella și Julieta sau în cazul talentatului maidanez Caruso.

Ion Țița-Călin are forța, la frontiera dintre satiră și aspirație-utopie, să facă mai vizibilă realitatea socială, economică, politică etc. a României contemporane îndeosebi, să evidențieze abracadabranțele direcții spre care se îndreaptă lumea, lipsa de determinare și anormalele trepte de așteptare ale oamenilor, să disocieze frumusețea lumii de incoerența ei. Îi reușesc tușele groase, dar și cele foarte fine, nuanțate, ale unui tablou ce reprezintă omenirea cufundată într-un fel de Matrix. Unul reversibil, lasă autorul să se înțeleagă. Și cum ar putea omenirea să iasă din promiscuitatea acestui Matrix? Conștientizând în primul rând, chiar și râzând de ea însăși, adevărul din spatele adevărului, așa cum sugerează Ion Țița-Călin.

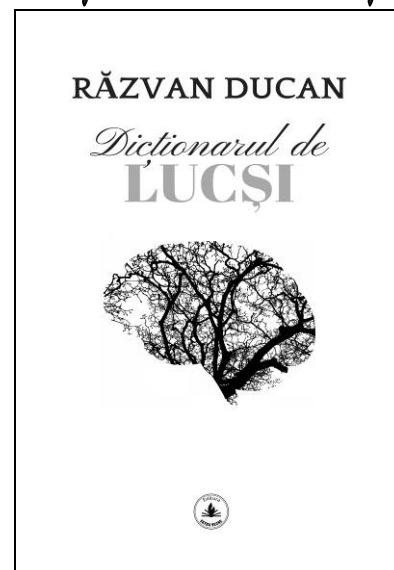

DESPRE SINDROMUL...

→știu ce nevoie ar mai fi avut să se sprijine pe o bibliografie exhaustivă, când el se arată convingător, ca orice bun și pertinent observator al tuturor problemelor care invită la analiză și previziune și, în plus, posedă metoda analizei riguroase a faptelor sociale, în temeiul căreia ajunge la concluzii pertinente, acceptabile celor mai mulți. „În eseu de mai sus – mărturisește autorul la final (p.176) –, am vrut să detaliez toate acestea, fără a deveni pățimaș, fără a exagera pentru a da greutate amăgitoare ideilor cuprinse în materialul de față, care s-a născut în urma discuțiilor întâmplătoare cu mulți cetățeni.” Așadar nu suntem în fața unei anchete sociologice criterial orientate tematic, iar discuțiile ca atare sunt doar simple discuții de control pentru autor. Cum aria observațiilor se rezumă exclusiv la spațiul socio-cultural românesc, se ajunge la o constatare, firească pentru un astfel de demers, probabil facilă pentru sociologi: „...aproape tot ce s-a construit în 25 de ani, respectiv perioada cuprinsă între 1965-1989, s-a distrus în următorii 25 de ani, adică între 1990-2015”(ibidem). Fie și văzând doar sumarul cărții, presupunem că autorul țintește *Imperiul Uniunea Europeană*, precum destui alții, ca pe o iluzie care a cauzat prin diferențe: „În România, unde funcționa, așa cum funcționa, o economie acoperind industrial cam toate domeniile și ramurile de activitate, trebuia acționat pentru distrugerea economiei prin demonstrarea că nimic din ce se producea nu făcea față standardelor internaționale”(p.15), ca în cele din urmă, *Paradisul Uniunii* să se predea „într-un război câștigat spre surpriza(?) tuturor, de petrolul arab.”(p.17). Or, dacă toate acestea nu sunt suficiente ca să se acuze o *scenarită* ocultă, spre aceasta conduce mai tot inventarul sociologic din sumar: ambiguitatea predicției lui Malraux („previziunea lui Malraux a fost doar zvâcnire psiho-mentală în care el însuși nu credea decât parțial”, p.82), migrațiunea modernă a popoarelor, previziunile lui Brucan, deusolarea idealului educațional național, minimalizarea și, în cele din urmă, repudierea dragostei de țară ca naționalism vetust, flagelul corupției, criza de identitate în cultură (și aici e un „scenariu”: *Prin lecturi și cultură, am fi devenit mai deștepti și nu e*

cazul), nevrozele *scenaritei*; toate, *cu tristețe, despre umor*. Suntem în fața unui sionism european de scenariu sau pur și simplu a unei provocări? Cei mai mulți vorbesc despre un corporatism care nu mai poate fi controlat, dar care controlează totul, în schimb. Că pe ici, pe colo se mai întâmplă câte ceva sau mai răsare cineva dornic să pună lucrurile pe fâgașul lor cunoscut, scenarita cărcotașilor veghează și demolează (vezi cazul lui Radu Bălan de la Hunedoara, p.91). Ca scriitor, deci ca om de cultură, Dumitru Hurubă își centrează observațiile cu predilecție către *cultură/literatură, autori, cărți* (p.93), către bascularea valorii în virtual (*facebookizarea*), din care citează cu voluptate stângăcii refuzate de funcțiile literaturii, măcar așa cum au fost ele sintetizate de Robert Escarpit, pe care îl citează. Se ajunge astfel la globalizarea care amenință ființa națională, aspect pe care exegeții nu l-au prevăzut inițial: Robert Reich (*The Work of Nations*), Ulrich Beck (*Was ist Globalisierung? Antworten auf Globalisierung*), Joseph E. Stiglitz (*The Great Divide*) etc. Teoreticienii globalizării au fost nevoiți ulterior să accepte o corectură ce trimite explicit la reconsiderarea rolului statului național în proiecțiile economice și în reconsiderarea tradițiilor viabile, de care vorbește și Andrei Marga (ex. *Tribuna*, nr. 343/2016). Dumitru Hurubă este însă un umorist abil. El preia adevărurile percepute larg, cu care poate întinde capcane de imaginație și de opinie cititorului servindu-i reprezentarea enigmatică a Marelui Scenariu: „Dincolo de o ușă metalică grea, cu cifru, cameră video etc., se află *Marele Scenariu* în care scrie, negru pe alb, ce urmează. Noi nu știm, nu trebuie să știm!”(p.131) – cam ca în psihoza *epizootiei* lui Bacalbașa. Și dacă autorul scrie preponderent *cu tristețe despre umor*, în partea a doua a eseului ne dă prilejul să citim, hemingweyan, cu câtă fantezie mai rămâne, despre suta de miliarde de euro datorie externă, despre perversitatea firii, despre mistificarea istoriei, ca mai apoi, „resemnați, să spunem din ce în ce mai des, pe măsură ce trec anii, că asta ne e crucea; trebuie să ne-o ducem *spre*, sau *pe Golgota*” (p.172). Așadar, *volens – nolens*, are și istoria fanteziile ei.

Dicționarul de lucși

Dicționarul de lucși al lui Răzvan Ducan, întrucât e vorba despre un dicționar flaubertian de idei primite de-a gata, întoarse însă în rejansa fatalității lor sociale, e o colecție de scăpărări și de fructe conflate ale *ping-pong*-ului cu realul. Mare amator al acestui sport, încă din tinerețe, Răzvan Ducan a redescoperit tenisul de masă prin intermediul *Facebook*, unde îi acordă realului (sau mai degrabă efectelor lui de manipulare stresată) *lucși* de moralist atipic. Uneori esopice sau glumețe, cioraniene alteori până la o sumară lehamite politică (nu întotdeauna întemeiată), enigmatice sau cazone, servele acestei cărți par replici scoase dintr-un dialog continuu peste un fileu incert. Nu numai distanța e unul, ci și reflexul culturii, pe care mulți dintre interlocutorii acestui Turn Babel (numit *Facebook*) nu îl au, iar autorul însuși îi mimează lipsa, cu certă grație jucată. Incertitudinea acestui fileu însă impune indicibilul drept criteriu de referință, rămânând urma necrozată, independentă să strălucească scoasă din context. Faptul e și unul de simulacru lingvistic, cuvintele limbii parcându-se din uz în forma de dicționar cu care poetul Răzvan Ducan se joacă. Aceste *postulatrii* (situate între postulat și *latrans*-ul de tip *troll*) sunt o formă de poetică socială nu numai prin faptul că nu sunt neapărat aforisme în sensul clasic, dar și pentru că funcționalitatea lor își are→

DARIE DUCAN

9 singurătăți

(pentru Suzana Fântânariu-Baia)

I

Scriam: Dumnezeu.

Atît: Dum-ne-zeu.

-De ce ai scris Tăcerea peste noi?—mă
întrebau copacii revoltați
Din inimă.

Priveam în mine.

Nu eram răspuns.

Scriam: Dumnezeu.

Atît: Dum-ne-zeu.

-De ce ai scris Durerea peste noi?—mă
întrebau stelele indignate
Din inimă.

Priveam în mine.

Nu eram răspuns.

Scriam: Dumnezeu.

Atît: Dum-ne-zeu.

-De ce ai scris Uitarea peste noi?—mă
întrebau sorii nedumeriți
Din inimă.

Priveam în mine.

Nu eram răspuns.

II

De-atîta mers prin pustie

Am însetat.

-E o fîntînă în ochii tăi,

Dragostea mea.

Îmi pot umple o ciutură cu Adevăr

Din adînc?—am murmurat.

Și fîntîna îndată și-a suit apele

Pîna la buzele mele.

III

Acuprinde-mă cu neliniștea ta,

Pasăre ce mă iubești.

Da, da, mă iubești,

Cînd nimeni nu-mi caută numele

De sub ninsori.

Acuprinde-mă cu raza suferinței tale,

Candelă ce mă iubești.

Da, da, mă iubești,

Cînd nimeni nu-mi caută chipul

Încuiat într-o floare de colț.

IV

Ea și-a dus șevaletul în brațe

Prin grădina cu palmieri.

Apoi s-a oprit.

-Așteaptă-mă, pînă mă-ntorc

Din bucurie.

El a rămas în așteptare 9 singurătăți.

După care s-a reîntrupat.

În palmier.

V

Carul umplut vîrf

Cu amintiri

Urca dealul din cer.

Ici-colo din el cădea

Cîte o amintire.

Atunci se năpusteau îngerii

Să le răpească din zbor.

În cer cînd se-ntorceau

Ochii lor erau semănați

Cu lacrimi.

Din ele să se nască-n zori

Lumina!

VI

-Seceră-mi orice cuvînt!

Holdele-s pline!

Lasă-mi numai desenul pașilor tăi.

Să-l prind în rama inimii

Și cu ea dezgolită

Să merg,

Ducînd chivotul mării în amurg,

Pe țarmul neapuselor nădejdi.

VII

În tine casa-și au

Popoare-ntregi de taine,

Dragostea mea!

Decît tine nici iarba

Nu e mai miloasă.

Sprijină-te de umărul acestor

Înverzite tăceri.

Reazemă-te de glasul acestui

Strigăt

Neauzit înafară,

Dar răsunător înlăuntrul său,---

În Univers.

VIII

Mă lepăd de sinele însuși

Așa cum se leapădă brațele tale

De vînt

Și prind s-alerge

Pe clapele înmugurite-ale mării.

-Cîntă-o acum!

Mă lepăd de propriu-mi clinchet

De ură

Așa cum se leapădă umbra

De cel adormit

Și e-n căutare de altcineva---

Spre slujire.

-Cîntă-o acum!

Cîntă-o acum!!

Cîntă-o acum!!!

IX

Oprește-te!

Nimic nu are rost

Fără tăcerea ta de-un gînd

cutremurată,

Fără tăcerea ta ce m-a-nrobit.

Cu lanțuri de săruturi pe brațe

Vin din mare,

Să-ți spun și să îmi spui, neconținut:

„Nimic nu are rost.

Numai Tăcerea...”.

12 octombrie 2017, Chișinău

TRAIAN VASILCĂU

Dicționarul de lușii

→originea în acest cadru, greu de dissociat chiar materiei lor poetice. Scoase din context, cu funcționalitatea necrozată, nu ne fac să fim totdeauna de acord cu ele, dar, cu toate acestea (dacă nu cumva datorită/din cauza acestui fapt) își potențază arlechiniada, *commedia* rezumativă a limitelor, frizând parcursul în recul al *omului-arlechin* spre *marionetă*, unele repetându-se, ca leitmotive și limite de rudiment ale

memoriei. *Unde anume se pierde omul, pe drum, în această simplificare?* e una dintre întrebările subtextuale, subînțelese ale tristeții realiste, de fond. Aproximarea pe care am face-o, ca areal de lectură, deopotrivă tragică și sublimă, este situată între *Facebook*, ca organ de manipulare în masă (noul *Poem pedagogic*, de tip Makarenko, după cum l-am numit cândva!) și *Despre teatrul de marionete*, eseul lui Heinrich von Kleist. Întrebarea tragică (și fiindcă e o parafrază) pe care o reclamă această apropiere este:

de unde vine mâna care manipulează, de jos sau de sus? Sperând că transcendența nu e un lux fără să fie suma *lușilor*, avem, în cazul acestui mic dicționar, un tragic poem media postmodern, unul care imită *natura* (ajunsă ea însăși artificială, întrucât *Facebook* e un bun simulator de liber arbitru) pentru a-i arăta hâdul din sublim, prostia lirică și limitele. Dar, mai ales, pentru a-i insufla o urmă de speranță: nu în salvarea vieții, ci în Mântuirea ei.

Paris, 9 noiembrie 2017

(X)

După potolirea suvoilului tătar, acești români veniți din sud și est la adăpostul munților s-au întors pe olaturile lor, în frunte cu Negru Vodă și cu Dragoș Vodă. Narațiunea e reluată sintetic în felul următor: „Iar acum în scurt atâta vrum să arătăm că de pre aceste moșii, pre carile li-au ținut românii noștri din Ardeal, cu ungurii și sasii împreună nemiși fiind, aiave să cunoaște, întâi: că după ce au trecut ei în țara Ardelului nu ca niște oameni proști și fără capete sau nebăgați în samă să fie fost, ce cu domnii și nemișii lor să fie lăcuit pre acele locuri. A doa, să cunoaște că văzind mai pre urmă iarăș acei români precum locurile lor cele dintâi s-au curățit de poiade tătarilor (precum înaintea vom arăta cum și cu ce mijloc s-au rădicat tătarai de pe aceste locuri), iarăș cu domnii săi iar nu cu strânsură din păstori, precum mazăcii pomenesc, s-au înturnat la locurile sale cele de moșie; adică Dragoș Vodă ficiorul lui Bogdan Vodă cu o parte în Moldova, iar Radul Vodă Negru, sau frate sau văr lui Dragoș Vodă, cu alta, în Țara Muntenescă”(40). Aici Cantemir intră apoi în dispută cu Nicolae Costin, care, după Antonio Bonfini, spune, pe bună dreptate, că pe vremea regelui Ludovic un Bogdan Vodă din Maramureș s-a dus din Ardeal în Moldova.

Cantemir tratează chestiunea fondării Țării Românești și Moldovei și a descălecatului dinspre regiunile intracarpătice la nivelul cel mai înalt al cunoștințelor de atunci. Numeroasele inadvertențe din sursele scrise ridică și astăzi probleme complicate în fața istoricilor, probleme care sunt departe de a se fi lămurit. Pentru principele cărturar, Țara Românească, Dacia sau Valahia sunt același lucru, iar românii sunt totuna cu romanii. În interiorul acestui vast teritoriu, mulți români, conduși de domnii lor, s-au mișcat ca să se apere, să se pună la scut, să se adăpostească. Locul predilect de apărare și conservare a neamului românesc a fost Transilvania. Aici s-au concentrat românii în primul mileniu și în primul sfert al celui

de-al doilea, după care, unii au revenit spre câmpiile din sud și est. Aspectul legendar e greu de eludat în aceste episoade, iar stabilirea exactă a cronologiilor și genealogiilor lasă, firește, de dorit. De aceea, Cantemir pune descălecatul moldovenesc și muntenesc concomitent, pe la 1274, iar pe Negru Vodă și Dragoș Vodă îi socotește frați (fiii lui Bogdan Vodă) sau veri, „ieșiți din Ardeal spre locurile lor dintâi” (41). Tot în acel moment al istoriei vede ilustrul savant și despărțirea Țării Românești în Moldova și Muntenia. În Transilvania, Cantemir relevă o putere politică primordială tot românească, pe care acești băștinași au trebuit s-o împartă cu ungurii și sașii, până când, târziu, în urma discriminărilor, au fost scoși din ea, marginalizați și umiliți.

Tabloul nu e atât de distorsionat pe cât ar putea să pară, fiindcă el păstrează pilonii adevărului parțial, atât cât ne e accesibil și astăzi. Cantemir acreditează o unitate românească (inclusiv una politică) generică și perpetuă, fapt care prefigurează marile demonstrații iluministe ale Școlii Ardelene în acest sens și se constituie apoi în prolog al viziunii romantice, de exaltare a Evului Mediu românesc. Pe această linie, principele savant e simfonic și sincron cu mișcarea de idei europeană, mai ales central-europeană, care cultiva atunci, prin Academia din Berlin, prezentările etnografice ale popoarelor. Această mișcare de idei se pregătea să exalte, nu peste mult timp, „spiritul popoarelor” (Volksgeist), adică limbile, legendele, cântecele, tradițiile acestora, într-o viziune organicistă plină de sevă, preludiu pentru curentul romantic

Românii și România în Europa: între Occidentul latin și Orientul bizantin

Excentrici în raport cu Occidentul – care a oferit lumii modelul dominant de civilizație după căderea Bizanțului sub otomani –, românii apar în ochii opiniei publice internaționale ca un popor ciudat, situat într-o regiune preponderent slavă, dar un popor cu pretenții de latinitate, despre care se știe puține lucruri, disparate și de senzație, de la legende până la frânturi de realitate. Aspectele stranie nu provin atât din modul de formare a românilor ca popor, cât din evoluția lor ulterioară.

Formarea românilor ca popor romanic

Românii sunt un popor romanic și s-au născut, ca orice popor romanic, în mileniul I al erei creștine (între secolele I-II și VIII-IX), printr-un îndelungat și complex proces istoric, în urma cuceririi Daciei de către romani. Zona de formare este un spațiu vast, situat în regiunea carpato-danubiană și pontico-balcanică, restructurat apoi cu precădere la nordul Dunării de Jos, până spre Carpații Păduroși și de la valea Tisei până la valea Nistrului.

Elementele etnice principale din care s-au constituit românii sunt analoge celor care stau la baza tuturor popoarelor romanice: elementul vechi, băștinaș, preroman, adică daco-geții, ramura nordică a tracilor (la francezi, elementul acesta preroman a fost format din gali sau celți, la spanioli, din celtiberi etc.); elementul cuceritor, romanii (numitorul comun al tuturor popoarelor romanice europene); elementul migrator, adică slavii (în cazul popoarelor romanice occidentale, componentele migratoare au fost germanice: francii pentru francezi, vizigoții pentru spanioli, ostrogoții și longobarzii pentru italieni etc.). Altfel spus, peste puținii daco-geți rămași în viață (alături de alte mărunte grupuri etnice), după decenii de războaie nimicitoare, au venit prin cucerire romanii și au fondat o serie de provincii romane, cea mai importantă dintre ele fiind Dacia (106-107 d. Hr.).

Acad. IOAN AUREL POP

40. Ibidem, p. 475.

41. Vezi și tabelele cronologice în ibidem, p. 498

Convorbiri duhovnicești

Ioan al Banatului

„Mii de ostași români au spălat chipul sfâșiat de milenii al neamului nostru românesc!”

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, să ne vorbiți despre *Schimbarea la Față* a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, adâncind semnificațiile pericopei evanghelice. Să plecăm iarăși de la întrebarea: cine zic oamenii că sunt eu, Fiul omului?

Îps. Ioan: Și pe noi ne întreabă astăzi Hristos, pe fiecare dintre noi: cine zici tu că sunt Eu? Avem noi tăria mărturisirii, să ne spunem nouă și semenilor noștri că Iisus este Hristos, Fiul lui Dumnezeu? Astăzi Hristos ne spune și nouă: nu vă fie teamă să mă mărturișiți pe Mine în lumea aceasta!

L.C.: Știm, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, că Hristos a coborât din nordul Țării Sfinte, trecând prin frumoasa Galilee și S-a urcat pe Tabor cu trei dintre apostoli, cu Petru și cu frații Iacob și Ioan.

Îps. Ioan: Aflăm de la Sfântul Evanghelist Luca că Hristos S-a urcat pe munte ca să se roage. El, fără umbră de păcat, S-a urcat în munte, să se roage! Oare de ce să se roage Fiul lui Dumnezeu!? Pentru că le spusese cu câteva zile în urmă, când le-a făcut prima mărturisire apostolilor Săi despre ce va avea să pătimească la Ierusalim.

Hristos în Sine a fost și Dumnezeu, și om. S-a rugat ca om, pentru că știa că urmează momentul culminant al misiunii Sale pe pământ, anume acela al jertfei. Întotdeauna cel ce se pregătește de jertfă se roagă. Și preotul, înainte de Sfânta Liturghie, înainte de a aduce jertfa cea fără de sânge, se roagă. Pe cruce, Hristos, ca Dumnezeu, a biruit moartea, iar ca om, pe cruce, a biruit suferința. Ca un miel spre junghiere, nimic zicând Mântuitorul pe cruce. Iată consemneză Sfântul Evanghelist Luca, când se ruga, El S-a schimbat la față – față Lui luminoasă ca soarele. Oare S-a schimbat Hristos la față? Se schimbă Hristos de pe o zi pe alta? Hristos le-a arătat doar celor trei apostoli, cât puteau ei să înțeleagă și să vadă cu ochii lor trupești, adevărata față de lumină a lui Dumnezeu.

Pentru o clipă, Hristos a dat la o parte de pe față Sa țărâna în care S-a îmbrăcat. Așa și cu noi; suntem făcuți din țărână și odihnește aici, în lăuntru acestei țărâne, sufletul, scânteia cea dumnezeiască. Deci Hristos nu se schimbă și-și arată pe cât au putut vedea apostolii față Lui cea divină.

L.C.: Poate că s-ar cuveni să vă întreb dacă se poate realiza o legătură între adevărata față a lui Hristos și adevărata față a noastră, a credincioșilor.

Îps. Ioan: Da, se impune să ne punem o convenită întrebare: care este adevărata ta față? Care este adevărata mea față? Fețele noastre cele adevărate doar din când în când, pentru o clipă, le poate vedea duhovnicul. Deci această față a noastră o vede duhovnicul, când suntem în genunchi, la spovedanie, și ne deschidem inima. Atunci, pentru o clipă, duhovnicul vede adevărata noastră față.

Aș îndemna pe fiecare să privească în inimă și să vadă care este adevărata față a fiecăruia dintre noi. Și dacă ne-am privi mereu adevărata față de semenii noștri, nu i-am mai judeca că sunt într-un fel sau altul, știind care e adevărata față a noastră.

Apoi spune evanghelistul că rugându-Se au apărut cei doi mari profeți ai *Vechiului Testament*, Moise și Ilie, ce vorbeau cu Iisus. Ce credeți că grăiau? Vorbeau despre sfârșitul Lui care va avea loc nu peste multă vreme, la Ierusalim. Auziți cu ce mesaj de Sus au venit cei doi profeți la Iisus! Să-I mai spună, să-L mai întărească în partea lui omenească cu ce va avea de suferit la Ierusalim. Tot așa l-a trimis Dumnezeu pe îngerul Său și i-a spus Evanghelistului Ioan ce va fi cu noi la sfârșitul veacurilor. Iar în toată cartea *Apocalipsei*, îngerul lui Dumnezeu i-a spus apostolului Ioan ce se va întâmpla cu mine și cu tine la sfârșitul veacurilor. Credeți și citiți cartea *Apocalipsei* și fiți încrezători pentru că va veni sfârșitul!

L.C.: Iertați-mă, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă rog să reveniți la porunca ascultării.

Îps. Ioan: Nu numai celor trei apostoli le-a dat poruncă Tatăl să-L asculte, ci și nouă celor de astăzi și celor ce vor veni. Aceasta e porunca Tatălui, să ascultăm de Fiul Său, adică de **Evanghelia** pe care ne-a lăsat-o Hristos ca hrană pe cărarea mântuirii.

Vă pun încă o întrebare: de cine ascuți tu, iubite cititorule, în viața aceasta? Rog să-și răspundă fiecare. De cine ascultă aici, pe pământ? Putem noi, astăzi, mărturisi înaintea semenilor noștri, înaintea copiilor, că noi Îl ascultăm și ascultăm de Hristos? De cine ascultăm noi mai mult, de Hristos sau de cel rău?

Când păcătuiești de cine ascuți atunci? De cine a spus Tatăl? Nicidecum. Cel ce împlinește cuvântul Evangheliei acela împlinește și porunca Tatălui care a spus: „*Acesta este Fiul meu cel iubit, de Acesta să ascultați!*” Să dea Dumnezeu să poată da mărturie îngerul și îngerii Săi despre noi și să spună: *Tată Ceresc, acești oameni ascultă de Fiul Tău!* Mă bucur că cei ce sunt mereu-mereu în sfințele noastre biserici dau mărturie că ascultă de Fiul lui Dumnezeu, așa cum poruncă ne-a dat Tatăl cel Ceresc.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, există o anumită teamă a noastră, a credincioșilor. Desigur este o legătură între această teamă și mărturisirea lui Hristos. Vă rog...

Îps. Ioan: Mărturisește Evanghelistul că apostolii au căzut cu față la pământ și Iisus S-a dus lângă ei, i-a atins și le-a spus: *Ridicați-vă! Nu vă temeți!* De ce îți e teamă să-L mărturisești pe Hristos în familia ta, în societatea în care trăiești? Nu-ți fie teamă, așa spune Hristos: Nu vă fie teamă să mă mărturișiți și nu vă fie teamă să spuneți oamenilor căci credeți în Tatăl, în Fiul și în Duhul Sfânt!

Să nu ne fie teamă să ne schimbăm! De ce ne este oare teamă să ne schimbăm? Oare n-o să regretăm la sfârșitul vieții, spunând urmașilor noștri: dragii mei copii, mi-a fost teamă să-mi schimb viața! Mi-a fost teamă, de aceea am dus o viață comodă, liniștită, în plăcerile și-n desfătările vieții.

În calendarele noastre →

**A consemnat
LUMINIȚA CORNEA**

ortodoxe scrie *Schimbarea la față a Mântuitorului nostru Iisus Hristos*. Oare când am să scriu eu, în calendarul vieții mele, că, într-o anume zi, m-am schimbat? Când voi putea să spun și eu semenilor mei că în data de, în luna și în anul cutare, m-am schimbat, mi-am schimbat viața? Doamne, dă-ne lacrimi și-n ele să încingem pana cu care să scriem, în calendarul vieții noastre: *astăzi mi-am schimbat și eu viața*.

L.C.: Prin urmare, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, e bine că cinstim sărbătoarea *Schimbarea la față*, dar e necesar să ne propunem și schimbarea vieții noastre.

Îps. Ioan: Desigur este important să prăznuim *Schimbarea la față* a lui Hristos, dar și Hristos așteaptă de la noi să ne sărbătorească și El, să spună: *e bucurie în Cer deoarece am văzut că părintele Ioan și-a schimbat viața*. Va spune tuturor îngerilor din Cer că eu mi-am schimbat viața, că tu ți-ai schimbat viața. Hristos va mărturisi înaintea tuturor îngerilor că încă un pământean și-a schimbat viața. Va fi mare praznic în Cer, când Hristos va spune despre mine că mi-am schimbat viața.

Dumnezeu să ne învrednicească să ne putem schimba viața, ca să fie praznic în Cer, așa cum este la sărbătoarea *Schimbării la față*, pe toată fața pământului. Rugăciunea schimbă inima omului. Să ne schimbăm și noi și să ne întoarcem la omenia românească de odinioară, când mamele își nașteau pruncii și când pruncii o salutau pe mama lor cu dulcile cuvinte: *Sărut-mâna, maica mea!*

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, luna august din 2017 constituie un prilej de amintire cu pioșenie a grozavelor lupte de la Mărășești, Mărăști și Oituz. O sută de ani au trecut...

Îps. Ioan: Atunci, la Mărășești, la Mărăști și la Oituz, au căzut mii de ostași români. Cu sângele lor au spălat fața României și de atunci avem o altă țară – România Mare. Iată ce-au spălat ei – **chipul sfâșiat de milenii al neamului nostru românesc!**

Îngăduiți-mi să vă citesc trei strofe dintr-o poezie care a fost scrisă în localitatea Oituz, în luna iulie 1917 - *Balada crucii de mesteacăn*: „*Cruce albă de mesteacăn, / Răsărită printre creste, / Cine te cunoaște-n lume, /*

Cruce fără de poveste? // Sfântul (ostașul, n.n.) îngropat sub tine / Cine-l va mai ști de-acum? / Cruce albă, rătăcită / Lângă margine de drum. // Brațele de vânturi smulse / Se vor pierde pe poteci / Numai brazda de țărână / Nu-l va părăsi în veci!”

Poetul Artur Enășescu, autorul acestor versuri, a fost martorul înmormântării în pripă a ostașilor români și bag de seamă că în părțile acelea se aflau mesteceni. Știți cum este mesteacănul. Are coaja nobilă, albă. Soldaților morți le-au pus cruci albe, dar vântul ce va bate va smulge brațele crucilor și va rămâne doar țărâna să-i acopere de alte necazuri. De-acolo, se vor ridica, într-o zi, în Patria de Sus. Nouă nu ne cere acum Hristos să ne scriem în calendarul vieții că ne-am schimbat la față prin jertfa de sânge. Totuși ne spune: *scrieți, iubite frate, ziua schimbării tale în viața aceasta cu lacrimile pocăinței!*

Să le transmitem de aici, din această parte de țară, ostașilor români căzuți la datorie, să audă și ei, în Patria de Sus: ei au biruit aici, pe pământ, Hristos a biruit și El, aici, pe pământ, și dă viață și celor din morminte. Și pe ei, chiar dacă au murit cu sutele de mii, și pe ei îi vor învia Hristos, odată cu noi. Să cântăm Imnul Învierii de biruință al lui Hristos pentru ostașii români căzuți pe toate câmpurile de bătaie: *Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând, și celor din morminte viață dăruindu-le!*

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, vă rog un cuvânt de binecuvântare.

Îps. Ioan: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, ajută-ne și nouă să ne schimbăm! Să avem aceeași față luminoasă pe care a avut-o Adam. Adam a avut fața plină de lumină, dar i s-a întunecat fața când a păcătuit. Mi-a mărturisit, într-o zi, un copil: *Părinte, atât de frumoasă este mama mea când se roagă!* Cred că și despre credincioșii care mereu se roagă și vin la sfânta biserică, vor spune, într-o zi, copiii lor: *Părinte, ce frumoasă e mama mea când se roagă!* Doamne, cât de frumoase erau mamele noastre care ne-au născut și ne-au dus din fragedă pruncie la Iisus, în sfânta biserică! Dumnezeu să vă binecuvinteze, frumoase mame creștine, să vă țină Dumnezeu frumuseța duhovnicească în veac!

darul meu de nuntă - quiproquo

am mințit am furat
am râvnit la iernile aproapei mele
dar să știi Doamne că nu merită
pentru câțiva fulgi afrodisiac ultra
light

m-au părăsit
nestatornice asemenea unor femei
în așteptarea avalanșei
a salvamontistului rambo v
curge din mine frig așa cum curge
sânge
din carcasa mielului când nu mai
apucă a doua ninsoare

m-am dezbrăcat în prima zăpadă
alb hoinar
prinsesem o crustă sidefie pe trup
n-am știut că pământul este un fagure
unde

toate zăpezile expiră la 18 ani
poate și mai devreme
n-am știut că aerul înghețat taie
sternul ca o husqvarna îndârjită
că iernile au legea lor mecanisme
superioare
te înalță pe catalige să vezi lumea de
foarte sus
cu imunitatea la pământ

Doamne foamea mi s-a ghemuit într-
un bulgăr
rece albă rotundă
stă rezemată de secera lunii și te-
așteaptă

ar putea crește pe măsură ce-ți semăn
între arcade drum
cu urmele Scorpiei

foamea de tine este un rug
nu flăcărilor îl înalță ci vaierul
fructului uitat în pământ
de precucioasa sămânță

am visat azi-noapte că venea muntele
la imigrantul mahomed
mai bine n-aș spune
avea creste desfăcute în evantai ca
aripile vulturului alb
deasupra prăzii
mi-a fost teamă și m-am trezit

dar foamea continuă Doamne
darul meu de nuntă - quiproquo

ENE GELA

Vasile Militaru-

un martir al poeziei creștine

Rămas în memoria generațiilor vârstnice cu poezia intitulată „A venit aseară mama”, devenită romanța atât de cunoscută și îndrăgită de toată lumea, Vasile Militaru a fost poetul cel mai popular din perioada interbelică. Destinul lui s-a împletit cu cel al pleiadei de scriitori care au trecut prin temnițele comuniste, pentru că s-au opus regimului totalitar. Opera lui Vasile Militaru a fost complet interzisă și ignorată între anii 1944-1989. Abia după 1990 e readusă în circuitul valorilor culturale și pusă pe raftul sufletesc al iubitorilor de poezie.

Până la instaurarea regimului bolșevic, poetul publică câteva volume de versuri, studii și articole de opinie, după care este ținut sub tăcere, până în 1959, când se stinge din viață în închisoarea de la Ocnele Mari, în vârstă de 74 de ani. Opera sa cuprinde o tematică complexă, promovând câteva specii literare, precum pastelul, imnul, fabula, epigrama sau poezia inspirată din istoria națională și excelează cu poezia creștină. Primul său volum se intitulează *Stropi de rouă* (1919), având 9 ediții până în 2008, în care descrie viața la țară cu bucuriile simple și senine trăite în satul natal, Dobreni-Câmpurel, jud. Ilfov. Sunt versuri cu ușoare influențe din Coșbuc, Alecsandri și Vlahuță, dar și de curentul literar al Sămănătorismului.

Încă din perioada adolescenței se desprinde din universul satului și ajunge în inima capitalei, unde cunoaște zbuciumul și dezamăgirile orașului, fiind mereu încercat de sentimentul dureros al înstrăinării. Este apreciat și încurajat să facă literatură de către marii scriitori ai vremii, Alexandru Vlahuță, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Duiliu Zamfirescu, care văd în el un poet de valoare. Poezia lui Vasile Militaru este simplă, curgătoare, plină de înțelepciune populară, fapt care îi dă o notă de accesibilitate, iar romanța amintită, dedicată prietenului său George Enescu îi asigură un plus de promovare și de rezistență în timp. : „A venit aseară mama din sătucu-i de departe/ Ca să-și vadă pe feciorul, astăzi domn cu multă carte/A bătut sfios la ușă, grabnic i-am ieșit în prag/ Mi s-a

omezit privirea de iubire și de drag”. Multă vreme s-a vehiculat ideea că această poezie ar fi creația lui George Coșbuc. La o analiză mai atentă se poate observa că există în text câteva elemente lexicale care nu se întâlnesc în poezia bardului de la Hordou: numele de Codin și Mitruș sunt specifice zonei în care s-a născut Vasile Militaru: „Lui Codin să-i dai pământul de la moară și cu via / Vaca și-un pogon de luncă, maică, să le ia Maria/ Lui Mitruș să-i dai zăvoiu”, la fel și cuvintele, fii-su, nițel, pogon, divan, scoartă, iar despre vie nu se poate vorbi în satul lui Coșbuc, fiind un teritoriu impropriu pentru asemenea cultură.

Se spune că în fiecare casă, unde era un om care știa să citească, se afla o carte cu poeziile sale. A scris aproape 20 de volume de poezii, între care cele mai cunoscute sunt : *Stropi de rouă*, *Viermi și stele*, *Temelie de veac nou*, *Cântarea Neamului*, *Eroii de la Stalingrad* etc.

Cel mai viguros vâstar al brazei românești promovează în poeziile sale munca, cinstea și credința, ca valori ale satului. Versurile care urmează pot fi aluzii și pentru oamenii zilelor noastre: „Cei ce muncesc o viață și comori mereu adună./ Ca să lase după moarte, la copii o viață bună./ Din copiii lor fac trântori care-și vor munci doar dinții/ Să mănânce, toată viața, ceea ce au strâns părinții”.

Îndemnuri de grijă părintească și comportament se desprind și din aceste versuri : „Pe copil să-l ții în frâne/ De vrei, OM, la toți să placă / Nu-l lăsa, orice să-ngâne, / Nu-l lăsa, orice să facă,/ Nu-l lăsa, după plăcerea-i / Unde vrea el să se ducă./ Din același lemn se scoate/ Și icoană și măciucă !”

Critica literară îi evidențiază

vocația de moralist, considerându-l un strălucit urmaș al marilor fabuliști, precum La Fontaine, Alexandru Donici, Grigore Alexandrescu. Mărturie stau cele două volume de *Fabule* care au un bogat conținut moralizator, mai ales pentru acest început de mileniu III. Semnificative sunt titlurile : *Balta racului*, *Cele două spice*, *Leul și măgarul*, *Cozonacul*, *mămăliga și plugarul* etc.

Pline de învățătură și deosebit de atrăgătoare sunt poeziile dedicate copiilor : *Rugăciune*, *Cerbul cu stea în frunte*, *Am vorbit cu Moș Crăciun*, *Șase pui și-o biată mamă*. Concluzia din ultima poezie amintită este demnă de reținut : „A rămas apoi povestea tristă, neluată-n seamă / Orișcui ai sta s-o spui/ Că o mamă își hrănește șase, opt sau zece pui,/ Însă zece pui, adesea, nu pot toți hrăni o mamă”.

Ca epigramist dezvăluie relele societății în care a trăit, dar care n-au dispărut nici în zilele noastre : „, Triste zile mai duc astăzi / Oamenii-n grădina vieții/ Trandafirii mor în umbră/ Și se lăfăiesc scaieții”

Vasile Militaru rămâne însă un poet religios. Se dedică acestui gen literar în ultima parte a vieții, când este „ostracizat”. Poetul refuză să-și pună condeul în slujba regimului comunist spunând : „În poeziile mele, niciodată nu va rima poporul cu tractorul”. În 1958, Securitatea îl condamnă la 20 de ani de temniță grea, pentru crimă de uneltire contra orânduirii sociale, pentru deținerea de materiale interzise și pentru legăturile sale cu mișcarea legionară, sentință care îi va provoca sfârșitul.

„,Psaltirea în versuri” și „Divina zidire”(premiată de Academia Română) sunt cărțile lui de căpătâi. Aici se îmbină emoția artistului cu emoția credinciosului. Poetul alege procedeul versificării Bibliei din convingerea că, astfel mesajul creștin este mai ușor de receptat. Asumându-și rolul de misionar al Bisericii, el promovează prin versurile sale valori creștine, precum dreptatea, binele, smerenia și iubirea. Edificatoare sunt volumele *Spre împărăția lui Dumnezeu* și *Scară către Dumnezeu*.

Hulit și blamat de unii, prețuit și iubit de cei mulți, Vasile Militaru a lăsat în urma sa o operă literară cu puternice rezonanțe în sufletul cititorilor.

MIRCEA DAROȘI

MIORIȚA.

Domnul de rouă

(Itinerariu spiritual)

„Fiecare rememorare a *Mioriței* este o transpunere în transcendent, e un ceas de reculegere sub măreția unei bolți de catedrală. Ieșim din incinta acesteia mai buni și mai frumoși, mai împăcați cu noi înșine și cu lumea, mai aproape de cer, mai copleșiți de o bucurie imposibil de mărturisit în vorbe și în fapte, dar reținută de cei din jur și din vorbă și din fapte, ieșim transfigurați și tot mai împătimiti de zbor și despovărați parcă de balastul trupului de la o vreme bătrân, bolnav și obosit, dar tânjind și dintr-o dată înviați din nou”. (Autorii) [Irina Goanță Ștefan Goanță, *Miorița Domnul de rouă*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2010]

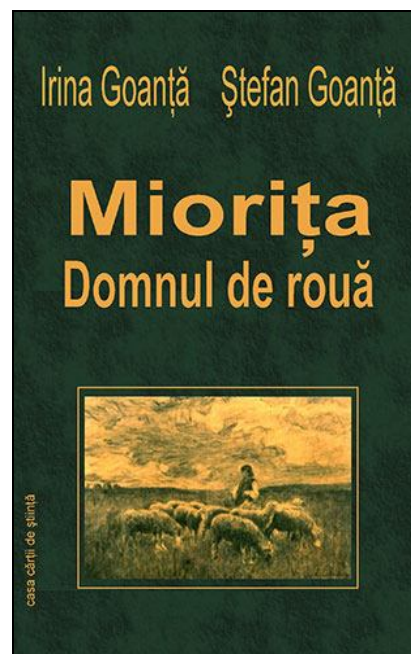
Ștefan Goanță, considerăm că aduce noi sublinieri privind originea acestui, mai degrabă, cântec popular și că prin marea forță de abstractizare și în limitele rațiunii, a simplității beatitudinii cu care poetul popular ne trans-pune în imediata proximitate a plasticizării copleșitoare a mundanului mioritic, se depășește condiția de simplu act creator, înscriind balada ca moment *zero al scriiturii* (dacă ne este permisă, oarecum, observația), din punctul de vedere al spiritualității poporului nostru.

De ce să ne temem să afirmăm că există, la propriu, și lucruri fără moarte, cum ar fi credința, ideile sau, în cel mai încercat caz, cel al umbrelor și al ecourilor?

Miorița a purtat simbolurile esențiale ale sufletului românesc. (Trebuie să mai spunem, și tot ca dintr-un început, fie și într-o paranteză, că suntem convinși de faptul că niciodată nu se va putea spune sau scrie totul despre *Miorița*, așa cum nu se va putea spune sau scrie despre toate ipostazele spirituale, unele consolidate până la osificare, ale poporului nostru, despre cuvintele multelor sale glasuri rostite sau rămase nerostite, dar de rostite, și care ar trebui franc și repede rostite, despre ființa poporului ca întreg și

unicat, întregul reprezentând urma niciodată aceeași a vârfurilor sale, a *summum-urilor* lor – nu e nici un tâlc, dar nici vreun moft în faptul că le-am numit așa –, dintotdeauna existente și totdeauna în procese simultane de alte nașteri și de mortificări după tipul viețuirii în lume.) [op. cit. pp. 25-26]

Unicat în dogma dreptului creștinism autentic românesc, epopea, marea epopee a *Mioriței*, definește traiectoria judecății de valoare, itinerariul spiritual al umanului. Viața și moartea, văzute ca două entități, se completează și complementează, fiind așa cum scria Mircea Eliade „les formes idéales, archétypales.” [Fragments d'un journal, traduit du roumain par Luc Badesco, Gallimard, 1973]. Prin jertfa sacramentală se produce o restaurare, o reintegrare în momentul inițial al începutului care reia mersul lumii și reîncepe creația. Ne vom referi la Nunta Cosmică din Miorița, temă tratată magistral de oameni de știință (Ion Diaconu, Alexandru I. Amzulescu, N. Iorga), etnologi, folcloriști, istorici ai religiilor, critici literari, precum Șerban Cioculescu, și ne vom alinia sentimentului general că Miorița a însemnat și fascinația de ordin intelectual al drumului inițiativ către un *dincolo* al numirii, în direcția „nevăzutului” din om și Marele Tot (Lucian Blaga), ori cum sublinia C. Brăiloiu, în 1963, la sfârșitul studiului că „Mioritza est surtout importante par ce qu'y ont vu les intellectuels roumains depuis un siècle.” Ceea ce se întâmplă la Nunta Mirelui Cioban nu se vede însă este lesne de înțeles că asistăm la o întâmpinare a *ceea-ce-este ascuns vederii*, veșnicia ființei, ceea ce ad-vine în chemarea de un *alt fel* trăire. Poate un *loc* a ceea „Ce este acum, ce-a fost și ce are să fie”, un *tot*, un miracol al unui *aproape-nimic* ce anunță un „cutotul-alt-cevaordin” (VI. Jankélévitch, *La mauvaise conscience*, 1934) al veșniciei în

miezul efemerului. Metafora *Miresei* se desprinde și luminează temeiul însăși al ființialității („Că m-am însurat/ Cu-o mândră crăiasă./ A lumii mireasă”); femininul sacru definitivează însăși ființa „ca o mărunță exultanță a Spiritului în fața Creațiunii”. Dualul existențial, Lumea posibilului în Lumea imposibilului, manifestarea sacrului în profan, aduce prezența suverană imperială să locuiască golul propriei existențe nelocuite. Ființa liberă devine ființarea spiritului, manifestându-se într-un sensibil al manifestării creatoare, un *loc locuit*, un *alt fel* de *Cântarea Cântărilor*. Plecând de la ideea că, aparent, ceea ce consideră și Ștefan Goanță, simbioza filozofie-poezie și profunda exprimare, măiestrie artistică a poetului anonim, constituie condiția *sine qua non*; fiorul credinței urcă prin poezie și se ancorează în cunoaștere, o filozofie de viață într-un *mai-presus – al înțelegerii* ca dominantă a complexității sufletului poporului nostru. Asemeni autorului, ne interesează ceea ce s-a născut și trăiește în ființa umană, dualitatea lui *a fi, cele două ipostaze ale divinului, sacru și profan*, două feluri de a fi în lume, de a transgresa și pătrunde în transcendentă. Creația populară, arată autorul: „s-a născut din pacea interioară a omului, din nevoia acestuia de a medita, de a contempla activ și de-aș mărturisi în felul în care a găsit că e mai potrivit bucuriile și durerile.” [op. cit. p. 53] →

CRISTINA SAVA

Miorița...

→Autorul recunoaște în cei doi baci, cu gând de omor (nu știm dacă s-a dus până la capăt planul mârșav), doi Cain(i) - și s-ar putea duce cu gândul și la frații lui Iosif (care-i pun gând rău), tocmai pentru că era *un altfel* decât ei (ceea ce autorul textului vechi testamentar descrie); iar Ciobănașul este (Iosif ori) Isus, cel nou testamentar, care-și înțelege menirea și acceptă jertfirea, rezultanta fiind beneficiul mântuirii neamului omenesc. O jertă acceptată și conștientizată a ființialității este descrisă de poet în metafore de un vizionarism tulburător, cu supoziții desprinse din basmele cu feți-frumoși, unde trăsăturile eroului sunt singularizate, pe de o parte, iar pe de alta se disting particularitățile de ordin estetic („Cine-a cunoscut,/ Cine mi-a văzut/ Mândru ciobănel,/ Tras printr-un inel?/ Fețișoara lui,/ Spuma laptelui;/ Mustețioara lui,/ Spicul grâului;/ Perișorul lui,/ Peana corbului;/ Ochișorii lui,/ Mura câmpului?”) Acest portret liric, consideră Ștefan Goanță, este demn de un tânăr cu calități supranaturale:

„Ciobănașul trebuia să învețe glasul vântului, susurul izvoarelor, cântecele păsărilor și să le încredințeze fluierului fermecat. Mai trebuia să deprindă glasul animalelor din jur, al *Mioriței*, al cailor învățați și al câinilor bărbați.” [op. cit. p. 22]

Vrednicia și înțelepciunea Ciobănașului sunt valori morale împământenite. Cunoaște voia Atotputernicului și nu se teme în fața încercării de moarte; pe „gura lui de rai” până și dușmanii aveau potențialul de prieteni, iar moartea își avea legile ei.

„(...) moartea trecea peste orice minte, peste orice putere și orice bogăție; își avea legile ei. Încolo ... n-avea a se teme nici de Dumnezeu, dacă nu cădea în vreun păcat. Tocmai de Dumnezeu Tatăl să se teamă, de Dumnezeu cel bun și îndurător și ocrotitor? Ce, Atotputernicul îl voia rob și în genunchi? Pe fiul Său? Genunchii sunt pentru altceva, nu pentru îngenuncheat. Iar dacă trebuie să îngenuncheze cineva, să îngenuncheze și să se roage păcătoșii. El trebuie numai să-i mulțumească Domnului pentru toate, să-i slăvească numele și să se ferească de ispita celui rău, ceea ce nu i se pare nici

mult, nici greu, dimpotrivă, după cum fusese crescut.” [op. cit. p. 22]

Ritualul plecării nu este ceva la întâmplare. În filozofia fiecărui popor există simbolistica obiectelor sacrale despre care Ciobănașul avea cunoștințe temeinice („Iar la cap să-mi pui/ Fluieraș de fag,/ Mult zice cu drag;/ Fluieraș de os,/ Mult zice duios;/ Fluieraș de soc,/ Mult zice cu foc!/ Vântul, când a bate,/ Prin ele-a răzbate/ Ș-oile s-or strânge,/ Pe mine m-or plânge/ Cu lacrimi de sânge!”). Ștefan Goanță surprinde, într-un mod inedit, fiorul trecerii, acel *Dincolo*, ca pe un *depășit* - *atins*. [Gabriel Liiceanu, *Despre limită*, 1994]

„Trebuia să le arate semenilor că tenebrele morții puteau fi învinse, iar pomenitul și de noi *nicăieri*, cuvântul care îngrozea, putea fi și el doar o bătătură mai mare. Ce putea fi acest *Dincolo* dacă nu tot viață și moarte care se hrăneau mâncând una din alta ca să nu se mai isprăvească niciodată? Și cum nu se putea face o trecere din moartea pământească într-una cerească, *Dincolo* nu putea fi decât tot viață, dar viață veșnică.” [op. cit. p. 36]

Nu se poate vorbi de o trecere *Dincolo* fără prezența Mamei/ a Bătrânei măicuțe, Înțeleaptă și iubitoare, cu o dragoste Absolută („Din ochi lăcrimând/ Pe câmp alergând/ Pe toți întrebând/ Și la toți zicând”), ce se va transfigura în jalea cea mai Adâncă (cel mai sfâșietor geamăt); va trebui amăgită prin prezența Umbrei Celui Ce Este/ Prezența Fiului Iubitor, *Credința iubirii Sinelui*.

„Multe erau de făcut, dar dintre toate, una care nu suferea să fie trecută nici un ceas cu vederea: jalea măicuței bătrâne cu brăul de lână, cea mai sfântă dintre toate durerile de pe pământ. Trebuia măcar amăgită, iar bătrâna să nu știe, să-și păstreze feciorul în minte așa cum îl păstrase

până acum, iar umbra lui trăitoare în toate să o înconjoare, să o mângâie, s-o aline ca și până acum.” [op. cit. p. 37]

Ștefan Goanță reiterează o plăsmuire pur imaginară însă atât de necesară existenței unei vieți viitoare care să se poată consuma în culminații spectaculoase, poate iminentă în împlinirea unui destin frânt, în dimensiunea unui univers limitat.

Prozatorul realizează o scară a evoluției adevărului în ficțiune, un exercițiu imaginar, să zicem, de asemenea firesc, care poate conduce la a părăsi un adevăr perceptibil, istoric sau nu, în favoarea unuia ce ar corespunde viziunii de împlinire imperativă *în și prin* sacralitatea elementelor *komponente* viață-moarte-viață (veșnică). *Miorița*, reanalizată de Ștefan Goanță, rămâne concepția creștinului despre moartea creatoare, cu toate implicațiile ei străvechi, acceptarea *itinerariului spiritul* pentru transgresarea ființei într-un *Dincolo*.

— — — — —
Scriitorul ȘTEFAN GOANȚĂ se naște la 11 martie 1933, în satul Nuntași, Histria, județul Constanța, în familia învățătorilor Ileana și Dumitru.

Studiază cursuri ale lui G. Călinescu, Tudor Vianu, Iorgu Iordan, Alexandru Graur. Are ca profesori pe Mihai Pop, Jacques Byck, Edgar Papu, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Vera Călin, Silviu Iosifescu. Printre colegii săi, se numără: Ion Băieșu, Constantin Stănescu, Mircea Martin, Tudor Negoită, A. I. Zăinescu.

Din 1947, sunt tot mai frecvente încercările sale literare, în special proză scurtă, dar și roman, publicistică.

Ștefan Goanță se stabilește în localitatea Liebling, județul Timiș.

Cartea „Miorița. Domnul de Rouă”, eseu, este scrisă în colaborare cu soția sa, Irina Goanță, în chiar anul când se va stinge din viață, 2010, 19 octombrie, Timișoara.

Irina Goanță, *in memoriam*, înființează Fundația Ateneul Cultural „Ștefan Goanță”. Lucrările Simpozionului Colocviile de la Liebling: Convergențe culturale, ediția a VII-a, s-au desfășurat în 6 și 7 octombrie la Timișoara și Liebling.

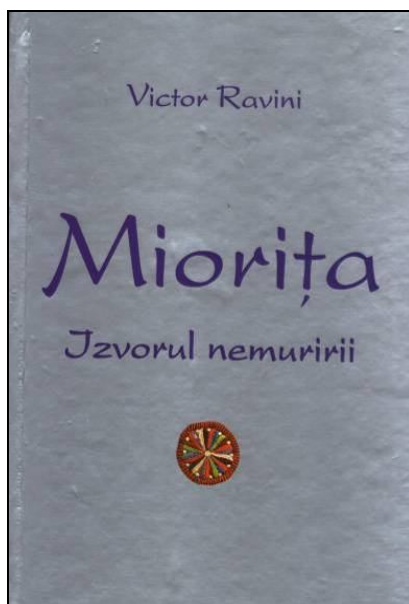
Asterisc

Victor Ravini sau gâlceava mioritologului cu lumea

(III)

Cu jalnice calități avocătești, justițiarul V. Ravini își contrazice propriile afirmații de mai sus și decizia personală, încât proslăvește ceea ce anterior blamase: „Eu mă îndoiesc de prezentarea ciobanului ca pe un criminal ordinar“ (p. 26), arătând cu lux de amănunte că românii recentii au fost foarte agresivi, destul de violenți, certați la cuțite cu autoritățile; cu alte cuvinte, pot fi chiar ucigași când teroarea istoriei le-o impune, fără ca aspectul să-l mai oripileze pe autorul inconsecvent, mutat pe cealaltă parte a argumentației, în flagrantă discordanță cu imaginea de noncriminalitate pretinsă anterior: „Unde sunt românii resemnați și pasiviști? Au înlăturat violențele cu violență, la fel ca Toma Alimoș“. Violențele românești de la 1989, 1941, 1992, sau 2007 sunt trecute în revistă cu deosebită satisfacție: „Ciobanii români nu sunt cunoscuți ca resemnați sau pasivi. Dimpotrivă, au zicala: «Nici jăndarmu nu-i dă hier, Să nu inte brișca-n iel» [...] Ciobanii au atacat cu ciomegele pe primar [...] Au mai sărit alți ciobani cu furci, au lovit polițiștii și mașinile poliției“ (p. 29). Nici nu mai pomenim de **Baltagul** lui Sadoveanu... La fel, dacă apostrofează la Adrian Fochi „indicațiile comuniste“ la „lupta de clasă“ și „interpretarea optimistă“ (p. 20), pretinde același lucru de la ciobanul mioritic: „Eliade afirmă că răspunsul ciobanului la teroarea istoriei e acela că el modifică și înfrumusețează adevărul **în loc să treacă la o acțiune concretă**“ (p. 27, subl. ns., m. p.). Și ce altă „acțiune concretă“ invocă aici V. Ravini, dacă nu atacul cu bâta în capul agresorilor, care să înlocuiască o crimă cu altă crimă?

Spuneam de un fals umanism: „Conținutul profund umanistic al Mioritei este mai important decât aspectele etnografice locale și asigură valoarea ei universală“ e o afirmație aparent corectă, numai că se referă doar la faptul că toate variantele textuale „sunt emoționante“, pentru că „ating probleme adânci de filozofie a vieții și se adresează tuturor oamenilor, de orice religie, de orie cultură și de orice meserie“ (p. 33), autorul respingând cât se poate de antiumanist „aspectele etnografice locale“ de dragul corectitudinii politice (egalitarism, antinaționalism, antiautohto-

nism, antiortodoxism etc.). Este motivul pentru care, vorbind pe zeci de pagini despre mistică, uită să îl pomenească măcar, între specialiștii domeniului, pe nefericitul academician român Nichifor Crainic, ultimul profesor de Mistică la Facultatea de Teologie a Universității București, înainte ca autoritățile comuniste să îi desființeze catedra.

Iar patriotismul analistului V. Ravini, dincolo de fixația pe care o are privind existența unei conspirații antiromânești prin discreditarea ciobanului mioritic, de care îi acuză pe Blaga, Eliade și ceilalți, ia forma populismului ieftin, complexat de mizerabila răzbu-nare proletară, denunțându-i astfel fac-ticitatea: „Spre deosebire de cercetătorii obișnuiți și cu o autoritate incontestabilă, eu mă situez pe poziția cititorului obișnuit și fără pretenții. Îmi fac doar datoria de oștean inferior, să spăl ce au murdărit superiorii“ (p. 38). Dornic să atragă pe oricine de partea cititorilor care să îl aplaude, ca în campaniile electorale cele mai jalnice, autorul face afirmații pe cât de lipsite de logică, pe atât de false pentru un cercetător: „ca în toate cărțile nepretențioase [...] Cititorul poate lectura unde vrea și nu e necesar să meargă până la sfârșit. Poate să înceapă de la sfârșit și să citească pe sărite. Capitolele nu sunt scrise ca o argumentație care să ducă la vreun verdict“ (p. 36) – adevărat, este modul de lucru prin care V. Ravini doar face curat după superiori! Mizerie mai mare nu se poate. Ba se poate, ne contrazice autorul, cu altă aberație, o mostră de *ignoratio elenchi*: „Eu apăr deficiențele metodologice ale onora dintre cercetătorii anteriori, informația lor insuficientă, eventualele lor inconsecvențe, contraziceri și lipsă de logică“ (p. 38). Când „aperi“ lipsa de logică, nu e de

mirare că nici nu mai cunoști limba română, cum demonstrează V. Ravini când se traduce singur într-o limbă pe care a uitat-o dar în care, culmea tupeului, caută „metafore uitate, cu un mesaj pierdut“ (p. 34) – utilizează superlativ discutable: „Cele mai primare categorii de gândire“ (p. 48, subl. ns., m. p.); „Tema cea mai centrală“ – sau barbarizarea: „timpul și spațiul se împart în sacru și profan și că manifestările **relatate** la aceste două categorii“ (p. 49, subl. ns., m. p.), unde englezescul **related to** este forțat să preia sensul „relativ la“, „legat de“ din limba română, printr-un termen cu alt sens.

Dacă părintele Steinhardt „a spus foarte frumos că: «Interpretarea eliadiană are într-însa ceva din absolutul soluțiilor după a căror formulare orice discuție devine inutilă»“ (p. 25), iar prozatorul științifico-fantast Kernbach afirma că „savantul istoric al religiilor se realizează în parte sociologului H. H. Stahl (...) și folcloristului muzicolog Constantin Brăiloiu“, V. Ravini nu vede rezerva „în parte“ din formularea lui Kernbach și o ia cu toptanul: „fără comentarii și fără rezerve“. Între religie și marxism – *recte* Steinhardt sau Kernbach – Victor Ravini alege fără echivoc materialismul dialectic și științific în lupta cu obscurantismul și misticismele, preferându-l pe Kernbach, când se întrebă retoric: „Cine și în ce măsură are dreptate? Steinhardt sau Kernbach?“.

Ironia face ca tocmai preferatul V. Kernbach să îl contrazică pe N. Ravini. În voluminosul **Dicționar de mitologie generală** (București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1989) V. Kernbach preferă să discute „Oaia Năzdrăvană“ (sintagmă preluată de la Eliade) în locul „Mioritei“, trecută în plan secund! Cum de nu a observat asta V. Ravini e greu de înțeles. Mai mult, V. Kernbach îl contrazice de-a dreptul pe V. Ravini: „Faptul că aici e «un ceremonial cosmic» vizând un mister, îl revelează Mircea Eliade după care acceptarea morții **nu înseamnă pasivitatea sau resemnarea păstorului**, ci «o decizie existențială», care duce la gestul de a-i impune destinului «o nouă semnificație», întrucât nu te poți apăra de soartă ca de un dușman; considerând, astfel, că aici e vorba de o «solidaritate mistică între om și natură», M. Eliade, în acest plan, vede în comunicarea făcută de Oaia Năzdrăvană nu o informare, ci o revelație oraculară, după care păstorul își preface nenorocul într-un mister sacramental, feeric, ce îi «îngăduie să triumfe asupra propriei lui sorți»“ (op. cit., p. 431, subl. ns., m. p.). Desigur, →

MIHAI POSADA

V. Ravini ignoră cu totul afirmațiile de mai sus ale lui V. Kernbach, susținând cu putere că Eliade i-a îndemnat pe români să fie slugile altora, să stea cuminți în bancă etc.

Altă nerozie proferează V. Ravini pe seama lui Eliade, pe care îl acuză că ar fi pretins că românii și-au predestinat singuri propria existență – desigur, o aberație în sine: „O idee importantă în studiul lui Eliade este aceea că românii sunt predestinați de situația geografică și politică a țării, pe care nu o pot schimba și de creștinismul lor cosmic, pe care ei înșiși l-au creat“ (p. 24).

Exegețul Ravini are pretenții penibile, din moment ce așteaptă ca faptele din interiorul unui poem epic, al unei balade, să fie dovedite juridic de cineva: „Eliade și alți cercetători văd Miorița ca o baladă despre o crimă adevărată. Ei spun că ciobanul e ucis pe nedrept, fără să aducă vreo dovadă“ (p. 26). Și tot așa de comic-acuzator își formulează insuficiența funcțională a înțelegerii problemelor studiate și combătute cu atâta zel, cu pretenția ca erudiția să îi fie livrată „mură în gură“: „El [Eliade] afirmă că originile Mioriței se găsesc într-un univers religios precreștin. Însă nu explică suficient în ce constă acest univers religios precreștin“ (p. 22). Bietul Eliade nu a precizat, în cele câteva mii de pagini despre religie, folclor și mitologie pe care le-a scris, că universul religios precreștin este tocmai universul mitologic, „perspectiva mitologică“ pe care crede că o caută sau crede că a descoperit-o Victor Ravini!

După ce dă de pământ cu alde Blaga și Eliade, Ravini se străduiește să dea o interpretare mitologică, sau mai multe, conținutului „Mioriței“, oferind o tristă panoramă a unui depășit de termeni; cât despre felul cum răstălmăcește după bunul plac ideile și afirmațiile erudiților pe care îi face de ocară muncitorește, ca un maestru supărat pe ingineri, este preferabil să nu mai vorbim. „Gaura în cer“ pe care o vede umplută cu „izvorul nemuririi“ constă în câteva opinii nu tocmai originale apropiate de V. Ravini cu pretenții de proprietăți intelectuale absolute, marca unui *ego* supraaugmentat de suficiență intelectuală și aroganță, într-un discurs contradictoriu, pigmentat cu invenții lexicale jenante: „Eu ajung la concluzia că mama ciobanului se oglindește în divinitățile naturii cu care are legături și este o «matriarhă»“ (p. 315, subl. ns., m. p.); „Dialogul cu mioara este un monolog interior. Mioara nu e un oracol, ci poate simboliza Anima, partea feminină din sufletul omului [...]

Câinele poate simboliza Animus, partea masculină din sufletul omului [...] În toate variantele, ciobanul vorbește de însurătoarea cu divinitatea (hierogamie). Mireasa aceasta e sufletul omului“ (p. 316). Ego-ul auctorial supraaugmentat îmbracă precum o mănușă recomandările suedeze „pentru a marca propriile contribuții și opinii“ (p. 41), ignorând că pentru traducerea în românește se cuvenea să respecte „normele românești“ de folosire a pronumelui „eu“ într-o analiză de specialitate.

Pretinsul studiu al „Mioriței“ din perspectiva științei religiilor, filosofiei, psihologiei individuale și celei a popoarelor, etnologiei și sociologiei, științelor juridice și celor economice, poeziei și poeziei etc., publicat de Victor Ravini în limbile suedeză și română, se autodefineste prin înseși opiniile autorului la adresa altora, opinii pe care îi recomandăm să le revadă ca destinate propriei persoane: „Nu li se poate cere etnologilor, sociologilor, sau celor ce adoptă perspectiva acestora, să descifreze metafore poetice și alegorii, ce conțin idei abstracte despre tainele psihicului omenesc. Nu e de domeniul lor“ (p. 33).

Textul „Mioriței“ publicate în 1850 de Vasile Alecsandri este însoțit, în paralel pe pagina de carte, de „o nouă traducerea în suedeză“, volumul lui Victor Ravini are multe fotografii-document și este redactat în maniera lexicoanelor academice, cu textul de bază ilustrat pe coloane laterale de documente și precizări biobibliografice (portrete de personalități, coperte de carte, lucrări de artă și etnografie etc.) ca suport pentru cele discutate. Numeroase fotografii, în special de ciobani din diverse epoci istorice și ținuturi românești, ilustrează volumul. „Citirile și trimiterile la bibliografie se fac în sistemul Harvard, asemănător cu Sistemul UNESCO: Autorul (anul lucrării: pagina)“ – precizează autorul

Florina Breazu, „Coroana boreală“

la pagina 7, cercetarea sa beneficiind de „Bibliografia“ necesară și de un „Index“ final.

Autorul a scris cartea pentru a le arăta „prietenilor suedezi frumusețea sublimă a conținutului din poemul nostru național, în care natura este divinizată, dumnezeirea umanizată, iar omul îndumnezeit“ (p. 1). Scopul pare unul extrem de luminos. Doar mijloacele, care îl fac pe autorul orbit de prea mult zel demonstrativ să încalce norme de etică elementară, lasă de dorit. Iar părerea plină de admirație a lui V. Ravini, potrivit căreia: „Este admirabil acest procedeu retoric, prin care Freud spune ceva și totodată contrariul, amestecand adevăruri cu non-adevăruri, de nu se mai înțelege nimic rațional, lumea nu mai bagă de seamă unde este fisura argumentației și îl ascultă cu gurile căscate de admirație“ și:

„În orice caz, există premise favorabile pentru ca psihanaliza freudiană să supraviețuiască, deoarece este o excelentă idee comercială și o taxă suplimentară pe prostie.“ (*Misterele psihanalitice la Freud – Œdipe sau absența unei prezențe*, în Pro Saeculum, Focșani, an. XVI, 2017, Nr. 3-4 (119-120), 15 aprilie-1 iunie, pp. 162-165) spune multe despre metoda la care recurge însuși autorul în demersul scriitoricesc privind, în cazul nostru, „Miorița“.

Analitic la nivel rudimentar, primitiv, de bărfă redundantă până la sașietate, analistul se crede spirit critic, dar ceea ce îi lipsește până la a accede asemenea culmi este faza intermediară: spiritul sintetic.

Repetarea obsesivă a unui neadevăr denotă fie senilitate, fie rea credință manifestată prin „funcția incantatorie, menită să creeze magia culpei“ (G. Liiceanu, op. cit.), ori altfel spus: „«O minciună repetată de o mie de ori rămâne o minciună, dar o minciună repetată de un milion de ori devine adevăr», afirma Joseph Goebbels, ministrul propagandei în regimul lui Adolf Hitler“ (<http://romanioliberal.ro/opinii/editorial/o-minciuna-repetata-de-un-milion-de-ori-414594>).

Iar sărăcia de idei, urmărirea cu obstinație a celor câteva sau a uneia singure dar bine ni-tuită, îl conduc pe autor de-a dreptul „prin arătură“, încât „bate apa în piua“ pe zeci de pagini ca să reia metoda pe alte zeci de pagini. Demonstrația că Blaga și Eliade ar fi greșit fundamental în legătură cu „Miorița“-&-poporul, cum crede autorul, se putea încheia cu același succes în mai puțin de 40 de pagini.

SCRISOARE DESCHISĂ

Pământeanului meu de baștină, părintelui protopop de Dorohoi, Theodor Damian, scriitorul român care îmbină cel mai fericit vocația preotească, misionară, cu cea literară, mai presus de toate prin pregătirea teologală de erudit performant în obținerea de titluri universitare luate cu strălucire prin masteratul de la Princeton, apoi doctoratul de la Fontham University din New York, devenit marele profesor ce este acum la Facultatea de Științe Sociale de la Metropolitan College din New York...

În sfârșit, dacă aș fi până la capăt protocolar, mi-ar trebui o pagină întreagă de revistă numai să-i înșir titlurile dobândite, demnitățile mărturisitoare de credință și atributele spirituale asumate care fac din jertfelnicia sa cartea de vizită a literaturii române pentru America.

Părinte, prin intermediul acestei scrisori, vă arunc tocmai din Nordul Moldovei noastre această provocare de suflet, minte și chemare misionară. Marele poet și editor Mircea Petean, directorul Editurii Limes care a publicat acest roman (necitit din păcate și necomentat) vă lansează prin mine și el această provocare: e vorba de romanul „Alexandru cel mic și nepotul marelui rabin”, pe care fratele, colegul, binefăcătorul ambasador de suflet românesc, Theodor Damian, îl are de mulți ani cu dedicație inflamantă din partea autorului, dar impactul miraculos așteptat nu s-a produs.

„Alexandru cel mic și nepotul marelui rabin” este un roman centrat pe tema relației tată-fiu.

Alexandru cel mic este fiul; nepotul marelui rabin este tatăl. Rod al unei iubiri adolescente, fiul abandonat nu își va cunoaște tatăl decât spre finalul romanului.

Iată personajele unei melodrame ca și inevitabile. Numai că – și aici îmi imaginez că intervine acel glas bun de înger care vă va face să simțiți căldura aceea nerăbdătoare de-a scoate din bibliotecă romanul și a începe să citiți – „cu instinctul și forța sa de mare prozator, Alecu Ivan Ghilia conferă subiectului alura unei puternice drame cu reverberații nu doar etice, ci și de ordin social, istoric, estetic și chiar cosmice”. (Citiți și convingeți-vă! Citiți și lăsați-vă captat în adâncimile ontologice ale vieții descrise!)

„Odată asumată, tema va fi supusă unui tratament fabulos, termenii

ecuației fiind, rând pe rând, maestrul (este vorba de Corneliu Baba) și ucenicul (Bastardul), Creatorul și creația sa salvată prin jertfa Fiului. Evocări ale „raului Bucovinei rurale se vor intersecta cu cele ale boemei artistice ieșene din primii ani postbelici, ororile Holocaustului le vor succeda celui ale prigoanei securistice, utopiile sociale vor fi potențate de viziuni mistice ardente transpuse într-un limbaj plastic de o îndrăzneală arhitecturală și de o bogăție coloristică colosală”. (Irezistibilă ca fascinație provocatoare pentru tentația oricărui traducător să-și descopere geniul în confruntare cu complexitatea acestui text modern, postmodern – ideal gustului însetat de prospețimea ineditului a cititorului american.)

Bine tradus, cu dăruire de suflet, „Alexandru cel mic și nepotul marelui rabin” devine un extraordinar roman creștin” (Mircea Petean).

În alt mod convingător, dintr-o altă latură a spiritului și artei lecturării textului venind, academicianul Ion Ianoși, extraordinarul exeget al operelor lui Dostoievski și Thomas Mann, răscolind drama evocată chiar din adâncul psihologiei sale abisale, etnice, atât de pretabilă analizei în complexitatea și autenticitatea ei originală, conchide că: „Miza ideatică de căpetenie a cărții vizează raportul, etnic vorbind, dintre români și evrei, iar în plan religios, între creștini și iudei, creștinism și iudaism.

Alecu Ivan Ghilia își propune, intenție rară, dacă nu unică în cultura română, să dureze punți de legătură cât mai trainice între două populații, două religii, două culturi, în decursul timpului aflate nu o dată în relații voit sau involuntar antagonice.”

Citiți, vă rog, părinte Damian, textul de recomandare al profesorului Ianoși în întregime.

Adânciți-vă în lectura romanului. Înaintând în lectură veți avea surpriza șocului unei adevărate revelații, poate chiar asupra Sinelui Domniei Voastre trecute prin atâtea vămi ale cunoașterii, descoperindu-vă singur cum vibrați și ce reverberații stranii, misterioase, se trezesc din conștientul și subconștientul latent, neștiut.

„Supratema romanului ar putea fi numită una «ecumenică», dar nu între credințele creștine, cum se întâmplă de obicei, ci între două monoteisme, în general, între ortodoxism și iudaism, în speță și cu deosebire.”

Cu pregătirea filosofică, religioasă și metafizică pe care o aveți, plus harul alesului binecuvântat și vasta experiență

de viață, eliberat de complexul provincial, supuneți această carte unui examen critic necruțător, descoperindu-mi mie însumi unde și cum am greșit aruncându-mă în sublimul adâncimilor din care aștept să-mi spună Magistrul auctorial ce valori sau schisme, sau iasme telurice am scos la suprafață! Unde? Cât? Și cum am greșit!? Cu conștiința pe deplin limpezită întrebându-vă dacă, sub auspiciile unei prefețe deslușitoare, focalizând atenția cititorului spre ce este frapant ca subiect – viață – păcat și mântuire în lupta dintre malefic și celest în această carte – tradusă în engleză, nu ar avea șansa... știți mai bine ca mine la toate câte mă refer – șansa din neșansă – că n-ar fi chiar un blestem! să nu poată deveni șansă.

„Șansele tale ca să devii un nume mare, cunoscut, sunt foarte mici sau zero”.

V-am citat înclinându-mă până la pământ în fața evidenței. Și, totuși, îmi spun – bazându-mă pe ce-a spus odată despre o altă carte a mea, profesorul Romul Munteanu:

„De multe decenii așteptăm o nouă capodoperă a literaturii române.

Uneori ne cuprinde neîncrederea, teama că operele noi, de căpătâi, ale culturii noastre ar fi pe cale de dispariție. Și iată că un scriitor contemporan ne face această surpriză. El este Alecu Ivan Ghilia, iar romanul său care va schimba fața prozei contemporane pe plan european se cheamă «Piramida»”.

Cum să schimbe și ce să schimbe, de vreme ce nu s-a tradus în nicio limbă de mare circulație și încă e incertă apariția sa în ediția total și definitiv revizuită!?

Sărut dreapta, părinte protopop de Dorohoi, și să auzim de bine!

ALECU IVAN GHILIA

Portret în mișcare LITERATURA LUI IULIU IONAȘ

Autor a șapte romane și câteva volume de versuri, domnul Iuliu Ionaș nu se bucură astăzi de recunoașterea publică pe care o merită din plin, iar paguba nu este a dumnealui, ci a publicului.

Nu știu de ce, atunci când am citit romanul „Cozmeștii”, m-a fulgerat un gând cum că, dacă Platon ar fi cunoscut acest roman, n-ar mai fi alungat din cetatea ideală poezii și poezia. Pentru că acest roman ridică „omul ca toți oamenii” la rang de arhetip, adică la statura demnității umane exemplare: omul drept și înțelept, într-un context istoric de un profund dramatism în care conducătorii și războinicii nu exercită virtuțile specifice rolurilor lor: dreptatea și înțelepciunea, pe de-o parte și curajul pe de alta.

M-am întrebat apoi, care este motivul acestui act scriitoricesc târziu și am opinat că el este un efect de post-reprimare, de acumulare a unei tensiuni sufletești care s-a transfigurat pe măsură, în prelungirea unei intenții de comunicare totală, fără prejudecăți. Adică, actul creator autentic asumat de un om de talent, conștient că există auditoriu care să prefigureze o „lume comună” ca efect al lecturii hermeneutice și al trăirii estetice.

Intenția creatoare se sprijină pe o bogată experiență existențială și culturală luminată simultan de nostalgiei și aspirații ce se întruchipează în întreguri narrative de acțiuni și evenimente consonante și personaje reale sau presupus reale ca agenți sau „pacienți”, o simili-lume cu efect cathartic și paideutic.

Dimensiunile sau coordonatele lumii pe care o construiește Iuliu Ionaș sunt obținute prin reprezentări reproductive sau anticipative, fie ca mimesis, fie ca mythos, prin recurs la o crono-logică specială a discursului narativ care pune în text, în manieră determinată, descrieri de persoane (portret moral, fizic, portret al unui tip sau caracter, portret dublu sau paralel), descrieri de lucruri, de locuri și timpuri prin operațiuni de relaționare comparativă sau metaforică, ori de reformulare la sfârșitul descrierii.

Domnul Iuliu Ionaș are intuiția

optimei corelări între ordinea faptelor permanente și simultane cu ordinea faptelor pasagere și succesive, adică elementele descrierii, adesea poetice, nu încetinesc narațiunea, de aceea romanele sale, chiar dacă nu se citesc dintr-o dată, se citesc cu o curiozitate deplină.

Creatorul Iuliu Ionaș nu siluiește personajele, nu le constrânge la un portret-robot sau un rol definit, ci ele iau chipul intențiilor și acțiunilor înfăptuite, se amplifică, devin tot mai exemplare, pe măsura realizării idealului lor (Traian Cozma, Ocrina, Horațiu Moldovan).

Scriitorul recuperează prin povestire o bună parte a istoriei noastre, nemistificată, dar transfigurată prin gest creator întru salvarea „sentimentului românesc al ființei” de sindromul „Doryan Gray”, căutând prin creațiile sale atât frumosul cât și adevărul, binele, dreptatea, sub blazonul cărora ființează personajele principale ale romanelor sale.

Un umanism profund ilustrat prin fapte aflate uneori la limita verosimilului este amplificat de faptul că adesea axa povestitorului și cea a povestitului se suprapun, atunci când se vorbește despre un eveniment, iar nu despre timp.

O temă constantă în proza lui Iuliu Ionaș este iubirea, în toate nuanțele sale, de la erosul brutal, violent (violul), la iubirea imposibilă, iubirea condiționată, iubirea totală conjugală (prin castitate și fidelitate) până la altruismul exemplar.

Femeia din romanele sale este o permanentă sursă de surpriză, de noutate și de regulă, cheia conflictului dramatic sau personajul care pătimește.

Complexitatea sufletului feminin este atracția fascinatorie a lui Iuliu Ionaș, iar respectul pentru feminitate, chiar și atunci când femeia alunecă în derizoriu, este remarcabil, denotând

un anumit quantum de cavalierism și trubadurism.

Dacă unele pagini par a izvorî din „Plângerile lui Ieremia”, în altele inundă o extraordinară plenitudine a vieții, prin sublimul trăirii și capacitatea de regenerare a existenței omenești.

Fără a recurge la minuțioase analize psihologice, ori savante dizertații sociologice și politice, autorul surprinde prin perspectiva caleidoscopică, chiar și atunci când urmărește doar manifestările unui destin individual.

„Împotriva destinului” sau sub destin, personajele principale din cărțile domnului Ionaș ilustrează o conștiință morală complexă, care refuză modelul „omului revoltat” dispus să apeleze la forță și acte necugetate pentru schimbarea ordinii sociale.

O maiestuoasă pasiune pentru afirmarea vieții pure transpare din paginile cărților sale, încât povestirile lasă la final dorința continuării.

Titlurile cărților sale sunt metafore sau nume prin recurs la model: „Pustiitoarea noapte”, „Halucinantul dans”, „Cozmeștii” care trimite la „Moromeții”, „Ocrina” care o refigurează și o salvează pe M. Bovary, „Între paradis și infern” care trimite la „Purgatoriul” existenței omenești, „Celor iubiți...” care reprezintă un imn închinat fidelității față de propria conștiință și generozitatea personajului în raport cu nevoia cea mai nesatisfăcută a omului: justiția.

GHEORGHE CUTIERU

OTRĂVURILE SORTII

(2)

(fragment de roman)

(Terifianta crimă din fragmentul publicat în numărul 9 a.c. al revistei Vatra veche, ca și, apoi, convingerea cunoscuților că bărbații din neamul Păcurar pier cu toții ca sub fatalitatea unui blestem – nici unul nu s-a stins de, cum se zice, moarte naturală – au fost „fantomele”, care i-au măcinat autorului somnul, menținându-i ani de-a rândul dorința de a scrie romanul cu titlul de față, din care tipărim paginile următoare.)

Zgomotul estompat al ușii, închisă cu maximă precauție, deșteptă totuși bolnava din picoteala ei intermitentă. Ea întredeschise pleoapele încet, cu efort, întrucât i se păreau grele ca niște plăpumi – însă realizând că de patul ei se apropia profesorul doctor Virgil Mogoșanu însoțit de doctorul Remus Goia – medicul său curant -, urmați îndeaproape de asistenta Mimi Grăjdean, încercă să se ridice în capul oaselor, dar profesorul îi curmă intenția atât cu un gest al mâinii, cât și cu vocea sa blândă:

-Vă rog să nu vă ridicați, doamna Păcurar! Nu este necesar! Bună ziua!

-Bună ziua, domnule profesor! Vă mulțumesc, răspunse bolnava, cu vocea puțin alterată și obosită.

-Cum vă simțiți astăzi? se interesează profesorul și așezându-se pe marginea patului îi prinse mâna cu delicatețe și-i luă pulsul, apoi tensiunea și își petrecu pe după gât stetoscopul.

-Știu eu cum aș putea să-mi definesc starea...poate de toropeală... de slăbiciune...domnule profesor.

-Da. Acum vă rog să vă relaxați pe cât vă este cu putință, intenționez să vă consult puțin...respirați normal, fără să vă emoționați, fiindcă n-aveți pentru ce, fiind vorba de un consult obișnuit.

Calm, cu fața extrem de senină, profesoara îi palpă întregul abdomen, dar insistă mult în zona ficatului, măcinat de ciroză.

Aveți aceleași dureri dese, doamna Păcurar?

-Da, domnule profesor!

-Insuportabile?

-Probabil că așa ar fi, dacă n-ar avea grijă domnul doctor Goia să mi le tempereze ca să nu înnnebunesc.

Florina Breazu, „Memorie”

-Analizele și celelalte investigații au fost repetate, domnule doctor? I se adresează profesorul doctorului Goia.

-Analizele la două zile, restul săptămânal, conform celor stabilite, răspunse acesta.

-Dosarul, vă rog! solicită profesorul și asistenta se grăbi să i-l ofere, deschis la prima pagină.

Lucrau împreună de ani buni și-i cunoșteau profesorului atât „ritualurile” consultațiilor, cât și exigențele care priveau cele mai infime detalii ale actului medical - motiv pentru care nu-și permiteau să ignore ori să neglijeze vreun detaliu pentru că „lua foc”, întreaga clinică, iar vinovatul era jertfit pe acest rug fără vreo ezitare, indiferent cine era el. În fața prostiei, neglijenței și indolenței, omul manierat, bun și blând ca un sfânt care era profesorul Mogoșanu, devenea „leu-paraleu”, și nu mai cunoștea nici mamă, nici tată.

După ce studie dosarul cap-coadă și compară rezultatele analizelor, fixând ochii doctorului Goia, profesorul decise:

-Continuăm același tratament. După o clipă adăugă: dacă aveți vreo propunere sau o cât de infimă reticență, doctore Goia, discutăm în cabinet, de acord?

-Nu e cazul, domnule profesor!

-Pe colegul nostru, chirurgul Păcurar – fiul doamnei – l-ați informat despre evoluția diagnosticului?

-În permanență, domnule profesor...a citit zilnic dosarul.

-Perfect!

Răsucindu-se spre bolnavă, domnul profesor îi prinse o mână în palmele sale:

-Știu că nu sunteți într-o situație comodă și că nu vă simțiți bine, doamna Păcurar, dar îmi permit să vă spun că ne-ați ajutat extrem de mult încercând să fiți optimistă, să nu vă

abandonați anxietății și aprehensiunilor de tot felul. Nu este ușor, dar încercați să rememorați doar evenimentele fericite din viața dumneavoastră... știu că aveți și asemenea evenimente dacă ar fi să mă refer doar la reușitele fiului dumneavoastră care – deși foarte tânăr – este chirurg într-o clinică universitară, ceea ce nu este puțin lucru.

-Voi încerca, domnule profesor...mă voi strădui cât îmi vor permite puterile ! promise bolnava.

-Felicități! Așa vă vreau! Va fi în beneficiul tuturor: al dumneavoastră și al nostru. La revedere...ne vedem poimăine!

-Bună ziua! Și vă mulțumesc pentru toate: străduință, generozitate și încurajări!

Rămasă singură-n rezerva ei, profesoara Aurelia Păcurar privi cu ochii ușor mijiți pereții albi ca neaua, raza aurie de soare care, strecurată prin despăcătura dintre cele două perdele, juca pe încheietura lor, apoi admiră peticul de cer albastru-argintiu, iar în final își odihni privirile pe cearșaful ca zibelina, coperind patul în care dormea Milu – fiul ei – în unele nopți. La sfârșit cugetă: „Doamne, ce stranietate! Purul și imaculatul sălășluiesc împreună cu urâtul omenesc, neputința, decrepitudinea, durerea și disperarea. Eu nu prea mai sunt decât o legumă în putrefacție și ele – minunatele – îmi țin companie”. Profesoara își evalua, cu realism, starea de sănătate după modul în care se simțea. După intensitatea și frecvența durerilor și-apoi, de când i-a fost stabilit cu certitudine diagnosticul, și-a procurat masivul tratat de „Medicina internă”, al distinsului profesor Mogoșanu și a citit de zeci de ori ceea ce domnia sa a consemnat privitor la „ciroza ficatului”, astfel că se credea capabilă să „descifreze” și să compare analizele care îi erau efectuate.

Domnul profesor îi sugerează să fie optimistă și să-mi amintesc doar momentele fericite ale vieții – își continuă Aurelia Păcurar monologul interior - dar cum? Se întrebă ea, cum, fiindcă „Neamul” în care am intrat, căsătorindu-mă cu Augustin, este unul hărțuit și hăituit de către un destin perfid și malefic „din tată-n fiu” - cum se spune, de un implacabil blestem și eu care am zilele numărare nu mă pot gândi decât în ce mod →

IULIU IONAȘ

să-i vorbesc fiului meu despre „această moștenire,, care deja l-a pocnit și pe el și nu o dată , ci de două ori: prin pierderea tatălui și apoi și a fetei iubite. Oare ce cămașă de zale ar trebui să-mbrace ca să nu poată fi străpunsă de săgețile aceluia blestem sau ce-o fi el? Când o să mă piardă și pe mine o să rămână mai singur decât un cuc; singur, singur, fără părinți, frați, surori, fără cineva apropiat și omul – oricât ar fi el de puternic, tot simte nevoia unui suflet, care să ardă lângă al său. Cum să-i destăinui ce soartă, ce destin au avut înaintașii de sex masculin din neamul lui? Cum pot să-i destăinui asemenea lucruri când el se află în focul unor examene care-i vor infulența cariera? Dar cum aş putea să tac? Dacă mâine mă va chema Tatăl Ceresc la el și n-o voi mai putea face? Cum să ple în lumea dreptilor, fără a-mi preveni fiul? Ce fel de mamă aş fi?

În ultimele două-trei zile – de când credea că starea sănătății i s-a alterat – Aureliei Păcurar îi era imposibil să se sustragă acestor gânduri și frământări absolut terorizante. Își iubise soțul până la adorare și trăise alături de el clipe de inefabilă fericire, dar îi fusese hărăzit să aibă și zile și ani de înfricoșătoare durere, disperare și deznădejde, când el fusese pe front, apoi înfundat în pușcărie și lagăre de muncă și moartea n-o mai speria în vreun fel, dar o înfricoșă până la disperare viitorul fiului ei, urmașul unui întreg șir de urgisiți – până la pieire – al bărbaților din „neamul,, Păcurarilor, lucruri pe care Milu nu le știa decât parțial, trunchiat, cosmetizat, pentru că ea fusese mereu atentă să-l ferească – pe cât îi era posibil – de tot ceea ce era tragic, terifiant în familia și neamul său, pentru a nu-l sensibiliza psihic. Era femeie credincioasă, dar și rațională, nu o ființă superstițioasă, stăpânită de felurite angoase, dar era incapabilă să ignore nesfârșitul și implacabilul lanț de întâmplări nefaste și teribile, atrăvuri ale sorții – cum le numea ea – care năpăstuiseră, împreună, bărbații acestui neam, de ani și ani.

Aproape de înserare, infirmiera – o femeie abia cu ceva mai tânără decât ea – îi aduse pe-o tăviță din material inoxidabil, cina de regim, o invită să mănânce „ca să prindă un pic de putere,, și după ce – cu solitudinea solidarității celor cam de

aceeași vârstă – îi așază perna și așternuturile, ieși urându-i o noapte liniștită. Veni apoi asistenta Mimi Grăjdean, îi administrează medicația de seară, o încurajă cum se pricepu ea mai bine și-n final o sfătui:

-Vă rog, doamna profesoară, să fiți liniștită, fără nici un fel de griji, fiindcă „de noapte,, este colega mea Eta, foarte pricepută și o ființă atentă, omenoasă și sufletistă...să nu aveți temeri de nici un fel...vă rog! Încheie ea cu un zâmbet cald.

-Mulțumesc! Voi încerca, scumpo...promise bolnava, schițând și ea un zâmbet.

Asistenta închise ușa foarte încet și se stecură în următorul salon, iar profesoara își spuse în sine: „meritați cu toții respect și stimă pentru că sunteți atenți, binevoitori și capabili de multă empatie...deși eu nu mai sunt decât un fel de legumă în putrefacție, o epavă aflată în ultimele zile ale existenței, voi nu oboșiți încercând să-mi înșeninați clipele amărate!,,

Îndeajuns de extenuată, realiză totuși că se află în imposibilitatea de a...„croi,, planul unei discuții cu fiul său, așa cum și-o dorea, dar că mai dispunea de suficientă putere pentru a și-l păstra în gând.

În pofida slăbiciunii și moleșelii, Aurelia înregistra ba ecourile unei discuții, ba zgomotul unei uși închise neglijent, ba cel produs de ustensilele folosite la curățirea coridorului, ba, uneori, chiar și târșăitul pașilor pe acesta, întrucât o anumită impațiență legată de înârzierea fiului ei îi ținea în alertă simțurile. Deodată avu senzația deschiderii ușii rezervei și când deschise bine ochii observă că Milu – echipat în costumația imaculată – se străduia să închidă ușa cât mai silențios cu putință.

-Sărut mâinile, mamă! salută el observând că nu doarme. Credeam că te odihnești...nu ți-e somn? Întrebă și așezându-se pe patul ei îi prinse o mână între palmele lui. Ai dureri mari? Vrei să chem asistenta să-ți administreze un sedativ? Te simți rău? La ora asta trebuia să dormi deja.

-Știi ceva, dragul meu? Te rog să nu-ți mai faci sumedenie de probleme... nu mă simt mai rău decât în ultimele zile...și mi-aș dori mult să te concentrezi asupra a ceea ce ai tu de făcut... asupra examenelor tale, acum ele trebuie să fie preocuparea ta esențială și nicidecum fluctuațiile

stării mele de sănătate, înțelegi, scumpule? N-ai dreptul să-ți pui viitorul în cumpănă pentru o cauză pierdută...fiindcă vrei, nu vrei, asta sunt eu, o cauză pierdută.

Lui Milu nu-i scăpă echivocul din „nu mă simt mai rău decât în ultimele zile,, și nici „împăcarea,, tranșantă cu sine și cu „inevitabilul,, din ultima frază.

-Am înțeles, mama mea dragă, dar nu pot accepta să te simți rău, să ai dureri, să te chinui!

-Dar ești medic și știi că, din când în când, se mai poate întâmpla și ceva de genul acesta.

-Nu spun că nu se poate, dar cazurile trebuie să reprezinte excepții...pe de altă parte, eu doresc să te întremezi, să-ți revii.

Aurelia Păcurar își privi fiul în ochi, îi strânse degetele și se încrunță:

-Nu debita enormități, Milu! Noi doi nu ne-am mințit și nu ne-am amăgit niciodată, absolut niciodată, unul pe celălalt! Știm amândoi ce-o să urneze curând... nu-ți murdări și agresa onestitatea și frumusețea sufletului cu o minciună doar pentru a-mi crea mie un anumit confort sufletesc...nu ți-e străin faptul că sunt o ființă rațională și detest să fiu dusă cu preșul, te rog!

-Sigur că te cunosc bine, mamă, însă eu chiar asta sper, asta doresc din tot sufletul, să-ți revii, să te revigorezi, să recâștigi un anumit confort fizic și psihic.

-Te cred că asta dorești ca fiu, dar, repet, - ești medic, dragul meu și știi...știi extrem de bine că diagnosticul meu este unul implacabil și nu-mi oferă altă șansă, decât un apropiat sfârșit, cât și despre faptul că toate lucrurile, fenomenele și ființele – poate cu una, două excepții – au un început, dar și un sfârșit, inclusiv viața și eu nu sunt una din excepții, chiar dacă sunt cea care ți-a dăruit viață. Dar, acum, punct! Încheiem trănșcănelile – mai mult ori mai puțin filosofice – și spune-mi cum stai cu treburile tale, da?

-Excelent, mamă! Fără să exagerez...astăzi am susținut ambele examene de secundariat, plus cel practic și le-am luat pe toate cu nota maximă, cu felicitări...de astăzi sunt medic „specialist,, chirurg.

-Vino să te sărut, dragul mamei! Nu poți fi decât așa cum a fost tatăl tău: un profesionist desăvârșit și un om de mare omenie.

Ecou de toamnă

Nostalgic mi-e gândul când toamna
își lasă
Amprenta arămie pe frunze și alei...
Cu pasu-i grăbit, vechi urme apasă
Răvășind amintiri cu miresme de tei.

Își plimbă teatral mantia-i bogată,
Sub gene-și ascunde doi stropi de
nectar...
Vezi,tu... o iubesc că-i atât de șireată
Picurându-ne miere într-un suflet
amar!

Vântul, sedus de buzele-i coapte
Valsează cu frunze-n mirific decor...
...Uimire...răsfăț...ecouri de șoapte...
Înalță văzduhul, ce brumează ușor.

Mi-e dor de culoare...de soare...de
tine...
De valul ce stăruie vremii!...Un timp
Păstrat-ai la tample argint pentru
mine
Dar nu îmi e teamă de acest anotimp!

Regăsiri

De câte ori albastrul privirii ne mai
ceartă
Când ochii îmi încearcă al zării
necuprins?
Când ceasul din perete ironic ne arată
Că azi încă o dată, el, timpul...ne-a
învins!

De câte ori, șagalnic, surâsul tău învie
Pastel lipsit de viață!...decor
năucitor...
Așterne-mi praf de stele, pudrându-ne
magie
Pe inimi ostenite...balsam răvășitor!

Ne-nvăluie-nserarea în tandrele-i
veșminte
Și măștile ne cad scăldate-n asfințit.
Ascultți? Ecoul ce străbate un munte
de cuvinte
Săpate-adânc în tine...iar eu?...m-am
regăsit.
Așteaptă-mă când rătăcirea lunii
Croiește o potecă printre noi!
Ținându-ne de mână ca nebunii
Iubirea ne-o aduce înapoi.

"Existență"

Elucidând a vieții lungi mistere
Hazardul încercăm să-l păcălim.
E-un risc ce poate, firea noastră-l
cere...
Un drum ce îl uităm...sau rătăcim...

Purtăm grăbiți bagaje prin galaxii
deșarte
Și-atât de greu ne pare ca să privim în
noi!
Nedeslușind nici chipuri, blamându-
ne în parte
Destinul, care-și râde, văzând că
suntem goi.

Pășim prin "adevăruri" străpuși de
aroganță
Pierduți în labirinturi ce par fără
ieșire...
Deșert! Nisip ce șterge și urma de
speranță
Uitând că-n pieptul nostru e oaza de
IUBIRE!

Când primii zori de viață adulmecă
lumina
Și îngerii din vise portalul l-au
deschis,
Explozia de raze ce-mi mângâie
retina
Creează-un amalgam de
liniști...nedescris!

Iluzie optică

Am prins în căușul palmei
Iluzia efemeră a chipului tău
Refractată suav într-un ciob de
lumină!
Mă durea atât de mult încheietura
mâinii
Imobilizată bizar de nedrept în
Abandonul firesc al unei clipei!
...poate puțină nebunie...poate puțină
speranță...
Sau poate mirajul iluziei optice ce
pune-n balanță
Un curcubeu de culori, care desparte
două lumi:
A ceea ce aș vrea să fiu...și a ceea ce
sunt...Fără tine!

Străin de tine

Încet, te apropii de vechea căsuță...
Nici zbciumul firii nu-l poți ține în
frâu.

Sec,cheia răbdării se-nvârte-n porțiță
Cu clinchet metalic...și ecou sălcui.

Creionezi amintiri prin fereastra-
aburindă,
Speranța-ncolțește în gându-ți speriat.
Ai sufletul rece...o fi iarna de vină?
Sau,ea,veșnicia,de tine-a uitat?

Atât de-ostenită ți-e pleoapa, străină
De focul ce arde acum în cămin!
Frânturi de poveste,pe rând își anină
Himerele sorții ce pleacă și vin.

Sub aspre înfrângeri, retina-ți
scanează
Aceleași clișee pierdute-n destin.
Ești tu înăuntrul...ești și cel de-afară...
Și-ntreaga ființă ți-e acum în declin.

Apare un clovn...îl vezi prima oară?
Memorie-i arde acum de-un festin?
Cu-n zâmbet șiret îți aruncă-ntr-o
doară:
Intri-n casă acum?...sau rămâi un
străin?

Urme în noiembrie

Noiembrie-și trimite un aspru suflu
rece...
Măhnirea din privirea-i, e un torent de
ploi.
O undă de tristețe o-ncearcă...o să
plece...
Iar iarna ce ne-așteaptă, sălășluiește-n
noi.

Amăgitor ecoul prin ramuri dezgolate
Cu trenule-i vernale...potecile-s pustii
Pe-aleea cu castani, de gânduri
dezvelite
Noi am rămas aceiași în amintiri ce-s
vii.

Cu guleru-i de brumă e veșnic
visătoare...
Știi?...efemerul clipei e doar un
simplu zbor
Înalt sau unul frânt...prin vremuri
trecătoare,
E urma ce
rămâne...iubiri...speranță...dor...

Privim uimiți prin ceață și drumul e-o
râscruce...
Nehotărârea-ntoarce toți pașii
înapoi...
Reconstruim din frunze un anotimp
ce-adeuce,
Noiembrie cu soare...și calea înspre
noi!

RUȚA RODICA – RITA

Marginalii

ANATOMIA UNUI FALS

(III)

Sprrijinitor entuziast al autocrației nemiloase, Nilus s-a împotrivit categoric nu numai revoluției, ci și liberalizării și reformei legislative. Pentru el, Witte era dușmanul, iar evreii criminali revoluționari, soli ai Satanei. Nilus s-a împotrivit oricărei schimbări a legii care urma să îmbunătățească situația evreilor și a sprijinit cu entuziasm organizația „Uniunii popoarelor ruse” și acțiunile „Sutelor negre”. Extremismul religios mergea mână în mână cu concepțiile lui politice de dreapta. Cele două teme au stat în centrul scrierilor sale.⁹

Nilus a fost manevrat de **Piotr Ivanovici Racikovski**, șeful Ohranei din Paris. Racikovski, șeful poliției secrete ruse în Franța, afirma că reușise să sustragă *Protocoalele* din arhiva secretă a „Constructorilor liberi”. Nilus spunea că: „Această persoană a contribuit în mod decisiv la lupta împotriva „Constructorilor liberi” și împotriva fiilor diavolului, cu sacrificiu de sine fără limită”.¹⁰

«Termenul de „sionism”, creat de Nathan Bimbaum (1864-1937), în 1890, a fost rezervat, treptat, formei pur politice pe care Theodor Herzl a dat-o acestei mișcări. (...) Sionismul este o mișcare națională, care cere restabilirea unei vieți evreiești independente în Palestina».¹¹

Sioniștii, cu prilejul congresului de la Basel din 1897, aleg ca emblemă „scutul lui David” (Maghen David), steaua cu șase colțuri, care nu a fost, de la început, un simbol evreiesc,¹² «ca simbol al regatului lui David, ea cunoaște o anumită răspândire în mediile cabalistice și devine, în lumea sabateană, simbolul mântuirii mesianice, inaugurată de „fiul lui David”».¹³

În *Kabbala*, cartea cu învățăminte mistice și ezoterice ale

iudaismului, „Steaua lui David” este un *pantaclu* care «constă în a rezuma cu exactitate, într-un singur semn, faptele, legile și principiile corespunzătoare ideii care se dorește să fie transmisă».¹⁴

Hermes Trismegistus spune că **Forța universală este Creatorul**, unicul lucru din care apar toate. «Și după cum toate lucrurile au purces dintr-UNUL, la fel toate lucrurile au fost create din acest unic lucru, prin adaptare». Generarea acestei Forțe universale «este astfel descrisă de Hermes

SOARELE(pozitiv) îi e **TATĂL**
Luna (negativ) îi este **Mama**
Vântul(receptor) l-a purtat în pântec
Pământul (materializare creștere)
îi este **doică**».¹⁵

Poetul Mihai Eminescu, scrie despre **LUCEAFĂR** sau **VENUS** (**SATANA**), care îi spune Cătălinei: „Iar cerul este tatăl meu / Și mamă-mea e marea” și „Și m-am născut din ape”¹⁶, se referă la faptul că **VENUS** s-a născut din spuma mării; dar la a doua sosire, Luceafărul îi spune Cătălinei: „Și **SOARELE e tatăl meu / Iar NOAPTEA-mi este muma**”¹⁷, ceea ce ar corespunde cu *Tabula Smaragdina*. Se pare, totuși, că e vorba de **Luceafărul de seară**, fiindcă în **Imnul RENAȘTERII** se spune: «Așadar, o, Fiule, stând în Aer Liber, roagă-te privind către **Vântul de Nord**, pe la **apusul Soarelui**; și către **Sud**, când **Soarele răsare**».¹⁸

¹⁴ PAPUS, *Știința secretă. Kabbala*, Traducere din limba franceză: Radu Duma, Editura Herald, București, [f.a.], p.66.

PAPUS, pe numele său adevărat Doctor Gérard Encausse, născut la 13 iulie 1865 la La Caruna, în Spania, dintr-un tată francez și o mamă spaniolă. S-a inițiat în Martinism – e vorba de Martines de Pasqually care a creat organizația inițiativă „Ordinul Aleșilor Coen” și, în care gradul suprem era **Crucea Rean**, (Rean înseamnă roșu), adică **CRUCEA ROȘIE**. Vezi: PAUL ȘTEFĂNESCU, *Dicționarul marilor inițiați*, Editura Saeculum I.O., Editura Vestala, București, 1999, p.164-169. Autorul a obținut aceste date urmând, în anul 1995, cursurile A:M:O:R:C:, adică ale **Rozicrucienilor**.

¹⁵ PAPUS, *op.cit.*, p.41.

¹⁶ M. EMINESCU, *Opere alese*, vol.I, Ediție îngrijită și prefațată de PERPESSICIUS, Colecția „Scriitori români”, Editura Pentru Literatură, București, 1964, p.167.

¹⁷ *Idem*, p.169.

¹⁸ HERMES MERCURIUS TRISMEGISTUS, *Corpus Hermeticum*, Traducere: Dan

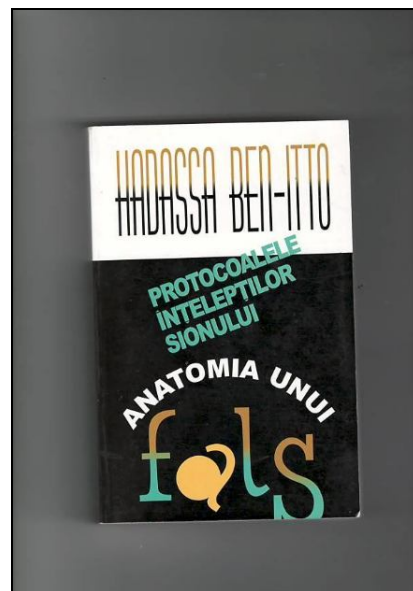
⁹ HADASSA BEN-ITTO, *op.cit.*, p.78.

¹⁰ *Idem*, p.145.

¹¹ *Dicționar de civilizație iudaică. Autori – Opere - Noțiuni*, de JEAN-CHRISTOPHE ATTIAS, ESTER BENBASSA, Traducere de Șerban Velescu, colecția Traducere de Șerban Velescu, colecția Larousse, Editura Univers Enciclopedic, București, [f.a.], p.307.

¹² *Idem*, p.219.

¹³ *Ibidem*.

NORDUL era punctul cardinal, sau locul, de unde veneau zeii în momentul Renașterii (REÎNCARNĂRII). În cazul Imnului Renașterii, **Apusul** era momentul când veneau zeii. Dar, **Masoneria** încă nu și-a fixat exact amplasarea Nordului și Sudului în cele două coloane, **J și B**, la intrarea în Templul Masonic. Masonii interpretează diferit citatul din **3 Regi 7,21**: «Și a așezat stâlpii pridvorului templului; l-a așezat pe primul, în dreapta, și l-a numit **Iachin**; l-a așezat și pe cel de al doilea, în stânga, și l-a numit **Booz**». Conform Bibliei¹⁹: «Cei doi stâlpi nu făceau parte din edificiul propriu-zis, ci erau separați, la mică distanță de intrarea în pridvorul templului. „Dreapta” și „stânga” înseamnă **NORD și SUD**».

În capitolul „**Predica tainică de pe muntele Renașterii și Legământul tăcerii**”, Hermes dezvăluie zeului Thoth sau Tat, la întrebarea acestuia: „Atunci, spune-mi cine este **Cel ce face și împlinește Renașterea?**”, identitatea celui care înfăptuiește **Renașterea (Reîncarnarea): „Copilul Zeului, un Om, prin voința Zeului”**.²⁰

EUGEN MERA

Dumbrăveanu, Colecția Cărți Fundamentale, Editura Herald, București, [f.a.], p.64.

¹⁹ *BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ*. Ediție jubiliară a *Sfântului Sinod*. Tipărită cu binecuvântarea și prefața Prea Fericitului Părinte TEOCTIST Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

²⁰ HERMES MERCURIUS TRISMEGISTUS, *op.cit.*, p.62,

Adesea este cutremurător adevărul despre soarta ingrată a unor soliști vocali de muzică populară, adică atât de năprasnic poate fi, încât ne mirăm că mai sunt în stare să suporte vicisitudinile vieții.

Unii suferă în tăcere, alții se tânguie în doine sfâșietoare în vreme ce, a treia categorie se erijează în purtătoare de cuvânt a primelor două. E foarte probabil că, dacă nu am fi urmași ai vitejilor daci, am jeli zile întregi pătrunși de aceste situații greu de suportat.

Dezvăluirile celei de a treia categorii ajung până acolo, încât nu se mai feresc să spună lumii toate nefericirile cu care i-a pedepsit soarta și care par să nu se mai termine... Jale mare, doliu național, fiindcă aflăm că mai mulți dintre soliștii vocali, sunt victimele celor mai învederați vrăjmași, împotriva cărora duc lupte înverșunate, contra cărora însuși spiritul creator și artistic se revoltă izbucnind: „Așa zic ai mei dușmani./Că eu cânt numai pe bani...” I-auzi! Păi, cum așa? Nu tu un cadouaș, nu tu o fasole, o pălincă, un zăibărel?... Doar bani!

Lume cârcotașă, deși, la urma urmei, ce poate fi rău în asta? Omul/solistul muncește/cântă, și e plătit! Scurt și okei, ca să o cotim puțin către engleză, viitoarea limbă... română. În orice caz, chestiunea nu rămâne-așa!

Pentru că e prea jignitor. În consecință, solistul se grăbește să ia

legătura cu Dumnezeu, căruia îi propune târgul-blestem de infern: „Dă-le bani, dă-le avere,/Da să nu le dai putere;/Dă-le bani, dă-le de toate,/Da să n-aibă sănătate!” Adică, paralizie, Parkinson, dambă...

Vai Doamne! Pornire criminală, ce mai! Cu adevărat răscolitor acest blestem, dar, în sfârșit, se va face dreptate. Iar odată pactul încheiat, solistul se umple de-un optimism dublat de un patos revoluționar greu de redat în cuvinte, deși ne este transmis prin apa vie a textului: „Cine m-aude că cânt./Are viață pe pământ.” Uraaa!, ne fericim, am scăpat, doar o undă de tristețe ne creează o anumită stare de neliniște: ce se va întâmpla cu partea de populație a globului care nu-i aude cântecul solistului? Chiar ne gândim rugător la corabia lui Tata Noe, fiindcă se-arată cataclism. E groaznic, ce mai! E de presupus, totuși, și de sperat că mai există cazuri izolate reușind să trăiască fără să audă respectivul cântec din folclor. Iar în ceea ce privește acest... *că cânt* din textul de mai sus, nu este vorba despre o cacofonie, cum greșit s-ar putea crede, ci de o parte intrinsecă din folclorul contemporan. Bine e că descoperim alt cântec, la fel de dramatic, dar terminat cu o notă de entuziasm... demografic, pe care artistul a păstrat-o pentru sine, ca rezervă specială, până la urmă recunoscând că: „Doi copii eu am avut/Și din cântec i-am crescut!” Am bănuț noi, nu-i așa? Dar avem obligația morală și chiar patriotică să apreciem frumosul efort și sacrificiul

Florina Breazu, „Antimaterie”

pe măsură, deși dușmanii au avut dreptate, arde-i-ar focu Gheenei!

Dar mai există și câte-un text socio-instructiv și cu precizări clare, cum ar fi acesta în legătură cu atitudinea față de o fatucă oarecare: „Aveți grijă s-o jucați./Numai să n-o sărutați!”

De ce, Doamne să n-o...? Că un „de doi bănățean” fără o pupătură-două, e ca nunta fără ceteraș. Ce e cu restricția asta?

Dar sentimentalismul continuă luând și forme ceva mai moderne: „Puiule, cu ochii verzi,/N-ai motiv să nu mă crezi”, se tânguie punând lucrurile la punct o solistă cam nefericită, însă pe deplin sinceră, fiindcă într-un folclor contemporan autentic acest „n-ai motiv”, nu sună rău deloc...

Ca argument suprem pentru feciorul relativ sceptic (probabil), solista promite avantaje gospodărești-culinare interesante, apetisante și, în această perioadă de austeritate, imposibil de ignorat: „Fac și-o ciorbă de vițel,/Că nu-l am decât pe el.” Pe neicuță? Pe vițel? Misterul e cu skepsis, vorba cuiva. Oricum, fata își demonstrează nu doar dragostea desăvârșită, ci și capacitatea de sacrificiu prin această autentică declarație de fidelitate și de jertfă zoo-umană care trebuie consemnată în condițiile economiei de piață și a racolărilor, sentimentale sau nu. În orice caz, acesta este încă un pas spre fericirea deplină în căsnicie, fiindcă se mai adaugă pentru asezonare și asigurarea: „Îl iubesc și mă iubește/Și nimic nu ne lipsește.” Bravo! Va fi o căsnicie de granit! Să fie într-un ceas bun! Bine că e cu *happy end!* Și, apropo: nu cred să fie departe nici clipa când, la horă, vom auzi strigături de genul: „Asta fată joacă bun/Și mă-nvață și pe io!” – varianta englezo-germană după strigătura neaoșă: „Asta fată joacă bine/Și mă-nvață și pe mine!”

Nu e târziu, pentru folclorul contemporan, autentic, se prezintă, probabil, și sub forma acestor texte insipide, hilare, stupide și fabricate de inși care cred că a te răfui cu unii-alții (colegi, rude, prieteni, cunoștințe etc.) prin intermediul unui cântec, înseamnă folclor...

Nu e! Doar distrugerea treptată, dar eficientă, din păcate, a folclorului autentic.

DUMITRU HURUBĂ

Starea prozei

Linia din care picură întuneric

Gândul ca un vierme. Se întinde, se strânge, se ondulează. Merge în felul lui, în lumea lui de gelatină, în țară lui, în casă lui, în patul lui. Îl ating cu vârful fragil al voinței. Îl irită, îl incită, îi dau comenzi. Ridică-te, pleacă, umblă, vezi! Îi dau de lucru, îl împing de la spate. El nu înțelege îndemnul "trebuie". El e suveran, el e invincibil. Mă ridic eu, gesturile sunt largi, moi, amorfe. Un rest de strădanie, un surrogat de decentă, învelesc de bine de rău conturul chipului și asemănării. Deschid ușa, ușa se multiplică, nu văd decât mâna repetând la nesfârșit rotația cheii. Gândul zvâcnește scurt a spaimă, suficient cât ușa să se deschidă brusc. Pășesc, solidul se ondulează sub tălpi că o saltea groasă de puf, vederea e în ceață, auzul înfundat. Miros, gust, văz s-au retras într-un punct. Trebuie! Perdele de imagini apar și dispar ca într-o peliculă veche de film uzat. Ce caut eu aici? Petece mari de absență mă plasează în locuri necunoscute. Insule cu vegetație aspră de sare, netopită încă. Neștiință, perdea de ceață traversată cu umilință. Neatenție, ghilotină retezând felii de timp. Plumbul disperărilor înhalat de memoria sălilor de așteptare în aliaj cu plastilină amneziei accelerează căderea.

XXX

Recunosc, mă droghez. Acum, ar trebui să spun, desigur, cu ce, cât, cum, ș.a.m.d. Fleacuri de-astea care nu-s de folos decât pentru interogatorii. Aici ar fi o mică problema. Mă droghez cu... violet. Veți spune că m-am rătăcit. Posibil, și ce mai contează dacă tot... Ei, nici un tot! Nu-mi cereți logică. Sau mă rog, logica voastră. N-am recunoscut că mă droghez? Singur că n-am vrut, de fapt nici n-am avut motivație. Deși, ar putea fi vorba de același motiv: curiozitatea.

Femeia aceea, numită în diferite feluri, ba ghicitoare, ba vrăjitoare, ba clarvăzătoare... Nu prea avea clienți, nu pentru că lumea s-ar fi deșteptat peste noapte. N-avea clienți pentru că nici nu prezicea viitorul, nici nu vindeca, nici nu "dezlega". Și nu primea la orice oră și nici în orice zi. Zgârcită la vorbă, consuma timpul cu privitul fix la obiect. La client adică. Și spunea prostii. De fiecare dată altele. De unde le scotea... Poate și ea se droga. Prima dată mi-a spus: "O zi din urmă, mult în urmă, care a fost scrisă în copilărie, a crescut prea mult pe scoarță ta, cum cresc inimile scrijelite pe scoarță copacilor".

"Și ce-i cu asta câtă vreme copacul e sănătos?"

"Este că ocupă locul..."

Atât.

Altă dată spunea că: "O linie nu are sfârșit și din ea picură întuneric".

Chestii de-astea. Timp în care stam pe un scaun fără spătar, așezat în mijlocul camerei goale, acolo unde se proiecta lumina din fereastra cu geam violet, poziționată sus, la îmbinarea peretelui cu plafonul. Ea stătea în umbră, la trei metri distanță și mă privea. Uneori avea chef de vorbă. Alteori nu. Aproape nici nu-mi păsa. Simțeam violetul cum mă traversa lent, timp în care treceam prin toate culorile, amestecând într-un carusel. Culoare și vertij. Ea spunea că roșul este marginea dinspre venirea lumii, iar violetul cea dinspre plecare. Că ambele margini sunt muchii tăioase ale luminii și că trecerea lor e la fel de periculoasă. Că odată trecut de roșu ești prins în capcană și nu mai ești liber decât după ce treci de violet. Că la trecerea peste roșu ești ajutat iar dincolo nu, că tot ce e înainte de roșu e numai roșu și dincolo de violet numai violet, iar culorile doar o iluzie. Că infinitul nu e albastru, cum și-au imaginat unii ci... desigur, violet. Că de ce unii cardinali poartă veșminte roșii și alții violet, că de ce Papa numai și numai alb... Că do-liul ar trebui să fie nu negru ci... violet. Am simțit atunci că deja este prea mult și că mă aflăm în pericol de supradozaj. De fapt, mi se făcuse chiar rău iar ea tăcea. Am devenit dependent. Căutam violetul dar nu oricum, în stare brută, ci filtrat lent, dintr-un anume unghi al luminii, în cantități mici, penetrante că o singură rază distilată de impurități. Am evoluat în subtilitățile drogului. Puteam să-mi citesc singur semnele. Îmi trăiam moartea inventându-mă. Multe pagini șterse, pagini rătăcite, nu-mi ieșeau la numărătoare. Și rar, mult prea rar, revelația unui înscris în stare să mă impresioneze. Stam cu un gând pe malul violet și cu altul pe malul roșu. Eram singurul mort în viață, singurul violet traversând lumina înapoi. Ce aflam nu mă mulțumea și de asta ma comportam ciudat. Nu ma legați încă, am spus "ciudat", nu "periculos". Deși poate aveți dreptate, poate chiar sunt periculos...

***

De când stau în camera fără ferestre, nu știu. Știu doar că sunt despărțit de drog. Mi-au amorțit convulsivul cu injecții. Dorm mult. Aproape tot timpul. Aș fi vrut să spun zi și noapte, dar aici zilele și nopțile nu au granițe. Vine uneori și mă întrebă: "Cine ești? Mai ești mort în viață?" Privesc buimac contururile umplute cu zid. Tac. Îmi injectează iar somn. Mă deranjează faptul că nu visez. Sigur, aș vrea să visez violet. Dar nu mi se permite. Probabil mi se vrea binele. Sunt linia din care pică întuneric, întreruptă din loc în loc de galbenul isterizant al becului din tavan. Baia în care mă târăsc, la răstimpuri fiziologice, e cenușie. Mâncarea la fel. Nu-mi este foame, dar ei mă obligă să înghit. Sunt păzit până termin. După ce pleacă, vomit. Tinjesc după violet. Întreruperile galbene mă dezintegrează. În ele zidurile se ondulează și cresc modificând armonia formei. "Binele acesta nu-l vreau", rostesc, dar vorba e spartă și nu aud decât geamătul. Aud sau doar mi se pare? Fantasme albe îmi dau roată. Îmi vorbesc cu glas serafic, înșelător, despre darul care trebuie laudat și despre iubire. Roiesc în jurul meu contururi albe umplute cu zid. Uneori mă ating cu moliciunea necuviincioasă a mângâierii. Asta suport cel mai greu. Tremur cuprins de silă și primesc iar somn. Vomit galben în galben, până când în istovire zăresc umbra palidă, roz, a speranței. Brusc am dorit să mă rog, doar că-mi erau străine și cuvintele și destinatarul. Mă grăbeam sau cine știe, cine anume îmi dicta din memorie.

***

Golit de gânduri, încerc să-mi așez în față un zid și pe el un cerc de lumină, iată însă că cercul nu vrea să se fixeze, alunecă mereu, ca un fascicul de lumină priecat de o lanternă aflată într-o mână nesigură. Pe zid se strivesc culori într-o rotire continuă, totul devine rotund, se adună, strânge conturul, contracția o simt în carne care se topește până la punct, nu mai rămâne decât violetul în care mă cufund că într-o spirală. Cine să mă uite? Pe cine să uit?

***

Era anul păstrăvului, luna zorar, când s-a desfăcut lumina în gustul bucuriilor simple, undeva între mâna pescarului și zvâcnetul peștelui. Șterg geamurile aburite cu batisa și se limpezește vederea de amprente vechilor chiriași. Privesc înafară și văd mișcarea petrecându-se pe verticală de jos în sus. Nerostit, gândul ia forma îngerului fals al inocenței. Dar cuvintele, unde se duc când se duc?

ȘTEFANIA OPROESCU

ÎȚI IAU GÂTUL

Cronica unei moșteniri

Capitolul I

Zvonurile rămase în țigănie spun că Dode n-ar fi dus singur pătura în care s-ar fi aflat înfășurat corpul nevastă-sii, sus pe dealul Purcăreții și aruncat într-o fostă gaură de sondă, devenită peste ani un fel de groapă de gunoi a satului. Și, mai mult, să nu fie zărit de o țipenie de om. Mirare mare! Casa lui Dode, fiind peste drum de casele țiganilor, a făcut ca bănuiala asupra crimei să se îndrepte spre acești năpăstuiți ai satului, ba chiar ai neamului românesc, țiganii poposind prin aceste locuri prin secolul al XIV-lea, venind din zona indică, și trăind ca sclavi alături de iobagii români. Între ei își spuneau „romi” adică oameni, așa precum afirmă ei, și că Ramayana și Mahabharata, cele două epopei epice indice, le-ar dezvălui sorgintea lor sacră, de reîncarnați ai zeului Vishnu.

Răspândiți în mahalaua Nedelcilor, coșmeliile lor făcute din chirpici, un amestec de pământ și bălegar băgat între vârghele, adăposteau o singură cameră și dincoace de ea o tindă, cameră care adăpostea, în afară de baragladina născătoare a patru-cinci ciușdei și pe șeful familiei. Ciușdeii erau trimiși de ai bătrâni la cerșit prin satele megieșe sau până la Câmpina, uneori însoțiți de o țigancă scorojită care ducea în cârcă un snop de mături din nuiele de răchită, ce se găsea din belșug pe prundul gârlei Provița, ce mărginea mahalaua.

Bărbații, de regulă, rămăneau acasă și ciopleau copăi din plută, mai mari pentru spălatul rufelor și a zoaiei adunate peste săptămână pe trupurile lor, sau copăi mai mici pentru legănat copii sau pive de decorticat grâul pentru colivă. Dar cel mai des făceau linguri de lemn cu înflorituri din vopsea de apă, verde și roșie, cu care ieșeau la târgul Moșilor de primăvară, cel mai adesea prin Poiana sau la piața din centrul Câmpinei.

Bulibașa al bătrân le amintea de fiecare dată când convoca Straborul pentru diverse judecăți, că ei trebuia să fie drepti, pentru că sunt de neam ales, fiind lucrători în lemn așa cum

fusesse Iosif, tatăl lui Iisus și să nu se amestece cu „rumâni”.

Așa că descoperirea crimei și forfota produsă de anchetatori, după ce îl arestaseră pe Dode, ca principal suspect, dar care nu recunoscuse crima motivând că, fiind șofer, fusese plecat prin țară, dădu naștere unui chiloman care dură zile și nopți, înfiorând locuitorii din Vârful Drăgăneșei, de pe Valea Proviței de jos, din Piatra, până la Măgureni, nemaivorbind de cei ce locuiau de o parte și de alta a drumului ce împărțea mahalaua Nedelcilor în două, până la intrarea lui în dealul Purcăreței.

Bulibașa, care era cel mai întărit dintre rudari, cu o casă ai cărei pereți exteriori erau vopsiți în albastru, ședea în genunchi pe prispă casei sale arătoase și, ca dintr-un amvon, glăsuia, făcând mătâni, închinându-se și dându-se cu capul de pământ, adresându-se celor strânși ciopor de parcă asistau la un Strabor. Se jura că nu se exista criminal printre ei, aruncând asupra vinovaților blestemul lui Neofit, blestem pe care îl învățase de la tat-su, fost iobag pe moșia marfelui ierarh. Pentru că orice tâlhărie sau nesăbuiță erau aruncate de autorități în cârcă acestor trențăroși, majoritatea lihniți de foame.

Cu cățel, cu purcel, baloacheșii rămași lângă nevaste, femeile cu puradeii în brațe și cu ciușdeii agățați de poalele fustelor lungi, ascultau pe bulibașa, care amenința :

-„Trei duminici mă voi ruga în fața altarului și voi arunca anatema

asupra locuitorilor din mahală. Voi mahalagiilor ca să spunei tot adevărul, cu mare blestem și afurisenie asupra voastră. Și de nu va fi așa să fiți procliați afurisiți de domnul nostru Iisus Hristos și de 318 sfinți din Nicheia și de toate sfintele soboare. Trupurile voastre de după moarte să rămână întregi, umflate și în veci nedezlegate; să se desfacă pământul și să vă înghită de vii, să moșteniți bubele lui Gheoza, să vă lovească cutremurul lui Cain, să vă îmbrăcați în blestem ca într-o haină și ca untdelemnul să intre el în trupul vostru, procopseală întru toată agoniseala să nu existe, nici praful să se aleagă de casa voastră și până nu veți spune adevărul, întoarcere să nu aveți” (Al. Predoiu – Dâmbovița apă dulce, pag 286)

Mai apoi zvonistica dădea ca sigur faptul că Dode ar fi fost ajutat în odioasa-i faptă de unul din nepoții Linei. Era numai un zvon și se datora însoțitorului a cărui umbră era proiectată în nopțile cu lună plină, ca o stafie în întuneric.

Era secretul se frământa sufletul lui Uțu, până la vârsta când Picky, sora lui mai mare, aflată pe catafalc părea a-i șopti fratelui său că trebuia să se dezlege de acest blestem.

Văzând-o pe copârșeu, Poenaru își amintea cât de nefericită fusese această femeie, verișoară a lui, care era cea mai frumoasă din fetele Lelicăi. Copil fiind ascuns de întunericul salonului, privea spre camera unde Lelica o căina pe fiica sa, Picki mărturisindu-i nefericirea.

-Nu vrea să am copii!

Și spunând aceasta se duse la geamantanul cu care venise și scoase din el un furou pe care îl desfăcu în fața mamei sale:

-Uite, vezi petele astea? Sunt urmele de plod cu care mă cadorișește după fiecare contact, rar, când ne întâlnim și noi, mamă! Cred că o să-mi iau câmpii!

Uțu ieși ca o furtună din camera mortuară și când dădu ochii cu Poenaru, în fața bisericii îl întrtebă scrâșnind din dinți:

-Tu ce știi despre Dode ?

Poenaru îl privi adânc în ochi și-i aruncă printre dinți :

-Tu ai fost căraușul!

EMANOIL TOMA

INTĂLNIRI ÎN SPAȚIUL VIRTUAL

Cristian Pătrășconiu - scriitor

CRISTIAN PĂTRĂȘCONIU s-a născut pe 3 decembrie 1976 la Drobeta-Turnu Severin. Este licențiat în științe politice al Facultății de Filozofie de la Universitatea Vest din Timișoara și cursant al unui masterat de literatură comparată și intertextualitate la aceeași universitate. A fost cursant și bursier al Colegiului „A Treia Europă” din Timișoara și, în două rânduri, bursier al Universității Jagelloniene din Cracovia. Are o experiență de peste zece ani în mass-media. A fost senior editor la ziarul Cotidianul și senior editor la Realitatea TV. A fost director-adjunct al Institutului de Studii Populare (ISP). Este editor al publicației electronice LaPunkt. Colaborează, în mod constant, cu mai multe prestigioase publicații culturale din România. A publicat un volum de versuri – Spectralia (Prier, 1997) și șase volume de dialoguri: „Repere intelectuale ale dreptei românești” (Humanitas, 2010), „Noua școală de gândire a dreptei” (Humanitas, 2011), „Cartea președinților” (Humanitas, 2013), „Trântind ușa” (Humanitas, 2016), „Întrebări puse La Punkt” (Editura Universității de Vest, 2017) și „America la răscruce” (Humanitas, 2017).

Interviu

Veronica Pavel Lerner: *Întâlnirea mea cu dv s-a petrecut în virtual, prin lecturile pe care le-am făcut pe platforma digitală "LaPunkt". Materialele semnate de dv m-au entuziasmat. Scrieți cu aceeași ușurință cronică de carte, comentariu politic sau sportiv și, mai ales, excelați în interviuri. Care din aceste genuri vă atrage în mod special?*

Cristian Pătrășconiu: Vă mulțumesc pentru gândurile bune pe care le numesc și pentru cele pe care le implică întrebarea dumneavoastră. Răspunsul scurt e că toate mă atrag – foarte tare. Răspunsul mai lung trebuie neapărat să arate câte ceva din istoria mea personală. Și cărțile, și dimensiunea publicisticii social-politice (mai ales politice), și sportul (într-un mod foarte personal), și

interviurile (în sens editorial, ca portofoliu editorial – dar nu numai) sunt importante pentru mine, în diferite etape ale vieții.

Să zic așa, pe scurt: mi-a plăcut foarte mult sportul, am făcut ceva sport, în ultimii ani (buni) nu prea m-am mai întâlnit cu el în mod direct (decît rarisim) - dar a rămas ceva în mine, ceva într-o zonă profundă. Această foarte bună rămășiță nu exclude ideea de competitivitate, dar nu se reduce la ea. E ceva, nu știu cum să spun mai exact, despre mișcare, despre a fi în mișcare. Despre a sta deschis, de fapt; despre a fi atent, cât pot de atent la ce e în jur și la ce e în mine. Aceasta, despre sport, *on the one hand* - cum spun americanii. *On the other hand*, de când mă știu citesc ziare de sport, cărți despre sport, almanahuri. Și nu e vorba doar de citit – ci și ascult multe știri sportive, privesc relativ mult la sport. Sau, mă rog, priveam – pînă când, exasperat de spectacolul adesea jos pe care îl văd la TV (și nu în primul rînd la sporturi), am renunțat, de vreo 5 ani la televizor. Și bine am făcut – căci am citit, convertind un timp petrecut la TV în alt timp, mult mai mult.

Și, astfel, ajung la cărți. Pentru mine, și știu de mult timp, sunt puține plăceri așa de rotunde, atît de pline, atît de mari comparabile cu aceasta, a lecturii. Când citești aplicat, mai întîi faci adnotări – și apoi, vine la un moment dat și impulsul de a scrie. Primele texte scrise și publicate de mine sunt – și aceasta este valabil pentru mai mulți ani – despre cărți, în studenție. O studenție pe care am făcut-o la Timișoara, un oraș cu o sensibilitate civică și politică aparte. Un oraș care, avînd un trecut recent în care s-a forjat această sensibilitate civică și politică aparte, poate inspira o atitudine politică, în sens general (în acela în care, de fapt, cam tot ce se întîmplă între oamenii care trăiesc în

comunități este "politic" – pentru că mai tot ține de amenajarea *polisului*). Ce vreau să spun e că, fără să fie sursa unică, Timișoara e importantă pentru conștiința mea politică – și pentru ceea ce am făcut și, mult mai rar acum, mai fac în această privință, a publicisticii politice.

Cît despre interviuri – încă o dată, mulțumesc pentru aprecieri – ele sunt cumva la mijloc. De cărți, de oameni, de polis. Ele implică, desigur, și un soi de mișcare subtilă – căci eu vin spre cel cu care am dialog, iar el vine către mine și acestea se întîmplă adesea într-un fel privilegiat, într-un timp al dialogului adînc privilegiat. Toate așadar sunt importante pentru mine – și pe toate le fac sau încerc să le fac, de fiecare dată cînd aleg una sau alta, cu mare plăcere și cu seriozitate.

VPL: *În tinerețe, dacă se poate spune așa despre dv, încă foarte tînr, ați scris poezie. Se pare că ați avut succes cu ea. De ce ați părăsit-o?*

CP: Da...Nu mergea rău cu acele versuri pe vremuri. Mai apoi, după singurul meu volum de poeme, pe de o parte, am simțit că, pentru gestul de a publica texte poetice, sînt aproape gol(it). Și că, prin urmare, nu are nici un rost să forțez ceva în direcția aceasta, să insist să public texte de acest gen. Pe de altă parte, și aceasta am descoperit-o nu imediat, ci privind lucrurile în consecuția lor, în perspectiva pe care o pune trecerea timpului, mi-am dat seama că, pentru mine, e mai important să trăiesc cît de intim, dacă e posibil exclusiv intim, stări de acest gen. Nu știu, așadar, dacă am părăsit poezia; ceea ce știu e că, atîta cîtă a rămas în mine, ea se consumă într-un registru intim. Și mă simt bine așa, împăcat.

VPL: *Sunt o fidelă cititoare a interviurilor pe care le-ați luat dealungul anilor cu personalități din toate domeniile și de toate →*

VERONICA PAVEL LERNER

vârstele. De unde va "găsiți" interlocutorii?

CP: Ei sunt deja. Interlocutorii – din toate domeniile și de toate vârstele – sunt deja. Și vor fi. Nu vreau să sune ca un loc comun această afirmație – o fac în ideea următoare: există foarte mulți oameni – și vor fi – care duc cu sine povești. Multe: despre cărți, despre idei, despre ei înșiși, despre iubire, despre disperare, despre boală, despre renaștere, despre speranță, despre foarte multe.

Și există, desigur, multe "surse de inspirație" – iar o mulțime dintre acestea sunt deschise. Dar, pentru ca acești interlocutori posibili să stea într-un interviu, nu este suficient ca ei să existe deja. Important e ca ei să fi văzuți – și priviți cu atenție! Auziți – și ascultați cu atenție! Aici, mai ales în această privință – a ascultării – fac eu diferența, ca să mă exprim așa. Reformulat: dacă știu în sinea mea că pot face un exercițiu de ascultare cu un interlocutor, atunci sînt premise bune pentru un dialog de substanță. Nu spun "memorabil" – fiindcă această notă e ambiguă. Poți fi "memorabil" în multe feluri și eu nu îmi doresc ca dialogurile mele să fie în primul rînd așa. Eu vreau ca ele să fie adevărate, să fie *autentice*, să pună pe masa eventualului cititor ceva consistent.

Și mai e ceva, pentru mine foarte important: cred că pentru un interviu reușit, de fiecare dată este vital ca omul care e subiectul aceluia interviu să fie cea mai importantă ființă din acea relație pe care o construiește un dialog, un interviu. Cel care îmi răspunde mereu și niciodată eu – cel care întreb. E, cum să spun, ca și cum i-ai pune unui om o masă bogată. Masa aceea e *pentru* el, e pentru ca el să fie acolo, cît mai autentic. Eu, cel care întrebă, așez lucrurile pe masă – cît mai tăcut, cît mai atent, cît mai deschis.

VPL: *Excelenta carte de convorbiri cu Tia Șerbănescu, nume cunoscut în presa românească, se citește cu răsuflarea tăiată. Îmi puteți descrie experiența de a întâlni și schimba păreri - ca de la egal la egal - cu o doamnă dintr-o altă generație decît a dv?*

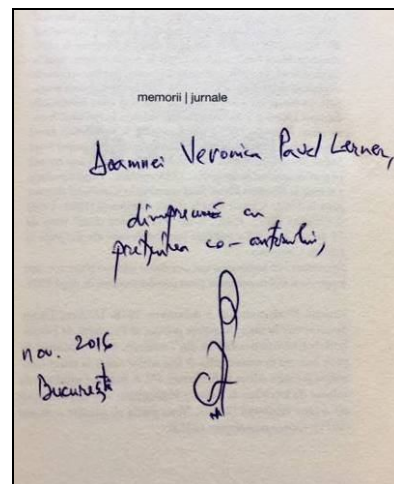
CP: Într-o frază, despre Tia: totul e adevărat, totul e firesc și plin cînd stai lîngă ea, cînd o ascuți, cînd vorbești cu ea. Nu e o formulă calpă de politețe: e realmente un privilegiu să

o fi cunoscut. Mai întîi indirect – din textele pe care în liceu i le citeam pe sub bancă, la orele de la școală, mai precis neuitata tabletă "bref". Apoi, direct – am avut vreme de aproape doi ani principala emisiune de analiză politică d ela Televiziunea Publică, o emisiune pe care am făcut-o în duet și care a avut un succes destul de mare, poate prea mare în țara aceasta în care a avea succes curat este, adesea, ceva de neiertat. Mai apoi, din zecile mute de ore – unele dintre ele fiind și bază pentru cartea invocată cu atîta căldură de dumneavoastră și la care țin foarte mult.

Da, e realmente o mare bucurie și o sărbătoare a sufletului să stai lîngă ea. În cazul meu: să stau lîngă draga mea de Tia ☺

VPL: *Ca și d-na Tia Șerbănescu, am trăit epoca anilor 50-70, descrisă în prima parte a cărții. Dv n-ați apucat acea perioadă și m-ar interesa în ce măsură puteți retrăi, datoită mărturiilor existente, tragedia acelor vremuri?*

CP: Direct, da, nu am cum să știu acea epocă. Dar cred că știu suficient de multe despre acea perioadă – și, mai ales, întru adevăr despre ea! Prin apropiată, prin rude, prin relațiile unor oameni pe care am avut privilegiul să îi cunosc, din cărți – mai ales, aș pune aici o nuanță, din cărțile bune, din acele cărți care nu vor să relativizeze sau să ascundă un rău imens. Știu, bunăoară, între altele, că marea majoritate a ceea ce a fost firesc, normal, bine atunci a fost în

contra directivelor oficiale, în contra regimului. Știu că au fost, cum bine le spuneți, vremuri teribile. Și mai știu – și asta îmi cam dă frisoane uneori – că acele vremuri nu au fost prea departe de mine, de cei de vîrsta mea. Au fost la distanța vîrstei dintre noi și părinții noștri.

Aș mai spune ceva: cred că există, simt că există acum un curent tot mai puternic în rîndul celor de vîrsta mea sau a celor mai tineri decît mine. Un curent care vrea relativizarea răului acelei epoci, care vrea cosmetizarea comunismului, a marxismului și a altor "isme" deopotrivă mizerabile și, la propriu chiar, criminale. Sper că "la sfîrșitul zilei" nu cei care promovează perspectiva menționată în fraza anterioară să fie cîștigători. Ci mai degrabă oameni ca mine – care pledează cauza unei "etici a neuitării".

VPL: *Nici epoca modernă nu e lipsită de provocări. Ce părere aveți de proliferarea -prin auto-publicarea volumelor de poezie și proză? Cum vedeți trierea valorilor? Credeți că numai timpul e cel care-și va spune cuvântul?*

CP: În această privință, răspunsul cel mai onest pesemne pe care îl pot da ține de plasamentul meu, cum să îi zic, de principiu: eu sînt un "optimist moderat". Una dintre formulele care subîntind aceasta sintagmă este următoarea (și precizez că ea nu îmi aparține, e a unui gînditor francez, Luc Ferry): un fel de a fi în lume în îndoială, fără ca atașamentul față de lume să ruineze îndoiala și fără ca îndoiala să ruineze atașamentul față de lume. Punctual – despre ce face timpul și cu volumele care sînt publicate ca să țină, în cîrje atît de

Psalmi

I

Către sufletul meu în nădejdea responsabilizării lui

Sunt fiu plătit să caut prin plantații
Întâiul rod al vițelor de vie
Să-l vărs ca jertfă scumpei mele nații,
Să-i stâmpăr setea ei de veșnicie.

Eu sunt trimis să caut prin ogoare
Din spic în spic, adevărata mană.
Am datoria să hrănesc popoare
C-un miez de Pâine – scos ca dintr-o
Rană.

Mă înconjoară valuri înspumate
Lovind tiranic în ziduri de atom,
Sunt o plămădă de divinitate
Iar în același timp, sunt bulgăre de
om.

Ești suflete un strop de veșnicie
La mine-n trup, ascuns în carne vie.

11 aprilie 2017

II

Osana în cinstea Vierului¹

Aș vrea să cânt poemul de iubire
A Prietenului meu – Vier bogat,
În cinstea viei, care spre rodire,
Primi și teasc în cruce-adânc săpat.

El a sădit-o cu viță de bun soi,
Un turn i-a ridicat cu veghetorii
Să nu-nseteze vara după ploi,
Cu lacrimi a hrănit-o uneori.

Nădejdea Lui spre rod e încă trează
Ca Mirele-n odăjdii îmbrăcat,
Se-ngrămădesc nuntașii la amiază
Și vor să guste vinul de-mbătat².

...Dar cântecul tresare îngrozit
Căci via aguridă a rodit!

11 aprilie 2017

III

Unde sunteți fulgere?

Privind, n-am vorbe dulci, doar
imprecații
Și jurăminte pline de absint,
Otravă cadă-n zori din constelații
Pe fruntea vițelor de mărgărint.

Să nu te miri că n-am scos ghiara încă
S-o adâncesc în carnea ei turbat,
Oricât ar fi durerea de adâncă
N-am drept de replică de la-Împărat.

Vierul încă tot nădăjduiește
În rodul cel de strugure dorit
Chiar dacă negura se-ngrămădește
Pieziș, în Ochi, la Omul Răstignit.

O, unde sunteți fulgere din Hades?...
Veniți eroic la vreme de cules!

11 aprilie 2017

CĂTĂLIN VARGA

¹ *Isaia 5, 1-4.*

² *Cântarea Cântărilor 2, 4-5*

ÎNTÂLNIRI...

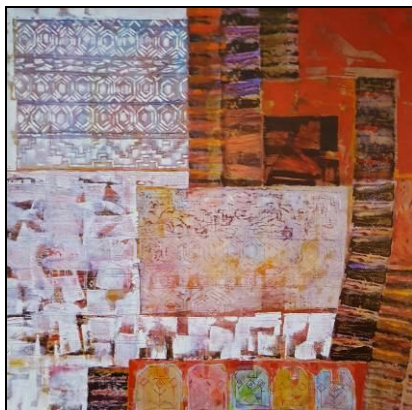
→fragile, vanități mai mari sau mai
mărunte și, adesea, ca să distrugă
bieții copaci, dar și ce face același
timp cu operele realmente valoroase
se pot face, desigur, multe proiecții.
Ce va fi, nu știu și cred că nu știu, nu
avem de unde să știm. Da, sunt de
acord: cred că trăim un timp de
bulversare a valorilor, dacă nu chiar
de răsturnare a lor. Da, sunt de acord:
avem tot mai multe și tot mai
evidente semnale despre o criză a
spiritului. Dar, pentru că "viitorul este
deschis" (cum spunea unul dintre
marii mei favoriți, K.R. Popper),
insist să rămân un optimist. Neapărat,
cum ziceam, unul moderat.

VPL: *În afară de scris și citit, ce
altceva vă atrage? Aveți vreun
hobby? Există un timp liber al dv,
sau tot ce faceți întră în categoria
"lucru"?*

CP: Sunt un om foarte curios, fără
să fiu (sper) enervant cu această
cuzioritate a mea, fără să fiu (sper)
băgăcios, cum se spune pe românește.
Îmi fac timp liber, mi-l construiesc.
Îmi fac, pentru că am nevoie de el,
timp de calitate. Îmi fac, pentru că am
nevoie mare de el, timp lent – acel
timp în care pot reflecta, în care pot

bea o cafea fiartă lent la ibric (opusul
fiind un espresso, desigur...).

Am început discuția noastră –
foarte agreabilă – vorbind puțin
despre politică și despre publicistica
politică. Să spun puțin despre mine și
din alt unghi, care dă și un răspuns
parțial, dar semnificativ și acestei
întrebări: când scriam mult mai mult
decît o fac acum despre politică,
despre ce e (ce nu e bine că e, ce e
absurd că e, ce ar trebui să fie) la noi,
în spațiul nostrul public, eu însumi
aveam o expunere publică destul de
mare. E un tip de statut – unul dintre
multe. Și nu îl reneg și nici nu îl

Florina Breazu, „Duminica
Rusalțiilor”

regret. Pentru că, dincolo de
provocările punctuale în sine, iarăși
privind lucrurile în temporalitatea lor
mai mare, aceasta a fost și o perioadă
de învățare pentru mine. Bref (cum ar
zice Tia): acum, de cîțiva ani de fapt,
mă simt mult mai bine, mult mai
confortabil să fiu tot mai puțin
persoană publică și tot mai mult un
ins *privat*. Care are multe plăceri (de
pildă, gătesc des – și e foarte creativ,
inclusiv intelectual, pentru mine așa
ceva) – unele uitate, altele noi. Cînd
pot și am unde, înot cu plăcere. Și
multe altele, de fapt.

Ca să închei bucla acestui răspuns:
mă atrage tot mai mult ceea ce trece
dincolo de o simplă imagine. Ceea ce,
fie și sub forma unor așa numite
bucurii simple (deși nu sînt chiar
simple...), vine ca substanță, ca adaos
important pentru – folosesc acest
cuvînt care pică la multe examene
logico-analitice, dar care îmi place tot
mai mult -, da, pentru sufletul meu.

VPL: *Ca și d-na Tia Șerbănescu,
cu care sunt colegă de generație, aș
sta "la taclale" cu dv cât de o carte,
dar acum mă voi opri aici,
mulțumindu-vă pentru sinceritatea și
suculența răspunsurilor dv.*

20 septembrie 2017

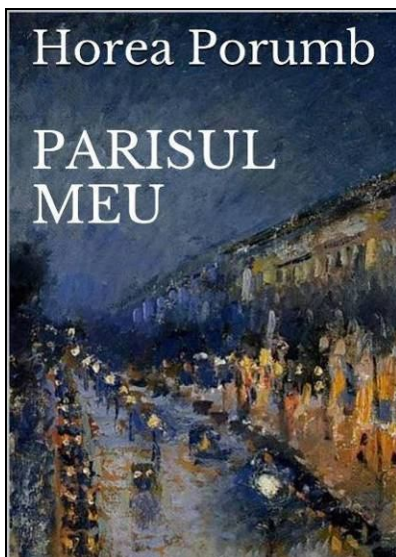
Zi de vacanță

Am intrat în vacanță. Mai bine spus, azi nu am avut de mers la curs. Studenții pregătesc sesiunea. Peste câteva zile am cu ei primul examen.

M-am trezit tot la ora obișnuită și mi-am menținut tabietul. Am luat „pe stomacul gol” lingurița de miere amestecată cu ghimbir și scorțișoară și, în așteptarea cafelei, am rânduie veselă din mașina de spălat. Am urcat la etaj, aducând ceșcuța pe farfurioară, dar nu m-am băgat la loc în pat, cum aveam obiceiul, ci, fiind momentan singur în urbe, am deschis o clipă calculatorul — tot o formă de... socializare e și asta. În fine, am coborât în bucătărie și mi-am pregătit micul dejun. De ani de zile, imitându-l pe tata, mănânc pâine prăjită cu brânză de vaci (uneori îmi fac o mămăligă, alteori mănânc un avocado cu hrean și muștar), însoțindu-le cu o salată alcătuită dintr-o smochină, o prună uscată, o caisă uscată — tăiate mărunț -, migdale, stafide, merișoare, nuci, usturoi, ardei, o roșie (așa, fără gust, cum sunt, de altfel, toate în ziua de astăzi!) și un kiwi, ansamblul acoperit cu ulei de măsline.

Se zice că e sănătos să te alimentezi cu astfel de ingrediente, dar trebuie să recunosc că, de când le tot consum, n-am băgat de seamă să-mi fi făcut vreun bine. De pildă, am avut o gripă care a durat toată toamna, ceea ce m-a cam sedentarizat, timp în care am pus pe mine câteva kilograme suplimentare, la care s-au adăugat și cele de la Crăciunul petrecut la Cluj... De câteva săptămâni, însă, a devenit imperativ să-mi reintru în formă, căci sâmbătă plec în Alpi, cu studenții, la Val d'Isère, să facem *ski de printemps*...

Iată ce înseamnă să-ți propui un obiectiv mobilizator! Mă crezusem intrat în faza senectuții anchilozante, or, reluând exercițiile cu perseverență, am simțit de la o zi la alta cum mi se mobilizează articulațiile și cum îmi „cresc” mușchii — evident, se umplu cu apă, prin vasodilatație, nu cresc cu adevărat, dar poate că și asta e important, să se poată hrăni, oxigena și curăța de acidul lactic produs la efortul ce mă așteaptă.

În dimineața asta n-am avut chef să mai zăbovesc în casă, căci se arăta o zi de sfârșit de iarnă / început de primăvară senină și rece. Mi-am îmbrăcat, de probă, echipamentul de schi, pregătit în vederea plecării (prea călduros pentru oraș, astfel c-a trebuit să mă debarsez de el pe parcurs), și am pornit-o în pas mai mult decât sportiv spre Parcul departamental din comuna vecină — un spațiu verde situat pe locul unde până la sfârșitul anilor '70 se aflase cel mai mare bidonvil al Franței, ocupat de portughezi fugiți din calea dictaturii lui Salazar.

Soarele oblic își cernea razele printre coroanele desfrunzite ale copacilor, pământul era reavăn și din măruntaiele lui se revărsa concertul — neauzit — al rădăcinilor, bulbilor și vietăților ce se pregăteau să reînvie. N-am rezistat tentației și, pe o platformă destinată, probabil, jocului de *boule*, m-am datat exercițiilor mele de *qigong*.

Fără să mă laud, menționez că, pe când eram *visiting scientist* la Universitatea din Toronto, am avut șansa și privilegiul să fiu îndrumat de unul din cei cinci „mari maestri” ai acestui sport oriental — omul era originar din Hong Kong și se refugiase în Canada atunci când orașul a fost retrocedat Chinei.

Începi prin trei expirații profunde. (De ce nu inspirații? veți zice. Pentru că ele vin automat, oricum!) La primul suflu prelung, îți imaginezi că pieptul ți se adună într-un singur punct, în plexul solar, într-o zonă lipită de coloana vertebrală, acolo unde se termină coastele... Apoi îți goleşti iar aerul,

concentrându-te la abdomenul ce ți se aplatizează, adunându-te în *hara*²¹, centrul energetic situat la două degete sub ombilic... În fine, te împingi înspre pământ, de parcă ai vrea să te comprimi sub propriile-ți tălpi... Abia pe urmă treci la diverse poziții, lente, curgătoare, pe care le menții sau le repeți de multe ori, lăsându-ți gândurile să plece...

E interesant de știut că aceste extravagante orientale au fost „importate” în Occident încă de pe vremea lui Voltaire, dar n-au fost agreate. Motivul? Farmecul lor, binele pe care îl aduc nu încep să apară decât după un număr de minute, după ce organismul a „înțeles” ceea ce-i ceri! Or, până recent, pe tot parcursul epocii „moderne” în care individul mai credea că va stăpâni natura, omul era grăbit, n-avea răbdare să repete...

Suflam liniștit și „rotund”, iar bila imaginară — *hara* — ce-mi creștea și descreștea în pântec odată cu mișcarea diafragmei îmi mângâia, parcă, organele interne, îmi masa coloana vertebrală „pe dinăuntru”, în timp ce simțeam cum mi se deșteaptă fiecare fibră musculară, căutându-și vecinii — totul transmițându-mi o senzație de calm, de destindere a minții, de trăire intensă a prezentului.

Pe la ora amiezii, o ceață diafană a început să se infiltreze ca un abur printre copaci. Nu era alburie, ci albăstruie, iar mai apoi a devenit de-a dreptul întunecată, și nu era ceață, ci poluare, constituită din microparticule negre și uleioase, cu miros înțepător. Pacostea marelui oraș.

Am ajuns acasă cu ochii înroșiți și m-am trântit îmbufnat la calculator. Altă pacoste, „feisbuc”-ul acesta. Aflu despre un fost mare poet cât era de lingău, despre un talentat prozator, devenit zbir, despre un remarcabil memorialist, devenit hoț... Ierarhiile recrutează doar oameni pătați. Nici șefii ce conduc țări n-au imagini mai liniștitoare - suntem duși de nas de niște maimuțoi, rozătoare, paiate... Minciuni din toate direcțiile... Dezinformare, sau exces de informație, care tot la dezinformare conduce... În țară, incitări războinice... De ce m-am gândit la Ierusalim? Un evreu a fost prins la Paris mâzgăind el însuși, →

HORIA PORUMB

²¹ *Hara*, în japoneză; *dantien*, în chineză.

pe propriul zid, inscripții antisemite — voia să i se atribuie locuință de la stat, pe motiv că acolo ar fi amenințat... Ierusalim — găsești în el cuvântul „pace”, *shalom*... Lumea din Franța, după șocul atentatului de la *Charlie Hebdo*, se demarchează, purtând ecusonul: „*Je suis Charlie*”. Alții, dimpotrivă, s-au dezmeticit, *je ne le suis pas*... depinde cum văd libertatea de conștiință și de exprimare, pluralismul, democrația...

Și totuși...

Oamenii preferă să fie ca furnicile. Încolonate. Nu-și dau seama de asta, dar asta cer. (Lenin a încercat deja odată să-i înregimenteze, ca într-o mare închisoare — sunt vorbele lui, citate în *Gog*, de Giovanni Papini — pușcăriașul nu are de ce să se preocupe de ziua de mâine: e liber!).

Furnicile merg încolonate, par liniștite, păzite pe margine de câțiva „soldați”, de foarte puțini soldați! Pe furnica regină nici n-o vezi. Oamenii doresc să nu aibă griji. Pentru asta le trebuie și lor un șef! Chiar și invizibil: omul providențial.

Ce speră norodul? Să trăiască! Să supraviețuiască! — fie și numai cu această garanție, poporul ar fi mulțumit. Menținerea în viață, prelungirea vieții, viața creată în laborator... promisiunile geneticii moderne merg, de altfel, tocmai în acest sens. Al supraviețuirii...

Terorismul? Ecologia? Alegeri democratice dirijate / insuficient dirijate de mass-media? Crize monetare?...

Fleacuri!

Lumea nu se va schimba radical, din moment ce 1% din oameni dețin 99% din tot ce există! Să dispară moneda europeană? Să se prăbușească dolarul? Să apară monede paralele?... Toate sunt niște bagatele, din moment ce practic toți banii sunt în doar câteva mâini...

Eu mă pensionezez peste un an...

Florina Breazu, „Mesaj”

Dilemele și tragediile unei epoci

Nikos Kazantzakis, *Fratricizii*,
Humanitas, 2017

Editura Humanitas, prin inspirata traducătoare Alexandra Medrea, ne face un dar cu totul special prin publicarea romanului lui Nikos Kazantzakis, *Fratricizii* ((1954, apărut postum în 1963). Scriitorul despre care Albert Camus, concurent la decernarea Premiului Nobel, a afirmat că romancierul grec îl merita de ”o sută de ori mai mult”, ne fascinează și de data aceasta, ne provoacă, ne tulbură ca în tot ceea ce a scris, asigurându-și locul cel mai înalt în elita literaturii eline și universale.

Romanul, compus spre sfârșitul carierei, sintetizează trăsăturile distinctive ale viziunii filozofice, etice, socio-politice și artistice ale unei personalități de o complexitate covârșitoare. N. Kazantzakis a fost un scriitor militant în sensul profund al termenului, care s-a implicat în bătăliile esențiale de idei ale epocii sale, dar și concret în mișcările politice menite a schimba lumea. El este incendiar și contemplativ, cutreierat de îndoieli și ezitări, dar și năvalnic în acțiunile sale, navigând între contradicțiile eului său și ale lumii contemporane, dominată de confuzie, sfâșiată între declinul creștinismului și barbaria maselor, între totalitarism și neputințele democrației, între veleitățile hegemonice ale Occidentului și ridicarea Orientului. Personajele sale mistuite de un continuu foc interior, de impetuoșitate par smulse dintr-o frescă pusă în mișcare de un impuls originar. Nimic mai străin de personajele sale decât mediocritatea sau măsura, ele acționând mâinate, parcă, de o frenezie dionisiacă.

Dacă substanța eroilor prozatorului este de sorginte dionisiacă, în schimb structurarea universului romanesc ne apare de un calm apollinic, în buna tradiție a tragediei grecești marcate de simplitate și sobrietate. Inspirat din războiul civil al Greciei din 1946-1949, în care s-au confruntat partizanii bolșevismului cu trupele guvernamentale, romanul se concentrează doar pe durata Săptămânii Patimilor, simbolic aleasă. Spațiul este și el redus la satul de munte, neospitalier, auster, sinistru precum Kastelos, cu oameni posaci,

dogmatici, divizați între ”beretele negre”, reprezentând statu-quo-ul și ”beretele roșii”, alias revoluționarii adepți ai ”Evangheliei lui Lenin”. Între aceste forțe se zbate zilnic Părintele Iannaros, păstorul sufletesc al satului, obsedat de necesitatea stopării războiului, pe care el îl consideră fratricid. Pentru tabăra ”roșie” războiul nu este fratricid, ci o expresie a insurgenței împotriva vechiului. Se confruntă în roman o concepție religioasă, universalistă a societății cu una a luptei de clasă, menită a răsturna oligarhia și a instaura dictatura proletariatului. Kazantzakis, prieten cu socialistul și agitatorul comunist Panait Istrati, a făcut parte din falanga acelor ”tovarăși de drum” din Occident ca H.G. Wells, G.B. Shaw, H. Barbusse, R. Rolland, Andre Malraux etc. fervenți susținători ai URSS-ului, în ciuda simptomelor tot mai clare de totalitarism. Se știe azi cât de mult rău au cauzat ”tovarășii de drum”, întârziind procesul de demascare a crimelor comuniste. Kazantzakis, deși a fost un admirator al lui Lenin, nu a devenit niciodată un comunist devotat, trăind ca și P. Istrati amarnica deziluzie a coruperii idealismului comunist în universul concentraționar sovietic.

Titlul romanului optează pentru o viziune naționalist-patriotică, bazată pe religia binelui întruchipată de morală lui Iisus Hristos, încadrată într-o privire de sus a lumii, văzută ca o succesiune de civilizații, în sensul aceluia corsi e ricorsi.

Părintele Iannaros are o statură e-popeică, așa cum bine îl descrie tânărul Leonidas, ”are o forță de nestăpânit, misterioasă, o credință nestrămutată, e blând și sălbatic în același timp, o durere profundă emană din ochii lui și din barba care îl face să semene cu Moise” (op. cit., p. 131).

SILVIA URDEA

Iannaros este un autoportret al scriitorului, dar nu singurul. Călugărul Anastasios de la mănăstirea Sf. Ana preia din personalitatea scriitorului ideea de jertfă pentru creație și de neostoită confruntare a celor două constante dialectice ale ființei omenești, teluricul și celestul. Ar mai fi și studentul Leonidas, doborât de gloanțe, serafic în idealismul lui, poet și îndrăgostit de Mario, pe care n-o va mai vedea niciodată. El, poate cel mai spiritualizat dintre personajele cărții, întruchipează ironia sorții așa cum a fost ea tratată de romantici.

Părintele Iannaros se conduce după morala ascezei, a slujirii semenilor cu iubire, așa cum ne învață Hristos. Ar fi putut să aleagă traiul pașnic la Muntele Athos, dar n-o poate face deoarece el este un combatant până la ultima fibră a ființei sale. "Adevărul Hristos, crede el, nu mai trăiește în mănăstire, ci își urmează calea printre oameni, pătimește, e răstignit și învie printre oameni" (p. 23). Nici n-ar fi putut rămâne printre călugării de la Athos pentru că viețuirea lor egoistă, trândavă l-a îngreșat pe vecie, l-a împins să fugă între oameni. Cu puține excepții, toți i se par detestabili, trădători ai misiunii creștine. Pagini de critică acerbă antimonastică însoțesc întregul pelerinaj al Părintelui pe la mănăstiri. Părăsind perimetrul monastic, Iannaros caută un loc care să corespundă aspirației sale spre asceză și sacrificiu, sufletului său empatic, generos, visând mereu să-i convingă pe cei care se sfâșiau să renunțe la ură și să se izbăvească prin iubire. Găsim în *Fratricizii* una dintre cele mai impresionante pledoarii pentru iubire, pentru compasiune și toleranță. Sătenii îl înfruntă cu argumentul că însuși fiul lui, Căpitanul Drakos îi conduce pe rebelii de pe muntele Aitorahis, comițând crime la fel cu soldații guvernamentali conduși de Comandantul de la garnizoana din sat.

În ciuda strămtorării în care se află, Părintele Iannaros nu renunță la misiunea sa pacifistă, deoarece el vede întregul război ca o reeditare, pentru a căta oară în istorie, a parabolei lui Cain și Abel. El îi așteaptă zilnic în ușa bisericii pe poporenii care îl caută ca să afle ce se întâmplă, ca să înțeleagă încotro s-o apuce ei, cei care au ajuns la o

răscruce. Deși propovăduiește neîncetat iubirea creștină, ca fiind singurul remediu la continua vărsare de sânge, Părintele nu este nici el scutit de acutele îndoieli, care punctează întregul roman. În acest sens personajul are o certă vocație hamletiană, *Fratricizii*, nefiind doar un roman al activismului, ci și unul al constanței interogații adresate divinității și conștiinței umane, un roman al imposibilității opțiunii. Dilema Părintelui Iannaros crește de pe pământ, urcând până în cer. Pe pământ el nu știe între cine să aleagă, între cauza *beretelor negre* sau a

Florina Breazu, "Incandescență"

beretelor roșii. Această dilemă îmbracă un aspect social. Față de cer își manifestă îndoiala privind eficiența implicării divinității, care îi apare absentă din durerile lumii. Intensificarea conflictului social amplifică dramatismul relației Părintelui Iannaros cu Dumnezeu, pe care l-ar dori amestecat direct în războiul nimicitor. El strigă la un moment dat "coboară în Kastelos și arată-mi calea" asemenea lui Tudor Arghezi în *Psalmi*, "Vreau să te pipăi și să urlu: este". Viața acestui personaj se confundă cu misiunea lui de custode moral al satului, păstrător al tradiției religioase, dăruit cu toată ființa destinului Greciei. Undeva în roman mărturisește că inima lui este una și aceeași cu harta Greciei: "Dacă îmi scoateți inima din piept, o să vedeți în ea, așa cum se vede pe harta atârnată pe perete la școală, o să vedeți Grecia de la un capăt la altul al inimii mele". (p. 157). Scriitorul a făcut din Iannaros un model Christic pe pământ. În fiecare soldat care moare, moare Iannaros însuși, în fiecare mamă îndoliată de uciderea fiului ei Părintele se recunoaște înfrânt. Este un personaj patetic care

copleșește cu prezența sa. Statura sa se întinde ca umbra unui copac multiseclar pe acțiunea întregii cărți. Cu adevărat el este "un suflet din sufletul neamului său", eroic și tragic, bătut de talazurile momentului istoric, de cele ale unei lumi zguduite de o profundă criză a valorilor.

Părintele Iannaros pare a fi ultimul apărător al umanismului creștin, atacat cu furie de totalitarismul comunist, care se naște sub ochii lui. El trăiește o dublă dilemă: pe de-o parte este chinuit de "eclipsa" divinității în lumea zguduită de criza axiologică, pe de altă parte de scepticismul față de proiectul bolșevic propus de "Evanghelia lui Lenin". Confesiunile lui sunt strigate de suferință: "în sufletul meu este o mare tulburare, nu știu pe ce cale să apuc." (p. 91) El oscilează între fierbinți mărturisiri de credință și imprecății la adresa divinității: "Iisuse Hristoase, mă înăbuș! Lasă-mă să arunc un teribil blestem, altfel îmi plesnește capul..." (p. 146). Cerșește un semn, dar Cerul era mut pentru că "Hristos era mort", iar "Părintele Iannaros era singur în univers" (p. 148). Căderea în deznădejde nu-l răpune, pentru că natura sa combativă biruiește slăbiciunea momentului. Deși îi trece prin minte soluția retragerii în recluziune ("De ce să am nevoie de oameni?" p. 143) respinge ademenirea ei, asumându-și responsabilitatea misiunii sale. Hotărârea lui are un aer demiurgic: "Iau asupra mea soarta satului. Eu hotărâsc de va pieri ori va fi salvat" (p. 152). În preajma zilei de sâmbătă din Săptămâna Patimilor el anunță că suspendă slujba de Înviere pentru că satul este răvășit de ură și crime. În asemenea condiții ce rost ar avea Învierea lui Hristos? Va urca la munte să-l întâlnească pe fiul său, Căpitanul Drakos, șeful rebelilor comuniști. Vrea să-l convingă să coboare la slujba de Înviere ca să se împace cu tabăra adversă prin iubire de Dumnezeu și de Grecia. Patriotismul său este mișcător: "Ești toată numai glorie și foamete nefericită Grecia! ... ești toată numai suflet, din cap până-n picioare.... nu te vom lăsa să pieri, măicță" (p. 173).

Experiența de pe munte are darul de a-l convinge definitiv că "Evanghelia lui Lenin" nu propune o lume mai umană, chiar dacă în primă instanță îi va sătura pe cei flămânzi. →

Din confruntarea cu ideologia rebelilor, părintele se convinge tot mai mult că proiectul lor nu poate aduce adevărata fericire oamenilor, deoarece se bazează doar pe promovarea materialismului cras: *"cum să-și sature pântecele flămând, cum să împartă prada între ei, cum să-și ucidă dușmanii"* (p. 77). În dialogul cu tatăl său, Căpitanul Drakos ia în derâdere morala iubirii cu toate *"pomezile popești"*, propovăduind ura, ca singura cale care poate duce la iubire. Sagacitatea bătrânului Iannaros descoperă rapid esența teoriei bolșevice, constând în cruzime, demagogie și tiranie, în ciuda tiradelor despre dreptate și libertate: *"Așadar tirania? striga bătrânul ... Tirania, violența și knutul, ca să pregătiți calea libertății;* (p. 256) și mai departe *"vreți să creați o lume nouă: din infamie, din sclavie și din minciună"* (p. 257). Replica Părintelui Iannaros, personajul resoneur al romanului reflectă, după opinia noastră, concluziile lui N. Kazantzakis după vizitele în 1928 și 1929 în Uniunea Sovietică, unde stalinismul lucra la instituirea lagărelor de concentrare ale Arhipelagului Gulag.

Stratagama lui Iannaros sfârșeste prin vărsare de sânge. Deși promite să nu omoare pe nimeni, coborând la sărbătoarea Învierii, Căpitanul Drakos nu-și ține cuvântul, executând pe sătenii mai înstăriți din Kastelos, *"dușmani ai ideii"*, conform teoriei luptei de clasă deprinsă din *"Evanghelia lui Lenin"*. Scurtele lui ezitări între glasul milei și fanatismul dogmei ricoșează împotriva lui în zguduitoră scenă a împușcării propriului său tată pe când acesta, total dezamăgit, o pornise pe drumul muntelui în jos, amenințând să răspândească prin sate adevărul despre înspăimântătorul totalitarism. Părintele Iannaros este suprimat, după rețeta universului concentraționar care ucide mesagerii adevărului. Kazantzakis va fi aflat cu siguranță despre experiența lui Panait Istrati cu GPU, poliția secretă din URSS, care îi interzisese să critice aspectele negative ale Gulagului, odată întors în Occident. Caracterul represiv al dictaturii bolșevice devenise atunci, în 1928, din ce în ce mai evident. Era societatea noilor *"scornitori de povești"*, era lumea fără Dumnezeu, așa cum o caracterizează Căpitanul

Drakos: *"noi l-am alungat pe Dumnezeu de pe tron. Am instalat omul pe tronul lui Dumnezeu"* (p. 246). În disputa dintre tată și fiu, adevărul se află categoric de partea celui dintâi care îl rostește răspicat: *"Libertatea fără virtute și fără milă vine de la diavol ..."* (p. 177).

Pe lângă Părintele Iannaros, care este catargul structurii romanului, trăiesc în el atâtea alte personaje episodice memorabile, precum călugărul viclean de la Athos, care vine în Kastelos ca să-i stoarcă pe săteni de bani și bunuri, în ciuda sărăciei lor, Comandantul garnizoanei, neguros, dar umnaizat prin drama lui conjugală, fosta lui soție, devenită ibovnica lui Drakos, Vasos imortalizat prin oscilația lui între cruzime și compasiune, care învinge în lupta lui cu rebelul rănit, Arsenios călugărul sculptor, care-și petrece viața în chilie, răstignit pe creațiile lui pentru a se apăra de demonii cărnii, care îl chinuiau, Leonidas, studentul răpus în floarea vieții, Loukas, prototipul călăului bolșevic și mulți alții. Sunt atâtea scene patetice cu rezonanță până în zilele noastre de parcă romanul ar fi fost scris astăzi, acum. Exodul descris la începutul romanului parcă ar fi smuls din contextul imigranției de toate culorile din zilele noastre. Obligați de tranzacții istorice să plece din satul lor, oamenii se duc la cimitir să-și ia rămas bun de la moși, strămoși. Evocarea este în termenii atât de definatorii pentru stilul Kazantzakis debordant emoțional, cu gesticulație ritualică: *"Oamenii se aruncă la pământ, sărutau pământul umed, reavăn; își frecău cu țărâna creștetul capului, obrăjii, gâtul; se prosternau și iar sărutau țărâna, părinții și strămoșii, strigând: Rămas-bun!"* (p. 14). Apoi, cei condamnați la pribegie întind o horă în jurul mormintelor cum ar fi făcut Dionisos, creștinismul din acest roman fiind sui-generis, păstrând reminiscențe de credințe păgâne, pentru a exprima tumultul ființei umane. Ipocrizia dogmatică îi este străină scriitorului.

Dialogurile șlefuite aforistic alternează cu efluvii lirice în care se combină notațiile peisagistice mulate, în general, pe trăirile personajelor, cu descrierea stărilor contemplative. Părintele Iannaros este somat să dea împărtășania unui muribund tocmai

CÂND PLEACĂ TOAMNA

*du-te toamna mea ce trist mă lași...
mai am niște frunze pe-o aripă.
multe mi-au căzut și-mi plâng
sub pași
și-altele prin vârstă se-nfiripă.*

*mă aplec pe veșnicul caiet
în care-mi aștern cu-nfrigurare
gândurile mele de poet
ca pe niște păsări călătoare.*

*și cocorii ce se duc pe rând
într-o altă țară - foarte verde
îmi promit că-or reveni curând
și îi cred - speranța nu se pierde.*

*iau plaivasu-n degete și scriu.
multe toamne-s...multe-s și
poeme.
nu am eu ciubere de rachiu
să-nec ale toamnei diademe.*

*...totuși - toamna pleacă, eu
rămân.*

*vijelii de timp vor fi pe-afară.
versurile ce-n caiet le scriu
i le voi citi...la primăvară!*

2917 - la Montreal.

GEORGE FILIP

când privea la Calea Lactee care *"curgea ca apa Iordanului, un râu de lapte dintr-o parte în alta a cerului; iată adevăratul brâu al Fecioarei, se gândea el, țesut din tăcere și blândețe cerească ..."*(p. 46). Reflecțiile asupra sufletului omului pot compune un minunat poem. Sufletul este scânteie divină care se poate aprinde în orice moment ca o grămadă de fân, puterea lui este uimitoare căci *"dintr-o zdreanță poate face o flămură sfântă"* (p. 34), chiar soarele cugetă că dacă sufletul *"adevăratului om ar dispărea, ce dezolare, ce suferință, ce risipă zadarnică a luminii mele"* (p. 196).

Traducerea este atât de apropiată de spiritul originalului încât ne dă impresia că Nikos Kazantzakis ar fi scris în românește acest magnific roman. Este un remarcabil exercițiu de re-creare din care stilistica limbii române iese îmbogățită, salvată de la poluarea la care este supusă de comunicarea cotidiană.

Waterford, 14 septembrie 2017

MĂNTUITORII

Pătura groasă, aspră de veșnică purtare, este trasă peste capul rotund, ca un bostan, cu ochi oblici, abia mijiiți, dintre obrajii lucioși. Mai multe brațe o fixează de jur împrejurul unui morman care se umflă, rar, sistematic.

Și nu-i nimic în imediata apropiere pe care să-ți odihnești ochii. De-atâta veșnicie, n-ai cum alunga plictisul. Pe-aici mai trebuie mișcat câte ceva. Aerul e prea îmbăcsit. Dar cum să deschizi vre-o fereastră, unde nu-s ferestre?

- Bună dimineața. Eu sunt Iisus, fiul lui Dumnezeu.

- Care Dumnezeu? Eu nu cunosc nici un Dumnezeu.

- Dumnezeu mi-e tatăl, zămislitor al trupului meu și al credinței mele, zise unul, rânjind.

- Și care e credința ta? îl zădări celălalt.

- Ar trebui, să-ți spun. Eu cred în oameni, în partea bună din ei, își continuă Iisus pledoaria.

- Și eu cred în ei. Mă cheamă Budha, iar frații mei cred în credința mea. Ai tăi cred?

- Nu. Ai mei nu cred. Ai mei, au vrut să le fac minuni. Și m-au răstignit pe cruce, așteptând să învii.

- Și-ai înviat? îl sâcăi ca întotdeauna Budha.

- După cum vezi. Sunt la fel de viu ca și tine.

- Dar e o prostie. Eu n-am fost niciodată viu. Eu sunt pur și simplu o plâsmuire plăcută a sufletelor, celor care vor să creadă în ceva. Eu sunt un vis necesar, pe când tu, te vrei ca o realitate.

- Frații mei nu cred în plâsmuiri. Tatăl meu a fost, dar nu le-a ajuns. Ei au vrut ca, tatăl meu să aibă un fiu, pe care să-l poată pipăi, simți și care să le facă minuni, își continuă el, ca de atâtea ori, argumentația.

- Tot îi dai cu minunile. Ce-s alea?

- Uite, de pildă eu le-am arătat oamenilor calea spre înțelegere și armonie.

- Și eu le-am arătat-o. Mai bine spus și-au găsit-o singuri, plâsmuindu-mă pe mine. Și asta nu e minune!

- Ar trebui multe să-ți spun. Dumnezeu tatăl, fiind nevăzut m-a plâsmuit pe mine, ca oamenii să vadă și să creadă.

- Și cred?

- Daaa! Bine, a fost o vreme când nu prea erau ei siguri, dar eu le-am făcut minuni, adică lucruri pe care ei nu le puteau face și atunci au crezut și de atunci cred mereu. Adică știu eu ce să-ți spun? Parcă nu prea mai cred. De-aia am venit eu iar. E nevoie de mine.

- Și ai s-o faci?

- Păi, dacă-ți spun.

- Ce anume?

- Ticluiesc eu una mai mare ca ultima.

- Ticluiești pe naiba. Pur și simplu i-ai păcălit. Crezi că numai tu ai fost deosebit între oameni?

- Eu nu cred. Ei mi-au spus-o și au și crezut totodată.

- Impotență de oameni comuni, de hoardă.

- Spune-i cum vrei frate Budha, dar așa a fost.

- În primul rând încetează cu tâmpeniile astea. Eu nu ți-s frate. În al doilea rând nu te mai încrede atât în voința unei turme neputincioase de a-și găsi singură calea spre adevăr și nu mai fă pe grozavul. Eu nu pot crede că tu ai fost singurul în stare să le aduci neisprăviților ăia, calea spre fericire. Au mai fost și alții, dar tu probabil, ai fost singurul în stare să le aduci calea spre fericire. Au mai fost și alții, dar tu probabil ai fost singurul în stare să-ți prezinți marfa în ambalaje veridice. Iar turma a orăcăit la unison, în favoarea ineptiilor tale. Era și mai ușor. De aia te-au răstignit după aceea. Că doar au mai fost răstigniți și alții.

- Da, dar ei nu au înviat.

- Și tu? Parcă tu ești viu? Și te rog nu mă mai întrerupe. Nu te-a educat maică-ta?

- Te rog. Toate ca toate dar pe mama s-o lași în pace.

- Și de ce mă rog? În fond văd că nu te-a prea înghesuit cu buna creștere.

- Mama a fost și este Fecioara Maria.

- Altă aiureală. Te pomenești că mai trăiește?!

- Nu!

- Și a murit virgină?

- Da. Afirm asta, cu toată tăria.

- Sărmane Iisus, ești de plâns. Ori ești prost ca o căldare, ori ești bolnav. Trezește-te măi băiete. Toți ne tragem `ha, ha, `tot de-acolo. Și tu pari făcut la fel ca noi.

Nu-ți permit! Nu-ți permit! Mă înțelegeți? Nu-ți permit!

Glasul lui Iisus Mântuitorul devenise supărător și strident.

- Ce-i gălăgia asta, se auzi de undeva glasul lui Allah.

- Vino-ncoace fârtate, să vezi minunăție. Nepricopsitul ăsta de Iisus, susține că mă-sa a murit virgină.

- Și ce-i cu asta. Poate să moară cum vrea, se auzi glasul lui de departe.

- Ai dreptate bătrâne, veni din ceruri vocea lui Dumnezeu.

- Îți mulțumesc părinte, nu-și putu reține bucuria Iisus, la glasul părintelui său.

Cu pași mari și legănați, abia târârându-și burdihanul, se apropia Mahomed.

Mahomed! Mahomed! îl strigă Budha.

- Ce vrei? Catadicsi Mahomed să-i răspundă.

- Uite ce spune Iisus, maică-sa a murit virgină.

- Se poate. Când o femeie nu mai are bărbat multă vreme, i se strâng toate alea.

- Și cu asta insinuezi că...

- Ce importanță mai are? Tatăl meu Allah tocmai de aceea ne-a dat mai multe femei. Până le vine rândul, par ca la început.

- Nărodule, numai la asta ți-e gândul, pufni Budha cu ciudă.

- Nărod ești tu, cel cu o mie de fețe. Pentru că numai unul ca tine se poate sminti în așa hal încât, să nu mai țină seama de lumea carnală. →

GHEORGHE NEAGU

În ea sălășluiește frățioare,
fericirea, în ea.

- Și sufletul?!

- Tu vorbești de suflet? Cine are
o mie de fețe are tot atâtea suflete și
pe care din ele-l poți face fericit mai
întâi? zise Allah, râzând din rărunchi.

- Ba tu ești acela.

- Fraților nu vă certați!, interveni
Iisus.

- Ia mai du-te dracului, îi sări
țafna lui Budha, repezindu-i o palmă
pe obrazul drept. Ce te bagi?

- Mă bag!, pentru că nu vreau să
vă văd certându-vă!

- Dar cine se ceartă, bă Iisuse, îi
zise și Mahomed enervat brusc.

- Voi. Voi nelegiuiților, își
susțin Iisus punctul de vedere.

- Atunci na, ține și de la mine, și
Mahomed îi trânti la rându-i o palmă
răsunătoare.

Iisus își cuprinse fața fierbinte,
cu palmele, căutând să-și potolească
usturimile. Apoi, amintindu-și de
povețele tatălui său, zise:

- Taică Dumnezeule, taică
Dumnezeule, că rău m-ai învățat!
Neghiobii ăștia sunt în stare să mă
facă ferfeniță, nicidecum să-nvețe
ceva. Poate că tu nu ești de acord cu
ceva, dar nu mă mai las, să știi. Aștia
spun că nu există minuni. Și spun că
nici nu sunt viu. Și dacă nu-s viu,
atunci pentru ce? Auzi tu? Pentru ce?

Se încordă apoi, ca un arc
începând să lovească în toate părțile.
Lovea și primea. Toți loveau. toți
loveau, toți primeau. Cine pe cine
nimerea.

Ușa se deschisese brusc, lăsând
să intre întâi capul, apoi corpul
bărbatului îmbrăcat în pantalon și
bluză albă.

Gesturile și glasurile amuțiră.
Bărbatul înaintă încet, dar sigur,
conștient de puterea sa.

- Drăgălișilor vi s-a făcut dor de
hamuri, cum văd. Vă liniștesc eu
imediat. În paturi! În paturi am zis!

Se aplecă apoi să culeagă de jos
pătura cenușie.

-Ei drăcie. Tu ce cauți? Aici erai?

Zbârlită, înfricoșată, fata țâșni
iute, strecurându-se spre ușă.

-Mătură, fira-i tu să fii, mătură că
te-am angajat să mături, nu să faci
sfinți.

Sfinți aveam destui bombăni el,
trântind pe masa din salon cutia cu
medicamente.

Dacă umbra-ți cerne...

-Ce rămas-a vieții'în frângerii ori câștig,
de torpoarea zilei dă spre-al nopții
frig?...

Bizuit pe tine, lasă-al lor izvor
colbului și spuței sub fatal torsig...

Din rotundul lumii centrul află-l doar,
Celui Veșnic casă, punct; de unde sar
spitele orândeii spre obezi de chin
în vădită valma bunului zadar.

Dacă umbra-ți cerne și al său șirag
de năpaste ninse îți va ține drag,
însuși Ziditorul te-a struni-îndeajuns
s-o îndrepti din parte-ți ca întreagă'în
Vag...

Însă fața-întoarce la lumină și
poartă-ți nemurirea peste-a nu și-a fi!...
Frământarea-alung-o-în cel din urmă
preț.

Taci tăcerii tale fără a gândi!...

În egal smerin...

Numai dacă'în vraistea celor care curg
a încremenire, simbolul teurg,
văl, va fi vedere,-atunci deja vei ști
înțeles că tace-în tine-un Demiurg.

Sens adaugi la sensuri dăruind mereu
chiar din despărțirea de bastardul „eu”
și cu-aceste Cartea n-a uita nimic
din zadarul vieții, obârșit trofeu.

Ești monarh pe lume, lepădat de ea...
Cum nutrești la Unul să ajungi cădea,
crudele contrarii trece-le de joc
poposind la Tronul scris în Peruzea.

Lasă-te în mâna justului destin,
dar măcar dârzenii, osândiri ce țin
de mlădia faptă, ia-le-asupra ta,
depărtat de toate în egal smerin...

Ușa către ceruri...

Ușa către ceruri în evlavii doar
își cunoaște cheia ființimii, chiar
dacă nimeni nu ia seama către țel:
centrul chibzuinței sub constant cântar.

Fericirea'în milă face timpul lung

temeliei lămpii unde se disjung
prin răbdare umbre ce lumini acer
cătore Piatra scumpă-a filtrului prelung.

Jos, nicio petală falsă n-ar cădea
din ograda crengii, sfântă,-a Celuia
când spre două fețe coala-i de papir
ba ne înviază, ba ca ort ne vrea.

Șoaptele nespuse-s calmului prinos,
iar nefasta snoavă norocirea-a scos
drum din spinii Rozei... Între-a ști și-a
fi
goală scafa minții tace maiestos...

Cel plecat în sine...

Cel plecat în sine nu-i a-l ști'înadins...
Ajungând ca flama ce demult s-a stins,
dar spre luminare-încântă vastul drum,
scapă-a se cuprinde de al său cuprins.

Folosind cuvinte le-a transcens
ne'înfrânt,
iar spre lumea goală'în tot ce este cânt
nu s-a prins de fructul simplei, deci,
mirări,
ci, crescut scăderii, se topi-în Cuvânt.

Însă ca rostire e tăcere doar,
velă fără ape prin plecări de par
veșnică ivire într-un joc absent,
miruit sălaşul unui Singur Dar.

Candidă oglindă-atâta de presus
încât curcubeie ce zadar i-au pus
prețioase margini trec de venerat,
ne arată-în forme nume care nu-s...

Numai ea, petala...

Cel de se afundă-în sine ca pierdut
va găsi un licăr ce s-a întâlnit
chiar dintru ulciorul Marelui Abis
când iscă porunca să se facă vrut

nalt văzduh să-împartă ape sus și jos.
Dacă într-afară număr mare-a scos
tâlcuiala falsă dintr-un sincer fir,
în adânc principiul stăruie pios

ca metamorfoza'în locul de-unde-a
prins
a fi înăscută să se-întorcă-adins.
El se leagă țintei doară deznodând
viața de-oglindearea gândului convins.

Pe când reci iluzii, vânății de fum,
îi frământă cuget spre un țarm postum,
numai ea, petala inimii, tăcând
spune: -Toate-s seamăn în aici și-
acum!...

PETRU SOLONARU

Jesús de Matías

Jesús de Matías Batalla (Alcalá de Henares, 1988), scriitor, jurnalist, licențiat în radio, colaborator al editurii Playa de Ákaba.

A primit 2° Premio del III Certamen Literario Ciudad del Aire, la secțiunea poezie, vârsta 12-18 ani, 2005 și a rămas finalist la I Certamen Nacional de Relato Corto 'Pluma de Cigüeña', 2016;

Cărți publicate: Versuri din surghium (Playa de Ákaba, 2016); Ultimul nazi irlandez, roman istoric (PiEdiciones, 2017); diverse antologii.

Capitolul șapte din Șotron

Agonizează amintirile
în flacără de ruguri eterne,
iubirea moare și se naște
în toate orgasmele trupurilor ce se
dăruiesc,
în toate sărutările cu limba,
în toți fiorii tăi și-n fiecare-n parte.

Din cărți de istorie,
renasc civilizații
dorința se aprinde și se stinge
în fiecare picătură din plăcuta
sudoare,
în fiece parfum senzual,
în toate degetele tale și-n fiecare-n
parte.

Tu ești viața și moartea mea
în fiecare noapte înstelată cu cărți și
cu sex,
trupurile noastre sunt doar unul
singur
în fiecare orgasm, în fiecare dintre
săruturile cu limba,
în fiecare picătură de sudoare,
la fiecare lectură a capitolului șapte
din Șotron.

Învață-mă să iubesc

Ia-mă de mână și călăuzește-mă
pe cărările iubirii,
prin izvoarele fermecate
ce scaldă perlele
și lumina stelelor.

Învață-mă să iubesc
pentru a fi unul singur
și să fim mai tari decât moartea,
să îți sărut zâmbetul
și din fiecare înfiorare-ți
să răsară un curcubeu.

Învață-mă cum să-ți ating trupul,
ia-mi mâinile acestea părăsite,
și-arată-mi cum să naufragiez
între alunițele de pe spatetele tău,
insule mici unde aș vrea să mor,
spune-mi care-i esența mireasmelor
ce se naște pe buzele tale
ca să mă fac alchimist de versuri.

Învață-mă să iubesc
ca să-mi șterg singurătatea de pe trup
și săucid îndoielile din mine
în timp ce briza mării îți va scrie
aceste versuri, doar ție,
scapă-mă din marea cea adâncă,
ia-mă de mână scoate-mă din valuri...

Tu

Doar tu, iubito, ești cea care
cale îmi face,
doar ochii tăi în locul meu privesc,
vorbele mele doar de gura ta-s rostite,
buzele tale porii pielii-mi stăpânesc
și-n pieptul meu, inima ta bate.

Nu am alt stăpân decât ale tale
dorințe,
tributuri nu plătesc la regi,
nici zeciuială la preoți sau la moșieri
nu mă supun la legi divine, nici celor
omenești,
și numai înaintea ta îngenunchiez.

Doar suspinele-ți mă mai fac
să respir,
doar mâinile tale destinu-mi hotărâsc,
doar urmele tale mă mai fac să
pășesc,
zâmbetu-mi se naște dintr-al tău surâs
și întruparea iubirii ești doar tu.

Nu am nici sclavi, nici Dumnezeu,
nu am nici patrie și nici stindard,
singură frontieră, îmi este trupul tău,
doar atunci când te am alături simt
exist,

doar tu îmi ești stăpână, amantă și
prietenă.

Când eu mă-ndrăgostesc de tine

Când începutul e ca ultimul suspin
și nordul rătăcit e de busole,
când binele comite un delict
iar răul pe-asasinii de noapte îi deține.

Când lacrimile uscă chipuri
ratatul e cel ce premiul îl ridică,
prințesele cu căpcăunii se mărită
iar Graham Chapman nu ne mai
păcălește.

Când teroarea iscă râsul iar râsul
iscă teamă
femeia cu coasa nu mai vrea să
moară,
și ploaia la cer urcă atunci când e
nebună
iar luna aprilie de hoții săi -napoi e -
adusă.

Când zgomotul tace iar liniștea tună
iar zilele se termină în zori,
oameni se despart în ziua nunții
și-un Rege că-i va fi
fidel Reginei, jură.

Când salvatorul e lovit de tunuri
marea-i scrie un roman
lui Hemingway,
prietenia și invidia devin tovarășe
bune
cu o mie de tablouri e
decorat dormitorul lui D. Gray.

Când al originalității
simbol este plagierea
bufnițele stau treze ziua-ntreagă
pe geamul lui Kant, Dumnezeu nu
mai intră,
boemii iau prânzul înainte de amiază.

Când nebunii sărută pe buze rațiunea
cei înălțați la Cer sunt arși în foc
vitejii o iau la fugă ca mișeii
și fără a se săruta fac
dragoste amanții.

Când amintirile aduc uitarea
pe Chaplin nu-l mai încape pălăria,
când tainele se strigă-n gura mare
iar tu te-ndrăgostești de altul când eu
mă-ndrăgostesc de tine...

**Traducere și prezentare de
ELISABETA BOȚAN**

LILIYA GAZIZOVA

Liliya Gazizova - poetă, traducătoare și eseistă din Republica Tatarstan, Rusia. A absolvit Institutul de Medicină din Kazan și Institutul de Literatură Maxim Gorki din Moscova (1996).

A publicat douăsprezece volume de poezie, primul fiind "Perla Neagră", prefațat de cunoscuta poetă A.B. Ţvetaeva. Versurile ei au fost publicate în douăsprezece limbi europene.

Liliya Gazizova organizează, la Kazan, Festivalul Internațional de Poezie "N. Lobacevski", sigurul festival literar consacrat numelui unui matematician. Festivalul include conferința: "Influența geometriei neeuclidiene asupra gândirii artistice". Liliya Gazizova este și organizatorul Festivalului Internațional "V. Hlebnikov LADOMIR, care se desfășoară în orașele Kazan și Elabuga (Republica Tatarstan).

Amurguri

Lumina se ofilește ca mușetelul
Lăsat în apă
Timp de trei zile.

Peștele nu se strică de la cap.
Aceasta au inventat-o oamenii pește.

Numai de la coadă
Numai de la capătul frunzei
Lumea se descompune într-o unsoare alb-neagră
În timpul amurgurilor de crin.

Micul huligan

Aș vrea să se deschidă cerul
Și să cadă micul huligan.
El mi-ar gădila călcâiele,
Iar eu aș scânci, stând pe plajă.
Ascult pulsul verii care pleacă,
Respir egal și fără suspine,
Nici după acela, nici după celălalt,
nici după el.
E greu să fii fir de nisip pe plajă...
Ar prinde bine micul huligan.
Prietena

Suprasensibilă și răzbunătoare.
Vorbește mult la telefon
Și plânge frecvent.
O entuziasmează hokey-ul
Și bărbații tineri.
Are spate îngust
Și picioare groase.
În ochii ei nu se vede credința
Parcă așteaptă să fie înșelată.
E bună și geloasă.

Prietena mea.

Nimic prostesc

Dintr-odată lucrurile nu mai sunt
vesele
Când nu-ți mai zâmbește
Vânzătoarea sau frizerul.
Dar aș vrea ca la vederea mea
Să se bucure toți, ca de soare.
Și chiar dacă sora medicală îmi
recoltează sânge din deget,
Să zâmbească în acest timp.
Nimic prostesc în a visa așa ceva.

Știu bine,
Că m-am născut pentru fericire.

Iubire

Îmi zice mitocană.
Susține că în mine nu mai e nimic,
Adăugând, totuși că sunt frumoasă.
Nu-i plac versurile mele,
Dar se dezgheață atunci când casc,
Sau mă rujez.
El mă iubește.

Adevăr și minciună

Adevărului îi aștern o minciună.
Că aceasta se rostește
Atât de frumos și de cald.

Minciuna - înseamnă flori vii.
Se ofilește repede.
Adevărul – tulpină uscată

După minciună.

Adevărul este necesar celor săraci
Cu trupul sau cu duhul.
Iar eu am oscioare frumoase.

Nu bate!

"Încrezătorii trebuie bătuți".
Cu lovituri puternice în stomac.
Ce-i drept, nu am bătut oameni
Și nu voi bate.
Nu am ridicat mâna
Asupra nimănui și nu o voi ridica.
Totuși, știu bine:
"Încrezătorii trebuie bătuți".

Urlat din copac

Tare îți dorești
Să te urci în copac
Și să urla la lună.
Sau invers:
Să te urci pe lună
Și să urla la copac.
Să urla cu atâta dor,
Încât mamele
Care își adorm copiii
Să șoptească:
Ferește-î, Doamne
De o asemenea iubire.
Iar bătrânii care se roagă
Să scuture din cap.

Floricea galbenă

Sunt o floricecă galbenă, discretă,
Nu neapărat un trandafir,
Mai degrabă o păpădie,
Care după apus
Își ascunde gălbeneala
În presupusa sa inimă.
Întunericul nu o hărțuiește
Să se dezgolească.
Dezbrăcarea
Trebuie să se facă
În plină lumină.
Ca să fie mai vizibile
Detaliile cutiei toracice
La ieșire...
Și să te sature cu ceea ce este
Cu frânturi de vise și cuvinte,
Cu semnele de exclamare ale
privirilor,
Cu involuntare dezghețuri.
O floricecă galbenă și modestă
Nu are nimic de pierdut -
În afară de viața ei
scurtă și galbenă.

Traducere și prezentare:
VALERIU BUTULESCU

276) Când căutam acel Graal?

Se surpă-n mal, val după val
Și dau năvală gânduri vechi...
Când căutam acel Graal,
Ce trâmbiți sună iar perechi?

Acuma-n jos, tot în aval,
Ademenesc cântări străvechi...
Se surpă-n mal, val după val
Și dau năvală gânduri vechi...

Nebun m-aduse un chimval
Pe-un țarm străin cuprins de strechi
Și sonul lui atemporal
L-aud într-una în urechi...

Și bate-n mal val după val...

19 iunie 2015

277) Vă așteptăm, dragi oaspeți, la o masă...

Vă așteptăm, dragi oaspeți, în grădină
S-o cinstim pe Mama la o masă
S-o așteptăm să vină și la cină
C-o pâine mare, caldă, aburoasă...

Să vină Ea tot blândă și senină,
Cu vorba ei cuminte și aleasă;
Vă așteptăm, dragi oaspeți, în grădină
S-o cinstim pe Mama la o masă...

Desigur, Ea va fi în cer lumină,
Va privi prin umbra cea frunzoasă
A viei care după Ea suspină,
După mâna ce-o uda, miloasă...

Vă așteptăm, dragi oaspeți, în grădină...

12 august 2015

278) Mi se destramă ultimul popas...

Străine bat minutele în ceas
Și parcă sunt și ele mai bătrâne;
Nici eu, nici ele, n-așteptăm un mâine
A-ncremenit și floarea într-un vas...

Dar mai aud un foșnet printre grâne
Și din demult chemarea unui glas;
Străine bat minutele în ceas
Și parcă sunt și ele mai bătrâne...

Mi se destramă ultimul popas
Și dusă-i viața-n trenul fără frâne
Și-n preajmă nu e nimeni să amâne
Tăcerea care vine de pripas...

Străine bat minutele în ceas...

2-3 sept. 2015

279) Era o livadă cu fructe și flori...

Era o livadă cu fructe și flori
În centrul lumii sau în marginea ei
Și pe deasupra zburau porumbei
- Sufletul meu de comori pe sub nori...

Pusesem peste toate un temei
Iar timpul înflorea ca-n sărbători...
Era o livadă cu fructe și flori,
În centrul lumii sau în marginea ei...

Și nimeni nu punea măsurători,
Gard ocolitor și poartă cu chei,
Numai cântul acelor cârstei
Vrăjea în seri acele splendori

Cândva, în livada cu fructe și flori...

3 sept. 2015

280) Visând o viață paradisiacă...

Se-adună-n stoluri păsări care pleacă
Și-n urma lor rămâne-n adâncire
Privirea care-i beată de rănire...
Albinele mai zboară în prisacă...

Încet o liniște de mânăstire
Se-așterne grea și parcă vrea să zacă;
Se-adună-n stoluri păsări care pleacă
Și-n urma lor rămâne mai subțire

Vara ce-n haina toamnei se îmbracă.
Mai stau o clipă pomii-n amăgire...
Eu stau sub umbra lor de coviltire
Visând o viață paradisiacă...

Se-adună-n stoluri păsări care pleacă...

281) Într-un răstimp al toamnei să rămân...

Într-un răstimp al toamnei să rămân,
Mohican al visurilor mele
Parcă amăgit de acadele
Liber să mai fiu, pe-orice stăpân.

Să mai râd de ceasuri infidele,
De timpul ce m-a tot furat hapsân...
Într-un răstimp al toamnei să rămân
Mohican al visurilor mele...

Și să mai fiu în toate un păgân:
Viață de boem prin cafenele,
Și-ultimul bănuț din teșcherele
Unei frumoase să i-l pun în sân...

Într-un răstimp al toamnei să rămân...

3 sept. 2015

284) Parcă și sfinții au pierit

Parcă și sfinții au pierit
Deși în calendar sunt scriși...
Ascund un suflet răstignit
Când mai visez pe sub caiși...

În ochiul tot mai tâlhărit
Ei mai așteaptă indeciși...
Dar parcă sfinții au pierit
Deși în calendar sunt scriși...

Privesc spre ceru-acoperit
Din timpii noștri compromiși;
Dar unde-i traiul cel tihnit,
Fântânile cu ochi deschiși?

Parcă și sfinții au pierit...

10 dec. 2015

285) Parcă s-au dus spre nicăiri...

Parcă s-au dus spre nicăiri
Tinerii pași în alergări...
Nici nu mai poți să te mai miri,
Uitate-s multele-ntrebări...

Au fost acelea doar smintiri,
Ca-n ape negre, reflectări?
Parcă s-au dus spre nicăiri
Tinerii pași în alergări...

Acum și umbrele-s subțiri
Învinse spre alunecări;
Doar pe alocuri, calomfiri
Mi-aduc parfumul lor în nări

Parcă adus din nicăiri...

10-11 dec. 2015

CLAUDIA VOICULESCU

LIBERTATEA DE A NU FI SINGUR

(Proză scurtă. Fragment))

1.

Ori de câte ori venea aici, în *Piața Păduchilor*, și-și etala cu sfințenie, obiecte fără preț, pe o prelată mare undeva, mai la marginea perimetrului destinat „comercianților”, Ilie Dejeu simțea că zidurile de netrecut până atunci, dintre lumea imposibilă și lumea posibilă, începeau să se micșoreze treptat. Că viitorul nu ar mai avea suficientă răbdare și să dă buzna peste prezent copleşindu-l.

Interesul acesta, al lui Dejeu, pentru obiecte dezafectate i se înfiripase în suflet, cu mulți ani în urmă, când fusese numit de directorul de atunci al școlii, diriginte la o clasă de repetenți și copii fără de căpătâi. Numirea aceea avea să devină însă numai începutul sfârșitului, deoarece directorul găsea de fiecare dată, tot la patru ani, ocazia de a-i mai oferi încă o clasă de repetenți și încă una, în mod repetat, făcând de nenumărate ori, remarcă: „Dumneata și cu încă trei profesori, sunteți singurii care puteți ține în frâu astfel de clase de „rebuturi”. Dar funcția de diriginte presupunea, și în cazul lui și al celorlalți trei „pricepuți” ai școlii, să-și predea obiectele de studio numai la astfel de clase. La D-uri și la C-uri, în timp ce A-urile, clase cu copii performanți și B-urile cu copii buni și foarte buni, aveau alți profesori, eventual mai puțin „pricepuți”. Eventual, așa-zișii profesori de elită ai școlii. Pare-se că de atunci, de prin anii '70-'80, îndrăgise el în așa măsură, „rebuturile”, încât nu mai putea să scape de ele.

„Ceilalți „comercianți” din Piața Păduchilor, unii dintre ei foști elevi de-ai lui, la început, când Dejeu desfăcuse aici, pe iarbă, marfa, îl primiseră favorabil, cu o oarecare mândrie, spunându-și parcă, în gândul lor: „Vezi că și domnul profesor, oricâte școli or fi făcut el și oricât de deștept ar fi, tot aici, în Piața Păduchilor, a catadicsit să vină și să vadă cât de greu se câștigă o pită”. Alții, din contră, încă de la prima întvedere, când Dejeu își etala obiectele atât de dragi lui, pe prelată, îl priviseră puțin cam cu coada ochiului, ca și cum le-ar fi fost teamă ca nu cumva noul venit să facă avere mai abitir decât ei. Ca și cum fostul

profesor chiar ar fi avut ceva de împărțit cu ei, deși știau bine de tot că acesta nu le poate face în nici un caz, concurență. Profesorul, parcă în mod premeditat, repeta mereu, spre a fi cât mai bine auzit: „Domnilor, eu vin aici, în piață, de plăcere. Eu nu vreau decât să văd lumea forfotind în jurul meu. Pe unii alergând de colo-colo, tocmindu-se, încercând să cumpere cât mai ieftin, iar pe alții să vândă cât mai scump. Eu nu mai am nevastă. Fata mi-e plecată în Canada și sunt prea singur, ca să-mi permit să rămân acasă, între cei patru pereți, ca un cuc. Ce vreți? Cine să pledeze pentru libertatea mea de a nu fi singur?” Lumea trecea prin fața obiectelor lui, expuse pe prelată cu mult gust, dădea din cap cu privirile țintă, când la obiecte, când la el, la fostul profesor, fără însă, să rostească nici un cuvânt. Eventual zâmbeau favorabil, ca și cum ar fi zis: „Vai, ce interesant!” și plecau mai departe.

Singurul care le făcea vorbă reținându-i preț de o jumătate de oră și mai bine la taraba lui Dejeu, era de fiecare dată, un fost elev de-al său, pe nume Daniel Mergea care, de ani de zile, când îl întâlnea pe Dejeu, îi reproșa că, în calitate de diriginte, el nu reușise să-l strunească suficient de bine, adică cu palma și cu pumnul, ca să nu devină o lepră, așa cum de fapt se considera acum. Acesta se apropia de vizitatori și, fără să fie provocat, le făcea vorbă din senin:

Domnilor, poate nu știți că domnul diriginte Dejeu vrea să revoluționeze lumea sau ceva de genu'. Da. În loc să vină aici cu obiecte întregi, sănătoase, bine lustruite și eventual mai mult decât prețioase, etalează, iată, obiecte handicapate. Poate chiar vă era dor de o păpușă șchioapă, stimați domni. Iată, o aveți în față. Ha-ha-ha! Vă era dor de o păpușă ciungă sau de una chioară? Ei bine, le aveți în față și pe

una și pe cealaltă, aici pe taraba domnului diriginte. Priviți, doamnelor și domnilor. Aici aveți de a face cu o păpușă cheală. Ai zice că e coborâtoare tocmai din teatrul absurdului. Dincoace aveți un scaun șchiop. Da, da. Lumea asta de azi e făcută și din lucruri incomplete. Și din strâmbătăți, nu numai din lucruri perfecte. Alături vedeți un stutien mono sau ceva de genu'. Adică unul care mai are numai un singur clop. Probabil pentru femei cu un singur sân. Acum vă rog să priviți dincolo de piesele de motoare diesel, dincolo de fitingăraiele de baie abandonate și dincolo de colecția de bigudiuri ante și postbelice, la „sectorul chiloți”. Și chiloții sunt, evident, de toate neamurile. Nici unul nu e întreg. Unii dintre ei n-au elastic, alții au aerisirea prin față și alții o au prin spate. Dar în nici un caz nu putem spune că sunt niște chiloți ruți. Vai de mine! Sunt la modă, domnilor, așa cum astăzi, la modă, sunt și blugii ruți în genunchi. Priviți! Mai spre marginea prelatei, e o galerie de smocuri. Veniți mai aproape s-o vedem. Da. Smocuri care, fiiți siguri, cândva au fost chiloți Tanga. Ha-ha-ha! Să știți că eu îmi permit să și râd sau ceva de genu'... Domnul diriginte îmi dă voie, nu-l așa? Recunosc. Sunt euforic, pentru că domnul diriginte dă dovadă de atâta îndrăzneală într-o lume atât de mercantilă și atât de infectă. Bravo, domnule profesor! De mașini de tocat carne, fără menghină sau fără găurar nici nu mai vorbim. Sunt cu duiumul. Sunt și unele șchioape și altele chiar fără manivelă. De fapt, nici nu-i de mirare. Lumea secolului XXI e suprasaturată de mașini de carne normale și de obiecte care mai de care mai normale, mai întregi și mai aspectuoase. Lumea de azi vrea acum ceva ieșit din comun. Vrea jumătăți de obiecte și eventual, jumătăți de oameni. Asta, ca nu cumva într-o zi, să înnebunească. Pardon! Ca să nu facă *Parkinson*, *Gripă porcină* sau *Scleroză în plăci*. Domnilor, veniți acum după mine în cealaltă parte a tarabei. Aici e sectorul „pălării”. Ce constatați? Credeți că găsiți vreo pălărie întreagă sau ceva de genu'? Nici povești. Uitați: una nu mai are boruri, alta n-are acoperiș și, în sfârșit, alta pare roasă de șoareci.

Dar se vede totuși că ele au fost cândva pălării elegante, frumos →

- NICOLAE SUCIU

confectionate din păr de cămilă și purtate probabil, de domni suspuși în societatea în care au trăit: notari, avocați, doctori, comercianți, oameni de afaceri, bancheri etc.

2.

Trecătorii, ajunși la taraba domnului Dejeu, chiar dacă erau gata de plecare, în momentul în care apucău să-l audă pe Mergea, nu se mai mișcau. Atât de interesant li se părea „spiciul” acestuia. Chiar mai interesant decât ceea ce căutau ei pe la celelalte tarabe. Lângă ei se adunau alții și alții, mulți dintre ei curioși să vadă ce se dă la această tarabă sau pur și simplu ce se întâmplă. Fostul profesor tăcea mai tot timpul, ascultându-l pe Mergea și zâmbea destul de satisfăcut. Tăcea ca și cum n-ar fi știut să lege două vorbe. Pesemne îl impresiona și pe el ceea ce spunea fostul lui elev, ieri o posibilă pramatie (mulți convinși fiind de aceasta) și astăzi un exemplu de fidelitate față de fostul lui dascăl. Mulți trecători opriți aici, erau convinși că Mergea era purtătorul de cuvânt al fostului profesor de biologie. Vorbind cu mult nerv și cu o neasemuită putere de convingere, Mergea își privea când și când dirigintele, pentru a se convinge dacă acesta e mulțumit de cuvintele lui sau nu. De asemenea, afișa și un pic de teamă. Da, 5%, teamă, ca și cum profesorul ar observa că discursul lui ar putea avea la bază și două-trei pahare de alcool. Că în cele din urmă, numai alcoolul l-ar fi făcut pe Mergea așa de curajos și de plin de abnegație. Mergea se opera din vorbit, își aprindea tacticos, o țigară, o fuma încet până la cotor și, cu mâinile în buzunare, ca și cum numai așa ar putea vorbi unei mulțimi, înțepea din nou:

Doamnelor și domnilor, vă rog să priviți acum cutiile de ciocolată și de bomboane fondante de lângă raionul „șosete și ciorapi”. O varietate întregă de cutii din era copilăriei mele, când acestea se dădeau pe sub mână sau ceva de genu’. A! Nu cumva să credeți că aceste cutii sunt pline. Au fost ele, pline cândva. În mod cert. Ele au însă puterea de a le aminti trecătorilor, de alte vremuri mai ca lumea. Cu condiția ca trecătorii să fie oameni cu suflet. Exact! Cine-i berbec, zadarnic este invitat să se gândească și la alte timpuri, domnilor. Mai încoace avem

pantaloni bărbătești de toate felurile: pană, bufanți, trapezi, scurți, foarte strâmți, bermude, șalvari, etc. Pantaloni din toate epocile sau ceva de genu’. Avem pantaloni antebelici și post. Avem și pantaloni postrevoluționari și postcolectiv. Fiți siguri că nici ei nu sunt întregi. Fiecare pereche are câte un neajuns. Spre exemplu, aceștia sunt pantaloni fără un crac. Ăștia! Alții sunt cârpiți exact în „ecuatorul” lor. Alții au fermoarul răposat. Alături avem fuste. Varii fuste și rochii peste rochii. Toate demodate. Unele de pe vremea lui Gheorghiuță când se stătea la coadă la costiuță. Cum? Nu râdeți, vă rog. N-am spus că se stătea la coadă de oase de taur, ca în vremea Epocii de Aur sau ceva de genu’. Vă rog...Acum, atenție maximă! În acest colțișor de tarabă avem poze, domnilor. Uitați ce poze atractive. Poze vechi. Poze de familie. Fel de fel. Colecții întregi de poze. Colecții peste colecții. Sunt singurele obiecte nehandicapate de pe această tarabă! Că sunt unele îndoite pe alocuri sau, mă rog, cu câte un colț, două, trei, roase de de șoareci, aia da. Sunt de acord. Se vede. Dar că șoarecii n-au ros personajele din poze e o mare, mare minune, domnilor. Ha-ha-ha! Dar totul, absolut totul e „aranjat” de domnul diriginte. Totul e aranjat, însă cu substrat. Semn că, la ceea ce-i trainic, nici șoarecii nu se dau. Și nici moliile. De rugină nici nu mai vorbesc. Uitați-vă. În această poză îngălbenită de timp, femeia îmbrăcată după moda anilor 1900, și purtând o pălărie care azi ar fi fost o adevărată comoară, este superbă. Femeia pare, ca să nu exagerez, coborâtoare din filmul *Titanic* sau chiar din *Pe aripile vântului*. Hai, să-mi trag palme! Femeia chiar pare coborâtoare din serialele englezești de lumea seara, după opt jumate. Cum pe ce canal? Atunci era un singur canal, dom’le. Era TVR alb-negru și atât.

Florina Breazu, „Lumină din lumină”

Acum 40 de ani așa era. Și-apoi domnul care stă lângă ea șezând pe sacun, cu mustățile alea răsucite, adevărate trofee de cerb, se vede că fusese un om tare deștept și cu venit grozav. Uitați ce ceasornic cu lanț de aur are sau ceva de genu’. Dar ceea ce e cel mai important la acest soț e mândria lui masculină. Privirile lui trădează faptul că e mândru de femeia care, dacă nu stătea în picioare lângă el, nu era așa de falnică. Se vede că adevărata lui avere este femeia aceasta superbă ca o primăvară însorită. Nu valorează atâta nici hainele lui, nici mescioara cu sticla de șampanie și paharele aflate pe ea, cât valorează doamna și rochia ei cu tot felul de broderii, care mai de care mai scumpe și umbreluța de epocă din mâna ei. Domnilor, vă rog iertați-mă. Poate ați crede că vă vorbește alcoolul din mine. N-aveți decât. Țț! Nu mă supăr. Dar pe vremea aceea, nimic din îmbrăcămintea pe care o purtau personajele fotografiei nu era de epocă. Atunci era o îmbrăcămintă normală, domnule. Îmbrăcămintă despre care nu șiau ei atunci că, peste o sută de ani, i se va spune „îmbrăcămintă de epocă”. Dacă o luăm așa, și noi, acum, purtăm îmbrăcămintă de epocă și habar n-avem că o purtăm și că peste o sută de ani, va fi numită „îmbrăcămintă de epocă” sau „haină de unică folosință”. Mulți o închiriau atunci. O închiriau, se îmbrăcau, se pudrau, rămâneau nemișcați cinci-zece minute într-o singură poziție de stalacmită, se pozau și apoi se dezbrăcau și predau hainele. Acum nu cred că omul ar mai putea sta nemișcat așa de mult timp și nici n-ar mai avea răbdare să îmbrace anumite haine. De aceea e de prețuit răbdarea acelor oameni deveniți personaje. Ei bine, nici ei, fotografi, nu puteau fi niște simpli păduchioși, care să împrumute clienților inerlopi, haine de domni și de doamne spre a se da grande sau ceva de genu’. Erau fotografi de fotografi care așteptau cu mare răbdare, până vedeau albastru, cu capul sub fusta neagră a aparatului de fotografiat. De chiar...

Unii trecători erau în stare să-și cumpere de alături câte o langoșe cu brânză și să savureze ca și cum ar sta la masă și să asculte la nesfârșit suculentele spiciuri ale lui Mergea. De asemenea, erau în stare și să-și achiziționeze, dacă profesorul ar fi avut de vânzare, chiar și câte o poză.

Dicționar de scriitori brașoveni

MIHAELA MALEA STROE

Mihaela MALEA STROE este numele sub care semnează Mihaela Stroe (n. Malea), n. 17 iunie 1957, Brașov. Poetă, prozatoare, critic literar. Absolventă a Facultății de Filologie, Universitatea „Babeș-Bolyai”, doctor în filologie al Universității din București. Profesor de limba română la Colegiul „Nicolae Titulescu” din Brașov. Este membră a Uniunii Scriitorilor din România, filiala Brașov, din 2009. Colaborări cu poezie, proză, teatru, eseu și cronică de carte la publicațiile *Astra*, *Revista română*, *Școala brașoveană/Correspondențe*, *Sinteze literare*, *Tribuna învățământului*, *Gazeta de Transilvania*, *Axioma*, *Tribuna*, *Tabor*, *Lucefărul*, *Vitralii*, *Dacia Literară*, *Cetatea culturală*, *Steaua*, *Observator cultural*, *Spații culturale*, *Sisif*, *Südostdeutsche Vierteljahresblätter*, *Lumină Lină*, *New York Magazine*, *Information Bulletin*. Colaboratoare la cinci volume colective. Membră în comitetele redacționale ale revistelor *Astra* și *Vatra veche*. A debutat în revista

Liceului „Andrei Șaguna”, *Muguri*, 1973. Debut editorial cu romanul *Fatimata*, Editura Arania, 1995. Poeme traduse în limba germană, franceză și engleză. Premii literare: Premiul pentru debut „Darie Magheru”, acordat deUSR – filiala Brașov, pentru volumul *Fatimata*, 1997; mențiune specială, acordată de Uniunea Democrat Creștină – Brașov, pentru piesa *Remiza*, 1998; premiul „Arania” pentru cercetare științifică, pentru volumul *Darie Magheru. Trasee tragice, de la Sisif la Pygmalion*, în 2002; Marele Trofeu în cadrul concursului județean „Brașovul văzut de tineri” (2007) pentru realizarea proiectului „Scriitori brașoveni”.

OPERA: *Fatimata*, roman (1995); *Darie Magheru. Trasee tragice, de la Sisif la Pygmalion*, studiu (2002); *De la copii pentru copii* (coordonator volum), versuri, 2007; *Spre al nouălea cer*, versuri (2008); *Anotimp fără nume*, versuri, cu poeme traduse în engleză, franceză și germană (2008); *7×7 poeme de iubire*, versuri (2009); *Poemele ființei și ale semnelor*, versuri (2012); *Clipa de grație*, versuri (2016).

REFERINȚE CRITICE: Aurel Sasu, Dicționarul Biografic al Literaturii

Române, Ed. Paralela 45, 2006; Irina Petraș, *Literatură română contemporană. O panoramă*, Ed. Ideea Europeană, 2008; Emilian Marcu, *Vitrina cărților (un deceniu de singurătate... în bibliotecă)*, Ed. Pim, 2013; Steluța Pestre Suciuc, Adrian Hamzea, Theodor Damian, Nadia Cella Pop, Liviu Comșia, A.I. Brumar, Ion Bălu, Bianca Osnaga, Emilian Marcu, Valeria Manta Tăicuțu, Tudorel Urian, Angela Nache Mamier, Ștefan Ioanid, Adrian Lesenciuc.

Laurențiu Ciprian Tudor

Născut la 27 septembrie 1973, la Brașov, din părinți munteni. Poet, eseist și jurnalist cultural. Studiile urmate în orașul natal. Licențiat în sociologie la Facultatea de Drept și Sociologie a Universității „Transilvania” Brașov, master în Consiliere psihologică și educațională. Formator și trainer. Este membru al Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România din 2014 și membru al Societății Scriitorilor Târgovișteni din 2011. A inițiat și coordonează, din 2007, împreună cu poezii Adrian Munteanu și Cătălin Stanciu (și sub coordonarea scriitorului Daniel Drăgan și a Fundației Culturale „Arania”), Grupul de litere-sunete-și-culori “Caii verzi de pe pereți” din Brașov care organizează lunar evenimente culturale. A debutat publicistic în 2003, cu eseuri în paginile de cultură ale ziarelor locale din Brașov („Bună ziua Brașov” și „Gazeta de Transilvania”) și în reviste de psihologie umanistă („Empatia” și „Aici și acum”). A mai publicat în: *Astra*, *Gazeta de Transilvania*, *Spații culturale*, *Urmuz*, *Verso*, *Pro-Saeculum*, *Singur*, *Caiete silvane*

Lumea credinței, *Lumina*, *Q Magazine*, *La Revista.ro*, *Merg.in* Debutul editorial are loc în același an, cu volumul de poezie „Teama de cerc și fuga după aripi” (Ed. Lux Libris, Brașov, 2003). Din 2006 este vicepreședinte al Fundației Culturale „Arania” Brașov. Este distins cu două premii literare: premiul III pentru poezie la Festivalul de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor” (2006), respectiv *Diploma de Onoare și Premiul Arania pentru creație literară* (2007). Primește din partea Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România *Diploma de excelență pentru evenimentul literar al anului 2015*

pentru organizarea primei ediții a Taberei de poezie „Brașoave”, 25-27 septembrie 2015 [și pentru propunerea înaintată Primăriei Municipiului Brașov de acordare a titlului de „Cetățean de onoare” scriitorului Daniel Drăgan].

OPERA: Versuri: *Teama de cerc și fuga după aripi* (2003); *Memoria clipei sărutate – 70 cupidopoeme* (2004); *Apostolul verilor* (2007); *Capul cu păsări* (2012); *Nervi* (2014). Interviu: *Adevărul are coaja tare – convorbiri cu scriitorul Daniel Drăgan* (2009). Prezent în numeroase antologii, printre care și *Testament. Antologie de poezie română modernă/ Anthology of modern Romanian verse* (Editura Minerva, 2015).

REFERINȚE CRITICE: Florin Andreescu, A.I. Brumar, Victor Sterom, Nicolae Stoie, Mona Mamulea, Bianca Osnaga, Adrian Lesenciuc, Ștefania Enache, George Coandă, Emilian Marcu, Liliana Ursu, Mioara Bahna, Daniel Drăgan, Valeria Manta Tăicuțu, Daniel Hoblea, Mircea Brenciu, Mihaela Malea Stroe, Virgil Borcan, Cătălin Stanciu, Angela Nache Mamier, Radu Vancu, Felix Nicolau
(Informații de pe site-ul Asociației Scriitorilor, filiala Brașov)

Proiect literar, la Centenar **NEVOIA DE SIMBOLURI**

„100 de cărți pentru Marea Unire” e un proiect literar care și-a propus să marcheze Centenarul celui mai important eveniment din istoria noastră ca națiune, ca popor, deziderat care a antrenat energii nebănuite ale nevoii noastre de a fi împreună, o patrie de pământ, o patrie de cuvinte, o patrie de idealuri.

Marcarea unui astfel de eveniment, dincolo de entuziasme și tentații, induce și riscul formalismului, pe de o parte, și al exagerărilor pe de altă parte.

Sunt firești, de aceea, întrebări legate de cum ar trebui să fie sărbătoarea Marii Uniri, ca ea să aibă și măreție și sobrietate și eleganță, demnitate... și câte n-ar trebui, pentru a ne ridica măcar puțin la înălțimea trăirilor celor care au pecetluit la Alba Iulia actul nașterii noastre ca națiune într-un rotund geografic istoric!?

Fiecare în parte ar trebui să aducem, în felul nostru, prinosul de recunoștință pentru luptă, pentru jertfă, pentru împlinire.

Pentru mine, ca scriitor și editor, ca om de cultură, alegerea de a contribui la sărbătoarea Centenarului nu putea fi decât una circumscrisă preocupărilor mele de zi cu zi.

Ideea de a mă înscrie în orizontul unei simbolistici prin o sută de cărți mi s-a părut potrivită, inedită, cred și originală.

O sută de cărți scrise de autori mureșeni, trăitori acum în acest spațiu, originari de aici, ori cu conexiuni permanente cu el, vor putea fi măturie pentru un timp, vor fi o contribuție care nu doar o să omagieze evenimentul Marii Uniri, ci o să și arate anvergura unui fenomen literar la zi, deloc localist, deloc provincial, pe nedrept marginalizat de instanțe care se cred cel puțin reprezentante divine pe pământ.

Interesul pentru acest proiect a fost atât de mare, încât am fi putut marca... bicentenarul. Pentru că mișcarea literară mureșeană are o amploare care, până la urmă, va trebui recunoscută și valorizată fără prejudecăți ori comandamente de grup.

Etapizarea pe doi ani a proiectului – 2017 și 2018 – a venit și

din dificultățile tehnice de a pune în ecuație un număr atât de mare de cărți, fără a dispune de o echipă de lucru, căci demersul mi l-am asumat pe cont propriu, eu fiind deopotrivă „stăpân și slugă”. Nu mă plâng și nu mă laud, cum repet adeseori, pentru că nu mi-a trasat nimeni sarcini pentru un astfel de proiect.

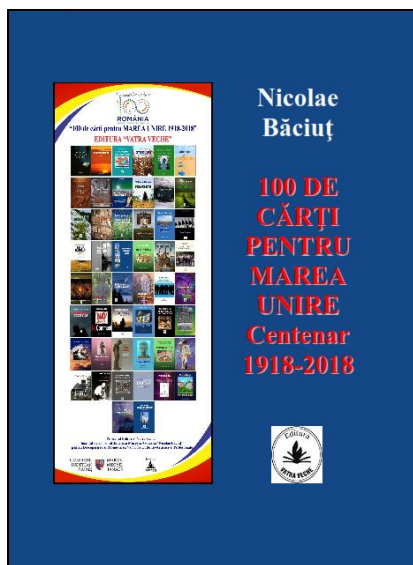
Mi l-am asumat singur, de bună voie și nesilit de nimeni, cu un entuziasm demn de alte vârste.

Așa am crezut însă de cuviință să procedez, ca între atâtea manifestări care vor fi puse în contul Centenarului, cele 100 de cărți tipărite sub însemnele sărbătorii naționale, să rămână, să lase urme. Pentru că raftul de carte mureșeană cu cele 100 de cărți va rămâne în toate semnificațiile simbolice și culturale.

Cărțile din această colecție vor ajunge în cele mai importante biblioteci din țară, în bibliotecile vii din județul Mureș, în casele celor care mai cred în nevoia de lectură și de promovare a valorilor locale.

Autorii acestor cărți se vor întâlni cu cititorii, cărțile vor fi prezentate în expoziții, iar gândul meu este ca la manifestările de la Alba Iulia de la 1 decembrie 2018, să participe și cele 100 de cărți într-o expoziție. Așa cred că vom da consistență și culoare prezențelor mureșene la Alba Iulia și că vom putea aduce astfel un elogiu și mureșenilor care la 1 decembrie 1918 au fost acolo unde țara avea nevoie de ei.

NICOLAE BĂCIUȚ

Album „100 de cărți pentru Marea Unire”

LISTĂ TITLURI CENTENAR

1. Gh. Șincan, *Aștept să înflorească ruga mea*
2. Sorina Bloj, *Îndorostenita*
3. Ioan Cismaș, *Ungaria : lungul drum spre Trianon*
4. Teodor Tanco, *Cetatea Unirii*
5. *Întoarcerea lui Ioan Alexandru*, Antologie de Nicolae Băciuț
6. Gh. Nicolae Șincan, *Dumnezeu aude tăcerile noastre*
7. Vasile Mureșan, Marcel Naste, *Toader Popovici Zugravul*
8. Aurel Rațiu, *Jurnal al împlinirilor și dezamăgirilor*
9. Valentin Marica, *Iarba Golgotei*
10. Darie Ducan, *Iarna de-ale gurii*
11. Valentin Marica, *În liturghia ierbi*
12. Dinuca Burian, *Jurnal de Bibliotecă*
13. Lazăr Lădăriu, *Poeme cu ochi de iarbă nouă*
14. „*Sunt suflet în sufletul neamului meu*”. *George Coșbuc – 150*, antologie de Nicolae Băciuț
15. Gheorghe Andreica, *Monografia localității Iernut*
16. Gheorghe Nicolae Șincan, *Tinda Raiului*
17. Darie Ducan, *Poetrii*
18. Ioan Eugen Man, *Monumente de arhitectură românească din Târgu-Mureș*
19. Ilie Șandru, *Ani de zbcium*
20. Mariana Cristescu, *Gustul cenușii*
21. Mariana Cristescu, *Amor prohibit & Amor interdit*
22. Ileana Sandu, *No Comment*
23. Nicolae Băciuț, *La taclale cu Dumnezeu*
24. Răzvan Ducan, *Chiriaș într-o revoltă*
25. Florin Bengean, *Studii și evocări istorico-religioase*
26. Mihaela Rașcu, *Oglizile pământului*
27. Dinuca Burian, *Sârmașu. Fiile de monografie*
28. Dorian Marcoci, *Albind tăceri*
29. Gabriella Costescu, *Lacrima de liliac*
30. dr. Lucian Săcălean, *Problema minorităților în contextul societății românești*
31. Pr. Ilie Bucur, pr. Vasile Țoc, *Știință și religie*
32. Traian Dușa, *Amintiri autentice : (volum aniversar - 80) : proză*
33. Traian, Dușa, *Țăran cu cravată* : roman eseu în trei părți, *Proprietatea*
34. Traian, Dușa, *Țăran cu cravată*, roman eseu în trei părți, *Roadele*
35. *Poemele cetății*, Ediție îngrijită de Sorina Bloj și Florin Bengean
36. Nicolae Băciuț, *Dicționar de monumente. Biserici de lemn din județul Mureș*
37. Darie Ducan, *Părintar. Răzvan Ducan 60*
38. Mariana Cristescu, *Timpul maimuței*
39. Răzvan Ducan, Darie Ducan, *Poezii - Poeme* : (antologie)
40. Viorica Șutu, *Cumpăna din adâncuri*
41. Valentin Marica, *Iluzia oglinzilor*
42. Lazăr Lădăriu, *Tranșeele ierbi*
43. Răzvan Ducan, *Cumpăr timp*
44. Maria Borzan, *Antologie de poezie populară*
45. Mihaela Rașcu, *Înfinutul interior*
46. Elena Harja, *Povești și povestiri adevărate*
47. Mihaela Aionesei, *Cămașa de sare*
48. Aurel Rațiu, *Fotbalul mureșean de-a lungul anilor (1902-2016)*
49. Gheorghe Nicolae Șincan, *Dureri nespovedite*
50. Ana Hancu, *Vicariatul greco-catolic maghiar al Secuimii (1912 – 1925)*

PRIMA CASĂ

Sintagma „prima casă” a intrat în circulație agresiv, ca o mare ispravă a guvernanților care dau bani din bugetul public ca și cum ar da din buzunarul lor.

Sigfur, înțelesurile sintagmei sunt altele decât cele pe care eu i le-am atribuit, atunci când mi-a cvenit ideea acestei cărți. Pentru că prima casă este cea în care fiecare s-a născut, iar dacă aceasta a fost maternitatea, prima casă tot cea în care ne-am găsit traiul.

Pentru fiecare în parte însă „prima casă” are înțelesuri distincte. Când am demarat proiectul, m-am gândit în primul rând la scriitori, la oameni de cultură în general, fiindcă ei pot să transforme, prin opera lor, prima casă într-o casă care să devine proprietate comună, bun al unei culturi.

Primele case devenit case memoriale vin să mărturisească despre un destin, o biografie care au lăsat urme, care sunt pilduitoare, care pot fi modele existențiale.

Eu, ca bistrițean, sunt fericit că în spațiul nașterii mele sunt două case memoriale de referință – cea de la Hordou, a lui George Coșbuc, și cea de la prislop, a lui Liviu Rebreanu. Casele lui In Pop Reteganul (de la Reteag) și Andrei Mureșeanu de la Bistrița duc cu ele alte mesaje.

În județul Mureș, în care am ales să viețuiesc, nu există nicio casă memorială și puține șanse sunt ca să apară vreuna, poate doar cea în care s-a născut actorul ovidiu Iuliu Moldovan, de la Vișinelu, dacă soarta nu-i va fi potrivnică.

Ateleirul lui Ion Vlasiu, de la Bistra Mureșului, poate deveni un spațiu muzeal, ca și casa în care a locuit din când în când scriitorul Romulus Guga de la Răstolița pot fi spații muzeale, dar nicidecum case memoriale.

Și cum cei mai mulți scriitori s-au născut în orașe, locuind în blocuri, nu cred că putem discuta despre apartamente memoriale sau, ca să fim fanteziști, „blocuri memoriale”. Deși știu că la Chișinău există astfel de formule care funcționează.

În cele mai multe cazuri, „prima casă” a dispărut, în locul ei ridicându-se o alta, mai adaptată nevoilor

contemporane, iar prima casă e doar o amintire, un sloc al nostalgiilor întreținute de fotografii sau de memoria sentimentală.

Eu am o „primă casă” în mintea mea. Îi știu fiecare colțișor, mă regăsesc în ceea ce mi-a rămas ca o avere de neprețuit a amintirilor mele.

Și-atunci, prima casă e de fapt a doua casă, ceea în care am copilărit, am crescut până la anii la care a trebuit să-mi iau lumea în cap, în căutarea unei case. A mea. Prima casă. Prima casă a fost să fie un apartament, amenajat după posibilitățile oferite de cele trei camere, dar și ținând cont de nevoile familiale. Mie mi-a rămas „primul birou”, camera în care mi-am adus cărțile, care au captușit pereții cu rafturi înalte, până la tavan.

Dar mereu am visat o casă a mea, una „pe pământ, unde să nu-mi stea nimeni dedesubt, nimeni deasupra.

Acum am casele mele, cea a copilăriei, pe care o visez să devină „casă memorială”, fără ipocrizii și fără prejudecăți (sunt cel mai mare poet din istoria localității, fiind singurul!), și casă în care trăiesc, ca să mă pot întoarce în eternitate în prima casă.

Fiindcă am șansa de-a mai avea „prima casă”.

M-am gândit că o astfel de temă poate avea impact publicistic, dar ea poate aduna și documente, mărturii de istorie literară/culturală. Dacă guvernații noștri au gândit programul „prima casă” pentru tineri în primul rând, propiecztlul meu e mai ales pentru cei venerabili, care au avut șansa să aibă o „primă casă” în termenii istoriei culturii.

Pentru unii „prima casă” e o proiecție într-un orizont de timp viitor, pentru cei care răspund la această provocare, „prima casă” e în orizontul unui timp trecut!

Așa am lansat programul meu „Prima casă”, la care primele reacții au fost nu doar elogioase, ci au și produs texte.

NICOLAE BĂCIUȚ

Correspondență

Dragii colaboratori,
Vă invit să participați la Proiectul meu "Prima casă".

Adică, să scrieți despre prima casă, cea în care v-ați născut.

Textele (fără restricții de dimensiune) vor fi publicate în revista Vatra veche și, la final, vor fi adunate într-un volum.

Mulțumesc,

N. Băciuț

Mare plăcere îmi face să scriu despre mahalaua de pescari unde am copilărit. Vă trimit o proză și un poem, poate le găsiți locul și dacă trebuie, le mai ajustați ca spațiu.

Toate gândurile bune și prețuirea mea nelimitată nici de timp, nici de spațiu,

Cezarina Adamescu

Bună ziua domnule Baciut!

Mulțumesc foarte mult pentru mesaj și invitație. Suna foarte interesant.

Voi participa și eu. Care este termenul limita pentru trimiterea materialului?

Adriana Stoica

Multumesc pentru invitatie. Voi scrie ceva in curand. Superba tema, fantastica idee! Sigur, am ceva poze, o sa aleg...

Deosebita pretuire,

VPL

Draga Nicolae,

Minunata ideea ta cu „Prima casa”.

Te felicit!

M-as incumeta si eu sa scriu.

Pana cand trebuie trimis textul?

Toate cele bune,

Mariana

Felicitări maestre Nicolae Băciuț pentru această inițiativă!

Atașez propunerea mea pentru: „Prima casă”. Am înțeles bine, nu am înțeles bine, Dumnezeu știe! Eu am încropit așa după cum rezultă din materialul atașat.

Acum, dumneavoastră decideți dacă este bine sau nu. Rămân în continuare deschis pentru colaborare. Vă doresc numai de foarte bine. Mult succes și sănătate.

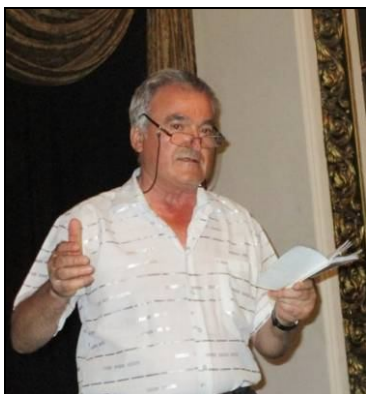
Cu prețuire,

Vasile Larco

Gând frumos, ce proiect de suflet...Felicitări pentru inițiativă, domnule Băciuț.

Mihaela Aionesei

LUMEA LUI LARCO

Stimate maestre Nicolae Băciuț,
mulțumesc și felicitări! Am primit
cele 9 reviste din acest an și, iată,
am ajuns la numărul 10, așadar:

Cum pe sine se întrece,
Spun o vorbă cu sîdeț:
„Vatra” e de nota zece
Ca redactorul ei șef!

VASILE LARCO

ÎN LUNA OCTOMBRIE

E-activitatea-n școli intensă,
Sunt zile când e ceață densă,
Cad frunze, vîntul se-ntetește...
Iar vinul nou din fiert se-oprește.

CUGETAREA PENSIONARULUI

Asemăn actuala pensie,
Fiindcă nu e în extensie,
Cu o mimoză trecătoare:
Cum te atingi de ea dispăre.

ÎNDEMN NAȚIONAL

Lupta-vom ca pe metereze
Să știm de vechile hotare
Și n-or să ne îngenuncheze
Căci vom rămâne pe picioare!

TURISMUL

Spun mulți, în semn de-
ncurajare,
Și c-o mândrie ce-i firească:
Turismul românesc e-n floare,
Dar așteptăm să și rodească!

DESTĂINUIRE

Bun e *vinul de Cotnari*
Dacă-l bei cu *oameni mari*

Tu, ca umorist fidel,
L-ai băut cu *Păstorel!*

CĂTRE UN PODGOREAN

În băuturi eu nu-s expert,
De-aceea nu *mă umflu-n pene*,
Dar știu, când vinul stă din fiert,
Va fierbe sângele în vene.

RONDELUL ÎNSTRĂINĂRII

E scrisă-n carte și uitarea,
Cea care sufletul rănește,
Iar faptul clar se dovedește,
Când nu mai nimerеști cărarea.

Azi dorul de copii tot crește,
Regreți, te prinde întristarea:
E scrisă-n carte și uitarea,
Cea care sufletul rănește.

Prea adâncită-i depărtarea
Iar vremea trece mișesește,
Nici Dumnezeu n-o mai oprește,
Dar veșnică e așteptarea...
E scrisă-n carte și uitarea.

A VENIT TOAMNA

Pădurea se dezbracă, iar,
Și cine știe-a câta oară,
De frunza deasă de stejar
Ce a ținut răcoare-o vară.

Ea, ca o mamă grijulie,
Acoperă cu straiul său
Semințe mii, ce-n primăvară
Rodi-vor fiecare
Și îi vor mulțumi
Prin a mireasmelor din flori,
Prin zumzetul albinuțelor,
Dar și prin coloritul
Tabloului de plante
Mirobolante.

Tot cu veșmântul auriu
Acoperă cât nu-i târziu,
Și butoiașele de ghindă
Ca toate rădăcini să prindă.

Dar e știut, că dintre ele
Se pierd o parte în tufări,
Iar restul, vai, ce puținele
Ajung să fie-nalți stejari!

OCTOMBRIE

E dusă vara sus pe grui,
Vacanța e de-acum în doliu;
Elevul e în banca lui,
Parlamentarul...în fotoliu.

ÎNGRIJORARE

Afirm discret, de bună seamă,
Căci toată lumea azi vorbește:
De-apocalipsă nu mi-e teamă,
Ce-o fi pe urmă, mă-ngrozește!

UNUI CANDIDAT

S-ajungă „sus”, în minister,
Spunea că-i om de *caracter*,
Ales fiind a tot furat...
Deci *caracteru-i* demonstrat.

PUBLICITATE AGRESIVĂ

Când observ că o reclamă
Prin splendoarea ei surprinde,
Mă abțin, de bună seamă:
Calul bun din grajd se vinde!

VASILE LARCO

De la un clasic citire
CONSTANTIN TĂNASE
actor de revistă
1880-1945

Ne-am trezit din hibernare
Și-am strigat cât am putut:
Sus Cutare! Jos Cutare!
Și cu asta ce-am făcut?

Am dorit, cu mic, cu mare,
Și-am luptat, cum am știut,
S-avem noua guvernare,
Și cu asta ce-am făcut?

Pentru-a câștiga o pâine,
Mulți o iau de la-nceput
Rătăcesc prin țări străine?
Și cu asta ce-am făcut?

Traversăm ani grei de crize,
Leul iar a decăzut,
Cresc întruna taxe-accize,
Și cu asta ce-am făcut?

**Epigramă pentru Marx,
Engels, Lenin - Stalin - Ana
Pauker**

Două bărbi, o țcălie,
O mustață fumurie
Și o "gaură pustie -
Vai de biata Românie!

Consolare

Două lucruri mai alină
Al meu chin și a mea boală:
Damigeana când e plină
Și femeia când e goală.

Unui antialcoolic

Oare nu-ți mai amintești,
Vorba din bătrâni lăsată?
Din beție te trezești,
Din prostie niciodată.

Bătrânului Cotnar

Bătrânului Cotnar nu-i sapă
tronul
Vr-un prinț de viță nobilă, ca el,
Vr-un Cabernet, Pinot sau
Ottonel,
Ci veneticul de pripas,....
sifonul!

Când înjosești...

Când înjosești și sucul ei și via
Și cu sifon spurci vinul pe care
va să-l bei,
Nu te gândești tu oare, mișel
între mișei,
Că pângărești natura și
compromiți beția?

Popei Man

Popa Man e om cu cap,
Bere bea-n polobocel;
Doar nu-s capră, zice el,
Să mă mulțumesc c-un țap.

La crama

Invitat fiind la cramă
Am răspuns, ca bun creștin,
Printr-o scurtă telegramă:
"Vin!"

Pe fauna cuvântătoare

Pe fauna cuvântătoare
Apasă greu osândă grea:
Prostia e molipsitoare,
Pe când înțelepciunea ba.

**Curtezanului de pe linia
tramvaiului 5**

Credincios într-una,
Bunelor lozinci:
A plecat cu una
Și s-a-ntors cu 5.

Cât mai e pe lume vin

Cât mai e pe lume vin
Nu ne pierdem firea;
Banii n-aduc fericirea
Însă o susțin.

Ce e femeia?

Vă fac și eu o mărturie
(De-aude mama, mă despică):
Femeia-i ca o jucărie -
De umbli mult la ea...se strică!

Lui Minulescu

Minulescu, om hazliu,
A scris cu pana-i inspirată,
"Romanțe pentru mai târziu"
Și piese pentru niciodată.

**Pentru o călăreață de circ,
premiată, care
în cuvântul de mulțumire
a declarat că
"a fost profund atinsă"
(profundement touchee)**

Stimată doamnă,
Și distinsă,
Când ați fost profund atinsă,
Erați călare sau întinsă?

Nadă

E o mare desfătare
Să bei vin în crâșma sa!
Când și crâșmărița are
Cum s-ar zice... "vinu-ncoa!"

PĂSTOREL TEODOREANU

**DELICII EPIGRAM(AT)ICE
Metamorfoză**

El sugând din două buți,
Ea din *n*, alternative,
Rotofei și rumenuți,
Au ajuns azi ... sugative.

Fortunul și fortuna

Știe ce i-a dat fortunul :
Nu-l trezești – să dai cu tunul.
Dar nu știe, bietul, una:
Ce-i va hărăzi fortuna?

Motanul și ciolanul

Se holba hulpav motanul,
Nu cumva să-i șterg ciolanul.
Mâțișorul, scos din șan,
Fix ca cioara la ... ciolan.

Voievodul Țepeluș

Cu urechile-i arcuș

Un gealat: „Nu-nțelegi, fato:
N-a dat țepă – a luat-o ?”
Vodă,-n pumn, făcându-i cheie:
„Dacă-i tras, cum s-o mai ieie?”

Schimbare de sex?

Pică cerul pe băbacă:
Vine fiu-so-n barou:
A plecat la Oxford bou
Și s-a-ntors acasă vacă.

Nevoit, dă dos la față

I-au tot pus în roate bețe,
Încât, la amurg de viață,
El tot face fețe-fețe
Că nu le va face față.

Parvenire

Nu mai țopăie-n gopak.
Nu mai rămă, nu scobește:
S-a suit scroafa-n copac,
Doar că grohăie porcește.

Hăhăială

Geaba ne hrănesc cu smuge,
Ne croiesc un plan, măreț.
Geaba-i pun scroafei belciuge:
A murit scroafa-n coteț.

Văcar supărat pe sat

Supărat rău că-l întorcu-l
Dintr-un drum ce capăt n-are,
Imi prici c-o să mai zboare
Când o fi să zboare porcul.

Ce-are Șoalda cu Mafalda?

Șoalda când și-o cați – cu șoalda
Și la braț cu ță' bașoalda,
Iar Mafalda-și cură-abalda
Să n-o polueze halda.

NICOLAE MĂTCĂȘ

Muzica

Suita "ONLY in Canada"

Mulțumesc mult pentru ultimul număr al revistei, foarte reușit, așa cum ne-ați obișnuit, de fapt. Deși ne-ați învățat să așteptăm calitate, ne surprindeți de fiecare dată.

Ma gândeam să vă propun un subiect care poate părea îndepărtat, având de-a face cu celebrarea pianistului canadian Glenn Gould, dar vă asigur că articolul vine acasă, la tradițiile muzicale românești. Sper să intereseze.

În amintirea lui Glenn Gould – din suita "ONLY in Canada"

Alesesem acest concert pe motivul că-l avea solist la pian pe Ian Lisiecki, pe care nu-l mai ascultasem în concert. Îmi plăcuseră înregistrările lui și m-a fermecat spontaneitatea interview-urilor lui. Deabia așteptam să ascult primul concert de pian de Brahms, al cărui tumult mă fascinase. Acum îmi dau seama că fusese scris după moartea lui Schumann, un concert trist, întunecat dar cald; partea a doua ar sugera imaginea Clarei Schumann. Ceea ce nu înțelesesem totuși era legătura dintre acest repertoriu și Glenn Gould, sărbătoritul seriei, onorat la 35 de ani de la moartea lui prematură.

Din pricina aniversării a celor 150 de ani de la formarea statului canadian, urma să se prezinte un "mozaic canadian" de talent în display – înțelesesem astfel că așa un spectacol poți găsi "ONLY in Canada"

Concertul începe cu piesa unui compozitor din Québec (ce predă compoziția și muzica de cameră contemporană la Conservatorul local), Yannick Plamondon. Urmează apoi o altă compoziție canadiană, care scrie muzică modernă, fiind numită de către unii "Bartok pe steroizi" și care m-a fermecat, de fapt. Mai mult, am înțeles, în sfârșit, legătura cu Glenn Gould, căci compoziția, Kelly-Marie Murphy, își numise piesa "Curiosity, Genius, and the search of Petula Clark". Muzica modernă nu-și pierde firul muzical, continuă să mențină un ritm și o anume strălucire de-a lungul compoziției. O muzică extrem de imaginativă și expresivă. În plus, memorabilă.

Urmează o piesă de Richard Wagner, Idila lui Sigfried, care se pare că a fost singura piesă pe care Glenn Gould ar fi adaptat-o, interpretat-o și dirijat-o – de unde și legătura cu celebratul seriei.

La pauză am admirat pianul la care cântase odată Glenn Gould, dar pe mine m-a impresionat mai ales scaunul. De ce? Pentru că fusese adaptat de tatăl pianistului, să fie pe măsura băiatului lui, cunoscut pentru excentricitate și tot felul de alte particularități, care mergeau de la portul paltonului și mănușilor vara, până la preferința pianistului de a cânta numai de pe acest scaun pliabil, făcut să îi vină ca turnat. Ce dragoste profundă i-o fi purtat tatăl, ce încurajare necondiționată a fiului, să ajungă pianistul remarcabil, deși nu fusese un copil minune.

Despre Glenn Gould s-au scris zeci de cărți, piese de teatru, muzică de operă și orice altceva. Se pare că există o fascinație pentru acest personaj pitoresc, care sub mai multe aspecte se situează în afara normalului. Surpriza seriei a fost că am cunoscut unul dintre biografii lui Glenn Gould, care spera ca noi să nu uităm. Nu, nu pe pianistul și muzicianul inconfundabil care e, de acum, imortal, ci pe excentricul de la colțul străzii din Toronto, cunoscut de orice trecător, chiar dacă el, trecătorul, nu auzise vreodată despre interpretarea magistrală a Variațiilor Goldberg de Bach. Autorul cărții "Marele Gould" spera ca noi să nu îi uităm prezența "ghosty"- care ar trebui să rămână o fascinație în plus pentru cei ce-i păstrează memoria.

Am aflat diverse perspective despre Glenn Gould, unele chiar bilingve, dramatizate de actorul Colm Feore, ce jucase rolul pianistului în filme biografice. Nu mai văzusem prezentări bilingve în care anunțul să nu se repete în amândouă limbile oficiale, trebuia să le înțelegi pe

amândouă dacă doreai să prinzi mesajul... ceea ce pentru mine a fost încă un deliciu. O încântare această alternare între muzicalitatea celor două limbi oficiale, în dorința de a caracteriza genialitatea lui Gould, ca și cum o limbă nici n-ar fi suficientă... așa cum nici nu este.

Apoi, o altă surpriză, legată de prietenia lui Leonard Bernstein cu Glenn Gould (Lenny și Glenn), care au înregistrat în 1962 primul concert de pian de Brahms. Glenn ar fi vrut să cânte concertul în Re-minor într-un tempo leent, dar Bernstein l-ar fi dorit într-un ritm mai rapid. În înregistrarea istorică a vocii lui Leonard Bernstein din 1962, el se întreaba, cu haz, oare de ce dirijează el orchestra, când nici nu e de acord cu interpretarea pianistului? Se întreaba cine era șeful, dirijorul sau pianistul? Aflu că nu cedase decât o singură dată la presiunile unui solist, iar asta fusese atunci când lucrase ultima dată... tot cu Glenn Gould! Această înregistrare istorică a lui Bernstein, plină de umor, rezonază cu audiența de azi, lămurind și de ce această piesă de Brahms este inclusă în concertul omagial Glenn Gould.

Ca și cum nu era suficient de clar, numai un solist prodigios, tot canadian, ar fi putut lua locul pe scaunul pianistului la această sărbătorire. El este Ian Lisiecki, canadian de origine poloneză, care a ridicat sala în picioare. O mică observație legată de audiența canadiană: este atât de entuziastă că aplaudă și la pauzele dintre părțile concertului. E atât de dezinvoltă, că a trebuit să fac semn unei vecine de scaun, să nu mai facă fotografii în timpul concertului, că deranja...

Seara se termină cu aplauze interminabile, cu îmbrățișări calde între dirijor și pianist, ultimul fiind îmbrăcat doar într-o cămașă; nici haină, nici cravată. În stil Canadian.

Solistul iese să dea autografe în holul de la Roy Thompson Hall, după ce apare, cu o sticlă de apă în mână. Apoi întrebă, dezinvolt, pe cei ce stăteau la coadă, unde așteptau "fân"-ii, ca la concertele rock'n roll, cine era la rând să se întâlnească față în față cu vedeta zilei. Tinere superbe, care trăgeau de fustele prea scurte, așteptau un autograf, un zâmbet și o poză cu pianistul cuceritor. →

MILENA MUNTEANU

Caruselul somnului

După 150 de ani de la apariție, romanul *Oblomov* de Goncharov (1812-1891) e la fel de proaspăt și incitant. Scriitorul critică, desigur, visarea sterilă a aristocrației de atunci, dar Oblomov e un personaj complex, chiar dacă unii apelează doar la arhetipul „leneș”. O fi el letargic, leneș, apatic, însă sufletul său conține vibrații în care sentimentele fierb și se acutizează. Olga și Ilia Ilici (Oblomov) trăiesc o poveste sortită eșecului, întrucât el, bărbatul, nu se poate angaja, nu-și poate asuma posibilele riscuri. Cititorii folosesc termenul de „oblomovism” într-un sens cumva rigid, superficial, fără nuanțe.

În 1980, apare filmul *Câteva zile din viața lui Oblomov*, regizat de Nikita Mihalkov, cu Oleg Tabakov

(Oblomov), Elena Solovei (Olga), Andrei Popov (Zahar) etc.

Regizorul operează selecții în factologia textului, lăsând intacte personajele și atmosfera, într-o reconstituire emoționantă.

Nu mi-a plăcut *vocea din off*, însă Mihalkov a vrut să lege secvențele cu frazele operei literare. Oleg Tabakov e Oblomov însuși, într-o măiastră metamorfoză actoricească. Crizele lui, somnul, patul, amintirea mamei, siesta din copilărie în lungi camere, în care persoanele preferă un carusel dulce al somnului – toate acestea sunt ilustrate în film cu sfințenie.

Oblomov nu suportă lumina („trage draperiile!”), nu-i place viața socială, nu vrea să învețe pe nimeni nimic și e îngrozitor de sceptic („capul meu e un fel de arhivă...nimic nu se leagă”).

Mihalkov insistă asupra tablourilor din natură, cu simț vizual, pictural de excepție. Auzim sunetele delicate ale naturii, chiar freacăntul ierbii. Mestecenii, fulgerele, rochia albă a

Olgăi, fuga ei ireală, împreunarea frisonantă a degetelor celor doi, furtuna, noaptea albă a lui Oblomov, lipit de cana Olgăi, iar în final fuga copilului spre întâlnirea cu mama, ca o reîntoarcere la origini... În imensul salon, se creează un grup de interior : fiecare se ocupă cu ceva, deoarece „zilele de vară sunt atât de lungi”. Sensul vieții? Trezirea la ce? Imaginea cu bicicleta uriașă și voioșia aceluia trio efemer (Olga, Andrei, Oblomov), într-un ecleraj tonic, poate însemna și o apologie a tinereții paradisiace.

ALEXANDRU JURCAN

Glenn Gould...

***

Ian Lisiecki a ales să biseze Aria de Bach, cântată atât de memorabil de Glenn Gould. Așa mi-am amintit că aveam un CD cu Glenn Gould... și Dinu Lipatti. Doi titani ai interpretării pianistice, niște genii atât de rarissime, că e greu de crezut că au fost de fapt contemporani, amândoi fiind născuți în perioada interbelică. Cei doi au în comun mai mult decât discul despre care vorbeam. Au o genialitate distinctă, inconfundabilă, și foarte diferită de a celuiilalt. Pe discul meu, Aria lui Bach este interpretată de Lipatti și nu de Glenn Gould. Iar tonul lui Lipatti, inconfundabil, e remarcabil prin finețurile și subtilitățile ce nu puteau izvorî decât din tradiția muzicală extrem de bogată, moștenită și transmisă lui de distinsa profesoara de pian, Florica Muzicescu. Tonul magistral al lui Lipatti nu are egal, după părerea mea. El este cumva spiritualizat, iar delicia din textura sunetului te trimite în alte sfere. Lipatti nu este doar inconfundabil, ci profund emoționant, într-un fel care nu se compară cu nici un alt titan al interpretării pianistice. În această seară înțelesesem că Glenn Gould n-ar avea rivali nici în trecut, nici în prezent, nici în viitor, nici pe

această planetă, nici pe altele. Că el reprezintă în mod unic cultura canadiană și că este, probabil, ambasadorul cel mai cunoscut și emblematic al culturii canadiene. Mă bucur să văd cum canadienii îi stau alături, perpetuând fascinația pe care Glenn Gould a generat-o. Mă întrebam însă de ce numele lui Lipatti nu este asociat în aceeași măsură cu țara în care s-a născut și format?... De ce oare nu știm să îi perpetuăm memoria, să-l cinstim astfel încât să rămână viu în conștiința contemporanilor?

L-am celebrat noi oare, la cei 35 de ani de la dispariția lui prematură? La 50 de ani? La 60 de ani? La 65? La

Florina Breazu, „Configurație”

100 de ani de la nașterea sa (împliniți în 2017)? Mă întreb câți dintre români știu despre Lipatti, pe care eu l-am descoperit deabia în Canada, printr-o înregistrare re-technologizată, EMI, din seria “Mari înregistrări ale secolului XX”.

Eu nu sunt oracol și nici nu e treaba mea să fac clasamente muzicale, sau să declar cine e în top. Spun doar că mie îmi plac mai mult căldura, respirația, frazarea muzicală, rafinementele fără egal ale lui Lipatti, deși interpretările lui Glenn Gould m-au uluit prin imensa, neobișnuita lor abilitate tehnică și eventuala impetuozitate. Interpretările Bach ale lui Glenn Gould au un loc aparte în inima mea, în ciuda cântatului în barbă, mormăit, inclus în înregistrările instrumentale.

Revenind la Lipatti, știu că atunci când s-au împlinit 35 de ani de la moartea lui, poate din cauza circumstanțelor momentului, nu l-am sărbătorit cum îl celebrează canadienii pe Glenn Gould. Să ne mirăm atunci că nu toți românii înțeleg calibrul lui Lipatti? Să ne mirăm că prea puțini îl asociază fără echivoc cu țara lui? Oare cum să facem dreptate geniilor noastre de primă mărime?

Afiș cultural mureșean

Festivalul de Literatură „Romulus Guga”

Consiliul Județean Mureș, Asociația „Nicolae Băciuț” pentru Descoperirea, Susținerea și Promovarea Valorilor Culturale-Artistice și Profesionale, Direcția pentru Cultură Mureș, Inspectoratul Școlar Județean Mureș, Școala Gimnazială „Romulus Guga”, Școala Generală Răstolița, Biblioteca Municipală „Petru Maior” Reghin, revista „Vatra veche”, Editura Nico, cotidianul „Cuvântul liber” au organizat ediția a XXV-a, 2017, a FESTIVALULUI DE LITERATURĂ „ROMULUS GUGA”.

Programul: Târgu-Mureș, miercuri, Școala Gimnazială „Romulus Guga”: evocare Romulus Guga – poetul, prozatorul, dramaturgul, publicistul; Concurs Județean de Creație Literară și Artistică, organizat de Școala Gimnazială „Romulus Guga”- Festivitate de premieră.

Conferință Cristian Stamatoiu: „Cum aleragă teatrul cu platfus spre Evul mediu întâmplător; Conferință și prezentare de carte, Adriana Loredana Dan, „Romulus Guga – publicistul, dramaturgul”; prezentare carte „Guga – Bărți în amurg”, de Mariana Cristescu și Nicolae Băciuț.

Festivitate de premieră a laureaților, scriitori consacrați (Manuscrise, volume).

Pelerini la mormântul lui Romulus Guga, de la Răstolița

Răstolița, întâlnire literară cu scriitorii mureșeni, evocare „Romulus Guga și Răstolița”.

Reghin, Biblioteca Municipală „Petru Maior”: „Romulus Guga – contemporanul nostru”, întâlnire literară cu scriitorii mureșeni. Lansări de carte de autori mureșeni.

Lansarea volumului de poeme Sorina Bloj, „Îndorostenita”, și a monogafiei „Destinul generațiilor”, de pr. Vasile Chiorean.

Recital de poezie Cristinela Olăreanu.

Invitați: pr. Gheorghe Nicolae Șincan, Sorina Bloj, Răzvan Ducan, Lazăr Lădariu, Viorica Șutu, Claudia Vodă, Gabriella Costescu, Florin Bengean, Maria Borzan, Vasile Chiorean, Loredana Dan, Cristian Stamatoiu, Cristina Sava, Antonia Socol, Maria Socol, Cristinela Pădure Olăreanu, Armina Adam, Mircea Dorin Istrate, Mugurel Pușcaș, Adriana Dandu, Claudia Văidean, Iulia Căpâlnă și alții.

Manager de proiect Nicolae Băciuț.

ROMULUS GUGA, evocat la Răstolița!

În data de 18 octombrie a. c. s-au împlinit 34 de ani de la trecerea în neființă a scriitorului Romulus Guga, un adevărat „descălecător” de cultură la Tg.Mureș, atât prin valoroasele cărți de poezie, proză - în special romane - și piese de teatru tipărite și jucate, multe premiate la nivel național, cât și prin activitatea publicistică și de manageriat cultural, prin reînființarea în 1971 a revistei de cultură „Vatra”, (continuatoare a revistei înființate la București, la 1 ianuarie 1884, de către I.L.Caragiale, George Coșbuc și Ioan Slavici, cu predilecție „pentru românii din Transilvania”) căreia Romulus Guga

i-a trasat - în condițiile eludării, de multe ori, a politicii restrictive de atunci – o traiectorie emancipată, solidă, de reală valoare estetică, și a cărui redactor șef și a fost până la moartea sa prematură, din 1983.

Comemorarea sa a avut loc datorită strădaniilor scriitorului Nicolae Băciuț (care l-a avut pe Romulus Guga ca mentor, încă din anii studenției) și aceasta în baza unui proiect ce a cuprins și un Festival de Literatură „Romulus Guga”, dar și evocări și comemorări în contextul unor simpozioane și pelerinaje prin locuri pe unde și-a purtat pașii cel obsedat și de timp, de trecerea lui, așa cum spune în memorabile versuri lăsate posterității:

Palmares

Marele premiu al Festivalului: Loredana Dan, pentru volumul „Romulus Guga – publicistul și dramaturgul”, 2017.

Premiile Festivalului

Pentru volume tipărite:

Lazăr Lădariu, „Tranșeele ierbii”, 2017, Mariana Cristescu, „Timpul maimuței”, 2016, Răzvan Ducan, „Cumpăr timp”, 2017, Sorina Bloj, „Îndorostenita”, 2017, Ilie Bucur, „Știință și religie”, 2017, Darie Ducan, „Poetrii”, 2017, Viorica Șutu, „Ochiul fântânii”, 2017, Gabriella Costescu, „Epistolar albastru-roz”, 2017, Mria Dorina Pașca, „Fluture de pin”, 2017, Gheorghe Nicolae Șincan, „Sub semnul smereniei”, 2017, Claudia Vodă, pentru volumul „Al treilea anotimp”, Florin Bengean, pentru volumul „Studii și evocări”, 2017, Vasile Chiorean, „Ierbușeni – destinul generațiilor”, 2017, Antonia Socol, „Curcubeul cu metafore”, 2017, Maria Socol, „Inimi de înger”, 2017, Maria Borzan, „Antologie de poezie populară”, 2017, Cristina Sava, „Poarta secretă@noi”, 2017, Mugurel Pușcaș, „Cătarce peste timp”, 2017, Armina Adam, „Raiul de urgență”, 2017, Alexandra Pui, „Lueriul folcloric”, 2017.

Pentru poeme în manuscris: Mircea Dorin Istrate, Ana Munteanu Drăghici, Adriana Dandu.

Pentru arta interpretativă: Cristinela Pădure Olăreanu, pentru arta critică Cristian Stamatoiu.

Au fost premiați și peste 40 de elevi.

„...Atât mi-e de puțin timpul,/ Atât sunt de grăbite toate,/ Atât de ușor se strică/ Ce la naștere pare eternitate.” (poezia **Gravură**)

Astfel, în data de 19 octombrie a.c., ora 12, o ”mână” de scriitori și oameni de cultură din Tg.Mureș, Reghin, Sighișoara și Târnăveni au fost oaspeții Școlii Gimnaziale din Răstolița, localitate din județul →

RĂZVAN DUCAN

Valeriu Butulescu a câștigat Festivalul Internațional de Aforisme...

Prima ediție a „Festivalului Internațional al Aforismului pentru Români de Pretutindeni”, organizată la Tecuci, în perioada 5-6 octombrie 2017 a reunit peste o sută de scriitori, în cea mai mare parte din România și Republica Moldova, dar și din Canada, Germania, Italia, Franța.

Încadrat de doi oameni excepționali, academicianul Naji Naaman și profesorul Vasile Ghica, în prezența primarului Călin Constantin Hurdubae, lui Valeriu Butulescu i s-a decernat Trofeul "SAPIENS PIROBORIDAVA", fiind declarat câștigătorul primei ediții a acestui festival.

În alocațiunea rostită la festivitatea de premiere, proaspătul laureat a declarat:

„În actul temerar de a scrie aforisme

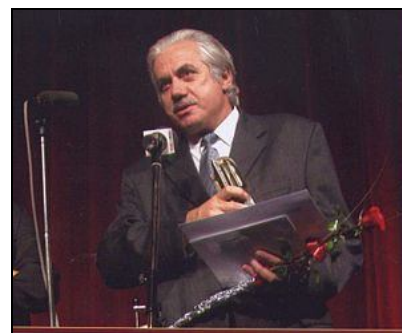
am fost susținut de oameni mari ai literelor noastre, din păcate azi dispăruți: Geo Bogza, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu. Dedic Trofeul "SAPIENS PIROBORIDAVA" criticului Alex Ștefănescu, omul care m-a susținut moral, în tot demersul meu literar”.

Într-adevăr, cunoscutul critic Alex Ștefănescu, parcă prezicând acest succes, scria în Ziarul Evenimentul Zilei (30 august 2017) următoarele:

„În alte țări, în mediile culturale, faci o impresie bună dacă spui că vii din țara în care trăiește Valeriu Butulescu.

În România nu se vorbește mai nimic despre acest scriitor.

Cine este Valeriu Butulescu? Este cel mai valoros autor de aforisme din România, din toate timpurile, și unul dintre cei mai valoroși din lume. Cărțile lui au apărut în toate limbile pământului și pretutindeni au fost comentate cu

admirație. A primit numeroase premii în străinătate (...)

Valeriu Butulescu a încheiat Festivalul în mod inedit, interpretând la pian un fragment din suita aforismelor mele muzicale, unde ideea este susținută doar de Sunet, care reprezintă forma cea mai abstractă a Cuvântului. Beneficiind pentru prima oară de aportul unui pian de concert, perfect acordat, spre bucuria sa, experimentul a fost primit cu aplauze.

ROMULUA GUGA...

→Mureș unde Romulus Guga a avut o casă de vacanță și unde, așa cum a spus Nicolae Băciuț, *”își schița gândurile legate în special de proză și teatru”*.

Prof. Ioana Lircă, director, și prof. de Lb. Română, Cătălina Maria Morar (care și a conceput și difuzat pe un ecran, în power point, un set de slide-uri menite a-l evoca pe Romulus Guga) căroră s-a adăugat ulterior și harnicul primar, dl. Ioan Lirca Marius, au fost gazde ospitaliere, desigur alături de câteva zeci de elevi, din cei 207, cât are școala. Elevii, îndrumați de aceeași profesoară de Lb. Română au recitat poezii de Romulus Guga, precum: *”Gravură”, ”Ochiul negru”, ”Iarna, pe botul lor, roșie”, ”Să ne bucurăm”,* dar și versuri proprii gândite într-un colaj evocator. Scriitorul Nicolae Băciuț, care a condus, firesc, manifestarea, a făcut apel la memorie: *”Romulus Guga venea destul de des aici, vara. În ultimul an de viață a venit în august și septembrie. Ne-am întâlnit în foisorul casei de vacanță și am povestit diverse. Era senin și nu avea spaimă de moarte. Îmi vorbise și de un roman în manuscris, ”Străbunicul din cămară”, care acum este, probabil, în arhiva familiei.”*

Prof. dr. Adriana Loredana Dan, inspector școlar, și-a prezentat recenta

sa apariție editorială *”Romulus Guga – publicistul și dramaturgul”*, Ed. Nico, 2017, fragment din lucrarea sa de doctorat. Printre altele a vorbit și de lucrări neterminate ale lui Romulus Guga, printre care *”Candelabru”* (teatru) și *”Prințul incinerat”* (roman). Titlul acestui ultim manuscris neterminat m-a dus cu gândul într-o zonă speculativă, mai ales că Romulus Guga, ca o voință proprie a fost incinerat, după moarte, urna cu cenușă, fiind depusă într-un loc/ „mormânt”, din Răstolița, vizitat, de asemenea, de scriitorii mureșeni.

La momentul comemorativ și-au mai adus contribuția prin evocări, dar și prin versuri proprii și cuvinte înțelepte: preotul Vasile Chiorean din Reghin, *”slujitor nu doar al bisericii, ci și al culturii,, după cum l-a prezentat Nicolae Băciuț; preotul dr., fost protopop al Tg. Mureșului, Nicolae Gheorghe Șincan, care a avut un ”cuvânt de învățătură”; d-na Sorina Bloj, director al Bibliotecii ”Petru Maior” din Reghin, care a citit*

din cea mai recentă carte a sa de versuri, *”Îndorostenita”,* poeme, Ed. Nico, 2017; d-na Maria Bolzan, cercetător etno-folcloric, cea care *”adună energiile creatoare din satele românești din zona Reghinului”* (apud N. Băciuț); prof. dr. Cristina Sava, cea care a mărturisit că *”puterea lăuntrică a lui Guga”* a îndemnat-o să scrie; doamnele Gabriella Costescu și Ana Munteanu Drăghici, poetesele Sighișoarei, cele care au venit din *”perla Transilvaniei,, cu frumusețea cuvintelor lor de sărbătoare; poeta și graficianul Viorica Șutu, de la Târnăveni.*

”Ne poziționăm cu respect și prețuire pentru Romulus Guga. Posteritatea depinde nu numai de opera scriitorului, ci și de felul cum este gestionată memoria lui », a menționat același omniprezent Nicolae Băciuț. În acest context acesta și-a exprimat încăodată dorința ca școala din Răstolița să poarte numele lui Romulus Guga, mai ales că în urmă cu ceva ani în fața școlii comunei de pe valea Mureșului superior s-a dezvelit un bust al acestuia (autor Simion Moldovan), bust mutat în prezent lângă Primăria din localitate.

După puțin, și cel ce semnează aceste rânduri, și-a adus modesta contribuție la momentul evocator Romulus Guga, de la Răstolița.

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Mulțumesc frumos, felicitări pentru frumoasa revistă.

Cu drag

Ana

Onorate domnule Nicolae Băciuț !
Întors din Timișoara (conferințe prezentări de poeme noi la USR din TM), am găsit cu mare bucurie nr. 9 al revistei pentru care vă felicit, urându-va și pe mai departe succes în prezentarea unor materiale interesante și informative.

**Hans Dama,
Viena**

Onorate Redactor, Dumnezeu să vă dea zile și putere spre a ne ajuta, mereu, să ne vedem, să ne cultivăm și să ne iubim vatra pe care ne-o înfățișați cu dragoste și talent!

Stelian Dumistrăcel

Stimate Domnule Băciuț,
Am primit cele două reviste tipărite și vă mulțumesc. Am apreciat și de această dată diversitatea și calitatea materialelor publicate în respectivul număr al revistei pe care o patronați cu profesionalism. Atașez un alt articol, a cărui publicare rămâne la aprecierea Dv.

Cu repetate mulțumiri,

Livia Fumurescu

Mulțumesc frumos!
Vă felicit din suflet și vă doresc mult succes în continuare!
Cu aleasă prețuire,

Georgeta Resteman

Distinse domnule, Nicolae Băciuț, onorat, vă mulțumesc pentru acest excepțional număr al Revistei Vatra veche nr.9/2017.

Cu prețuire,

Victor Burde

Vă mulțumesc, e într-adevăr o lectură plăcută. Articolele sunt scrise de oameni talentați. Felicitări domnule Băciuț, succes în continuare!
Cu prețuire

Magdalena Brătescu

Dragă domnule Băciuț, țin să vă mulțumesc pentru bucuria pe care mi-o faceți în fiecare lună primind revista dumneavoastră, pentru valoarea pe

care o acordați fiecărui material inclus în paginile revistei. Nimic nu este întâmplător, nimic în plus. Știu câtă trudă implică această revistă, câtă dăruire, cu atât mai mult când mai realizați și câte un supliment, excelent documentat de fiecare dată.

Mulțumesc pentru pagina pe care mi-ați acordat-o în această prestigioasă revistă, cât și pentru invitația la pelerinajul Romulus Guga. La mormântul scriitorului mi-am amintit câteva rânduri dintr-un volum al domnului O. Paler, care spunea că un editor (cândva) ucidea poeți, apoi le publica în tiraje mari poeziile. M-am gândit atunci că am ajuns zilele fericite când un editor ca dumneavoastră învie poeziile și scriitorii, nemurindu-i prin evocări, sau faceți fericiți scriitorii în viață. Mă gândesc, desigur, la suplimentele - cadouri regale - care aduc atâta bucurie nu numai celor premiați în felul acesta, dar și nouă, cititorilor, care-i descoperim din nou sau altfel. Excelent suplimentul Ion Brad!

Aștept cu nerăbdare următorul număr și vă doresc multă sănătate, putere de muncă și inspirație!

Viorica Șutu

Mii de mulțumiri!

Felicitări pentru altitudinea și ținuta revistei!

Cu deosebit respect,

Ștefan Vlăduțescu

Vă mulțumim pentru Revistă. Salutări din California,

Viorel Nicula

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Confirm primirea noului număr din *Vatra veche*. Vă mulțumesc.

Admirație - și - pentru hărnicia dumneavoastră.

Cu cele mai bune gânduri,

Al. Skultéty

Felicitări sincere! O revistă pe care o citesc cu plăcere!

Nicolae Nistor

Felicitări pentru o revistă cultural-științifică prestigioasă, care impune prin calitatea articolelor publicate și realizează o sinteză minunată între tradiție și modernitate. Mereu cu teme incitante, "Vatra veche" a pătruns în conștiința cititorilor de pretutindeni. Mulțumim din suflet redactorului-șef, domnul Nicolae Băciuț.

Maria Monica Stoica

Dragă domnule Băciuț,

Am primit cu aceeași încântare Nr. 8/2017 al revistei VATRA VECHE, pe care o păstoriți cu succes. Părerea că e vorba de una din cele mai serioase reviste românești de cultură este întărită acum de publicarea dialogului cu Eugen Simion, distins intelectual de talie europeană și internațională, care ne amintește cu pertință că „Națiunea este un concept care nu s-a perimat”. Fiind academician, dl Simion nu e ascultat de politicienii care nu țin seama de recomandările sau atenționările Academiei Române... Asta vă face părtași la o suferință națională actuală, făcută de români contra românilor, iar poziția pe care vă situați vă face cinste. Felicitări!

Notele de călătorie din Japonia mai întârzie puțin.

Vă mulțumesc.

Cu bune gânduri,

Mihai Posada

Dragă Nicu.... așa m-am emoționat când am văzut revista, încât tot m-am chinat să pun pdf-ul pe pagină mea... și cum nu mă pricep, am reușit să șterg cu totul revista, așadar fii bun și trimite tu pe adresa mea de FB, acolo unde este frumosul tău text, adresa revistei, ca să poată fi lecturată....și mai trimite-mi o dată pe mail revista ca să o am pe veci.... Doamne, cât m-am bucurat, cât m-am mirat, cât am lăcrimat, cât am meditat... am trecut prin toate stările... toate acestea le vei simți în răspunsurile pe care odată le voi da întrebărilor tale... trebuie să mă grăbesc, deoarece am pierdut din timpul meu.... mult, mult și nu știu unde e, nu-l găsesc ! →

Mulțumesc de 70 de ori, ori, ori 70.....
mă opresc, deoarece vreau să-ți scriu
o "Scrisoare" mai specială legată de
această onorantă și reparatorie
aniversare, cu toate că nu am dorit-o
vizibilă... însă...

Cu prețuire și memorabilă prietenie,
Suzana

Mulțumesc, frățioare.

Am început să rostogolim sensurile
de creștere spirituală, în șuvoi.

Te îmbrățișez.

Traian

Vă mulțumesc pentru noul număr al
revistei dumneavoastră!

Mihai Știrbu

Vă mulțumesc pentru generozitatea și
bunăvoința cu care-mi trimiteți
remarcabila dv. revista. Bogăția și
diversitatea fiecărui sumar
mărturisesc prezența profesionistului
dăruit, amintind de sănătoasa tradiție
a presei literare interbelice. Fiți
sănătos și neobosit!

Const. Paiu

Mulțumesc din inimă, drag prieten.
Pentru cele două cronici și TOATĂ
revistă. O seară bună!

Tudor Cicu

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Va mulțumesc pentru exemplarele din
revista "Vatra vache" pe care mi le
trimiteți. Articolele cuprinse în
revistă îmi dau o mare satisfacție
intelectuală, mai ales acum la o vârstă
mai înaintată, când relațiile cu
mediile de cultură s-au subțiat tot mai
mult. Mă bucură și ilustrațiile pe care
le găsec în paginile ei care mă
încântă și care îmi prezintă pictori pe
care, fără revista dumneavoastră, nu
aș avea de unde să-i cunosc.

Permeti-mi să vă doresc sănătate și
să-i urez revistei ani mulți și tot mai
frumoși!

Cu respect și admirație pentru ceea ce
scrieți și pentru revistă,

Aurelia Corbeanu

Stimate și dragă domnule (și frate
întru Duh), Nicolae Băciuț -
... Vă mulțumesc mult, cu adâncă
reverență, atât pentru trimiterea
revistei domniei voastre (Anul IX, nr.
104/August 2017), cât și pentru
publicarea *poemelor mele*, în
exelență revista a domniei voastre,
precum și a recenziei domnului
Constantin Stancu, la cartea mea
"SHOBOGRE - 155 de povestiri,

scurte și ultrascurte" - "Vatra veche",
nr. 104/August 2017!

...Multă, multă sănătate!

Doamne, ajută-ne, ocrotește-ne și ne
călăuzește, înspre Sfânta Lumina Ta!
Cu, mereu, aceeași admirativă prețuire
și caldă prietenie, frăție întru Duh,

Adrian Botez

Vă mulțumesc, d-le Băciuț, pentru
acest nou număr al revistei „Vatra
veche”, revistă cu adevărat
românească, sensibilă, cu articole
care dau satisfacție adevăratului
cetățean român. Pe gustul și plăcerea
multora dintre noi, cititorii. O seară
bună de-aici, din Țara Bârsei!

Nicolette Orghidan

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru manifestările
culturale omagiale (Festivalul-
concurs de poezie) în onoarea
scriitorului Romulus Guga (soțul
meu) organizate de Dvs., cât și
pentru invitația primită.

Regret că nu pot să particip, fiind
bolnavă (hernie de disc lombară). Vă
rog să transmiteți salutările mele
pline de căldură participanților și,
desigur, colaboratorilor și
organizatorilor locali din Tg. Mureș,
Reghin și Răstolița.

Cu toată stimă,

Prof.univ. dr. Voica Foișoreanu

P.S.1 Nu mi-am schimbat numele
după a două căsătorie cu Romulus
Guga.

P.S.2 Regret, de asemenea, că nu voi
participa la recitalurile de poezie - pe
care sunt sigură - că le veți "produce"
cu ocazia acestor manifestări. Dacă
îmi permiteți o sugestie: nu ați putea
să le înregistrați, iar ulterior să mi le
dați și mie? Sau, și mai bine, să le
editați cu ajutorul Studioului teritorial
de radio și să le distribuiți (vindeți)
în toată țara (licee, biblioteci,
reviste)?

Domnule Băciuț,

Vă mulțumesc pentru toate veștile
bune!!! Revista este superbă sub
zodia Suzanei F. Mi-a făcut tare bine
să citesc pagină cu pagină.
Felicitări!!!

Felicitări și pentru toate acțiunile
organizate de dvs. în răstimp, și va
doresc sănătate, curaj și suflet la fel
de mare că și până acum, pentru a
derula toate proiectele.

Noi suntem, la Bistrița de câteva zile,
cred că vom zăbovi în burg până la
primăvară. Ținem legătura cu drag.

Îmbrățișări Doamei Codruta!!

Melania

Mulțumesc! Pe când un număr cu
scriitorii româno-americani? Poate
luați un exemplu de la revista
Euphorion din Sibiu...

Mirela Roznoveanu

Mulțumesc, tizule! Vezi că nu e prea
departe 6 Decembrie și mai toți copiii
și cei care au dat în mintea lor,
așteaptă de la Nae Niculae, Nicu,
Niculitza, Nicușor, ceva de dor.

Numai bine și ceva pe deasupra.

Niculae Gheran

Distinse dle redactor-șef,
Mulțumiri pentru găzduire și
admirație pentru nr. 9 al neprețuitei
dvs. reviste.

Ambele ediții - și seria veche, și
această serie nouă - a „Vetrei vechi”
vor intra cu legitimitate în fondul de
aur al literelor române.

Să ne trăiți mulți ani înainte,
satisfăcut de roadele muncii dvs.
Eforturile sunt amare, rădăcinile sunt
dulci!

Toată stimă și admirația,

N.M.

P:S. Cele câteva epigramute atașate la
mesaj nu le considerați, vă rog, un
abuz din partea mea. Dacă fac două
parale, le dați, dacă nu, la coș cu ele!

Vă mulțumim. Încă o dată, felicitări.

O să o lecturăm cu mare plăcere.

Mihai Bandac

Stimate Domnule Băciuț,
Primesc de la dumneavoastră de o
bună bucată de vreme această revista
și nu am reușit să vă mulțumesc
niciodată pentru ceea ce faceți. Așa e
neamul asta, plin de fii lipsiți de
mulțumire!

M-am uitat de curând în folderul în
care am depozitat numerele primite și
vă spun că s-au adunat o grămadă.
Parte din ele citite, parte răsfoite.
Tare mi-ar mai prinde bine o muncă
unde nu trebuie să fac altceva decât să
citesc ce vreau ori să scriu ce vreau
(treaba asta cu scrisul trebuie să mai
aștepte, pentru că nu știu dacă am
trecut de alfabet, cât despre
gramatică...!) →

În spatele editării unei reviste stă multă trudă, iar răsplata sudorii nu este întotdeauna pe măsură ei. Primiți, așadar, mulțumirea și recunoștința mea pentru faptul de a mă face părtaș, cu fidelitate, la rodul osteneții dumneavoastră. Cu prețuire multă și alese gânduri și urări de bine,

Mihai Pavel

Superb numărul cu Ion Brad. felicitări din toată inima!!!!

**Veronica Lerner,
Canada**

Profund recunoscătoare! Vă doresc multă inspirație!
Cu prețuire,

**Lidia Grosu,
Chișinău**

Mulțumesc mult, frate Nicolae.
Ca de obicei, felicitări.

Ion Marin Almăjan

Am văzut că s-a publicat articolul despre Patriciu Mateescu (sculptor) în numărul din august și vă mulțumesc. Am văzut doar că a apărut la p. 77 pe lista sumarului numărului de pe pagina „Cuvântului liber”.

Nu am putut însă da de revistă online, spre a o răsfoi și vedea articolul...

V-aș fi recunoscătoare dacă ați putea să-mi trimiteți și mie formă digitală a revistei. Vă mulțumesc anticipat.

Vă mai atașez și acum un nou articol, un interviu luat Irinei Margareta Nistor, traducătoarea filmelor distribuite pe casete video în anii 80. Poate vă interesează.

Atașez și poze din care puteți alege. Spuneți-mi, doar ca să știu, dacă credeți că îl veți publica sau nu.

Mulțumiri și gânduri bune,

**Ileana Costea, PhD
Professor California State
University, Northridge
(CSUN)**

Tocmai după ce v-am scris că nu îmi spuseseți nimic despre interviul cu IMN, am dat de mesajul acesta al dumneavoastră.

Mă bucur că îl veți publica ... Mulțumesc. M-am bucurat să primesc no. 9 al revistei, căci scoateți o revistă interesantă și îmi face plăcere să o citesc. Poate îmi puteți trimite și numărul din august în care este articolul despre sculptorul Patriciu Mateescu.

Gânduri bune și mulțumiri,

Ileana Costea, PhD

Mulțumesc, dragă Dle Băciuț, pentru revistă. Îmi face mare plăcere s-o citesc. Dar articolul meu despre sculptorul Patriciu Mateescu apăruse în numărul din august. Nu mi-ați spus și dacă va interesează articolul - interviu despre Irina Margareta Nistor pe care vi l-am trimis cu poze alăturate.

Gânduri frumoase și succes în toate,
Ileana Costea, PhD

Am primit noul număr.
Multe și calde mulțumiri. Din vatra sufletului meu...

Ioan Nistor

Vă mulțumesc! Salutări cordiale.
**Ognean Satmboliev,
Bulgaria**

Domnule Nicolae Băciuț,
Țin să vă dau cele mai calde mulțumiri pentru publicarea grupajului de poezii religioase în paginile dragi ale revistei „Vatra veche”, o revistă de mare tradiție și de aleasă ținută, care onorează întreaga redacție și mai ales pe cei care realizează fiecare număr de revistă.

Încă o dată vă mulțumesc din din toată inima,
Cu sincere salutări,

Miron Țic

Dragostea-mi veche – Vatra veche!
Bucuroasă de două ori: criticul literar Mirela Savin mi-a dăruit o recenzie excepțională la cel mai recent roman al meu, iar îngerul ardelean Nicolae Băciuț mi-a oferit o pagină de revistă pentru un fragment de proză. Mulțumesc cu înalt de suflet Mirelei Savin și domnului Nicolae Băciuț. ❤️

Bîlea Diana Dobriță

Mulțumesc scriitorului și redactorului șef, Nicolae Băciuț pentru imensa bucurie surprinzătoare, aceea de a dedica numărul 9 din septembrie, 2017 al revistei „Vatra Veche” din Târgu-Mureș, unui moment biografic încărcat de o emoție specială.
Suzana Fântânariu

Dragă Domnule BĂCIUȚ,

Am primit revista - faină-faină și, îmi pare mie?, tot mai bogată în conținut, tot mai diverși colaboratori... Și tot de valoare!

Felicitări din toată inima!

Cu prietenie,

D. Hurubă

P.S. Am fost la Izvorul Mureșului, invitat la Sesiunea Națională de

Comunicări Științifice "Românii din sud-estul Transilvaniei. Istorie, Cultură, Civilizație", Ediția a XXI-a. 1 - 3 octombrie 2015, Sfântu Gheorghe - Izvorul Mureșului...

Mă gândeam că, poate, ne vedem pe acolo... M-aș fi bucurat...

Organizarea a fost impecabilă - plen, secțiuni, nivelul comunicărilor, valoarea acestora...

Prof. dr. Ioan Lăcătușu și colaboratorii săi, au dovedit o atenție specială acordată participanților/ invitaților, asigurându-le o ședere plăcut-instructivă pentru care merită, sincere considerații și felicitări.

Ca să nu mai vorbesc de importanța activității în sine...

Fără a intra în alte amănunte - care, desigur, ar merita, voi reda genericele sub care s-au desfășurat activitățile: I.Deschiderea lucrărilor sesiunii (vineri, 2 oct. 2015, ora 15); ÎI. Lucrări în plen, orele 15.30 – 17.00; III. Lansări de cărți, 17.30 – 19.00; Pe secțiuni: Secțiunea I-II. Istorie. III. Istorie bisericească și spiritualitate creștină. IV. Etnografie și cultură românească.

În completare: Managementul relației majoritate-minoritate în România. V. Arhivistică - muzeologie.

Repet: organizare și desfășurare, totul sub semnul respectului și al impecabilului.(D.H)

Dragă Maestre,

Primiți, vă rog, articolul elevei mele, la care apreciez curajul și suficiente semne de spirit critic în exprimarea spontană a unor impresii de lectură.

Regret că nu ați asistat la bucuria pe care dl. Ion Brad și-a manifestat-o la primirea revistelor. Încă o dată, mulțumiri pentru tot.

M.I.

Stimate domn Nicolae Băciuț,
Vă transmit mulțumirile și respectele mele pentru plăcuta surpriză pe care mi-ați făcut-o la pagina 69 în revista Vatra Veche nr. 6/ 2017, o surpriză care mă onorează și mă face mai bogată sufletește.

Vă doresc multă sănătate, putere creatoare și noi succese pe acest drum presărat cu Lumină și frumos.

Vă trimit în atașament cu mare drag, câteva poeme pentru minunata revistă *Vatra veche*.

Cu prețuire și respect,

**Nicoleta Drăgan-Bucșă
Brașov**

Crochiu

Florina Breazu

Născută la 5 ianuarie, 1973
Chișinău, Republica Moldova.

A făcut studii de artă atât în Republica Moldova, la Chișinău, cât și în România, la Academia de Arte Vizuale „Ion Andreescu“, Cluj-Napoca și Universitatea de Arte George Enescu, Iași, actualmente doctorand al universității Naționale de Artă București.

Debutază în 1992, la o expoziție de binefacere pentru ajutorarea sinistraților moldoveni din conflictul transnistrean, urmând apoi o activitate artistică intensă și angajată, cu expoziții personale aproape anuale, din 2001, participări la expoziții internaționale în România, Franța, Germania, Belgia, Olanda, Rusia, participări la Tabere de creație atât în România, cât și în Rusia și Bulgaria, fapt ce duce la prezența lucrărilor sale în numeroase colecții publice și private din Republica Moldova și din străinătate. Eforturile i-au fost răsplătite cu premii și distincții, în 2008 primind Titlul onorific Maestru în artă, prin decretul Președintelui Republicii Moldova, nr. 1945-IV din 14 noiembrie.

Membră UAP, din 2013.

Are o bogată activitate didactică și pedagogică din calitatea de lector al Academiei de Pictură Stati Art Chișinău, prezentă în numeroase jurii de specialitate ale concursurilor, sau comisii de evaluare (în 2006 – membră în juriul Eurovision).

*

Titularizată membru UAP RM, în 2013.

Expoziții personale

2001 Centrul Mamei și al Copilului, Chișinău
2002 Mimesis și simbol, Banca Comercială Română, Chișinău
2003 Ziua Națională a Lituaniei, Casa Naționalităților, Chișinău
2004 Sediul postului de radio Antena C
2005 Academia de Poliție Ștefan cel Mare, Chișinău
2006 Ziua Națională a Lituaniei, Biroul Relații Interetnice, Chișinău
2006 Sediul OSCE, Chișinău
2007 Asociația avocaților americani, Chișinău
2007 Aniversarea a zecea a asociației lituanienilor în Republica Moldova, Biroul Relații Interetnice, Chișinău
2010 Orizont Eminescian, Centrul Academic Internațional Eminescu, Chișinău
2011 Biblioteca Maramureș, Chișinău
2011 Biblioteca Academiei de Științe a

Republicii Moldova

Expoziții reprezentative

1997-2005 Limba noastră cea Română, Centrul Expozițional Constantin Brâncuși, UAP Chișinău
1997-2010 Autumnala, Centrul Expozițional Constantin Brâncuși UAP, Chișinău
1998-2011 Saloanele de primăvară, Centrul Expozițional Constantin Brâncuși UAP, Chișinău
2002-2007 Noi, tineretul creator, Centrul Expozițional Constantin Brâncuși UAP, Chișinău
2002 Aniversarea 115 ani ai Colegiului de Arte Plastice “Alexandru Plămădeală”, Muzeul CAP Alexandru Plămădeală, Chișinău
2003 Pretendenți la titularizare 2003, Centrul Expozițional Constantin Brâncuși UAP, Chișinău
2003, 2006 Arta contemporană din Republica Moldova – Congresul UAP, Centrul Expozițional Constantin Brâncuși UAP, Chișinău
2004 Orizont Eminescian II, Centrul Academic Mihai Eminescu, Chișinău
2004 Carbonart, Proiectul Cămășile, Colegiul de Arte Plastice Alexandru Plămădeală, Chișinău
2005 Orizont Eminescian II, Centrul Academic Eminescu, Chișinău
2006 Creația plastică 2006, Centrul Expozițional Constantin Brâncuși UAP, Chișinău
2006 Învățând, învață creația, Centrul Expozițional Constantin Brâncuși UAP, Chișinău
2007 Expoziție reprezentativă, Centrul Expozițional Constantin Brâncuși UAP, Chișinău
2008 Orizont Eminescian III, Centrul Expozițional Constantin Brâncuși UAP, Chișinău
2008 Arta nonfigurativă în creația plastică, Centrul Expozițional

Constantin Brâncuși UAP, Chișinău
2009, 2011 Bienala de pictură, Centrul Expozițional Constantin Brâncuși UAP, Chișinău

Expoziții internaționale

1996 Dialog Textil, Sala Trianon, Iași, România
1997-2011 Saloanele Moldovei, Chișinău, RM – Bacău, România
1998 Univers Textil, Casa Corpului Didactic, Iași, România
1998 Salonul de Artă Decorativă, Sala Victoria, Iași, România
1999 Strasburg, Franța
2000 Hanover, Germania
2003 Acasă: Zilele Culturii Basarabene, Institutul Cultural Român București, România
2004 Acasă: Zilele Culturii Basarabene, Institutul Cultural Român București, România
2005 Moskovskiy mejdunarodnji hudojestvenni Salon TSDH, “Sreda obitania”. Expoziția tinerilor artiști plastici, Moscova, Federația Rusă
2006 Emergență, Iași, România
2006 Arta contemporană din Republica Moldova, Centrul de Cultură Babel, Utrecht, Olanda
2006 Arta contemporană din Republica Moldova, Centrul de Cultură al Consiliului Europei, Bruxelles, Belgia
2006 30 ani de pictură. Tabăra de creație Tescani. Complexul Muzeal Iulian Antonescu, Bacău, România
2007 Tabăra de creație Tescani. Galeriile de Artă, Bacău, România
2007 Al II-lea Forum al Inteligenței de Creație și de Știință din statele-membre CSI, Astana, Kazahstan
2010 or. Unecia, regiunea Breansk, Federația Rusă, Galeriile de Artă Tabere de creație / documentări
2006-2007 Tescani, județul Bacău, România
2010 Tabără de creație, or. Unecia, regiunea Breansk, Federația Rusă, Galeriile de Artă

Lucrări în colecții publice

Muzeul Național de Artă al Moldovei, Chișinău
Consiliul Județean Bacău, România
Centrul de cultură Rosetti Tescanu-George Enescu, Tescani, România
Muzeul George Enescu, București, România
Centrul Internațional de cultură și artă George Apostu, Bacău, România

Lucrări în colecții private

Canada, Cipru, Elveția, Franța, Israel, Italia, Lituania, Marea Britanie, Republica Moldova, România, Spania

(Sursa:
<http://breazu-florina.arta.md/ro/cv/>)

Panoramic cultural

Ciucea, 1 octombrie 2017

Răstolița, la mormântul lui Romulus Guga

Topliță, 5 octombrie 2017

Reghin, Cristina Olăreanu în recital

Casa Memorială Bacovia, Bacău, 7 octombrie 2017

Pănade, 21 octombrie 2017

La Biia, sat neam bun cu poezia (27 octombrie 2017)

Colocviile "Timotei Cipariu", Ed. a IV-a, Pănade;
De asemenea, Ion Brad- 88

OCHIUL CICLOPULUI

Florina Breazu, „Hibrid”

Directori de onoare
Acad. MIHAI CIMPOI
Acad. ADAM PUSLOJIC
MIHAI BANDAC

Redactor-șef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Cezarina Adamescu, Mihaela Aionesei, Diana Dobrița Bîlea, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Marin Iancu, Alexandru Jurcan, Vasile

Larco, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Cristina Sava, Maria Dorina Stoica, Mihaela Malea Stroe, Valentin Marica, Titus Suciu, Dorin N. Uritescu, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Flavia Cosma (Canada), Dărie Ducan, (Paris), George Filip (Canada), Andrei Fischhof (Israel), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dalila Özbay (Turcia), Mircea M. Pop (Germania), Claudia Șatravca (Chișinău), M. N. Rusu (New York), Ognean Stamboliev (Bulgaria)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2017 • Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0365407700, 0744474258. • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

